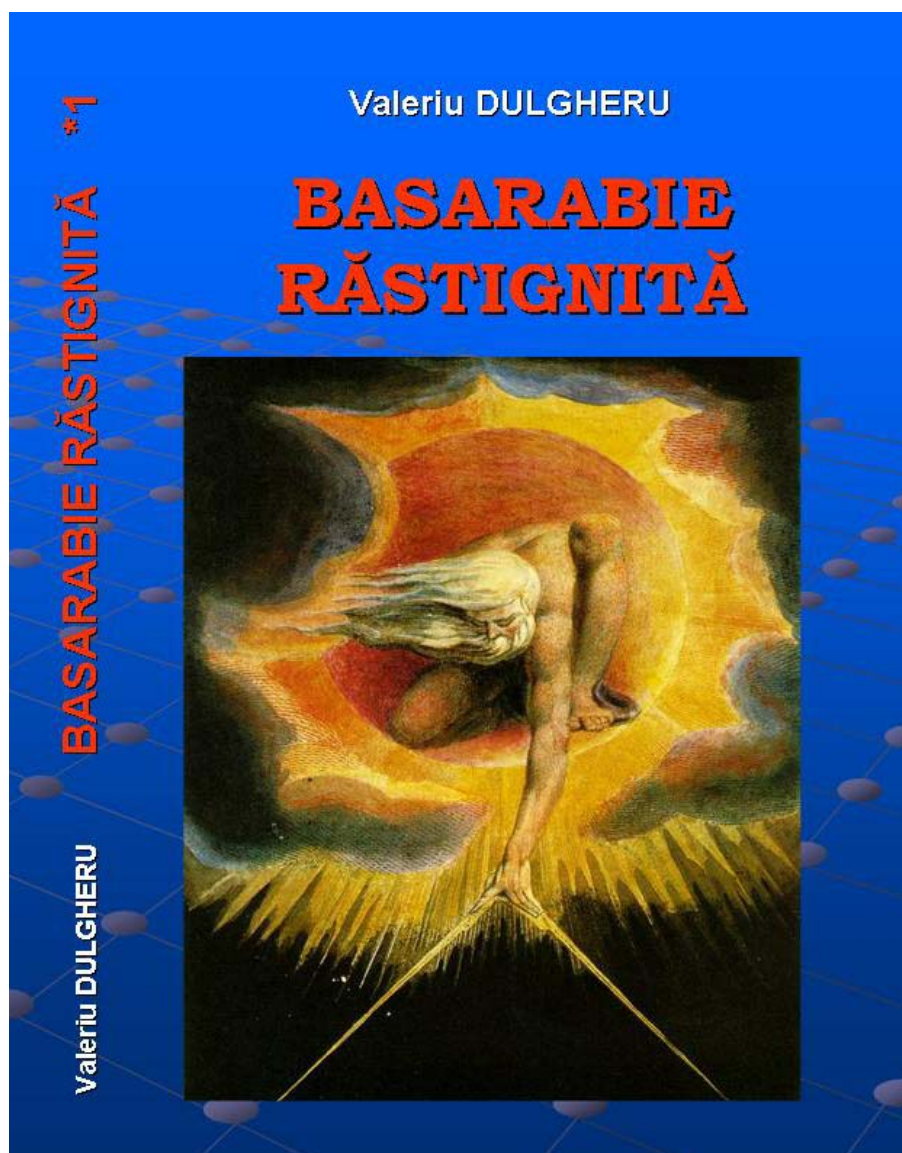

Valeriu DULGHERU

Născut la 9 martie 1956 în comuna Cârpești, județul Cahul. Absolvent cu mențiune al facultății de mecanică a Institutului Politehnic din Chișinău (1978), specializarea "Tehnologia Construcțiilor de Mașini". A susținut teza de doctor în tehnică (1987) și de doctor habilitat în tehnică (1995). Autor a peste 300 de lucrări științifice, inclusiv 9 manuale și monografii și 100 brevete de invenție, și a cca 60 articole de publicistică. Laureat al Premiului de Stat în domeniul Științei, Tehnicii și Producției (1998), Inventator de Elită al României (1994), Om Emerit (Inventator Emerit) al Republicii Moldova (1995). Decorat cu medalia de argint (1994) și de aur (1996) HENRI COANDĂ pentru succese în creația tehnică. Laureat al Premiului săptămânalului *Literatura și Artă* (1999, 2000, 2001). Membru al Biroului Asociației Inginerilor din Moldova. Membru-corespondent al Academiei Româno-Americane de Științe și Arte. Președinte al Comisiei de Experți a CSA (secția tehnică). Secretar științific al revistei tehnico-științifice „*Meridian Ingineresc*”. Membru al Consiliului editorial al revistei de proprietate intelectuală „*Intellectus*”.

CZU 323 / 324 (478)

D86

Valeriu Dulgheru

*Basarabie
răstignită (1)*

Editura UTM

Chișinău 2003

ISBN 9975-9848-8-0

Coperta: Valeriu Dulgheru

Pe copertă: pictură de William Blake

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Dulgheru, Valeriu

Basarabie răstignită (1)/
Valeriu Dulgheru. – Ch.: Editura UTM, 2007. – 272p.

ISBN 9975-9848-8-0

323/324 (478)

Procesare computerizată

Valeriu Dulgheru

Prezentare grafică: Natalia Dulgheru

Formatul 60x84 1/16.

Hârtie offset.

Tirajul 100 ex. Comanda nr.

Tiparul executat la Secția de Redactare

și Editare a U.T.M.

Chișinău, str. Studenților, 9.

© Valeriu Dulgheru, 2003

CUPRINS

Zbor frânt

Declinul mișcării de eliberare națională.....	8
Fiind bolnavi de sindromul dezbinării.....	13
Încotro mergem, domnilor?.....	17
Din nou despre reunire.....	21
Democrați din țara întreagă, uniți-vă!.....	28
Marea adunare națională - un început de unificare a forțelor democratice.....	33
Ce vom alege aceea vom culege.....	37
Consolidarea forțelor de dreapta - o șansă de supraviețuire ca neam.....	41
Sărbătoare a tuturor românilor?.....	44
Avem o șansă care nu trebuie ratată.....	46
Un guvern sacrificat: al cui e scenariul?.....	50
Patriotism „privatizat” și problemele de interes național.....	55
Bolșevismul în PFD.....	59
Ce se întâmplă cu Partidul Forțelor Democratice?..	66
Ați procedat ca Iliescu, care a adus minerii în București.....	74
Confruntare sau conlucrare.....	77
Întru elucidarea adevărului.....	79
Cu ce va veni dreapta în alegerile parlamentare?..	85
Dacă s-ar uni, ar deveni puternici. Dar ei nu se vor uni niciodată.....	90
Capra face, iar oaia trage.....	94
Corturile au fost ridicate. Ce facem mai departe?..	98
Quo vadis?.....	101
Pot fi oare comuniștii salvatori ai neamului?.....	104
Salut noua generație!.....	108
P. Lucinschi - ostatic al trecutului său roșietic....	113
Cine va fi al treilea președinte?.....	116
Vânzători de țară.....	120
100 de zile de guvernare comunistă: care sunt rezultatele?.....	125

Panslavismul și românii	
Un popor multimilenar. Cine am fost și cine suntem?.....	131
Panslavismul și românii.....	136
Impactul Rusiei asupra românilor: documente și fapte.....	142
Păzea! Renaște velikorusismul.....	151
Reunirea nu mai este un moft, ci a devenit o necesitate stringentă.....	156
Ignoranța totală duce la tâmpenie totală.....	166
Terorismul-molima secolului XXI.....	170
Boris Elțin a demisionat, îi vor urma exemplul?....	174
Despre moldovenismul neprimativ al lui Diacov...	179
Societate bolnavă	
Care este limita răbdării unui popor?.....	184
Unele reflecții privind raportul Curții de Conturi...	193
O toamnă fierbinte pentru guvernanți.....	197
Un nou guvern de tranziție?.....	200
Într-o societate bolnavă?.....	204
La fotoliul prezidențial e îmbulzeală.....	208
Bacalaureat cu bucluc.....	213
Ce-ți doresc eu ție, dulce Basarabie	
Cu ce gânduri și speranțe întâmpin anul 2000?.....	219
Doleanțe pentru anul 2001.....	221
Unele constatări și doleanțe pentru anul 2002.....	223
Creativitatea românilor - de la Zamolxe până în zilele noastre.....	226
Societatea postindustrială: Cum se poate ajunge la ea?.....	233

PREFAȚĂ

Articolele lui Valeriu Dulgheru sunt o replică la tăcerile intelectualului basarabean care timp de o jumătate de secol nu a avut dreptul la cuvânt. Intrat pe tărâmul literelor din altă breaslă decât cea a jurnaliștilor și scriitorilor, Valeriu Dulgheru pare un neostenit în ale scrisului, gonindu-și penița pentru a-și recupera anii de tăceri și exil interior.

Neliniștile sale atât de vibrante în majoritatea articolelor, trădează sensibilitatea și pregătirea temeinică a intelectualului autentic care, refuzând să pactizeze cu ideologia comunistă, nu și-a vândut nici conștiința și nici cuvântul pentru crearea homo sovieticus.

Legat de suferințele acestui pământ, de pericolul subminării ființei naționale, de destinul de azi și de mâine al Basarabiei, Valeriu Dulgheru rostește adevăruri dure, trăite și suferite. Tranziția spre democrație și exprimare liberă îl aruncă în miezul tuturor acestor probleme.

Structurată pe patru capitole culegerea include un număr impresionant de articole publicate în ultimii ani în special în săptămânalul „*Literatura și Arta*”. Unificarea forțelor democratice în Republica Moldova, impactul Rusiei asupra destinului Basarabiei în ultimele sute de ani, reunirea Basarabiei cu Patria-Mamă, corupția economică și politică promovată de autorități în toate sferile - iată doar câteva repere din ghemul de probleme cu care se confruntă Republica Moldova și care și-au găsit reflectare în articolele publicate de Valeriu Dulgheru. În fiecare articol el trage clopotele în speranța de a fi auzit, în credința în venirea primăverii, care este așteptată în această parte de țară mai bine de o jumătate de veac.

Prezentarea grafică a culegerii, făcută de fiica Natalia Dulgheru, include un bogat material de o incontestabilă valoare artistică, concordat cu tematica articolelor.

„*Basarabie răstignită*” este un semn clar al timpurilor

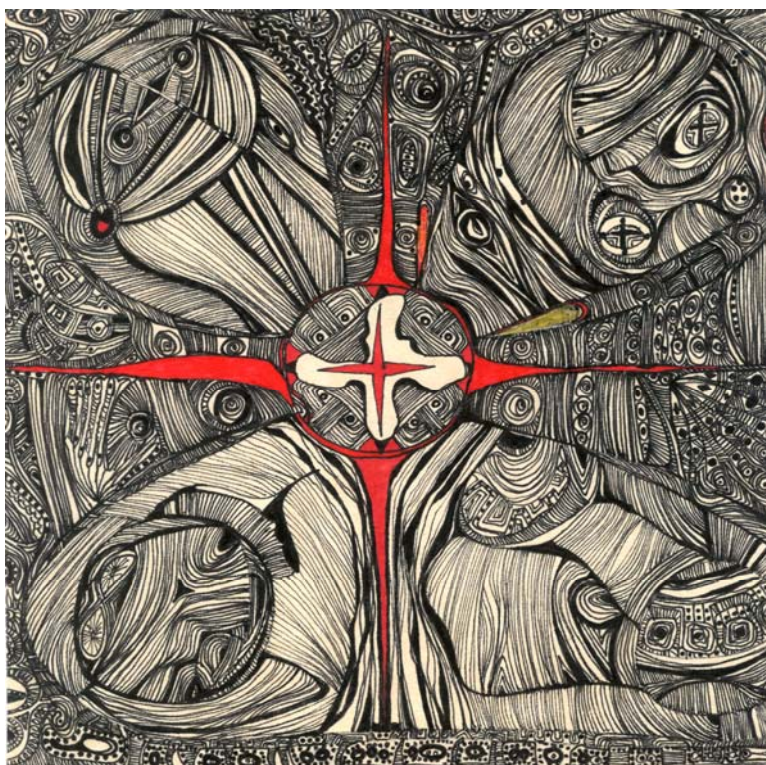
de astăzi, al pluralismului de vederi, care, oricât de diversificate ar fi, nu pot reține optimismul într-un viitor mai bun al celor care locuiesc pe această palmă de pământ.

Sergiu Nucă

Capitolul I.

Zbor frânt

„Democrați din toate partidele, uniți-vă”

DECLINUL MIȘCĂRII DE ELIBERARE NAȚIONALĂ

*„Atunci o nație se apropie de moarte când începe
a fi surdă la glasul libertății”*

(Vasile Alexandri)

Acuma, după mai mult de 10 ani care au trecut de la memorabilele evenimente, apar mai multe întrebări firești. De ce nu s-a reușit să se fructifice situația deosebit de prielnică creată la finele anilor '90? De ce în primii ani de avânt a mișcării naționale nu s-au obținut succese palpabile nici în plan politic, dar nici în plan economic? De ce au fost cedate atât de ușor pozițiile ocupate cu atâta greutate? Care este explicația fenomenului basarabean, când avântul național s-a stins tot atât de repede cum s-a aprins? De ce atât de repede după Marea Adunare Națională, poporul le-a dat vot de blam democraților, votându-i masiv pe agrarieni și elementele antinaționale reprezentate de Interfront? De ce, pe parcursul a 10 ani, democrații, având în mâinile lor unele pârgii ale puterii, nu le-au folosit spre binele poporului, uneori chiar le-au neglijat? De ce forțele democratice, care au avut o oarecare pondere la alegerile parlamentare din 1998, au fost atât de slabe în alegerile din februarie 2001? Cum s-a întâmplat că pentru a doua oară (în numai zece ani) poporul le acordă vot de blam democraților, votându-i masiv pe comuniști? De ce poporul este pus în situația de a pendula de la o extremă la alta? , Este o problemă majoră de analiză riguroasă și tratată în mod nepărtinitor de către istorici, în ce mă privește voi încerca să răspund la unele întrebări de mai sus. În primul rând, este foarte clar că slăbiciunea noastră constă în propria dezbinare. La început, Frontul Popular de atunci îi unea pe toți cei de-o singură suflare românească. Mai apoi, nu fără concursul unor servicii cunoscute, a început procesul de deturnare a acestuia, dar și de dezbinare, de plodire a diverselor partide și partidute? Aceasta a fost cea mai mare greșală a forțelor naționale. Este dureros faptul că democrații au lăsat să le scape-din mâini mai multe victorii. Nu este de

iertat nici faptul că unii „*democrați*” au compromis în repetate rânduri însăși noțiunea de democrație, însă aceasta nu i-a încurcat să se mențină în vârful așa numitei „*elite politice*” de dreapta până în prezent, transformând această activitate politică într-o meserie profitabilă.

De ce până acumă nimeni nu și-a asumat responsabilitatea pentru eșecul politic din alegerile din 25 februarie? Nici unu! dintre partidele de dreapta nu a organizat congrese extraordinare la care să se pună în discuție cauzele eșecului și căile de ieșire din această situație. Dar iată că se începe anul și nici un fel de mustrare de conștiință, în țările cu democrație veritabilă nu se întâmplă astfel de lucruri ciudate.

Este de neiertat faptul că Republica Moldova, privită la început ca un avanpost al renașterii naționale în fosta U.R.S.S., astăzi, condusă de un regim comunist, se află la coada Europei. Sancționate în alegerile parlamentare din 1994 de către electorat, partidele politice, care au câștigat relativ în alegerile parlamentare din 1998, nu au tras învățămintele cuvenite. Dând dovadă de infantilitate politică, partidele de dreapta, prin acuzații reciproce interminabile, au favorizat venirea masivă a comuniștilor în Parlament. Acest lucru vorbește despre faptul că partidele politice de dreapta nu au fost preocupate de probleme strategice de lungă durată, de interesele naționale. A predominat interesul de gașcă. Era știut faptul că șefii partidurilor puteau nimeri în Parlament numai într-o largă coaliție, lucru pe care nu l-au făcut, aducându-le comuniștilor cea 20 de locuri în Parlament din această cauză, o bună parte a actualului Parlament, a Guvernului, și a diverse servicii publice este completată cu persoane incompetente, îndoctrinate. Acuma culegem roadele acestei miopii politice. Ți se face scârbă privindu-i la televizor pe unii mari adepți ai comuniștilor în problemele limbii și istoriei acestei așchii de popor. Nu demult, un neisprăvit politic pe nume Dubrovschi, pripășit o vreme în mediul democraților, astăzi unul dintre consilierii președintelui Voronin, încerca să ne inițieze în „*probleme*” de istorie a Moldovei. Mai ieri, alți doi mari istorici cu iz de

naftalină (vorba unui patriot al neamului), Stati și Boico, unul mai breaz decât celălalt, au apărut pe micul ecran pe parcursul unei jumătăți de oră, chiar în ajunul Marii Sărbători Naționale a tuturor românilor, demonstrând „*cunoștințe profunde*” bazate pe „*documente istorice*” și publicații, scrise de „*cunoscuți*” autori gen Țaranov, Levit & Co în probleme ce țin de activitatea Sfatului Țării la începutul anului 1918. Agramat, arogant, îngâmfat, bâlbâit de felul său, V.Stati se frâsua în fața camerei de luat vederi, strălucind cu expresii de tipul „*prizionerii*”, „*mâțâțacă*” repetată de vreo zece ori (referindu-se la teritoriul mic al României, controlat de puterea regală, aflată la Iași la sfârșitul lunii decembrie 1917, restul teritoriului fiind ocupat de germani), „*ei, cum era amenajată Casa Eparhială, dacă țineți minte*”, expresie adresată colegului său Boico și se referea la înfățișarea Casei Eparhiale de la Chișinău la 1917 (de parcă respectivii tovarăși ar fi avut peste 100 de ani să mai țină minte astfel de lucruri), unde a avut loc așa zisul congres al forțelor de la Chișinău , care dețineau „*puterea reală*” la Chișinău - niște elemente bolșevizate, „*moldoveni*” gen Rudnev, Rahnițki, Ciubacenko - membri ai prezidiului congresului nominalizat). Iată cine erau adevărații reprezentanți ai țăranimii basarabene, nu Sfatul Țării, care, în viziunea lui Stati era o „*...porăitoare cu un naș venit de peste râpă cu vornicei înarmați*”, nu organul legislativ, care reprezenta în mare măsură componența etnică a populației. Iată cine ne reprezintă națiunea (emisiunile televiziunii de la Chișinău sunt privite nu numai de cei din stânga Prutului). Ca și acum peste 80 de ani, în viziunea lui V. Stati moldovenii Ostapciuc, Voronin, Mișin ș.a. ne reprezintă cel mai bine națiunea.

În planul dotării intelectuale partidul comunistilor este slab, complet dezarmat. Trecând cu troleibuzul pe bdul Ștefan cel Mare de „*ziua marii revoluții socialiste din octombrie*”, am văzut adunați în fața Palatului de Operă și Balet puțini oameni cu steaguri roșii (cei mai mulți erau din conducerea de vârf a partidului, din Parlament, Guvern, Președinție). Mă bucuram în sinea mea că nu sunt chiar așa

de mulți. Asistând însă la Filarmonica Națională la o festivitate consacrată sărbătorii Naționale a Tuturor Românilor într-o sală semiplină, fără personalitățile de altă dată, cu un program cultural constituit din creațiile doar a unor copii de la Liceul „Ciprian Porumbescu” (de altfel, foarte buni, aplaudați de cei prezenți în sală în picioare) am înțeles că noi suntem și mai puțini. Unde au fost în acea seară poieții, cântăreții de altă dată? Unde au fost „*patrioții*” care ne-au „*fericit*” cu prezența lor în Parlament pe parcursul mai multor ani? Unde au fost liderii și membrii partidelor care se consideră naționale și de dreapta? Este greu de răspuns. Un vierme continuă să ne roadă din interior - viermele dezbinării.

Majoritatea celor deziluzionați, decepționați totalmente de activitatea politică a „*actualei elite politice*” așteaptă schimbări radicale. Cei care se consideră de neînlocuit ar trebui, în numele intereselor naționale supreme, să se retragă, să facă un ultim serviciu acestui popor - să contribuie la dispariția puzderiei de partide și partidute și apariția pe arena politică de dreapta a ceva sănătos, puternic. Este strict necesar ca acest lucru să fie conștientizat de actualii lideri ai partidelor de dreapta, fără concursul cărora apariția unei noi clase politice este dificilă. Cu apariția unor noi partide, fondate chiar din intenții bune, și păstrarea celor vechi, situația nu se va schimba. Vom rămâne tot atât de dispersați cum am fost.

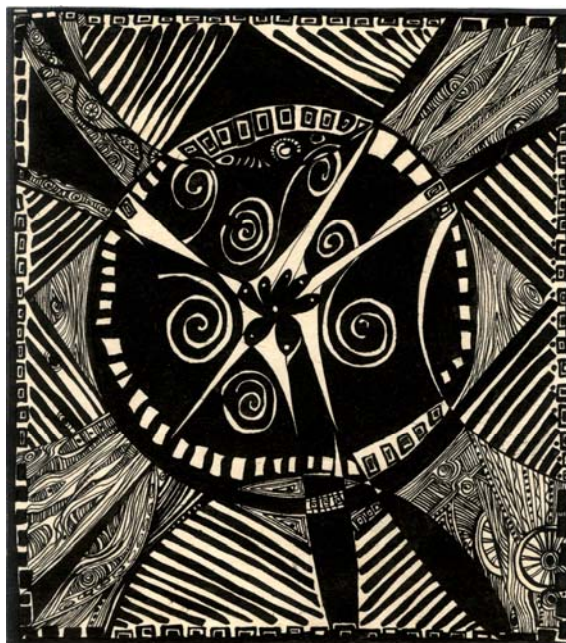
Dacă partidele de dreapta nu se vor pătrunde de importanța momentului pentru destinul de mai departe al acestei frânturi de popor, atunci vor fi greu de imaginat urmările. Comuniștii având puterea absolută pe care o dețin în lipsa unei opoziții serioase, sunt în stare să schimbe foarte multe pe parcursul mandatului pe care îl dețin. Să nu ne facem iluzii în acest plan, luând în considerare ceea ce au reușit deja să întreprindă până acum. Oare nu se simte revanșismul comunist care, ca un tăvălug, ne strivește zi de zi, exprimat prin impunerea forțată a limbii ruse ca limbă de stat, prin antiromânismul primitiv promovat de conducerea comunistă, prin vasalitatea absolută față de Moscova (pe

parcursul a numai 8 luni președintele Voronin a efectuat cca 8 vizite oficiale la Moscova, precum pe timpuri făceau același lucru domnitorii Moldovei la Istanbul), prin înlocuirea latentă, ascunsă a demnitarilor de stat cu persoane devotate comuniștilor etc. Oare acest lucru nu-l simt și liderii partidelor de dreapta, care literalmente sunt parcă hipnotizați și nu pot întreprinde absolut nimic.

Dacă democrații vor analiza la rece situația creată, vor trage învățăminte din cele întâmplate până acum, se vor debarasa de urmărirea intereselor personale și de grup, punând mai presus de toate interesele naționale, și se vor uni necondiționat, propunând în frunte personalități competente, oneste, cu autoritatea neșifonată, acceptate de o bună parte din forțele democratice de dreapta, atunci va apărea și acea susținere serioasă multilaterală de care are strictă nevoie o formațiune politică: din partea maselor largi ale populației pauperizate; din partea intelectualității demoralizate; din partea organismelor internaționale. Sunt naivi cei care gândesc că prin fondarea unui nou partid politic fără dispariția celor vechi cei dezamăgiți vor alergera la ei. La sigur îi așteaptă aceeași soartă de a deveni un partiduț ordinar de care nu ducem lipsă.

(Literatura și Artă, nr. 51, 2001)

FIIND BOLNAVI DE SINDROMUL DEZBINĂRII

E o rușine națională ceea ce se întâmplă astăzi în Parlament: un circ jucat de actori proști. Comuniștii joacă circ, iar ceilalți asistă la acest joc în calitate de simpli spectatori fără posibilități de a interveni. Situația în care au ajuns parlamentarii democrați este rodul activității lor. Au ajuns într-o situație similară celei din epoca Sangheli-Moțpan de acum câțiva ani. Atunci politica statului era coordonată de „*capul elitei politice moldovenești*”, faimosul Dumitru Moțpan. După alegerile parlamentare din 1998, în Parlament s-a constituit o majoritate prin formarea Alianței pentru Democrație și Reforme cu un guvern reformat. Au apărut speranțe de a se schimba lucrurile spre bine atât în plan economic, cât și în plan politic. S-au întredeschis puțin ușile Europei însă șansa a fost ratată de Republica Moldova prin

neparticiparea conducerii de vârf (guvernul tocmai fusese demis de alianța de moment Voronin-Roșca) la summitul de la Helsinki. De acest lucru s-au preocupat „*frații noștri mai mari*”. Conducându-se de deviza „*Divide et impera*”, maestru în țesutul intrigilor, președintelui Lucinschi îi reușește de minune destrămarea ADR (care să fim sinceri era o construcție fragilă) și doborârea Guvernului Sturza cu mâinile comuniștilor și al unor pseudodemocrați rătăciți. Ulterior pe parcursul ultimului an comuniștii și-au plasat oamenii săi în diverse poziții-cheie: de vice-președinte al parlamentului, în fruntea Radioteleviziunii Naționale, și a Ministerului Educației și Științei, nemaivorbind de diverse posturi de rang județean. Astăzi comunistul nr. 1 Vladimir Voronin se vede deja cocoțat în fotoliul prezidențial. „*O nălucă umblă prin Republica Moldova - năluca comunismului*”. Acest fapt este deosebit de periculos. Pe fundalul unei sărăcii acerbe a populației și al unei guvernări incompetente se creează condiții favorabile pentru reîncolțirea semințelor comunismului. Atunci când în Europa de Est regimurile comuniste cad, fiind înlocuite cu regimuri democrate, în Republica Moldova are loc un proces invers. Astăzi „*elita politică moldovenească*” îl are în frunte pe comunistul nr. 1 Vladimir Voronin..

Pentru această situație o mare parte din vină o poartă democrații. Prin veșnicele ciorovăieli și confruntări interne, uneori aduse până la absurd, democrații l-au adus pe Voronin la putere. Și el nu a întârziat să preia hăturile datorite cu atâta dărnicie de democrați. În loc ca după data de 5 iulie democrații să se așeze la masa de tratative și să pregătească o candidatură unică pentru alegerile președintelui Republicii Moldova, conștientizând faptul că comuniștii, având o majoritate relativă, își vor impune condițiile lor, liderii fracțiunilor parlamentare de centru-dreapta s-au preocupat de amenajarea unor jocuri de culise. Și au ajuns acolo unde au ajuns. Comuniștii și de data aceasta le-au arătat democraților unde le este locul în parlament, dându-le un răgaz doar de o singură zi pentru a-și propune contracandidatura lor. Fiind

puși pe jăratec, după cei doi ani de inactivitate, se pare că pentru moment a „reînviat ADR-ul”. Candidatura a fost găsită în persoana dlui Pavel Barbat - Președintele Curții Supreme. Evident că această candidatură nu întruchipa toate calitățile necesare unui candidat la președinție, însă pentru moment părea să fie candidatura, care putea fi susținută de toate fracțiunile parlamentare de centru-dreapta. Însă n-a fost să fie așa. Și de data aceasta înțelegerea nu a fost sinceră. Fixate pentru 1 decembrie (chiar în Ziua Națională a tuturor românilor ca o sfidare a bunului simț) alegerile au fost transformate într-un show de devotament partinic față de liderul lor a unui grup de comuniști ortodocși și agresivi, avându-i ca spectatori personalități de vază ai ambasadelor străine (SUA, Chinei ș.a.). Rămâne numai să ne imaginăm ce impresie le-au lăsat. Liderul comunist, care numai cu o jumătate de oră mai înainte se jura că va respecta primatul Legii, s-a dedicat încălcării Legii privind alegerile președintelui Republicii Moldova. Era greu de imaginat că acest spectacol are loc în incinta parlamentului, actorii fiind aleșii poporului. Un analist occidental din secolul trecut scria în lucrarea sa „însemnări despre români” că „...poporul român este un popor moral sănătos, însă are o elită politică stricată”. Cât de actual este și pentru ziua de astăzi.

Mai spunea marele nostru gânditor și om politic M. Kogălniceanu „Am luat luxul, corupția și formele exotice ale Europei, dar nu și ideea de dreptate”. Această apreciere este deosebit de actuală pentru legislativul de astăzi. Se vorbește în culuare despre faptul cumpărării voturilor parlamentarilor. Drept argument ar putea servi jocul făcut de un grup de deputați (rămâne numai de ghicit din ce fracțiune au fost) care au făcut nevalabile 15 buletine în primul tur (considerat nevalabil), 13 - într-al doilea, ca într-al treilea să rămână doar 5, restul trecând în cohorta lui Voronin. Un mod anapoda de a-și evalua votul.

Jocul dus de comuniști este cu câștig garantat. Dacă, totuși, Voronin va fi ales președinte al Republicii Moldova (fie și cu împuterniciri limitate), atunci în fruntea statului

vine o persoană neagreată de Occident, fapt ce va duce la frânarea sau chiar stoparea intrării Republicii Moldova în Europa (oare nu acest lucru și-I dorește Moscova?).

Dacă acest lucru nu se va întâmplă, atunci sunt inevitabile alegerile parlamentare anticipate. Și în acest caz partida Moscovei, constituită din comuniști, socialiști, agrarieni și blocul partidelor prolucinchiste se va afla într-o situație avantajoasă. Ei sunt gata pentru alegerile parlamentare anticipate, ceea ce nu se poate vorbi despre partidele de dreapta. Practic toate partidele de dreapta au probleme de ordin intern, fapt ce demonstrează că ele nu sunt gata pentru alegeri, într-un termen scurt este imposibilă crearea unor noi entități pe eșichierul dreptei, deci, ar trebui de mers pe calea întăririi partidelor existente sau a unuia dintre ele, care, ulterior, ar putea deveni axul, în jurul căruia s-ar putea realiza o alianță preelectorală. Și acest lucru trebuie făcut de urgență, fiindcă după cum spunea marele nostru cărturar Dimitrie Cantemir „*Pierderea vremii bune este maica și sămânța vremii rele*”. Și de data aceasta comuniștii nu ne vor da prea mult timp pentru o regroupare mai serioasă a forțelor de dreapta prin fuziune de partide.

Există oare șanse pentru noi de a ne debarasa, măcar parțial, de acest sindrom al dezbinării? Tare aș dori să cred că liderii partidelor de dreapta se vor pătrunde de gravitatea situației și vor lua o decizie corectă. Dacă nu vor face acest lucru, vor fi aruncați la gunoiștea istoriei. Nu știu care ar fi limita răbdării acestui popor.

(Literatura și Artă, nr.50, 2000)

ÎNCOTRO MERGEM, DOMNILOR?

Iată-ne ajunși în pragul alegerilor parlamentare anticipate. Ceea ce a dorit dl Lucinschi, aceea s-a realizat. Acest fapt vorbește o dată în plus despre infantilismul politic basarabean.

S-ar părea că aceste lucruri, de altfel, foarte evidente, ar trebui să-i trezească pe cei de dreapta. Ce se întâmplă cu noi, domnilor, că suntem atât de orbiți de ura patologică dintre noi și nu conștientizăm pericolul care ne așteaptă? Tot mai multe persoane au făcut din activitatea de parlamentar o profesiune profitabilă. Sunt mulți de acei care încurcă alegerile parlamentare cu bursa de muncă. Sunt și de acei care sunt „băgați” pentru a nu permite realizarea unor alianțe electorale serioase. Intr-o societate civilizată vin în Parlament pentru a sluji poporul. La noi însă în Parlament se vine nu pentru a apăra interesele majore ale acestui colț de țară năpăstuit și lăsat în seama hoților, parveniților, bătăliților, mafioților etc., ci cu „spisca”, pentru a-și realiza interesele de grup, de partid, personale. La ce ne mai putem aștepta în situația creată? Ne-a rămas să mizăm doar pe înțelepciunea poporului pentru a zădărnici venirea totală a comuniștilor la putere. Pe raționamentul partidelor de dreapta.

Marea problemă constă în faptul că noi, alegătorii de rând, nu putem influența definitiv mersul evenimentelor. Dacă la alegerile parlamentare trecute, liderii unor partidute, care nu au trecut barajul de 4%, au adus în Parlament indirect (prin departajarea procentelor acumulate de formațiunile electorale care nu au trecut pragul electoral între formațiunile care l-au trecut) vreo 10 deputați comuniști, de data aceasta se prea poate să aducă mai mulți. Paradoxul este că chiar dacă moș Ion nu i-ar vota pe comuniști, ci un oarecare partidut de dreapta X, votul lui revine, în mare parte, tot comuniștilor. De ce nu ar învăța acești autointitulați „apostoli ai neamului” din greșelile altora, nemaivorbind de greșelile proprii? Să nu înțeleagă liderii PNȚCD, PNR, PR, chiar și PNL, că este mare riscul de a nu trece barajul de 6%? Chiar și

astfel de partide care se consideră mai serioase, cum sunt PRCM, PD, PFD, PPCD nu sunt scutite de acest risc. Chiar dacă PNR și PR au creat o mică alianță, ea este foarte firavă. Numai boala liderismului (dacă nu este altceva la mijloc mai serios) a încurcat partide și partiduțe extraparlamentare PNTCD, PNR, PR, PNM, PE, Liga Femeilor și alte partiduțe, dar și pe PNL și PNTCD să creeze o largă alianță electorală. Să facem un calcul simplu. Electoratul stabil al dreptei nu depășește 30...35% (de-a domnul ca de această dată să fie mai mare). Numărul partidelor și partiduțelor care jinduiesc aceste procente depășește cifra de 10. Cum atunci să le ajungă tuturor câte 6% pentru a trece barajul? Să admitem, că PRCM, PD, PFD și PPCD (cu toate că și pentru ele există pericolul real de a nu trece barajul) trec pragul de 6% la limită. Restului partidelor și partiduțelor le rămân încă 6-10%, care, dacă ar fi înțelepți, le-ar împărți între ei (formând o alianță electorală) și nu le-ar duce pe tipsie comuniștilor. În rândul acestor 6-10% de parlamentari ar încăpea toți liderii acestor partiduțe mici. Oricum e mai bine decât 6-10 comuniști.

Acum să încercăm să facem o analiză a celorlalte doua tabere. Comuniștii nu au nevoie de regroupare. În ultimul timp ei sunt în ascensiune nu fără concursul democrațiilor. Ei mizează atât pe electoratul lor stabil, constituit în mare parte din alogeni și cozile de topor naționale, cât și pe o bună parte dintre cei rătăciți și dezamăgiți de guvernarea proastă din ultimii ani, pusă pe nedrept în cărucia democrațiilor, și cumpărați de demagogia ieftină a comuniștilor. De asemenea, nu este de neglijat ajutorul esențial (moral, dar, sunt sigur, și material) din partea Rusiei. Pentru acest ajutor comuniștii sunt gata (la întrevvedere recentă a lui Voronin cu președintele Rusiei la Moscova, conform unei surse de informare în masă, Voronin a făgăduit că dacă va avea o pondere esențială în Parlament, el va realiza aderarea Republicii Moldova la Uniunea Rusia-Belarusi). Dar mă întreb pe mine și va întreb și pe dvs., dragi simpli cetățeni ai acestui colț de țară, avem noi, o frântură de neam latin,

nevoie de acest kolhoz slav cu gravele sale probleme de ordin politic, moral și spiritual, chiar dacă la moment în aceste țări se trăiește relativ mai bine, lucru observat, îndeosebi, de cei care pleacă benevol la muncă silnică în Rusia pentru a-și câștiga o bucată de pâine (de menționat că aceasta se întâmplă nu de pe urma unei organizări mai bune a economiei, ci în baza vinderii bogățiilor naturale), avem oare nevoie de acest nou lagăr postsocialist, după ce am scăpat cu greu de cel vechi?...

Omul politic Lucinschi a reînviat, intrând în mileniul al treilea pe cal alb, dizolvând acest Parlament atât de ostil lui (mă refer, în special, la perioada de activitate a Parlamentului legată de modificarea Constituției). Luând în considerație maniera dlui Lucinschi de a se conduce de deviza „*Divide et impera*”, nu este exclus că este meritul domniei sale faptul că până acum pe partea dreaptă nu s-a creat nici un bloc electoral serios. În schimb, în tabăra Lucinschi se instaurează stabilitatea și ordinea, având loc regrupări serioase în preajma unor bătălii electorale crâncene. Un început pentru el este constituirea blocului electoral în frunte cu premierul Braghiș. Declarațiile fariseice ale dlui Braghiș precum că speră ca blocul său să fie susținut și de președinte sunt pentru cei naivi. Este evident că acest bloc este creația lui Lucinschi. Constituit din Partidul Socialiștilor, Partidul Muncii (al celui Safonov care ne-a pângărit atât de mult neamul activând în „*Interfrontul*” de odinioară), din „*industriași și businessmeni*” cu perspectivă „*care știu ce să facă și cum să facă*”, din alți foști comsomoliști cu inițiativă, acest bloc este plasat pe centru - stânga pentru a aduna procentele necesare. Deplasarea dlui Braghiș la Moscova sub pretextul unei întâlniri cu premierul rus Kasianov poartă un evident aspect electoral. A plecat să primească acceptul „*țarului*” rus precum plecau viitorii domnitori ai Moldovei la Istanbul în perioada dominației turcești.

Următorul pas al dlui Lucinschi va fi crearea altui bloc electoral pe centru - dreapta, care va rupe voturile celor rătăciți și amăgiți de acțiunile populiste ale premierului (plata

pensiilor și salariilor efectuându-se din bani împrumutați de la Banca Națională și din credite străine), ale celor care au pierdut orice încredere în liderii partidelor de dreapta. Dar, fiți atenți domnilor viitori votanți ai blocului electoral al dlui Braghiș, cu cine a avut prima întâlnire ca bloc electoral nou format: cu minoritățile naționale la palatul lor (noi ca majoritate românească nu avem un astfel de palat) unde le-a promis că dacă va avea susținerea lor în Parlament: le va proteja toate drepturile. În maniera proprie premierul le-a făgăduit că va pleda pentru ca toți cetățenii Republicii Moldova să cunoască limba moldovenească, limba rusă și limba engleză (de ce nu și limbile turcă, greacă, idiș, spaniolă, portugheză etc. din țările unde actualmente se află o mare parte de cetățeni ai republicii, câștigându-și la negru bucăți de pâine). Vom deveni poate prima națiune poliglotă de pe glob grație unei conduceri înțelepte. Prin astfel de declarații, dar și de alt ordin (de exemplu, cererea găgăuzilor de a li se rezerva 15 locuri în viitorul Parlament ce constituie circa 15% din totalul de 101 locuri la o populație de 120000 de locuitori, care constituie sub 3% din totalul populației. Mai rămâne să mai ceară tot atâta și bulgarii, care sunt la număr cam tot atâția, țigani etc., atunci ce le mai rămâne băștinașilor), se alimentează poftele alogenilor, care și așa n-o duc mai rău ca băștinașii (se simt confortabil lingvistic în orașele Republicii Moldova; dețin majoritatea pârghiilor economice, angajând în serviciu preponderent conaționali, ai noștri fiind nevoiți să-și lase vetrele și să umple Europă pentru a-și câștiga sursele de existență). Aceste două blocuri electorale împreună cu comunitățile îl vor susține în viitorul Parlament pe dl Lucinschi la al doilea termen prezidențial.

Și atunci ce ne facem, dlor democrați? Conform declarației Președintelui CEC, D.Nedelcu, partidele și alianțele electorale înregistrate la CEC pot face schimbări în componența blocurilor până la data de 25 februarie. Vor putea oare partidele și partidulele de dreapta să mai schimbe ceva?

(Literatura și Arta, nr.4, 2001)

DIN NOU DESPRE REUNIRE

*„Nu există nenorocire mai mare decât
pierderea patriei”*

(EURIPIDE)

Situația social-politică din Republica Moldova este deosebit de gravă și practic nu există premize de a se îmbunătăți în viitorul apropiat. Liniștea aparentă care domnește în societate (nu mai au loc mitinguri ca altă dată cu zeci și sute de mii de participanți, greve, de asemenea, deosebit de numeroase, care le dădeau destulă bătaie de cap guvernanților) este amăgitoare. Guvernanților li s-au creat condiții favorabile pentru a face ceva pentru acest colț năpăstuit de țară. Chiar și în perioada de tristă faimă de guvernare a agrarienilor guvernul nu avea liniștea pe care o are guvernul de astăzi. Desigur n-ași dori să fiu înțeles greșit. Nu-l pun pe premierul Ion Sturza pe același cântar cu „renumitul” Andrei Sangheli. Sturza este net superior la toate capitolele. Și în guvern o parte dintre miniștri ar face față situației. Dar de ce oare carul nu se mișcă din loc? Se creează impresia că unii dintre ei s-au obișnuit cu ideea că societatea noastră este incurabilă și se ocupă fiecare de soarta sa și a apropiaților săi, pe ceilalți mulți și obidiți lăsându-i în voia sorții să se descurce fiecare cum poate. Acesta să fie modelul ideal al statului independent și suveran pe nume Republica Moldova?

Am mai spus-o și cu alte ocazii că într-un stat democratic cu toate libertățile posibile cea mai mare teamă cetățenii trebuie s-o aibă de lege. Toți de la Opincă la Vlădică. Drept model ne pot servi Statele Unite ale Americii. Dar ce se întâmplă la noi? Legile nu sunt respectate în primul rând de cei din vârful Piramidei. Conform datelor statistice ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale în contradicție cu elementarul bun simț, al Constituției, dacă vreți, unde se spune că toți cetățenii sunt egali în fața Legii, pensia maximă de 1600 lei lunar, care și-au fixat-o lucrătorii judecătoriale, depășește pensia medie de 82 de lei (care este majorată tot

datorită pensiilor demnitarilor) de 17 ori. Urmează apoi pensiile deputaților și ale lucrătorilor procuraturii de cea 1400 lei, ale unui mare grup de veterani ai celui de al doilea război mondial, în mare parte venetici, ale foștilor demnitari de partid pentru merite deosebite s.a.m.d. ca să încheiem acest șir cu pensia bătrânei de la țară, a părinților noștri de cea 50 lei. Un dicton vechi spune că „*Dacă Statul nu are bătrâni să și-i cumpere*...”. Cum, însă, procedează statul nostru cu bătrânii pe care îi are? Ce condiții de existență le creează bătrânilor săi pentru a-și trăi anii ce le-au mai rămas?

În aceeași situație se află și o mare majoritate de salariați din buget, lucrători din domeniul învățământului, culturii și ocrotirii sănătății. Oare e normal pentru un stat care se consideră că este stat de drept ca o secretară a unui demnitar să primească mai mult decât un profesor universitar cu grad științific și cu un stagiu impunător de muncă? Oare e normal ca în republică să fie instituit practic învățământul contra plată, când se știe că părinții, frații noștri de la țară abia de leagă tei de curmei pentru a supraviețui? Ce viitor li s-a creat tinerilor de la sate, în special celor talentați? Să împle fundurile Europei și ale Rusiei în căutarea surselor de existență? Pătura intelectuală națională de astăzi provine, în mare parte, de la țară. Amintiți-vă, domnilor guvernanți, că și voi în mare parte sunteți proveniți de la țară.

Oare e normal într-un stat de drept ca țăranii care au fost dintotdeauna și sunt talpa țării să fie lăsați în voia sorții într-o perioadă când au strictă nevoie de ajutorul statului (asigurarea cu minitehnică eficientă în condiții favorabile, cu semințe de calitate, combustibil, piese de schimb și piețe de desfacere, să nu fie lăsați pe mâinile speculanților de tot soiul, în mare parte alogeni)? Oare e normal într-un stat de drept ca complexul industrial al Republicii care dădea într-un trecut nu prea îndepărtat cea 60 la sută din produsul intern brut să fie lăsat totalmente la cheremul unor directori de întreprinderi și a acoliților lor, în mare parte alogeni, care nu au nici o dorință să-l pună pe picioare deoarece în starea actuală ei se simt bine (cu salarii enorme, firme iluzorii create pe lângă

întreprinderi), iar muncitorii (în mare parte băştinaşi, care au împlut căminele capitalei) să se afle de ani de zile în şomaj ascuns (nici disponibilizaţi, dar nici asiguraţi cu salariu decent)? Nu e normal. Şi asta ar spune-o orice om normal.

Se vorbeşte tot mai mult că acest parlament este mult mai productiv, că a adoptat deja un număr mare de legi. Dar oare acesta trebuie să fie criteriul productivităţii unui parlament care este principala putere în stat conform actualei Constituţii? Oare nu intră în funcţiile preşedinţiei - parlamentului şi controlul îndeplinirii acestor legi? Poate în primul rând în această perioadă atât de incertă ar trebui efectuat controlul cel mai riguros al respectării legilor deja adoptate şi luarea celor mai drastice măsuri cu cei care le încalcă, indiferent pe ce treaptă a scării sociale se află. La noi, însă se întâmplă ca în cazul unui profesor de şcoală care dă elevilor să îndeplinească lucrări de control fără să le controleze apoi.

De ce până acum nu s-a făcut nimic din partea preşedinţiei şi parlamentului ca măcar o parte din cei 126, depistaţi de Curtea de Conturi pentru încălcarea Legii (delapidări ale bunului statului în cantităţi deosebit de mari) să fie traşi la răspundere? Atunci când exponenţii vârfulor tuturor puterilor din stat sunt implicaţi în împărţirea sferelor de influenţă concrescând cu capii grupurilor mafioate criminale (dacă s-ar fi dorit, oare până acum nu s-ar fi făcut o ordine relativă în domeniul importului şi comerţului cu ţigări, băuturi alcoolice şi produse petroliere, care, în mare parte, fiind aduse prin contrabandă, prejudiciază vistieria statului de miliarde de lei) ce mai aşteptăm noi de la ei? Chiar dacă ar dori să facă ceva bun pentru acest popor năpăstuit, nu ar putea face nimic, fiind strânşi în menghinele mafiei.

De ce Legea despre funcţionarea limbilor, aşa ciuntită cum este, este încălcată la fiecare pas. Uitaţi-vă ce se face în municipiul Chişinău, în special, în domeniul reclamei şi mijloacelor de informare electronice şi scrise. Oare primului ministru, care a fost susţinut de democraţi, grupului parlamentar majoritar, de asemenea, democrat, recent

alesului primar al oraşului, care a fost susţinut pe larg de către democraţi, nu le ajung împuterniciri să facă ordine în acest domeniu, să nu se creeze impresie străinilor că se primbla printr-un oraş din centrul Rusiei.

Atunci ce ne rămâne de făcut?

În viziunea mea trebuie de făcut totul pentru a apropia ziua Reunirii cu Țara. Cineva mi-ar reproșa că și acolo nu e totul bine. Da. Dar e mult mai bine decât la noi și se întrevăd posibilități de îmbunătățire a situației grație perspectivelor de aderare a României la Uniunea Europeană. Noi însă vom rămâne și în continuare un coridor de trecere între două civilizații - cea din est și cea din vest, un gard peste care se vor certa veșnic vecinii, vorba lui Eminescu.

Argumentele în favoarea Reunirii sunt incontestabile. Voi încerca să vin doar cu unele din ele.

În primul rând:

- lichidarea președinției, parlamentului și a guvernului, fiecare dintre care este urmat de o întreagă suită de consilieri și servicii auxiliare, cu limuzine și șoferi bine plătiți la scară, cu diverse înlesniri (pe timpuri componentele similare ale puterii erau amplasate într-o singură clădire - casa guvernului de astăzi, astăzi fiecare dintre cele trei ramuri ale puterii se lăfăiesc în clădiri separate fastuoase);

- a reprezentanților diplomatice în cele peste 20 de țări care consumă resurse financiare considerabile raportate la venitul național;

- a Armatei Naționale care, mică fiind, nu ne poate apăra în cazul unei agresiuni din exterior - ne-a demonstrat-o războiul din transnistria (pentru o armată mai numeroasă bine echipată nu ne ajunge buzunarul), a poliției care, fiind mai numeroasă decât în România, raportată la numărul populației, nu ne apără de dezmățul crimelor, furturilor, violurilor, corupției etc.;

- a Comitetului Securității Naționale, care pe parcursul ultimilor 10 ani nu prea am înțeles ale cui interese le apără ei,

- va elibera surse financiare enorme care vor fi suficiente pentru egalarea, pensiilor, burselor și salariilor bugetarilor

din Republica Moldova cu ale celor din România fără a solicita finanțe suplimentare din Țară.

În rândul doi.

- integrarea economică a acestui colț de țară cu Țara v-a deschide posibilități largi pentru toate categoriile populației;

- țărani vor beneficia de piețele de desfacere a producției agricole (în perioada interbelică Basarabia avea poziții ferme pe întreaga piață românească și în unele țări din Europa - Cehoslovacia, Austria, Ungaria, Germania), de material semincer de calitate, de tehnică agricolă și produse petroliere, procurate în condiții avantajoase;

- muncitorii vor primi locuri de muncă garantate prin reprofilarea și relansarea unor uzine puse la pământ (de exemplu conducerii asociației Tracom (uzina de tractoare) încă 4-5 ani în urmă i s-a propus de către conducerea uzinei S.A. „Tractor” Brașov în condiții foarte avantajoase asamblarea la prima etapă a minitractoarelor cu putere de cca 20 c.p., care sunt ieftine, eficiente cu consum redus de carburanți. Cât de binevenit ar fi fost acest minitractor astăzi țăranilor împrăștiți, lăsați în voia sorții, echipat cu vre-o 15 agregate auxiliare pentru efectuarea diferitor lucrări agricole, care ar putea fi produse la noi);

- tineretul nu v-a încerca cu orice preț să nimerească la studii în România, unde bursele sunt de două ori mai mari decât salariul de funcție al unui conferențiar universitar cu grad științific sau să ia calea pribegiei în țările Europei sau pe întinsurile Rusiei pentru a-și dobândi sursele de existență;

- intelectualitatea se v-a simți mult mai protejată atât în plan material, cât și cultural și lingvistic.

Vor avea de pierdut doar acei cu fotolii care vor fi nevoiți să le elibereze. La locurile publice vor fi angajați printr-o selecție obiectivă profesioniști, necorupți (la prima etapă ar putea fi aduși din țară (inclusiv polițiști, lucrători ai vămii etc.) cum au *făcut* estonienii și intenționează să facă gruzinii) pentru a stârpi din rădăcină aceste vicii caracteristice societății noastre - cumătrismul, protecționismul, corupția, furturile, concreșterea mafiei

organizate cu cea criminală etc.

Cine s-ar împotrivi procesului de Reunire dacă i s-ar explica convingător avantajele de care v-a beneficia. V-a fi oare împotriva bătrânica de la țară, trecută prin urgia Siberiei și a colectivizării forțate cu o pensie derizorie de 50-70 lei pe lună pe care n-o primește cu anii dacă i s-ar explica că în cazul reunirii ar avea o pensie de vreo 300 de lei (actualmente pensia medie în Țară este de 460000 lei rom. $\approx$ 300 lei mold, preconizată de a fi mărită până la 640000 lei rom. $\approx$ 450 lei mold.) și servicii comunale mai ieftine (pentru cei de la orașe)? Dar poate intelectualitatea bugetară cu pensii de maximum 138 lei (pensionarii) și salarii derizorii de 20-30\$ S.U.A. în Țară fiind de cca 200 \$ S.U.A.? Dar poate aceeași polițiști care nu sunt asigurați material și au drepturi de combatere a criminalității mult limitate comparativ cu colegii din Țară? Poate tineretul studios cu burse de cea 5\$ (în Țară este de cea 50\$), taxe pentru cămine exagerate, lipsiți de orice privilegii în transportul interurban și fără perspective de angajare în câmpul muncii?

Ce se cere de la noi? Ce trebuie de făcut în primul rând?

După mine în primul rând se cere să ne unim cei care doresc într-adevăr Reunirea cu Țara. Să terminăm pentru moment gâlceava și mâncărimea între noi. Paralel să conștientizăm masele despre necesitatea Reunirii cu Țara pe toate căile posibile. Cei care au posibilitatea de a-și publica părerile, sugestiile în presă să fie foarte atenți ce publică chiar dacă acestea sunt niște adevăruri incontestabile. De exemplu Dl Pastuh-Cubolteanu în articolul său „*Șapte condiții ale maturării societății civile*” publicat în nr.38 al săptămânalului „*Literatura și Arta*” printr-un stil și o logică cum îi sunt proprii aduce argumente științifice incontestabile în favoarea Reunirii cu Țara. Aduce, de asemenea, și adevăruri dureroase despre națiunea românească, care actualmente pot fi folosite de adversarii Reunirii împotriva noastră, de aceea, după mine, aceste adevăruri trebuiesc spuse ceva mai târziu, când va fi realizată unirea. „*Îți iubești patria nu pentru că e mare, ci pentru că e a ta*” spunea Seneca. Deci, hai să ne iubim patria

că e a noastră așa cum este și să facem totul pentru a o reîntregi.

În rândul trei:

- se apropie alegerile prezidențiale din anul viitor. Consider că actuala vânzoleală în jurul modificării Constituției este o tactică bine chibzuită de a sustrage atenția dreptei de la problema alegerilor prezidențiale, antrenând-o în discuții sterile, pentru ca în alegerile prezidențiale să vină nepregătită, cum s-a mai întâmplat și alte dați. Pericolul este mare, de aceea dreapta trebuie să curme gâlcevile între exponenții ei, să găsească o personalitate notorie pentru candidatură de președinte care ar putea fi susținută de toate forțele de dreapta și care ulterior, împreună cu celelalte componente ale puterii (parlament și guvern) ar dori și putea să realizeze Reunirea cu Țara. Acest președinte, parlament și guvern ar intra în istorie alături de marii înaintași ai Sfatului Țării.

În rândul patru:

- v-a trebui de schimbat modalitatea abordării problemelor Basarabiei și Bucovinei de Nord de către forțele politice din România, de parlament, guvern și președinție. Pe cât e posibil ar trebui să influențăm și noi acest proces. Mi se pare deosebit de binevenită propunerea Dlui Mircea Popescu, președinte al Consiliului Român - American, Los Angeles publicată în Aldine din ziarul „România Liberă” din 14 august 1999. Esența propunerii constă în oportunitatea creării unei circumscripții separate care ar include toată diaspora românească, inclusiv și Basarabia. Astfel diaspora va avea reprezentanții săi în parlament, care vor pune în discuție în modul cel mai operativ problemele diasporei, inclusiv și problema Reunirii Basarabiei cu Țara.

(Literatura și Arta, nr.45, 1999)

„DEMOCRAȚI DIN ȚARA ÎNTREAGĂ, UNIȚI-VĂ!”

„Începutul înțelepciunii este sfârșitul nebuniei”
(Horațiu)

A devenit proverbială prostia (dacă nu este ceva mai serios la mijloc) liderilor partidelor de dreapta care pe parcursul ultimilor 7-8 ani așa și n-au mai reușit să se unească. Ultimele trei campanii electorale parlamentare și două locale au demonstrat acest lucru. Dar în mod deosebit se evidențiază recenta campanie. Și de această dată așa-numitele tehnologii electorale nu s-au prea deosebit de cele din 1998. Aceleași zoi turnate de unii în capul altora. Aceleași declarații dure, exclusiviste. Aceleași promisiuni deșarte. Același circ cu aceeași actori. Numai că de astă dată numărul actorilor pe partea dreaptă a depășit limitele rezonabile. În pofida tuturor așteptărilor de unificare a forțelor de dreapta, nici de data aceasta nu s-a întâmplat minunea. Dimpotrivă, numărul „apostolilor” s-a mărit simțitor. Alegerile au fost transformate într-un teatru al

absurdului. Actorilor principali le era în cot de soarta acestei frânturi de popor necăjit. Mai presus de toate au fost puse interesele personale, interesele unor clanuri și ale unor trăgători de sfori. Și drept rezultat s-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat. Majoritatea absolută așteptau victoria comuniștilor, însă nu în așa măsură. Primele rezultate ale scrutinului electoral a fost pentru mulți ca un duș rece. Partide care într-un fel sau altul erau considerate de unii potențiali favoriți, nu au trecut barajul de 6%. Acum cea 28% de sufragii acumulate de aceste partide și de puzderia de partidute prin departajare au trecut în mare parte la comuniști, asigurându-le 71 de locuri în parlament. Nici o țară din Europa de Est și din fosta u.r.s.s. nu a cunoscut o invazie atât de masivă a comuniștilor. Deci democrații le-au asigurat comuniștilor această victorie. Tov. Voronin a spus o frază dureroasă pentru noi, însă foarte corectă, declarând „*Nu noi am câștigat alegerile, ei, democrații, le-au pierdut*”. Cu câtă aroganță au fost rostite aceste cuvinte. Cine dintre democrați își v-a asuma răspunderea pentru acest eșec electoral? Se vor găsi oare lideri de partide care își vor recunoaște vina și își vor da demisia benevol, așa cum au făcut-o unii dintre frații noștri de peste Prut? După mine liderii acestor partide trebuie să-și dea demisia imediat, iar pe ruine trebuie, în sfârșit, să apară ceva nou, în stare să potolească întrucâtva invazia comuniștilor, care, ca și agrarienii, vor încerca să modifice un șir de articole ale Constituției, cursul politic prooccidental etc. Din partea liderilor partidelor de dreapta, rămase în afara parlamentului, ar fi un gest de bun simț, de pocăință, dacă vreți, în fața acestui popor pe care nu au fost în stare să-l protejeze de această ciumă a secolului XX. Ar fi un moment când, în sfârșit, unirea forțelor democratice ar fi posibilă. Practica din ultimul ani a demonstrat că această unificare nu a fost posibilă din cauza incompatibilității liderilor, deși „jos” ea a fost și posibilă și dorită. De ce nu s-ar fructifica această situație?

Se creează impresia că nici comuniștii nu se așteptau la

un succes atât de mare. Conform unei declarații a lui Voronin, ei se așteptau la vre-o 50-55 mandate în parlament. Vorba maestrului „*Bolșevicii în 1917 și-au pus trei sarcini de bază: ocuparea telegrafului, gării și poștei. Comuniștii lui Voronin și-au formulat și ei trei sarcini de bază: obținerea președinției, parlamentului și guvernului*”. Acest lucru le-a reușit. O maximă a lui Murphy glăsuește „*Dacă există o posibilitate de a se face ceva prost, se va face*”. Cu mâinile noastre ne-am facut-o. Și datorită miopiei politice și rânzei liderilor și liderașilor partidelor de dreapta s-a făcut. Cine ne v-a conduce următorii 4 ani (asemeni agrarienilor, comuniștii se vor înșuruba în jilțurile parlamentare pe întreaga perioadă de 4 ani, „*slujind poporului*” întreg sorocul. Nu știu ce cataclisme le-ar zdruncina tronul, poate doar niște evenimente similare celor din Bulgaria)? Acești agramați, în mare parte îndoctrinați și infectați de morbul comunismului, ne vor conduce tocmai 4 ani la acest început de secol și mileniu? Aceștia, care vorba marelui poet și patriot al Neamului Mihai Eminescu,

„...*Își aruncă pocitura bulbucății ochi de broască.
Dintr-aceștea țara noastră își alege astăzi solii!*”

*Ne fac legi și ne pun biruri, ne vorbesc filozofie,
Patrioții! Virtuoșii, ctitori de așezăminte.
Tot ce-n țările vecine e smintit și stârpitură
Toți se scurseră aicea și formează patrioții”,*

ne vor prezenta „*țara*” în fața lumii întregi! Câte năpaste a suportat acest popor necăjit: deportările masive în Siberia în anii 1940 și 1949; foametea organizată de același regim comunist (scumpii noștri părinți nu ar fi trebuit să uite acest lucru); colectivizarea forțată care a distrus elementul de bază al oricărei societăți civilizate - elementul privat; implantarea forțată a ideologiei comuniste și a unor apucături străine acestui neam - beția, degradarea morală, ateismul vulgar etc., care au condus la o degradare morală totală); chimizarea excesivă și intensificarea agriculturii (pentru a stoarce cât mai

mult din aceste pământuri mănoase), în urma cărora ne-am ales cu distrugerea fondului genetic al națiunii (intensificarea alarmantă a bolilor de cancer, ciroză, gradul sporit de debilitate nativă etc.). La toate acestea se adaugă și administrarea extrem de proastă din ultimii ani. Cine au adus toate aceste năpaste pe capul nostru? Oare nu tot comuniștii, cei care astăzi se pun în postură de salvatori ai neamului? Ei, care promit relansarea economiei și a complexului industrial, distruse, în viziunea lor, de democrați pe parcursul ultimilor 10 ani (distruse însă de „*democrații*” Moțpan, Sangheli, Lucinschi, Guțu & Co) sunt oare atât de credibili? Este înțeleasă dorința de a scăpa de această mizerie materială în care ne aflăm, nu, însă, agățându-ne de orice pai. Este foarte evident că această mizerie materială se va extinde, și chiar se va adânci în următorii ani. Dar aceasta este realitatea. Poporul v-a trebui, pe pielea sa, să încerce și raiul comunist făgăduit de Voronin, așa cum a fost și în cazul agrarienilor.

Trebuie de menționat încă o dată că nu poporul e de vină pentru victoria comuniștilor, ci liderii partidelor de dreapta. Și acum ce s-ar mai putea de făcut? În opinia mea ar trebui de urgență de analizat la rece situația creată și de format ceva nou, până nu au făcut-o alții. Este și un moment favorabil în tot râul acesta căzut pe capul nefericitului popor. A apărut posibilitatea de a ne debarasa de toți liderii partidelor de dreapta care au demonstrat că nu se pot uni. Snegur, aflându-se sub influența lui Andronic, a ratat șansa de a uni dreapta extrem de răzlețită în preajma recentelor alegeri. Liderii PRCM, PD, PFD, PNL, PNȚCD trebuie să-și asume responsabilitatea pentru venirea comuniștilor la putere și să-și dea demisia necondiționat și cât mai urgent pentru a nu a-i da Moscovei libertate în acțiuni privind constituirea opoziției democratice în Republica Moldova Unii deja au demonstrat, procedând onest. Alții, însă, vor încerca să se mențină și în continuare în fruntea partidelor pe care le-au dus la distrugere totală. Moscova, care în actualele alegeri și-a susținut creaturile sale - Voronin și Braghiș - să fim siguri, îi va crea lui Voronin și o opoziție democratică „*constructivă*”

controlabilă, ca să nu bată prea tare la ochi sprijinul acordat comuniștilor. Lucrul acesta este realizabil. Chiar cu o zi înaintea alegerilor o oarecare doamnă Senin, jurnalistă, a ieșit la canalul de televiziune ORT cu următoarea informație „*Comuniștii sunt în topul preferințelor electorale. După ei urmează Alianța Forțelor Democratice condusă de D.Braghiș..*”. Observați cine sunt adevărații democrați în viziunea Moscovei, capabili să-i creeze opoziție lui Voronin. Moscova va folosi diferite tertipuri pentru a-și camufla ajutorul acordat dictaturii comuniste care-i convine de minune. Cel puțin în spațiul ex-sovietic, telespectatorii au fost deja informați cine formează opoziția democratică în Republica Moldova. Adică I.Guțu, fost secretar pe ideologie al c.c. al p.c.m., prim vice-primministru în Guvernul Sangheli; Safonov un fost interfrontist inveterat, unul din elementele calului troian al Tiraspolului la Chișinău; Morei, fost interfrontist, travestit în socialist, dușman inveterat al românismului; Zidu, fost interfrontist, dușman inveterat al românismului - tocmai această adunătură sunt adevărații democrați în viziunea Moscovei.

Și, în fine, ca să nu par prea pesimist, vin cu un apel optimist, parafrazând o cunoscută lozincă comunistă „*Democrați din toate partidele, uniți-vă!*”.

(Conștiința Națională, nr.9, 2001)

MAREA ADUNARE NAȚIONALĂ - UN ÎNCEPUT DE UNIFICARE A FORȚELOR DEMOCRATICE

*„Nu pui temelie libertății când împuști
pe cei ce gândesc altfel decât tine”
(Antonie de Saint-Exupery)*

„La 31 martie 2002 la Chișinău a avut loc Marea Adunare Națională, la care au participat patrioți din toate colțurile Republicii, în pofida piedicilor puse de guvernarea comunistă”. Cu această frază ar trebui să înceapă pagina din Istoria românilor basarabeni dedicată anului 2002.

Evenimentul nr.2 din acest an, care urmează să fie inclus în această pagină este: „Pe data de „ „ 2002 sub presiunea acțiunilor de protest ale maselor largi de oameni, președintele Republicii Moldova, dl V.Voronin, a demis

Guvernul, a dizolvat Parlamentul, fixând data alegerilor anticipate, și și-a dat demisia". Este un vis frumos, dar realizabil. Au mai făcut-o și alții.

Ieșind cu sutele de mii într-o grevă generală nonstop, care a durat cinci zile, bulgarii s-au debarasat de ultima guvernare comunistă din istoria modernă a Bulgariei aleasă legitim în mod democratic. Bulgarii și-au ales calea spre Europa, spre bunăstarea materială și spirituală, spre libertatea personală.

Puțin în alte circumstanțe a fost aruncată la groapa de gunoi ultima dictatură de sorginte stalinisto-brejnevistă în Iugoslavia. Zecile de mii de studenți, intelectuali, care au inițiat acțiuni de protest de lungă durată, au pecetluit soarta regimului comunist al lui Miloșevici, făcându-l să cadă.

E posibil să se întâmple acest lucru și la noi? Cred că da, și această încredere ne este insuflată de următoarele evenimente: de manifestațiile de protest organizate de liderii PPCD în ultimele trei luni, care au culminat cu Marea Adunare Națională din 31 martie 2002, la care au participat peste 100000 de manifestanți din toate colțurile republicii, în pofida tuturor interdicțiilor guvernării comuniste; de implicarea în organizarea acestei manifestări a tuturor partidelor de centru dreapta și de dreapta, a Asociației Veteranilor Războiului de pe Nistru în frunte cu generalul A.Hămuraru, a altor organizații neguvernamentale, care au format un Consiliu Național de Apărare a Democrației, de acțiunile de protest organizate nonstop de la 31 martie în Piața Marii Adunări Naționale și în fața Parlamentului, la care participă nonstop (zi și noapte) frumoasa noastră tânără generație - elevi, studenți (unii veniți și din afara Chișinăului, de exemplu de la Bălți), moralul căroră este susținut încontinuu de minunații artiști - tribuni ai poporului, Tudor Tătaru, membrii Teatrului „*Satiricus*”, ai ansamblului „*Catarsis*”, interpreții G.Voinovan, Măria Sarabaș și mulți alții; de susținerea manifestațiilor de către fideli noștri susținători din teritoriu - țărani, intelectuali (am întâlnit pe la orele 23 în rândul manifestanților țărani veniți cu un autobuz

„Ikarus” tocmai de la Colibași, județul Cahul, care la două zile erau înlocuiți cu alții, aduși cu același autobuz).

Să facem o mică retrospectivă a tuturor evenimentelor care au avut loc până și după Marea Adunare Națională, într-un mod fariseic șeful statului, alți demnitari au declarat în repetate rânduri că nu vor împiedica deplasarea tuturor doritorilor de a participa la Marea Adunare Națională, în realitate, cum era de așteptat, s-a întâmplat tocmai contrariul. La Orhei unui grup numeros de manifestanți i s-a refuzat punerea la dispoziție a mijloacelor de transport (autobuzelor), cu baza auto respectivă acest lucru fiind coordonat din timp. Sub presiunea manifestanților, care au ocupat două autobuze, mai apoi fiindu-le puse la dispoziție alte autobuze, în sfârșit spre Chișinău s-au deplasat 7 autobuze. Cu toate acestea o bună parte din manifestanți au rămas la Orhei să privească Marea Adunare Națională la televizor în transmisiune directă (o altă minciună gogonată a președintelui Voronin. Când dl Voronin declarase acest lucru era un timp urât (cu ninsori și ploi) și el sperase că duminică va fi același timp, care îi va reține pe manifestanți acasă. Însă de data aceasta nici cel de sus n-a ținut cu necuratul, ziua de duminică fiind o zi de vară cu temperatura de circa +20°C).

În alte județe situația a fost și mai drastică. La Călărași în preajma zilei de 31 martie circa 30 de autobuze au rămas fără numerele de înmatriculare. La Ungheni nu a ieșit pe rută nici un autobuz. Lacheii locali ai conducerii comuniste au ajuns până la aceea că au interzis și circulația trenurilor de pasageri. Despre ce fel de drepturi elementare ale cetățenilor la libera deplasare mai poate fi vorba?

Dar ce a fost la Chișinău în ziua de 31 martie? A fost o mare sărbătoare națională într-un început de adevărată vară. După estimările poliției au fost circa 30000 de manifestanți (săracii o duc cam rău cu aritmetica), după estimările jurnaliștilor și ale altora, cifra se estimează la aproximativ 100000 de manifestanți. Te crucești când îi auzi pe acești noi geometri ai țărișoricuței basarabe gen Mișin (nu demult scăpasem de un mare geometru cum era Moțpan), care

declară cu o impertinență totală că în Piața Marii Adunări Naționale nu încap mai mult de 20000 de oameni (în calculele financiare ale afacerilor lor din grupul Voronin-Iovv-Mișin nu cred să greșească atât de mult).

Pe lângă celelalte lucruri bune, care s-au petrecut în Piața Marii Adunări Naționale la 31 martie, a avut loc un eveniment de o importanță majoră - apariția unei firave coalizări pe centrul-dreapta a eșichierului politic. Formarea Comitetului Național de Apărare a Democrației, în care au intrat un număr impunător de reprezentanți ai partidelor politice de dreapta, ai organizațiilor nonguvernamentale ale veteranilor de război de pe Nistru și ofițerilor, conduse de patrioți ai neamului - generali în rezervă - a schimbat situația. Rămâne ca partidele de dreapta să fie mai active în realizarea cerințelor formulate la Marea Adunarea Națională. Este foarte important ca în această perioadă deosebit de dificilă la mișcarea de rezistență față de regimul comunist să adere toți oamenii de bună-credință, instituțiile de învățământ preuniversitar și universitar. Acest lucru l-au înțeles liderii partidelor de dreapta (PRCM, USL „Forța Moldovei”, PNȚCD), care cu o săptămână mai înainte s-au unit într-un singur partid - *Partidul Liberal* -, făcând să dispară de pe eșichierul de centru-dreapta câteva partide, lucru mult așteptat. Rămâne ca acest început de bun augur să continue cu noi acțiuni. Dacă se va realiza mult dorita cădere a comuniștilor (dar ei întreprind tot mai multe acțiuni iresponsabile, caracteristice unei fiare aflate în agonie de moarte), va trebui să ne gândim la coordonarea acțiunilor de mâine, pentru a nu permite revenirea comuniștilor la putere.

Să ne ajute Dumnezeu în această nobilă misiune.

(Literatura și Arta, nr. 15, 2002)

CE VOM ALEGE ACEEA VOM CULEGE

Electorala '96, pare-se, trece prin ultima fază. Tabloul încurcat la demararea cursei de numărul mare de candidați se limpezește spre finele ei, evidențiindu-se grupurile de partide de pe eșichierul stâng și cel drept ale electoratului. Devin tot mai clare strategiile candidaților, însă nu și situația ce s-a creat, în special acest fenomen se observă mai pronunțat pe eșichierul de dreapta, în rândurile democraților. E un lucru, de altfel, explicabil.

Actualmente pe partea dreapta se află doi candidați cu pondere - M. Snegur și V. Matei. Astfel alegătorul democrat este pus în fața unei dileme greu de rezolvat. Să-l susțină pe dl M. Snegur nu-l prea trage inima, cauza fiind gafele comise de domnia sa. V. Matei însă posedă practic toate calitățile necesare unui președinte: este competent în diverse domenii, convingător în discuție, tânăr, prezentabil, posedă o capacitate de lucru fenomenală, și - lucrul cel mai important -

nu este implicat în nici o afacere dubioasă. Este una dintre personalitățile care au pus bazele Mișcării de Eliberare Națională, ale independenței Republicii Moldova. La o eventuală masă rotundă Domnia sa s-ar situa cu un cap mai sus față de ceilalți candidați, acesta fiind, probabil, motivul neacceptării ei de către ceilalți candidați. Un lucru însă îi lipsește dlui V. Matei - o susținere mai masivă a electoratului.

Primii trei candidați din acest punct de vedere se află într-o situație net favorabilă în raport cu ceilalți candidați. Fiecare din ei utilizează pe larg în campania electorală acea parte a mașinii de stat asupra căreia are influență. Restul candidaților trebuie să mizeze pe forțele proprii sau ale partidului care i-a propus. De menționat, de asemenea, și dependența economică foarte puternică a electoratului față de actuala putere, de cultura politică a alegătorului.

Șansele dlui V. Matei ar fi crescut simțitor dacă ar fi fost susținut de majoritatea partidelor de orientare democratică. Succesul forțelor democratice la alegerile locale din 1995 s-a datorat în primul rând constituirii Blocului Electoral „*Alianța Forțelor Democratice*”. A fost necesar de făcut totul pentru păstrarea acestei Alianțe, pentru întărirea ei prin fuzionarea cu alte mișcări și partide de orientare democratică, chiar dacă acest lucru ar fi necesitat unele compromisuri sau cedări în probleme neesențiale, și prezentarea în cursa electorală cu un singur candidat. Atunci membrii partidelor democratice care ar fi format Alianța și simpatizații lor ar fi activat cu tragere de inimă pentru unicul candidat din partea opoziției cu șanse de câștig. Cunoscut foarte mulți oameni care ar fi umblat din casă în casă, din sat în sat, ar fi discutat cu fiecare om în parte, convingându-l argumentat de necesitatea alegerii dlui V. Matei (lucru, de altfel, nu prea dificil, având în vedere, în primul rând, poziția civică foarte clară, neimplicarea d-sale în afaceri suspecte. Așa s-a lucrat la primele alegeri a candidaților de deputați dl Vasile Nedelciuc a câștigat în fața puterii locale în persoana rectorului Institutului Politehnic Vasile Calmuțchi, susținut fiind de majoritatea cadrelor didactice și studenții participanți

la adunare. Lucrându-se foarte mult pe teren, chiar și în rândul rusofonilor, calitățile incontestabile ale candidatului de asemenea au asigurat victoria dlui V. Nedelciuc în sectorul Râșcani al capitalei - sector foarte dificil datorită ponderii populației rusofone.

Un exemplu concludent în acest plan sunt alegerile prezidențiale și parlamentare recente din România. În cursa parlamentară alegerile au fost câștigate de Convenția Democratică, iar în cea prezidențială situându-se pe locul doi, cedând doar partidului de guvernământ. Celelalte partide, cu excepția Uniunii Social - Democratice, fiind partide cu o pondere mai mare sau mai mică, n-au putut influența esențialmente lectoratul. Convenția Democratică a rezistat tentativelor de destrămcare care au existat, a demonstrat stabilitate în calitate de bloc electoral, participând la toate alegerile de diferit rang -prezidențiale, parlamentare și locale.

Acest lucru nu l-au făcut forțele democratice din Republica Moldova. De vină sunt, în primul rând, liderii formațiunilor democratice. Constituind un bloc electoral la alegerile locale, care ne-a adus o victorie relativă, nu s-a muncit suficient pentru păstrarea și întărirea lui. Este incontestabil argumentul că partidul (blocul de partide) trebuie să participe fără modificări esențiale în componență la diverse manifestări electorale pentru a obișnui electoratul cu existența unei forțe serioase, a-și crea un image. Ce s-a făcut la noi totuși? Dezbinare la cel mai înalt grad. Susținătorii activi de ieri ai democrației, care au realizat câte ceva pentru Renașterea Națională a românilor din această parte a Țării, devin pasivi, simpli observatori, fapt ce aduce prejudicii grave mișcării democratice. Se fac declarații sterile, că unii sunt mai patrioți de cât ceilalți, că unii au rămas unica forță de opoziție (de parcă acesta ar fi un succes - înseamnă că s-a făcut puțin, foarte puțin pentru a întări opoziția) etc. Se aduc învinuiri reciproce de trădare, de pierdere a memoriei și verticalității pentru aderări exprimate într-o formă sau alta (mai des sub formă de declarații de susținere). Mi se par prea simpliste aceste aprecieri. Oare un Grigore Vieru, Mihai

Cimpoi, Ilie Untilă, Ion Bostan, Ion Dediu, Lidia Istrati, Leonida Lari să-și fi pierdut din memorie sau verticalitate sau altceva e la mijloc? Poate că Domniile lor au înțeles niște lucruri pe care nu le-au înțeles alții? Poate pericolul apărării scaunului prezidențial de către persoane atât de controversate cum sunt P. Lucinschi și A. Sangheli i-a făcut să-l susțină deschis pe dl M. Snegur, decizie, cred eu, adoptată nu atât de ușor, ținând cont de faptul că dl M. Snegur a avut multe devieri, oscilații. Desigur, Domniile lor riscă prin numele lor la o întorsătură a lucrurilor. Însă oare riscă mai puțin cei care involuntar pot să nimerească de aceeași parte a baricadei, alături de V. Solonari, V. Senik, Șornicov și Co, care vor lupta cu înverșunare pentru acordarea prin lege a statutului de limbă de stat limbii ruse alături de limba română, anularea atestării privind cunoașterea limbii române, deschiderea unor universități slavone, lichidarea acelor mici rămășițe din victoriile obținute în anii 1989 - 1991, incorporarea completă în sferele de influență ale Rusiei? A.Sangheli (cel „*mai mare gospodar*” al țării) și P. Lucinschi își vor onora la sigur promisiunile electorale de acest ordin. În susținerea acestui argument ne vine și vizita grabnică a lui P. Lucinschi la Moscova, camuflată sub formă de vizită de răspuns la vizita președintelui consiliului federației al Rusiei, în cadrul vizitei P. Lucinschi a avut întâlniri „*fructuoase*” practic cu toate verigile puterii de stat ale Rusiei, reprezentanții de prim rang ai bisericii ruse, cu lideri de partide politice. Se produce impresia că Moscova, în sfârșit, și-a ales calul pe care va miza în actualele alegeri. Problema transnistriei, așa-numită problemă, inventată de Moscova - cea a etnicilor ruși, problemele de perspectivă privind orientarea Republicii Moldova, problemele patrimoniului Republicii Moldova vor fi, la sigur, soluționate de către P. Lucinschi după placul Moscovei, plătindu-și astfel tributul pentru susținerea acordată.

(Literatura și Arta, nr. 46, 1996)

**CONSOLIDAREA FORȚELOR DE DREAPTA -
O ȘANSĂ DE SUPRAVIEȚUIRE CA NEAM**

Pericolul ce ne paște din Răsărit trebuie să ne unească

*„Atunci o națiune se apropie de moarte când
începe să fie surdă la glasul libertății”
(Vasile Alexandri)*

Primul scrutin parlamentar în republică a avut loc pe fundalul unui având patriotic al maselor, fiind aleși în mare parte reprezentanți ai Frontului Popular. Acest fapt a permis formarea unui guvern care a încercat să reorienteze economia națională spre Apus, să reevalueze valorile naționale. Activitatea ministerelor Culturii și al învățământului în acea

perioadă a fost foarte fructuoasă, exprimându-se prin fondarea bibliotecilor de literatură română, renașterea școlii naționale, suprimată în cei peste 50 ani de regim sovietic, prin deschiderea unor licee naționale cum ar fi: „*Mircea Eliade*”, „*Gheorghe Asachi*”, „*Ion Creangă*” ș.a. Creșterea considerabilă a numărului grădinițelor și școlilor românești în orașul Chișinău este, în bună parte, meritul primului primar al Chișinăului, Nicolae Costin. Aceste mici victorii au fost posibile datorită faptului că eram uniți, eram o forță, îndată ce au simțit dezbinarea noastră, forțele retrograde au acaparat puterea în mod ilegal, indicând electoratul în eroare cu promisiuni deșarte. În scurt timp au fost reduse la zero practic toate bunele noastre intenții. Acum ne apropiem de ziua alegerilor prezidențiale. Avem oare dreptul moral în fața viitoarelor generații să mai greșim o dată, fapt care poate să ne coste readucerea noastră pe totdeauna în imperiul aflat în stare de refacere? Categorie nu.

De aceea trebuie depuse toate eforturile pentru a uni forțele răzlețite. Insuflă optimism derularea evenimentelor din ultimele zile. Întărirea substanțială a coaliției de dreapta prin semnarea Acordului de parteneriat politic între FPCD și AFD o consider un bun început, un exemplu demn de urmat pentru alte formațiuni. Consider foarte bine venită Declarația Statului FPCD privind alegerile prezidențiale. Merită atenție nu atât susținerea ca atare a dlui Mircea Snegur în viitoarele alegeri pentru postul de președinte, persoană care a fost mult criticată pe parcursul ultimilor ani de către FPCD pentru multiplele greșeli comise în calitatea sa de președinte al Republicii Moldova, cât gradul de maturitate de care s-a dat dovadă în această problemă. Este foarte important ca susținerea dlui Mircea Snegur la alegerile prezidențiale este condiționată, fiind formulate o serie de teze valoroase care vor fi incluse în platforma electorală, soluționarea cărora ne va apropia de realizarea obiectivelor noastre. Această opțiune electorală este singura soluție realizată în actuala situație politică. Nu este necesar să demonstrăm ce reprezintă ceilalți

doi candidați la postul de președinte - P. Lucinschi și A. Sangheli. Cel care ne-a adus la starea în care ne aflăm mai are obraz să pretindă la postul suprem în republică! Culmea impertinenței, atunci când în presă sunt dezvăluite afacerile primului-ministru A. Sangheli, dumnealui convoacă o ședință a Guvernului la care sunt puse în discuție problemele corupției și criminalității.

Un alt candidat - P. Lucinschi, în cazul dacă va fi ales, ar putea să devină pentru noi un Lukașenko. Cu dumnealui, în scurt timp, ne vom trezi în brațele ursului.

După cum vedem, alternativa nu există. Analizând situația în care se află democrația în Republica Moldova, îmi pun întrebarea: de ce oare nu suntem în stare să învățăm de pe urma greșelilor noastre și să nu le mai repetăm, nemaivorbind de faptul că ar fi normal să tragem învățăminte și din greșelile altora? Uitați-vă, domnilor, ce se întâmplă în Republica Belarus, unde forțele democratice, fiind răzlețite, nu pot riposta tendințelor forțelor proimperiale în frunte cu președintele A. Lucașenco care reincorporează țara în imperiul rus pe cale de renaștere. Se pare că destinul Republicii Belarus e pecetluit. Aceeași soartă ne așteaptă și pe noi, dacă nu vom face tot posibilul pentru a ne uni.

Deși cam târzior, ne dăm bine seama că suntem mai dreپți decât lașii și vânzătorii de neam. De asta ar trebui să se pătrundă fiecare român, indiferent de partidul la care aparține sau pe care îl simpatizează. O șansă pentru noi este susținerea AFD. Pericolul ce ne paște dinspre Răsărit trebuie să ne unească.

(Țara, 9.08.96)

SĂRBĂTOARE A TUTUROR ROMÂNILOR?

*„Unirea multora, chiar când sunt slabi, e greu
de biruit: doar din ierburi se împletește
frânghia cu care se leagă elefantul”*

(Panciatantra)

Este simbolic faptul că prima zi de iarnă - ziua schimbării anotimpurilor - e foarte semnificativă pentru românii de pretutindeni. 81 de ani în urmă la Alba-Iulia a avut loc cel mai mare eveniment pentru români din acest secol - a fost semnat actul reîntregirii Țării, acțiune pregătită și promovată consecvent cu mari jertfe de către marii înaintași ai neamului. Ctitori ai României Mari pot fi considerate multe personalități, însă ar trebui menționați, în primul rând, Burebista - regele primului stat unitar român, Mihai Viteazul - realizatorul primei uniri a statelor românești din perioada Evului Mediu, Alexandru Ioan Cuza - domnitorul principatelor unite, făuritorul statului român modern, și, desigur, regele Ferdinand, care a realizat Marea Unire de la 1918.

După 1989, actul unirii a fost conștientizat de mase mult mai largi. Românii din Basarabia, aflați cu mici întreruperi sub cizma rusească aproape 200 de ani - perioada care a lăsat amprente adânci în psihologia acestei frânturi de popor - au început deopotrivă să se unească în jurul ideii de neam, de popor suveran. Avântul patriotic din primii ani de după 1989 a fost foarte mare, ca numai peste câțiva ani, grație inconsecvenței unor lideri de dreapta, să se reducă simțitor. Și această sfântă sărbătoare a tuturor românilor - 1 Decembrie - întrunește, an de an, tot mai puține personalități.

Anul acesta, fiind organizată de Liga Istoricilor din Republica Moldova, de Liga Veteranilor de Război și a Victimelor Regimului Stalinist, de Partidul Național Liberal și de Partidul Reformei, festivitatea a decurs la Teatrul de Opera și Balet în prezența unei săli pline, reprezentând toate vârstele. Cu mult înainte de începerea festivității propriu-zise, participanții au fost întâmpinați în holul teatrului cu cântece

patriotice românești, interpretate de minunata orchestră a Universității Tehnice a Moldovei, formată și condusă de inimosul profesor Constantin. Glușco și dirijată de Anastas Boldescu. În sala se simțea o atmosfera de tângă după vremurile eroice demult trecute, o dorință firească de Reunire cu Țara - unica noastră șansă de supraviețuire ca neam.

După partea festiva, la care, din rândul oficialităților a fost prezent doar ambasadorul României în Republica Moldova, Excelența sa dl dr. Victor Bârsan, fermecătoarea prezentatoare Ninela Caranfil, cu mijloace puține, a dezmoștit puțin auditoriul. Spun cu mijloace puține deoarece a avut la îndemână doar niște copii, minunați copii, de la liceele „*Iulia Hasdeu*” și „*Ciprian Porumbescu*”, care ne-au demonstrat poate mai bine decât cei vârstnici ce înseamnă iubire de patrie, de neam. Dar unde sunt stimații noștri artiști de muzică populară și de estradă, nelipsiți la Marile Adunări Naționale și la alte festivități din trecutul nostru nu prea îndepărtat? Oare să se fi stins completamente focul aprins în ei de marile evenimente de acum câțiva ani? Cum s-ar putea menține la nivel elanul puținilor adepți ai Reunirii cu Țara care au mai rămas? Cum s-ar putea trezi în mase dorința Reunirii cu Patria-Mamă? Se creează impresia că tot mai puțini lideri ai partidelor de dreapta doresc Reunirea cu Țara, demonstrându-și dorința și prin fapte, nu numai prin declarații sterile.

Ce ne rămâne nouă - muritorilor de rând, celor cu dorința de Reunire cât mai grabnică cu Patria-Mamă? Să începem practic de la început, încet, dar consecvent, să aducem la cunoștința maselor prostite și dezinformate atât de neprieteni, cât și de așa-zișii prieteni, simplele adevăruri privind oportunitatea din toate punctele de vedere a Reunirii cât mai grabnice cu Țara. Și acest lucru îl poate face și trebuie să-l facă acea parte a intelectualității autohtone, nevândute antihristului, cu simțire românească, sărăcită materialicește, însă nu și sufletește. Să ne ajute Dumnezeu în această nobilă acțiune.

AVEM O ȘANSĂ CARE NU TREBUIE RATATĂ

Campania electorală a rămas în trecut cu toate animozitățile ei, deseori cu promisiuni goale populiste. În acest plan înțâietatea, desigur, au deținut-o comuniștii. Cu promisiuni de tipul „*salam de 2 ruble și pâine de 16 copeici*” i-au prostit pe mulți creștini. Toate acestea au rămas în trecut. Acum e timpul să ne pătrundem de simțul realității și să depășim perioada romantismului utopist.

Formarea coaliției „*Alianța pentru Democrație și Reforme*” ne inspiră oarecare optimism. Este meritul liderilor celor trei formațiuni care au trecut peste ambițiile proprii (lucru așteptat de mai multă vreme). Chiar dacă alianța nu va fi de lungă durată, lucru dorit de comuniști, vehiculată, cu părere de rău, și de unele personalități de bună-credință, efectul ei se va face simțit, în primul rând, se va câștiga o perioadă de câțiva ani, strict necesară pentru realizarea reformelor, în rândul al doilea, s-a demonstrat că forțele democratice și reformatoare din republică se pot uni.

Primul parlament a fost constituit (cel puțin în prima fază) din romantici care, în pofida circumstanțelor neprielnice (există încă u.r.s.s. cu pudurile de la Moscova, declanșarea de către forțele procomuniste prorusești de la Tiraspol, susținute de Armata a 14-a, a conflictului de la Nistru), a adoptat hotărâri epocale pentru destinul românilor de dincoace de Prut în plan cultural, educațional și chiar economic (adoptarea Codului Funciar, promovarea unor încercări timide de trecere de la economia centralizată la economia de piață). Parlamentul al doilea, predominant de coaliția monstruoasă agointerfrontistă, a intrat în istorie prin gradul de analfabetism și neprofesionalism, de lipsă a bunului simț (în, special în ultimele luni ale existenței sale, când au fost adoptate faimoasele hotărâri privind statutul deputatului). Având un guvern pe potrivă sa, condus de A. Sangheli, a frânat pe toate căile efectuarea reformelor în economia Republicii, aducând-o la o stare falimentară. În această perioadă a înflorit corupția, economia subterană. O analiză

fugitivă a structurii actualului parlament, al treilea, demonstrează nivelul intelectual net superior celui precedent. Să sperăm că el va fi mult mai eficient, adoptând legi și hotărâri pe potriva timpurilor pe care le trăim. Desigur, va fi greu, moștenind o industrie complet ruinată, o agricultură aflată în proces de reformare (când kolhozurile, străine neamului nostru ca mod de organizare a muncii în agricultură, își dau duhul, iar gospodăriile țărănești libere abia se înfiripă) și o masă enormă de intelectuali, țărani și muncitori pauperizați.

Salutar este faptul că actualul parlament n-a procedat ca cel precedent, care a marginalizat la maxim opoziția. S-a mers pe calea parlamentelor țărilor civilizate, unde partidele de guvernământ conlucrează cu opoziția. Actualmente comuniștii dețin în parlament un număr important de mandate. Nu știu cât de rezonabilă a fost cedarea unor comisii foarte importante comuniștilor (cum este, de exemplu, Comisia pentru Securitatea Statului). Concesii pot fi făcute, însă în situații principiale, acestea nu sunt admise. Comuniștii își permit lucruri iresponsabile într-un stat de drept. Câteva exemple: la mitingul de 1 mai, pe lângă lozincile binecunoscute cu miros de mușcal, au fost auzite chemări care atentează la suveranitatea statului, cum ar fi susținerea declarației impostorilor de la Tiraspol privind aderarea regiunii transnistrene la comunitatea statelor slave - Rusia și Belarusi; la Comrat o nouă organizație politică declară că va organiza acțiuni de protest în cazul coalizării forțelor de centru-dreapta; în diverse localități ale republicii reînvie organizațiile pionierești și comsomoliste. Desigur, o atenție deosebită urmează să fie acordată promovării reformelor în economie.

Până la momentul de față au fost constituite toate structurile Parlamentului. Apropo de formarea Guvernului. Candidatura dlui V. Dolganiuc pentru postul de prim-ministru, propusă de Convenția Democrată (conform acordului încheiat între cele trei componente ale A.D.R.), a fost respinsă de către Președintele P. Lucinschi. Motivul ar fi

că V. Dolganiuc nu are experiența necesară de conducere. Dar oare fostul prim-ministru A.Sangheli n-a avut experiență de lucru în posturi de conducere? Și unde ne-a adus? În rezerva Convenției pentru postul de prim-ministru s-au aflat mai multe personalități. Printre ele a fost și academicianul Ion Bostan, care a dat dovadă că e bun administrator în funcția de rector al Universității Tehnice a Moldovei.

Un lucru e cert. De acest guvern vor depinde foarte multe. Dacă nu vor fi luate măsuri cu efect imediat, s-ar putea întâmpla ca la viitoarele alegeri democrației să piardă definitiv încrederea electoratului. Desigur, în economie nu pot fi obținute rezultate imediate. Va fi nevoie de timp. Va fi nevoie de măsuri netradiționale, dacă dorim să ieșim din criza creată, în orice țară dezvoltată bugetul este format preponderent de industrie. La noi, industria aflându-se la pământ, se cere mai mult timp și mai multe mijloace pentru revitalizarea ei. Există, după părerea mea, un sector foarte important al economiei republicii - sectorul agroindustrial. Aflat în proces de tranziție de la economia centralizată la cea de piață, acest sector trebuie susținut, pentru a nu-l distruge complet. Susținerea nu înseamnă vărsarea de milioane de lei din bugetul statului, cum au făcut-o agrarienii. Concomitent trebuie susținut pe toate căile programul de împrumut a țaranului cu pământ. În scurt timp ei se vor hrăni pe sine și ne vor hrăni și pe noi. Se impune o susținere activă a țaranului liber, ieșit din kolhoz, cu tehnică agricolă, cu semințe ș.a. Este strict necesară fondarea unei bănci agricole cu filiale amplasate cât mai aproape de țărani. Trebuie să se pună la dispoziția țaranului minitehnică agricolă ieftină și performantă. Pentru aceasta va fi nevoie de reorientarea de urgență a uzinei de tractoare „Tracom” și a altor uzine producătoare de tehnică agricolă. De asemenea, țaranul are strictă nevoie de contracte de vânzare a producției agricole, lucru care, cel puțin în prima fază, trebuie să și-l asume statul. Am văzut la țărani în curte tone de porumb aflat sub cerul liber. Prețurile de achiziție mici, dar și dezinteresul statului, fac ca rezultatele muncii grele a țaranului să se ducă pe apa sâmbetei.

M-a bucurat însă metamorfoza care s-a petrecut cu țăranul nostru. „*Eu am semănat 1,5 ha cu orz, 1 ha cu sfeclă de zahăr, 0,5 ha cu legume, am vie, livadă*”, spunea unul din țărani. Însă mă gândeam: ce vor face acești țărani cu producția crescută? La Cantemir fabrica de conserve nu funcționează deja de vreo trei ani. Fabrici de zahăr în sudul Republicii nu sunt. Transportarea sfeclei de zahăr la fabricile din nordul republicii îi va costa aproximativ jumătate din prețul de realizare. Țin minte cum pe timpurile guvernării Druc au fost încheiate contracte reciproc avantajoase cu Fabrica de Zahăr de la Fălciu (România), aflată la numai 3-5 km de Cantemir. Însă odată cu venirea guvernului Sangheli, această bună inițiativă (ca și multe altele), din considerente politice, a fost anihilată chiar din fașă. De aceea consider strict necesară reluarea acestei inițiative. De asemenea, prin credite preferențiale, trebuie stimulată amplasarea mini fabrici lor de prelucrare a producției agricole direct în sate, fapt care va avea un efect multilateral: ajutorarea producătorilor agricoli; crearea de noi locuri de muncă, reducând în acest fel șomajul la sate, care a luat proporții îngrijorătoare (acum întâlnești compatrioți de-ai noștri, argățind în toate colțurile fostei Uniuni și în țările Europei Centrale).

Noul guvern se va confrunta cu probleme foarte mari. Dacă va face față situației, va intra în istorie ca un guvern al Reformei, va câștiga încrederea maselor largi ale populației.

(Literatura și Arta, nr. 21, 1998)

UN GUVERN SACRIFICAT: AL CUI E SCENARIUL?

„ Oare vitregia vieții nu constituie tocmai piatra de încercare a adevăratelor caractere”

(L. Blaga)

A mai căzut un guvern - guvernul Șturza. Se obișnuiește deja să se ajungă în toamnă și să se schimbe guvernul. Se creează impresia că rămânem și în continuare învățaței fideli ai „*fratelui mai mare*” în Rusia Boris Elțin, prin împuternicirile constituționale pe care le are, schimbă guvernele la fiecare două-trei luni ca domnișoarele mănușile. Merită o apreciere aparte capacitățile dlui președinte Lucinschi de a-și atinge scopurile. Nereușindu-i organizarea referendumului constituțional, el a pus în acțiune planul de rezervă- demiterea guvernului, poate și organizarea alegerilor parlamentare anticipate - și pe fundalul acestei instabilități accederea, pentru a doua oară consecutiv, la tronul mult jinduit. Nu ar trebui să ne mire că domnia sa și-a găsit astfel de parteneri de nădejde. Pentru el scopul scuză mijloacele.

Evident, în practica mondială există exemple de colaborare cu guverne de stânga, însă în cazul Republicii Moldova aceasta, practic, este imposibilă datorită ortodoxismului, irealismului, potențialului intelectual și uman redus al partidului comuniștilor. Este în afara oricărei logici tandemul format din creștin-democrați și comuniști, tandem care nu s-a format chiar în preajma demiterii guvernului. Oare nu aceeași măciucă a fost utilizată și la demiterea lui V. Matei din funcția de vicepreședinte al Parlamentului? Oare nu este una dintre cele mai mari prostii ale noastre: luptăm cu noi înșine, irosindu-ne energia, atunci când avem atâția dușmani. „*Când doi se bat, al treilea câștigă*” e un proverb pe care se pare că cei de la conducerea partidelor democratice nu și l-au însușit încă. Parcă alegătorii, care sunt practic aceiași și pentru o formațiune, și pentru cealaltă, pentru aceasta v-au ales? Oare nu-și dă seama dl Roșca că el va fi următoarea victimă a lui Voronin și Lucinschi? Cum își închipuie dl Roșca atingerea idealurilor naționale, care reprezintă punctul-cheie al programului FPCD alături de comuniști? Să nu fie oare în sânul FPCD persoane în stare să observe acest lucru? Sunt sigur că membrii de rând ai FPCD nu acceptă acest „mariaj”. Tot mai mulți membri și simpatizanți ai PFD și FPCD își dau seama că între aceste două formațiuni nu există divergențe în ceea ce privește idealul național, există și devin tot mai pronunțate divergențele dintre lideri. Există greșelile liderilor, pe care ei trebuie să le corecteze. Pentru binele națiunii liderii trebuie să conștientizeze că idealul național este mai presus decât ambițiile personale. Nu sunt departe alegerile prezidențiale, pe care, în situația în care se află astăzi dreapta, le va câștiga iarăși P. Lucinschi.

Revenind la cauzele crizei de guvern din Republica Moldova, s-a spus mai sus că problema este mai veche. Bomba cu efect întârziat a fost amplasată sub ADR chiar din momentul constituirii ei. De ce nu și-ar recunoaște și dl Snegur greșeala că din vina domniei sale CDM de două ori consecutiv a pierdut postul de prim-ministru, care îi revenea conform algoritmului de partajare a funcțiilor în Guvern și

Parlament? Toți vorbesc că sunt gata să guverneze, însă când li se dă puterea, nu știu ce să facă cu ea. Dar poate există niște subtilități pe care nu le cunoaștem și nu le înțelegem? De ce în urma departajării funcțiilor în Guvern și Parlament fracțiunea MpMDP, condusă de dl D. Diacov, s-a ales cu smântână, împingându-le celorlalte componente ale ADR posturile cele mai dificile din Guvern? De ce o mișcare care a câștigat în alegeri doar 18,6% din voturi deținea practic toate vârfurile puterii în stat: postul de Președinte al Parlamentului, de prim-ministru, și - de ce nu? - cel de Președinte al Republicii Moldova? Era evident faptul că în etapa respectivă nu exista altă persoană care ar fi fost acceptată de toate cele patru componente ale ADR pentru postul de prim-ministru. Conștientizând acest lucru dl Diacov ar fi trebuit să fie însă mai receptiv la doleanțele partenerilor de coaliție, să fie mai conciliabil la formarea Guvernului. Pe mine, personal, mă deranjează îndeosebi faptul că până acum nici fostul Guvern, dar nici Parlamentul n-au făcut practic nimic pentru a întoarce în vistieria statului măcar o parte din banii furați de persoane cunoscute, nominalizate în raportul Curții de Conturi, bani de care actualmente se duce lipsă și care, pentru a astupa găurile din buget, sunt ruși de la gurile copiilor, din sferele învățământului, culturii și ocrotirii sănătății (în timp ce o parte a elitei huzurește bine, construindu-și palate, care nu pot fi ascunse de ochii lumii). Cu această ocazie apar unele întrebări care își așteaptă răspunsul. De ce nu s-au întors până acum la buget banii furați? De ce se vorbește atât de mult despre pierderile enorme cauzate de contrabanda cu țigări, alcool și produse petroliere și nimic nu se face pentru a o contracara? De ce persoanele nominalizate în raportul Curții de Conturi nu au fost până în prezent trase la răspundere? De ce persoane dubioase din lumea interlopă (capi ai grupurilor mafiot), fiind arestate, au fost apoi eliberate? Oare nu de aceea că interesul poartă fesul? De ce dl Diacov s-a lăsat folosit ca un obiect bine cunoscut de către comuniști și președintele Lucinschi în problema județului Țaraclia, ca doar peste două săptămâni aceiași comuniști și Lucinschi să-i

„acorde” vot de neîncredere? Dar oare declarațiile iresponsabile ale dlui Diacov că se va adresa comuniștilor pentru a fi susținut guvernul nu au favorizat formarea dubioasei coaliții comunisto-frontiste? Aceasta este plata pentru inconsecvență, pentru jocurile politice făcute în culise. *„Vai de mine dacă convingerile mele se vor clătina în funcție de bătaia pulsului meu”*, spunea F. Schiller.

Este evident faptul că toate evenimentele care se petrec în Republica Moldova sunt dirijate din umbră. Se vorbește tot mai mult că practic toate domeniile economiei naționale sunt divizate în sfere de influență ale unor mari demnitari de stat și grupuri mafioate. Monopolul țigărilor și al băuturilor alcoolice, care, după calculele unor experți, aduce daune statului, comparabile cu bugetul Republicii în întregime, îl dețin unii demnitari de stat. Monopolul asupra carburanților este al altor demnitari. Dacă s-ar dori, oare nu s-ar putea face ordine cel puțin în aceste domenii, acumulându-se banii strict necesari pentru plata pensiilor, burselor, salariilor bugetarilor etc? Nu se dorește sau poate nu se mai poate face deja nimic, demnitarii corupți, fiind ostatici ai marilor clanuri financiare și mafioate internaționale, idee care pare să fie verosimilă.

Există tot mai multe probe că în lume există un clan internațional care dirijează multe procese, inclusiv politica multor state, în special din spațiul postcomunist, unde democrația autentică este foarte firavă și înțeleasă de mulți ca un drept la anarhie. În acest context aș aduce unele spicuri din broșura *„Texte care au zguduit lumea: tainele „Protocoalelor înțelepților Sionului”*, editată la Iași, care reprezintă un program de acțiune al acestor clanuri *„Un popor lăsat în voia lui, adică parveniților din mediul lui, se ruinează prin discordiile de partide, pe care le ațâță setea de putere și prin dezordinile care nasc între ele... Violența trebuie să fie un principiu, viclenia și ipocrizia o regulă pentru guvernele care nu vor să-și lase coroana. De aceea noi nu trebuie să șovăim în fața corupției, a înșelătoriei și a trădării, ori de câte ori ne poate servi pentru a ne atinge scopul. În raporturile noastre cu oamenii de care avem*

nevoie am știut întotdeauna să atingem coardele cele mai simțitoare ale spiritului uman: calculul, lăcomia, nesațul cerințelor materiale ale omului, fiecare din aceste slăbiciuni omenesti, luată aparte, este capabilă să înăbușească spiritul de inițiativă, punând voința oamenilor la dispoziția aceluia care le cumpără munca”.

Pentru redresarea situației, este necesară o analiză trează și critică a celor întâmplate. Un comportament de struț în această situație (atât al liderilor, cât și al membrilor de rând) este distrugător pentru partidele de dreapta, în rândurile PFD, ale FPCD, dar și ale PRCM, se găsesc destule personalități capabile să le scoată din criza în care se află, iar datoria fiecărui membru este să contribuie la însănătoșirea partidelor de dreapta și la menținerea lor pe eșichierul politic ca partide naționale, promotoare și realizatoare ale idealurilor naționale, în caz contrar, imaginea partidelor de dreapta se va șifona și mai mult, iar cei mai mulți susținători ai dreptei se vor distanța de ea.

Spre atenția forțelor de dreapta în vânzoleala în jurul problemei modificării Constituției, a demiterii și formării noului guvern, posibil și a alegerilor parlamentare anticipate, este camuflat un mare pericol. Discuțiile se fac și se vor face preponderent cu privire la aceste probleme, iar chestiunea referitoare la alegerile prezidențiale va rămâne fără atenție, astfel riscând ca dreapta să vină la alegerile prezidențiale iarăși, nepregătită, dispersată, fără o candidatură unică pentru postul de președinte. Pentru anihilarea influenței acestei șmecherii ar fi binevenită trezirea, conlucrarea tuturor forțelor de dreapta, spre a pregăti un candidat unic pentru postul de președinte. Luând în considerație realitățile, este evident faptul că acest candidat al dreptei pentru postul de președinte nu poate fi nici unul din liderii partidelor, dar trebuie să fie o personalitate onestă, necompromisă, conciliabilă, în stare să unească rândurile dreptei atât de răzlețite în jurul unei cauze comune.

(Literatura și Arta, nr. 46, 1999)

PATRIOTISM „PRIVATIZAT” ȘI PROBLEMELE DE INTERES NAȚIONAL

*„ Naționalitatea trebuie simțită cu inima și
nu vorbită numai cu gura.”*

(Mihai Eminescu)

După gerurile din decembrie, luna ianuarie a devenit în Basarabia fierbinte atât la direct, cât și la figurat. Pe data de 5 ianuarie, un grup de tineri, căroră nu le este indiferent viitorul generației, au ieșit cu un protest pe Internet (site www.Yam.ro), condamnând politica lingvistică anticonstituțională a regimului comunist, tentativele de introducere a limbii ruse ca limbă obligatorie de studiu în instituțiile de învățământ din Republica Moldova și de instaurare a limbii nise ca a doua (sau prima) limbă de stat. Acest protest a înconjurat întreaga lume, fiind susținut de românii (și nu numai de ei) de pretutindeni. Cei care au reacționat la această durere sunt intelectuali acasă cu poziții sigure. Alte sute de mii de români din Basarabia, cu inimă fierbinte; care lucrează azi la negru, în străinătate, ar fi susținut la sigur protestul tinerilor, dacă ar fi avut acces la Internet. Pe 9 ianuarie, Partidul Popular Creștin Democrat a inițiat în Piața Marii Adunări Naționale o manifestație de protest cu colectare de semnături împotriva introducerii limbii ruse ca limbă de studiu obligatoriu în școli. Această acțiune foarte binevenită era așteptată de populație. Multora dintre noi le era scârbă să-i tot vadă pe la televizor pe tot felul de Stepaniuc, Dubrovski, Stați și compania, spălându-ne creierii cu tot soiul de aiureli privind oportunitatea studierii limbii ruse și a istoriei Moldovei.

După aprobarea în luna august de către Ministerul învățământului a ordonanței privind introducerea limbii ruse ca limbă de studiu obligatoriu-în școli, începând cu a doua jumătate a anului școlar, au trecut cea 5 luni. Nici o formațiune de dreapta nu a protestat deschis. După distrugătoarele alegeri din februarie 2001, ele practic nu

există, cu excepția PPCD, care este reprezentat în Parlament. S-a scris mult, foarte mult, referitor la necesitatea coalizării forțelor de dreapta, la necesitatea înnoirii elitei politice de dreapta. Dacă în această perioadă s-ar fi purces la o amplă acțiune de fuzionare a partidelor de dreapta cu schimbarea neapărată a liderilor, acum am fi avut o altă situație.

Este meritul PPCD (în lipsa altor forțe de dreapta) că a inițiat această acțiune de protest, susținută de foarte mulți, nu numai de cei din piață (drept confirmare sunt zecile de mii de semnături, venite din întreaga republică și chiar din lume). Dar apare o întrebare firească: de ce pe parcursul a peste două săptămâni de protest, numărul manifestanților nu se mărește (chiar după revenirea din vacanță a studenților de la unele instituții de învățământ superior), numărul lor variind doar între 2...3 mii? Personal am fost prezent la majoritatea manifestațiilor de protest din Piața Marii Adunări Naționale. Prezența minunaților interpreți ca cei din grupul *Alb-Negru*, *M.Roșcovan* ș.a., având o pronunțată atitudine civică, cimentează rândurile tinerilor (și nu numai) prezenți în piață. Ca și mulți alții, mă duceam atât să-l ascult pe dl Iurie Roșca, cât și să-mi exprim prin prezența mea acolo dezacordul cu politica falimentară a conducerii comuniste în problemele ce tinde tot ce are mai sfânt o națiune - limba—, să măresc numărul celor prezenți în piață ca răspuns la îndemnul provocator al lui Stepaniuc, care a declarat că dacă în Piața Marii Adunări Naționale se vor aduna 500000 de oameni (știind ca în situația de astăzi pe eșichierul dreptei acest lucru este foarte greu de realizat) fracțiunea, sa va scoate de pe ordinea de zi a ședințelor parlamentului examinarea problemelor ce țin de includerea limbii ruse drept limbă obligatorie de studiu în școli.

La mai multe manifestații din piață care au avut loc în ultimele două săptămâni, pe lângă multe declarații și inițiative foarte bune, mă deranjau (și nu numai pe mine) tentativele dlui Iurie Roșca de a privatiza rolul de unic exponent al dreptei, în loc si încerce să coalizeze forțele extrem de răzlețite ale dreptei într-un moment de cotitură, el

le dezbină în continuare. În una dintre multele declarații, dl Roșea inițiasse un maraton al partidelor politice în colectarea semnăturilor. Oare acest lucru să fie primordial în situația noastră de astăzi? În acea zi discutam cu unul dintre liderii PPCD aflați în mulțime, care declara că regimul comunist poate fi doborât. La care am replicat: „... *să admitem că acest lucru este posibil (cu toate că mă îndoiesc, văzându-i pe comuniști înșurubați în fotolii pe mai mult timp), dar cine le va lua locul*”.

Oare nu s-a demonstrat până acum că actualii lideri ai partidelor de dreapta sunt incompatibili într-o echipă, cum ar fi cea de la guvernare în cazul preluării puterii?! Și dl Roșca, în loc să coaguleze aceste rânduri ale opoziției, el le dezbină în continuare. Acest lucru l-a demonstrat într-un mod extrem de obraznic la manifestația de acum o duminică. Declarațiile domniei sale făcute de la microfon au trezit dezgust la mulți dintre cei prezenți. Eram martor când unii dintre cei care doresc sincer să susțină dezinteresat aceste acțiuni de protest, decepționați părăseau piața. Pornind o acțiune extrem de binevenită și utilă, susținută sufletește de mulți, cu cine va duce-o la capăt, respingând atât de obraznic ajutorul altor forțe politice de dreapta? De menționat că comuniștii nu se vor opri la aceste acțiuni, văzând dezbinarea noastră. Dar, cum spunea M. Eminescu, „*Cine cedă degetul va trebui să cedeze și mâna*”.

Nefiind în stare (sau nedorind) să soluționeze problemele stringente economice, de asemenea, luând în considerare caracterul distrugător al majorității acțiunilor lor, ei vor ataca, rând pe rând, puținele cuceriri ale firavei democrații basarabene. Deja au pornit încă o acțiune care va submina și mai mult democrația din Republica Moldova - acțiunea de lichidare a autonomiei universitare prin revenirea la anii de tristă amintire, când rectorii instituțiilor de învățământ superior erau numiți de către comitetul central al p.c.u.s. după principii de apartenență politică, și nu de profesionalism. Acest act ar putea scoate în stradă și mai mulți studenți și profesori, lucru menționat și de către

Președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei lordul Russel Johnston, aducând drept exemplu cazul Iugoslaviei. Să ne punem însă întrebarea: cine va canaliza într-un singur șuvoi toate aceste forțe? Este foarte clar ca PPCD de unul singur nu este în stare să facă acest lucru. Atunci ce-i de făcut? În viziunea noastră, este strict necesar să se revină de urgență la ideea mușamalizată deja de coalizare a forțelor de dreapta. Partidele (*USL, PRCM, PFD, PNȚCD, USL „Forța Nouă”*) sau ce a mai rămas din ele, împreună cu alte partide și mișcări social politice de dreapta neapărat trebuie să se unească într-o singură formațiune politică. O condiție obligatorie a reușitei acestor acțiuni rămâne retragerea din posturile lor a actualilor lideri de partide. Sunt convins că noile conduceri ale partidelor vor găsi limbaj comun și se vor opri asupra unei candidaturi pentru rolul de lider al noii formațiuni. Nu cred că această frântură de popor, care a dat naștere multor personalități, să ducă actualmente lipsă totală de personalități oneste, necorupte, neimplicate în diferite acțiuni care ar știrbi autoritatea noii formațiuni politice, capabile sa. cimenteze rândurile noastre extrem de răzlețite.

(Literatura și Arta, nr. 6, 2002)

BOLȘEVISMUL IN PFD

„A perfecționa înseamnă a schimba, a fi perfect înseamnă să fii schimbat adesea”.
(Winston Churchill)

Atâtea s-au scris în ultimul timp în adresa lui V.Matei și fără nici un rezultat. Nu-mi pot închipui ce sau cine îl ține în acest fotoliu după atâta murdărire? Este tânăr, are unele calități incontestabile care iar permite să se realizeze pe deplin în domeniul său profesional, îmi pun mie întrebarea și v-o pun și Dvs, stimați membri ai PFD-ului: de ce se întâmplă aceasta tocmai cu un partid în care s-au investit mari speranțe, un partid care inițial a fost fondat ca partid al celei mai conștiente păături sociale - al intelectualității? De ce toi mai mult V.Matei se asociază cu Partidul Forțelor Democratice? De ce critica adusă liderului de către unii membri ai partidului (în mare parte fondată, făcută cu intenții nobile pentru a trezi conducerea din somnul în care se află de mai multă vreme, pentru a salva ceea ce a mai rămas din acest partid) se asociază cu un atentat împotriva partidului? De câte scrutine electorale mai este nevoie ca V.Matei și unii din anturajul său să înțeleagă că ei duc partidul la pieire? Oare ultimele alegeri nu au dat cea mai justă apreciere *„conducerii înțelepte a partidului nostru care a marcat succesele formațiunii noastre în unison cu aspirațiile majorității populației tânărului nostru stat independent”* (expresia unuia din liderii PFD scrisă acum un an)? Unde este acea mare majoritate a populației care susține această *„conducere înțeleaptă”*. Poate cele cca 1,23% de sufragii acumulate în actualele alegeri? Poporul nu e prost cum încearcă să afirme unii: în momentul când poporul pierde încrederea în aleșii săi, el îi aruncă la gunoiștea istoriei. Așa s-a întâmplat cu Partidul Democrat Agrar care, fiind susținut cu o majoritate zdrobitoare în alegerile din 1994, mai apoi în alegerile parlamentare din 1998, s-a ales cu un vot de blam tot așa de masiv. Așa s-a întâmplat și în recente alegeri. Poporul le-a acordat vot de blam partidelor de dreapta care se asociază cu liderii lor - Snegur, Diacov și Matei - pentru faptul că pe

parcursul ultimilor ani au știut doar să țese diverse intrigi interne, să apere-doar interese de grup, deși aveau reale posibilități de a prelua inițiativa în multe probleme. Ei au demonstrat că nu se pot uni pentru a apăra interesele celor mai vulnerabile pături sociale - a intelectualității, inclusiv ale studenților, pensionarilor, că nu sunt în stare să formeze un centru atractiv pentru coalizarea foitelor democratice și pentru aceasta poporul i-a aruncat la gunoiștea istoriei. Trebuie să conștientizăm acest fapt dureros împlinit și să nu ne facem iluzii că ceva. mai poate fi reanimat. Nu este prea mare pierderea dreptei prin dispariția de pe arena politică a PRCM lui Snegur (mai mult al lui Andronic, căci dacă ar fi fost ascultată minoritatea din PRCM care chema partidul la coalizarea cu alte partide de dreapta, rezultatele aveau să fie cu totul altele atât pentru PRCM, cât și pentru dreapta în întregime) și a PD-uhii lui Diacov, fiindcă au fost constituite pe alte principii, pentru mulți membri predominant fiind interesul personal realizat parțial prin faptul că partidele s-au aflat parțial la guvernare. Mult mai mare este pierderea PFD-ului, partid susținut inițial de o bună parte a intelectualității de la sate și orașe, susținut în mare parte în mod dezinteresat, unicul interes fiind acel de a vedea PFD-ul la guvernare pentru a fi realizate aspirațiile naționale și protecția socială.

Să vedem, dragi membri ai Partidului Forțelor Democratice ce învățăminte au tras cei de la conducerea PFD-ului după dușul rece din recente alegeri. Acțiunile (mai corect spus inacțiunile) conducerii PFD în cele trei săptămâni care au urmat după alegeri mă fac să cred, Dlor membri ai PFD-ului, că conducerii puțin îi pasă de soarta acestui partid și a dreptei în general. Acum, când golul format după alegeri pe dreapta încearcă să-l ocupe diferite forțe care nu ne reprezintă (gen „*Alianța Braghiș*” susținută de Moscova și Lucinschi, se vorbește de asemenea despre fondarea unui nou partid - „*România Mare*” - care, la sigur, este conceput în laboratorul știm noi al cui, și care este sortit din start la eșec, tot așa cum s-a întâmplat cu Mișcarea Salvării Naționale - idee nobilă, însă realizată foarte prost)

conducerea Partidului Forțelor Democratice tace timp de trei săptămâni ca, în sfârșit, să se strângă într-o ședință de Birou și să adopte o hotărâre de a convoca Consiliul Republican tocmai la sfârșitul lunii aprilie. Dar unde e sfârșitul lunii aprilie poate fi sfârșitul lunii mai ș.a.m.d. într-adevăr „*casa arde, iar baba se piaptână*”. Care este argumentul convocării atât de târziu a Consiliului? După mine, nu există nici un argument. În mod normal în acest caz într-un partid cu adevărat democratic o conducere care se stimează pe sine își dă demisia în corpore imediat și necondiționat.

Să încercăm, Dlor membri ai Partidului Forțelor Democratice, să urmărim pe scurt în mod cronologic ce s-a întâmplat cu partidul nostru pe parcursul ultimilor ani. Apărut pe arena politică într-o fază de criză în care intrase Mișcarea de Eliberare Națională „*Congresul Intelectualității*” - ulterior „*Partidul Forțelor Democratice*” devenise speranța unei părți importante a intelectualității. Doar la aproximativ un an de la fondare a atins un succes relativ bun în alegerile parlamentare din 1994. Succesul a fost repetat la alegerile locale din 1995 când format alianță largă, fiind un element electoral atractiv pentru constituirea alianțelor datorită faptului că partidul nu era implicat în diverse afaceri și scandaluri, nu avea în fruntea sa persoane corupte și moral depravate (cu părere de rău, o astfel de alianță nu a mai avut loc ulterior).

O primă greșală a conducerii PFD-ului a fost adoptarea deciziei de a participa la alegerile prezidențiale cu candidatul său propriu. Argumentul pe care îl manipula conducerea era că în aceste alegeri partidul se va afirma și mai mult, dar acest argument a fost foarte slab. Dimpotrivă, pentru mulți această tentativă nereușită de afirmare a fost asociată cu „*Afacerea jocului lui Lucinschi*”. La momentul respectiv majoritatea forțelor democratice erau concentrate în jurul lui Mircea Snegur (cu toate că avea destule păcate și acest exponent al forțelor naționale), PFD-ul, contrapunându-se restului, a contribuit în mod indirect la întronarea lui Lucinschi în fotoliul prezidențial. Cu aceasta a și pornit procesul de izolare, de discreditație a partidului. Un al doilea moment,

poate și mai important decât primul, care a pus începutul sfârșitului partidului, a fost abandonarea principiilor democratice prin modificarea în repetate rânduri a Statutului - acea Constituție sfântă pentru orice partid, care reprezintă un baraj pentru cei care pierd simțul realității. Astfel ne-am pomenit cu un președinte al partidului ales la început pe doi ani, apoi pe două termene, mai apoi pe viață. Ultima modificare efectuată la Congresul VIII face practic imposibilă alegerea unui nou lider în locul lui Matei care se află în fruntea PFD deja de aproximativ 7 ani. E mult sau puțin? Ar fi fost puțin dacă lucrurile în partid mergeau bine, însă e foarte mult acum, când lucrurile merg foarte prost, în alegerile parlamentare din 1998 partidul și-a menținut ratingul atins anterior, dar nedorința de a merge în coaliție cu alte forțe nu i-au adus popularitate. Pentru prima dată electoratul stabil al PFD-ului a început să se distanțeze de partid la alegerile locale din 1999, când în municipiul Chișinău, unde se afla cel mai informat electorat, Partidul Forțelor Democratice ia sub 4%, cu toate că pe Republică a fost aproape de 8%. Acest eșec trebuia să pună în gardă conducerea Partidului Forțelor Democratice (de altfel, ca și eșecul din alegerile parlamentare recente), însă n-a fost să fie așa. Păcat. Partidul a fost lăsat să cadă în continuare. Acest lucru a fost demonstrat și la ultimul Congres al partidului. Calea aleasă de DI Matei spre revizuirea Statutului a fost mortală pentru PFD. A dispărut ultimul obstacol din calea spre puterea absolută în partid. Avertismentele unui grup mic de delegați, printre care se aflau și 4 vicepreședinți, au răsunat în hău. Ne fiind auzite de majoritatea selectată minuțios și controlată. Istoria ne-a demonstrat însă câtă dreptate a avut majoritatea (bolșevicii) din PMSDR. În partid s-a creat un fenomen de bolșevism, când minoritatea trează trebuia să se supună majorității adormite. Această încălcare flagrantă a principiilor democratice în cel mai democrat partid nu putea să rămână fără urmări pentru partid. Matei a gândit că a câștigat la acest Congres, făcându-și un statut pe potrivă și alegându-și anturaj loial. A pierdut nu numai PFD,

a pierdut întreaga dreaptă. A fost ratată o șansă de renaștere a unui partid de dreapta, a unei viitoare coaliții parlamentare. Cum ai da, Matei a fost unul din obstacolele de bază în crearea unor alianțe electorale (mă refer, în primul rând, la alianța cu PNL și PNȚCD ca prim pas spre realizarea unei alianțe mai largi). Să vedem, Dlor membri de rând ai Partidului Forțelor Democratice, cum și-a ales Matei anturajul. Nu știu cum ar explica el însuși apariția dlor Leancă, Moram, Stratulat, Pădurarii, Mihai Alexei în fruntea partidului? Cum explică domnia sa fenomenele Leancă și Călev, plasați în funcții ministeriale din partea PFD. Cine poate calcula câte prejudicii au adus aceste gafe (să le numim pe nume), dacă nu este ceva mai mult la mijloc? Cum s-a putut explica alegătorilor că PFD este apărătorul democrației, când 4 dintre liderii săi - Leancă, apoi Călev, Stratulat și Păduraru, membri ai Guvernului Ciubuc II și Sturza nu s-au manifestat practic prin nimic.

Cum explică V.Matei cazurile Străisteanu, Coșleț, Mihai Alexei? Acel Mihai Alexei care la ultimul Congres al PFD declară de la tribună „*Nu noi să ne ducem la ei. Ele, căpușele, să vină la noi*” ca replică la propunerea de colaborare, printre altele foarte rezonabilă, a președintelui PNȚCD V.Muravski, oaspete invitat. Acel Alexei, care susținea acum un an de zile în oficiosul de PFD „*Mesagerul*” ideea coalizării forțelor de dreapta în jurul unui candidat unic la președinție, acest candidat unic fiind Dl V.Matei. Acel Alexei, care cerea insistent mai la fiecare ședință a Biroului Permanent sau al Consiliului Republican excluderea din partid a celor care încercau să-i atenționeze pe membrii Consiliului asupra pericolului, care plana asupra formațiunii (fapt ce s-a și adevărat în recente alegeri). Acel Alexei, care la ultimul Consiliu Republican cele 5 minute rezervate le-a consumat pentru a demonstra că este destoinic să rămână pe locul 6 (loc atribuit într-o variantă de lucru a listei candidaților pentru alegerile în Parlament), nu să fie plasat tocmai pe locul 10, cum se propunea la ședință. Acel Alexei, care, ulterior, fiind plasat de pe locul 10 de pe locul 14 (un

loc deloc destoinic pentru persoana sa - în viziunea lui), chiar a doua zi a ieșit într-un clip al PNL, declarându-l pe cel, pe care îl venera până mai ieri (de ochii lumii) drept trădător. Dar să ne oprim aici. Nu merită această nulitate să se scrie atât de mult despre el. Dar problema e că în actualul anturaj al lui Matei mai sunt persoane de teapa lui Alexei. Țștia v-au fost și vă sunt, Dle Matei, persoanele de încredere? Țștia sunt adevărații apărători ai partidului?

Bine, Dle Matei, dar ce vină poartă majoritatea membrilor partidului, care sunt puși în situația de a se spăla mereu de murdăria de pe urma „găinărilor” Dvs. și ale unor membri din anturajul Dvs? De ce, Dle Matei, și Dvs personal, și unii din anturajul Dvs. i-ați adus pe mulți dintre cei care v-au susținut în modul cel mai activ, dezinteresat, să se simtă la recente alegeri într-un discomfort fără precedent: să nu voteze partidul în care au investit mult suflet și multe speranțe pentru a nu da votul său comuniștilor (mulți au înțeles acest lucru, nu însă și conducerea PFD-ului - drept argument sunt rezultatele alegerilor)? De ce, Dle Matei, măcar acum în ceasul al doisprezecelea nu „vă vine mintea moldoveanului cea de pe urmă ” și nu demonstrați că într-adevăr țineți la acest partid, la Mișcarea de Eliberare Națională, prezentându-vă demisia necondiționat, împreună cu toată conducerea de vârf a partidului? De ce stați în calea creării a ceva serios în acest gol pe dreapta, cauzat de pierderea în alegeri practic a tuturor partidelor de orientare națională? Istoria nu vă va ierta această ezitare. Există posibilități deosebit de reale ca în baza aripii sănătoase a Partidului Forțelor Democratice (evident, având o nouă conducere, care ar revigora unele structuri în teren, i-ar atrage pe mulți dintre membrii dezamăgiți), în baza unor aripi sănătoase ale PNL și PRCM, în baza Grupului Creștin Democrat, să se creeze un nou partid de dreapta cu opțiune liberală. Sunt sigur că în acest partid nou vor veni multe forte sănătoase capabile să creeze alternativă comuniștilor, să tempereze elanul lor în luarea unor decizii, capabile să creeze cu adevărat (nu cum s-a făcut până acum în majoritatea

partidelor de dreapta) un eficient guvern din umbră - competent, profesionist, funcționabil. Este pentru prima dată când la crearea a ceva nou nu pot pretinde în calitate de lideri nici unul dintre liderii partidelor de dreapta (Snegur, Diacov, nici Matei), care au dat dovadă că nu se pot uni, nu pot conlucra, împreună fiindcă fiecare din ei se vedea un mic Napoleon.

Atunci, ce ne rămâne de făcut, nouă, membrilor de rând ai Partidului Forțelor Democratice, în situația creată? În situația în care conducerea de vârf a PFD-ului târăgănează convocarea Consiliului Republican (dar lucrul acesta este evident), al Congresului extraordinar, este strict necesară constituirea unui Consiliu de alternativă cu reprezentanți din teren, care își va lua asupra sa sarcina constituirii, împreună cu componentele nominalizate mai sus, a unui nou partid. Este o șansă unică de a revigora întrucâtva Mișcarea de Eliberare Națională compromisă de infantilismul liderilor actuali. În final a-și veni cu o lozincă comunistă perifrazată „*Democrați din toate partidele, uniți-vă!*”.

(Conștiința Națională, nr. 8, 2001)

CE SE ÎNTÂMPLĂ CU PARTIDUL FORTELOR DEMOCRATICE?

*„Vai și amar de noi, în vremurile noastre mari,
am avea parte de a fi conduși de oameni mici, a căror
cap e prea strâmt spre a putea cuprinde concepția
bogata a misiunii..., ori a căror inimă e prea sarbădă
spre a se putea încălzi de această misiune.”*

(M.Eminescu).

E trist, e foarte trist faptul că dreapta, și așa infantilă și neputincioasă, slăbește și mai mult. Acest lucru ar trebui să-i deranjeze pe toți cei care au simțul apartenenței de neam, indiferent din ce partid de dreapta sunt. Lucrurile nu merg

bine nici într-unul din partidele de dreapta. Cel mai mult plătește Partidul Forțelor Democratice pentru faptele comise de conducerea de vârf pe parcursul ultimilor 2 ani. PFD trece printr-o perioadă de criză foarte acută în pofida unor declarații liniștitoare ale unor actuali lideri. Declinul partidului a progresat îndeosebi pe parcursul ultimului an. Fiind atras în mod premeditat în scandaluri de tot felul (în mare parte nefondate, dar pornite știm noi de cine pentru a distruge o verigă deosebit de importantă a dreptei cum a fost până acum PFD) liderul dl V. Matei a adus prejudicii considerabile prestigiului partidului. Spre binele partidului și al întregii drepte ar fi fost deosebit de oportună retragerea temporară a dlui V.Matei de la conducerea partidului pentru a reveni pe arena politică la momentul potrivit. De remarcat faptul că în anturajul dlui V.Matei erau personalități capabile să preia conducerea partidului. Oare dl A;Moșanu - primul președinte al partidului, care a contribuit esențial la formarea și afirmarea PFD pe eșichierul drept și care s-a retras după o perioadă de numai 1 an de conducere, supunându-se rigorilor Statutului (acea Lege fundamentală, acea Constituție sfântă a partidului) n-ar fi fost în stare să scoată partidul din starea de criză în care se află? Oare dl V.Nedelciuc, care fiind înaintat în calitate de candidat la președinția partidului la patru congrese consecutiv (la unul din congrese cedând foarte puțin dlui V.Matei, la ultimele două retrăgându-și candidatura în favoarea dlui V.Matei), care pe parcursul ultimilor ani a dat dovadă de realism politic, concilialism în relații cu alte componente ale drepte și care nu este implicat în nici o afacere dubioasă, nu era în stare să preia conducerea partidului? Efectul *„conducerii înțelepte a partidului”* a *„marcat succesele formațiunii noastre în unison cu aspirațiile majorității populației tânărului nostru stat independent”* (expresia unuia din liderii actuali ai PFD - a se vedea ce elogios și cu ce termeni jonglează domnia sa: această creatură anacronică creată tot la Moscova, care trebuie să aibă un caracter temporar până la reunirea cu Țara lucru fixat într-o altă formulare și în Programul PFD, domnia sa o numește

„tânăr stat independent”, mai rămâne să adăugăm „prosper și invincibil” (parcă ar fi spus-o Lucinschi, Stați sau Șornicov) s-a soldat cu un eșec distrugător la alegerile locale în municipiul Chișinău, unde electoratul este mult mai informat, luând cea 4%. Acest duș rece i-ar fi trezit pe mulți, nu însă și pe unii lideri ai PFD. Și dacă 4 membri ai Biroului permanent al PFD, (trei dintre care vicepreședinți) - A.Moșanu, V.Nedelciuc, V.Șoimaru și V.Pavlicenco. și un grup nu prea numeros de delegați din municipiul Chișinău au încercat să-i atenționeze pe delegații la cel de-al VIII-lea Congres al PFD despre situația reală în partid, despre inoportunitatea atât din punct de vedere politic, cât și etic, a efectuării modificării art.22 din Statut (pe parcursul ultimilor cinci ani articolul 22 al Statutului care prevede termenul pe care este ales președintele partidului s-a modificat de la 1 an (pe cât a fost ales dl A.Moșanu la primul Congres al Intellectualității) la 2 ani, apoi la două termene consecutive de câte 2 ani ca la ultimul Congres să fie eliminate în genere orice limitări), ei nu au fost ascultați, ba mai mult ca atât au fost marginalizați de o majoritate agresivă dezinformată și foarte bine dirijată. Dl V.Matei, care oricum trebuia să reacționeze la aceste lucruri neplăcute pentru orice partid, dar în special pentru PFD, care era considerat până nu demult un partid al intelectualității, al Eticii morale și creștine, a rămas rece, insensibil la cele ce se petreceau în sală, dând frâu liber unui grup de persoane gen M.Alexei, I.Păduraru, O.Stratulat ș.a. Discursul înflăcărat al dlui A.Moșanu destinat să atingă unele coarde vibratorii ale dlui V Matei - discipolul său, a răsunat în hău.

Aceeași atmosferă a dominat și la prima ședință a Consiliului PFD. care a avut loc la 2 săptămâni de la Congres și care practic a fost o continuare a discuțiilor începute la Congres. Aceeași agresivitate și intoleranță față de cei care nu gândesc ca ei. Aceeași lipsă de educație și bun simț al unor tineri lideri nou plămădiți și poposiți în partid relativ nu demult față de dl A.Moșanu, care este totuși decanul de vârstă al Partidului, este unul din cei care a plămădit acest partid, este o personalitate politică recunoscută, față de alți lideri

recunoscuți ai PFD.

Într-un partid sănătos ar trebui să existe diversitate de opinii, în cazul când aceasta lipsește, partidul dispare. Acest lucru trebuie să fie oglindit obiectiv pe paginile publicației partidului, doar publicația este a partidului nu numai a președintelui sau a unui grup. Dar ce face „*Mesagerul*”? Țineam în mână numărul „*Mesagerului*” apărut în preajma Consiliului și aveam impresia că țin în mână ziarul „*Pravda*” de acum 20 de ani în urmă. Același stil și structură: era prezentat integral raportul președintelui partidului (a se citi secretarului general), în care totul este bine, „*marile succese marchează activitatea partidului*”, aprobat cu 99,9% din cei prezenți la Congres, fără nici un fel de analiză critică a situației în partid. Luările de cuvânt cu accente critice care au răsunat (și care n-au mai reușit să răsunе) la Congres nu au mai fost publicate pe paginile ziarului *Mesagerul*” (chiar și ale celor 2 vicepreședinți). Stranie poziție, a ocupat conducerea actuală partidului. În opinia sa membrii de rând ai PFD nu au dreptul la informație, de ei își aduc aminte doar atunci când au nevoie de voturile lor.

Această stare de lucruri în partid nu poate să-i lase indiferenți pe toți cei care țin la acest partid, care nu caută foloase din aflarea în el. Nu puteau să rămână indiferenți nici cei care au contribuit esențial la formarea partidului. Fiind îngrijorați de soarta partidului, cum e și firesc într-un partid democratic, dnii Moșanu, Nedelciuc, Șoimaru și Pavlicenco au ieșit cu o declarație, care așa și n-a mai apărut pe paginile *Mesagerului*”. Drept răspuns, la Biroul permanent al PFD se pune în discuție excluderea din membri ai PFD a domnilor A Moșanu, V.Nedelciuc, V. Șoimaru și doamnei V.Pavlicenco, declarația cărora fiind considerată drept încălcare a disciplinii de partid. Să facem o mică analiză a componenței acestui Birou Permanent al PFD, care a pus în discuție excluderea din rândurile partidului a celora care s-au aflat la leagănul lui și au activat tot acest răstimp spre binele partidului și al națiunii întregi.

Membru al Biroului Permanent al PFD dl Mihai Alesei.

Pentru domnia sa „cel mai important eveniment al anului 1999 a fost Congresul VIU al PFD și deciziile adoptate de el”, dar știm noi ce „hotărâri epocale” a adoptat acest Congres. Ce personalitate este dl M.Alexei și cum va lupta el pentru coalizarea tuturor forțelor de dreapta este evident din luarea de cuvânt a domniei sale ca reacție la propunerea de colaborare a tuturor forțelor politice de dreapta pentru depășirea crizei în care se află Republica Moldova. Sau într-un interviu publicat recent în „Mesagerul” domnia sa speră „că în scrutinul prezidențial actual formațiunile politice de dreapta să vina cu un candidat unic, capabil de a consolida forțele sănătoase...” ca numai peste câteva rânduri să declare că „...unul dintre candidații cu șanse reale la președinție este Valeriu Matei” (cel care nu este în stare să consolideze toate forțele sănătoase în rândul propriului partid va fi în stare să consolideze întreg eșichierul drept?). Oare maxima: „Unii erau considerați oameni mari numai pentru faptul că erau mășurați cu tot cu pedestal” (Seneca) să nu-i spună nimic? Va fi în stare această persoană care a nimerit în conducerea de vârf a PFD în mod întâmplător să contribuie la consolidarea tuturor forțelor naționale de care avem nevoie acum ca de aer? Puțin probabil.

Membru al Biroului Permanent al PFD. dl Tudor Leancă. Despre analfabetismul dlui T.Leancă circulă bancuri, precum circulau pe timpuri despre marele geometru, geograf și politician al Republicii de pe Bac D.Moțpan. Este cunoscut, de asemenea, prejudiciul moral adus partidului de domnia sa în perioada aflării în postul de Ministru al Transporturilor și Telecomunicațiilor din partea PFD (Partidului Intellectualității). Se creează impresia că domnia sa a cam încurcat ușile, venind la PFD. Și această persoană se află în conducerea de vârf a unui partid care se consideră al intelectualității întregii republici. Are nevoie Partidul acum în situația creată de potențialul intelectual al dlui T.Leancă? Puțin probabil.

Membru al Biroului Permanent al PFD dl dr Valeriu Moraru. Domnia sa este acel Moraru care, după cum a

declarat dl A.Moșanu (domnia sa însă știe ce știe) a transformat PFD-ul într-un S.R.L., avându-se în vedere influența deosebit de mare a domniei sale în partid grație sponsorizării Partidului pe care o face. „*Mai bine sărac, dar cu obrazul curat*” se spune în popor, dar se vede că conducerea PFD n-a însușit această maximă, odată ce partidului i se aduc grave prejudicii morale prin implicarea lui în mai multe afaceri scandaloase. Va crește oare autoritatea partidului în urma promovării dlui V.Moraru în organul suprem al Partidului? Mă îndoiesc.

Membrii al Biroului Permanent al PFD dl dr Oleg Stratulat. Dl O.Stratulat este acel Stratulat care vre-o trei ani în urmă a sărit din trăsură președintelui Lucinschi, fiind Președinte al Consiliului Economic Suprem pe lângă președintele Lucinschi, direct în parlament pe listele PFD. Aflându-se într-o funcție înaltă în guvernele Ciubuc 2 și Sturza - cea de viceprimministru, cu ce a contribuit domnia sa la soluționarea unor probleme de interes național? De ce în problema recunoașterii Mitropoliei Basarabiei, scoasă spre discuție de către miniștrii frontişti, reprezentanții PFD în guvern - O.Stratulat, I.Păduraru, T.Leancă și A.Gremalschi s-au situat pe poziție de struț. De ce în problema județului Taraclia, discutată la una din ședințele guvernului Sturza, poziția reprezentanților PFD în guvern (practic aceleași persoane) nu a fost clară, în opinia multora partidul devenind, complice al acestei afaceri dubioase, dirijată de președintele Lucinschi? Nu cred să fie găsită o explicație cât de cât argumentată.

Membru al Biroului Permanent al PFD dl Ion Păduraru. Dl I.Păduraru, activând în unul din fondurile de binefacere ale „*primei doamne a țării*” (adică influențat de președintele Lucinschi), de asemenea, nimerește în guvernele Ciubuc 2 și Sturza în fotoliul de ministru al justiției ca reprezentant al PFD în guvern. Cu ce a contribuit domnia sa la soluționarea problemei recunoașterii Mitropoliei Basarabiei, aflându-se într-un post care îi permitea să influențeze luarea unei decizii pozitive în această problemă? Cum le explicăm noi

enoriașilor bisericilor ce țin de Mitropolia Basarabiei-potențiali susținători ai Partidului - această poziție a dlui I.Păduraru? Cum explică dl I.Păduraru prezența sa în componența Comisiei prezidențiale privind modificarea Constituției, ignorând decizia conducerii PFD de a se retrage din componența acestei comisii? Cum se explică faptul că, după cum a declarat dl A.Moșanu, dl I.Păduraru trebuie să fie exclus din rândurile partidului pentru încălcarea disciplinei de partid, el este promovat în organul suprem al Partidului – în Biroul Permanent al PFD? Acestea să fie oare pașii conducerii de vârf a PFD ca răspuns la învinuirile aduse precum că este un partid lucinschist?

Membru al Biroului Permanent al PFD dl prof.univ.dr.hab. Anatoî Gremalschi. Este regretabil faptul că dl A.Gremalschi se află de aceeași parte a baricadei împreună cu dnii V.Moraru, T.Leancă, M. Alexei ș.a., și nu cu cel care l-a promovat și la susținut permanent - cu dl V.Nedelciuc. Nu cred că dl A.Gremalschi în sine a acceptă tot ce s-a făcut și se mai face în PFD: începând cu modul de petrecere a ultimului Congres și terminând cu ultima decizie a Biroului Permanent, membru al căruia este și domnia sa dar, probabil, este mișcat de careva interese de grup. Oricum în funcția de Ministru al Educației și Științei dl A.Gremalschi nu s-a afirmat la nivelul respectiv, drept că și domeniul de activitate a fost deosebit de dificil. Nu suportă criticii explicațiile aduse de domnia sa privind atitudinea sa în problema locului limbii ruse în programele de învățământ din școlile naționale românești. Nu suportă criticii nici poziția domniei sale în problema universităților private. Aceste activități, care sunt confundate de către marea majoritate a susținătorilor PFD - intelectualitatea de la sate și orașe, din învățământul superior - cu poziția formațiunii în problemă, au adus un mare prejudiciu partidului. Cu aceste personalități vom realiza noi, dragi membri de rând și susținători ai PFD, idealul nostru sacru - reunirea cu Țara?

Cu aceste personalități vom putea noi realiza unificarea tuturor forțelor de dreapta, despre care se vorbește atât de

mult. dar se face atât de puțin, în preajma viitoarelor alegeri prezidențiale și, probabil, parlamentare? Puțin probabil. Ei se văd deja primii 5-6 pe liste la alegerile parlamentare (la un succes mai mare de 5-6% nu cred că speră nici ei), căpătuindu-se cu ajutorul dstră - membri de rând și simpatizanți ai PFD cu un loc călduț în parlament, și asta le este suficient. Pe mine personal, ca membru de rând al PFD, dar sper că și pe dstră - membri de rând și susținători ai PFD. nu mă aranjează. Dar această unificare reprezintă un imperativ foarte important al dreptei în acțiunile ei de reorientare a Republicii Moldova spre Vest, care, însă se duce vertiginos spre Est. Cu un președinte democrat și cu o parte a parlamentului care gândește la fel va fi mai lesne de rezolvat problemele majore ale acestui multpătimit popor. În această situație dnii A.Moșanu V.Nedelciuc, V.Șoimaru și V.Pavlicenco, dar și alți susținători ai lor, care îmbrățișează ideea unificării pe picior cât mai larg, au strictă nevoie de susținerea dstră. O poziție de struț a dstră ar fi păgubitoare pentru întreaga mișcare de eliberare națională. Aceasta ar fi și un mod de a ne spăla de rușinea la care ne-au supus și ne vor supune în continuare (dacă nu vom întreprinde nimic) actualii lideri ai PFD.

(Glasul Națiunii, nr. 7, 1999)

A-ȚI PROCEDAT CA ILIESCU, CARE A ADUS MINERII ÎN BUCUREȘTI

*(O alocuțiune care nu a mai ajuns să fie
rostită fa congrusul VIII al PFD)*

Nu e cazul să o facem pe struțul și să nu observăm ce se întâmplă în sânul Mișcării naționale, în general, și în partidul nostru, în particular: mișcarea este compromisă, iar apatia, potențialilor noștri susținători a atins cote maxime. Astăzi se cer eforturi mari pentru redresarea situației în partid, luându-se în considerație și metodele mai fine utilizate de forțele ostile nouă pentru distrugerea totală a partidului. Dacă e așa, oare nu e cazul să ne gândim foarte bine ce facem astăzi cu partidul nostru și încotro mergem?

În opinia mea, există două căi. Prima - să ne comportăm de parcă nu se întâmplă nimic, atitudine ce va conduce la aceea că, într-un timp foarte scurt, partidul se va transforma într-un partiduț mic în puzderia de formațiuni care nu hotărăsc absolut nimic. A doua - să vină o persoană nouă în fruntea partidului. Este o intervenție chirurgicală absolut necesară pentru însănătoșirea partidului și, dacă ne doare soarta lui, trebuie să o facem. Cred că efectele pozitive ale acestei schimbări nu se vor lăsa așteptate, în primul rând, mulți dintre membrii partidului și susținătorii lui își vor recăpăta speranța că formațiunea este capabilă să depășească criza. În cel de-al doilea rând, va apare speranța că și în Mișcarea națională vor surveni schimbări spre bine, deoarece știm că nu există probleme de principiu între partidele de dreapta, ci între liderii lor. Eu sper că exemplul nostru va fi urmat și de alte partide de dreapta, care vor alege în fruntea lor persoane capabile să realizeze unificarea forțelor de dreapta, în special acum, în preajma alegerilor prezidențiale. Chiar și în conducerea Frontului Popular se vor găsi persoane dispuse spre colaborare.

Mă întreb și vă întreb: poate oare câștiga alegerile prezidențiale vreunul din liderii actuali ai partidelor de

dreapta? Este puțin probabil. Pot oare partidele de dreapta să susțină o candidatură unică în alegerile prezidențiale? Cred că acest lucru ar fi posibil numai aducând persoane noi în fruntea partidelor de dreapta. Numai astfel ar putea fi desemnat un candidat unic la funcția de președinte al republicii, care să fie o persoană onestă, relativ cunoscută, dar cu simț pronunțat al patriotismului (nu al celui moldovenesc) și care ar fi capabil și ar dori să realizeze împreună cu un eventual parlament democratic idealul nostru național - Reunirea cu Țara. Să ducă oare lipsă acest pământ de astfel de oameni?

Dar ce se întâmplă la acest congres al intelectualității? Lucruri incredibile, cu încălcarea oricăror norme de morală și democrație! Constatăm marginalizarea celor care au stat la leagănul acestui partid. Oare persoane ca Ion Păduraru, Mihai Alexei ș.a, care au venit mai ieri în partid și care, prin comportamentul și acțiunile lor, au adus serioase prejudicii prestigiului lui, să fie cele mai indicate pentru dirijarea congresului? Oare Ion Păduraru, care a încălcat disciplina de partid, merită să stea în prezidiu? Dar oare intervenția impulsivă și mojicească a lui Mihai Alexei, împotriva propunerii de coalizare a forțelor de dreapta, va spori prestigiul partidului nostru, care se declară unicul exponent al dreptei dispus spre colaborare? Aceștia să fie noii lideri ai PFD, pe care doriți să vă bizuiți, dle Matei?

Nu vedeți unde alunecați, dle Matei și unde duceți și partidul? Oare nu vă deranjează faptul că tolerați totul ce se întâmplă astăzi în această sală, la acest congres: dirijarea cu exces de zel a lucrărilor congresului; selectarea „pe sprânceană” a delegaților din județe, dezinformarea și neglijarea celor incoizi; completarea delegațiilor județene cu persoane întâmplătoare; neglijarea delegației municipiului Chișinău, mult mai informată decât cele din teritoriu. Nu au fost aleși delegați la congres membri ai Executivului (Ion Jigău), membri ai Consiliului (Valentina Andronic, Boris Movilă, Valentin Coliban ș.a.). Astăzi avem în sală o majoritate agresivă și o minoritate care nu poate să oprească

alunecarea partidului în hăul pe care i l-ați pregătit; dle Matei. Astăzi, ați dorit să vă „ajustați” Statutul și Programul partidului și ați reușit. Ați procedat ca și Iliescu în 1993, când a adus minerii la București pentru a-și apăra interesele de partid. Adică, ați procedat foarte grijuliu cu delegații din județe: pe banii partidului ați angajat autobuze care să-i aducă la congres și, apoi, să-i ducă acasă, pentru a vă asigura realizarea planurilor.

O lecție mai bună de antidemocratic, de antimoralitate, care a avut loc astăzi la congres, nici că se putea. Dar această lecție ar putea fi începutul sfârșitului partidului. Nouă, celor care am crezut sincer în puritatea acestui partid, în puritatea dvs. morală, dle Matei, ce ne rămâne să facem după cele văzute și auzite astăzi?

Îmi pare rău că dvs., pământeni mei din județul Cahul, dar și ceilalți care au ținut aprinsă flacăra Renașterii Naționale, v-ați lăsat manipulați atât de ușor și ați mers la aceste grave încălcări ale principiilor democratice și morale. Când veți înțelege acest lucru, s-ar putea să fie târziu. Partidul va fi dus într-un hău fără fund, din care va fi foarte greu de ieșit, dacă nu chiar „imposibil.” Mai mizez, însă, pe mintea moldoveanului cea pe urmă și sper că membrii organizațiilor teritoriale vor proceda la o analiză profundă a celor întâmplate.

(Flux, 7 decembrie, 1999)

CONFRUNTARE SAU CONLUCRARE

S-a mai întors o filă a istoriei. Au avut loc, în sfârșit, mult așteptatele alegeri parlamentare - a treia oară de la 90 încoace. Seară de seară, lumea s-a aflat sub presiunea agitației electorale. Seară de seară apăreau pe micul ecran sau la radio ba candidați independenți, care au încurcat alegerile parlamentare cu bursa muncii, ba clipuri ale CDM, PFD ș.a., special plasate de lucrătorii televiziunii alături pentru a fi mai bine observate șfichiuirile reciproce.

Dispersată în zeci de partide și partidute, dreapta a mai pierdut o dată alegerile. A câta oară? Victoria comuniștilor ortodocși n-a fost neașteptată, ea fiind determinată de mizeria în care se află poporul, de demagogia ieftină și promisiunile lor deșarte.

Pe de altă parte, alegerile au demonstrat și o maturizare. Electoratul le-a dat vot de blam odioșilor parteneri din fosta guvernare - agrarienilor și interfrontistilor. Prin aceasta s-a

făcut o oarecare purificare în rândurile elitei politice de la noi, excluzându-i din viața politică pe Senic, Șornikov, Moțpan, Sangheli & C - lideri ai PDAM, partid (dacă poate fi numit astfel), care a bătut toate recordurile în ce privește gradul de agramatism, incompetență, dar și de corupție. S-a produs o purificare și pe eșichierul de dreapta. Partiduțele cu numeroși lideri ambițioși au rămas sub limita de 4%. Cei cu pretenții mari, dar fără suport electoral, au ajuns acolo unde au ajuns, fiind responsabili de pierderea a câtorva procente din electorat.

Ce s-ar putea face în situația creată? Desigur, în primul rând trebuie făcut tot posibilul pentru a stăvili pericolul comunist. Astfel este strict necesară conlucrarea în bună înțelegere a celor trei - PFD, CDM și PpMDP. Desigur, formarea acestui bloc de partide se va confrunta cu diverse probleme. Se va face totul pentru a împiedica acest proces. Partidul comunistilor, a moștenit de la fostul p.c.m. și p.c.u.s. apucăturile mârșave de a băga zăzanie, de a semăna discordie.

Liderii acestor partide trebuie să dea dovadă de tact, luciditate, răbdare. Ei trebuie să fie dispuși pentru anumite compromisuri, deoarece *„un compromis rațional face mai mult decât o sută de gafe izvorâte din principialitate”*. Toate cele care au avut loc între aceste partide în perioada preelectorală trebuie să rămână în trecut. Există în cele trei formațiuni persoane care trebuie să conlucreze. Să ne ajute Dumnezeu.

(Literatura și Arta, nr.14,1998)

ÎNTRU ELUCIDAREA ADEVĂRULUI

Suntem prizonierii destinului nostru nemilostiv și ne ducem smeriți crucea vieții în spinare. Am fost o „*gloată de handicapați*”, suferind de o singură boală - indiferența și pesimismul față de tot ce este mai sfânt: trecutul milenar, prezentul și viitorul neamului, însă apariția în 1987 a primelor grupuri de patrioți („*gloata de naționaliști*” pentru cei de la putere), convocați în Grădina Publică „*Ștefan cel Mare* (pe atunci - „*Pușkin*”), a pus bazele Mișcării Naționale. Concomitent cu fondarea Cenaclului „*Alexe Mateevici*” s-a constituit și Mișcarea Democratică, în baza căreia a luat naștere la Uniunea Scriitorilor Frontul Popular - mișcare de eliberare națională, care a jucat un rol primordial în deșteptarea maselor, întrunind sub flamura tricolorului mase largi ale populației (preponderent de origine română). Fiecare întrunire la Estrada „*Lumina*”, Teatrul de Vară sau în Piața Centrală (ulterior numită Piața Marii Adunări Naționale) era așteptată cu nerăbdare. În fruntea Mișcării se aflau personalități care, cu părere de rău, astăzi se află în formațiuni diferite. Ne adunam aproape în fie-care duminică, mă rog, ca la sărbătoare, fiind pătrunși de sentimente de mândrie că, în sfârșit, ne-am trezit, și de încredere în posibilitatea de a schimba ceva. Această încredere sporea, fiind martori ai creșterii numărului manifestanților: de la câteva sute în Grădina Publică „*Ștefan cel Mare* și Estrada „*Lumina*” s-a ajuns la defilarea zecilor de mii pe artera principală a Chișinăului, încununându-se cu întrunirea a peste 700.000 de patrioți români în Piața Marii Adunări Naționale. Sunt de neuitat aflarea în piață timp de 6 ore fără întrerupere, luările de cuvânt înflăcărâte ale unor reprezentanți de frunte ai intelectualității și țărănimii. Nu pot fi uitate luarea de cuvânt a țaranului Gheorghe Roșca de la Drăsliceni - intelectual prin sânge, care la mai multe întruniri pornea discursul de la înțeleptul Moș Ion Roată și unirea (intuind, pesemne, ce se va produce mai târziu în sânul forțelor democratice), citirea Declarației Marii Adunări Naționale de către Ion Ungureanu -

intelectual până în măduva oaselor, mare patriot al neamului, desemnat practic de către Adunare în postul de Ministru al Culturii în viitorul Guvern Druc.

Au fost obținute și primele succese: decretarea Limbii române drept limbă de stat, adoptarea grafiei latine, demisionarea mai multor persoane odioase din conducerea de vârf a partidului comunist și a Guvernului. Eram uniți. Simțul fricii era anihilat. Tineri și tinere, femei și bărbați, înarmați doar cu un crez au fost în stare să oprească coloane de tancuri, scoase de conducerea partidului comunist pentru celebrarea aniversării puciului din octombrie. Eram o forță de temut pentru conducerea de atunci.

Primele alegeri parlamentare din republică s-au desfășurat pe fundalul unui avânt patriotic al maselor, fiind aleși în mare majoritate reprezentanți ai Frontului Popular (însă, cu părere de rău, nu toți adevărați patrioți ai neamului). Acest fapt a permis formarea unui Guvern al Renașterii Naționale în frunte cu Mircea Druc, guvern care a încercat să reorienteze Economia Națională spre Apus - unica modalitate de supraviețuire (acum lucrul acesta îl recunosc mulți), să reevalueze valorile noastre naționale. Activitatea Ministerului Culturii și celui al învățământului în acea perioadă a fost foarte fructuoasă: fondarea bibliotecilor de literatură română, renașterea școlii naționale, suprimată în cei peste 50 de ani de regim sovietic, prin deschiderea unor licee naționale, cum ar fi Liceul român-englez „*Mircea Eliade*”, liceele „*Gheorghe Asachi*”, „*Ion Creangă*” și. a., deschiderea a zeci de biserici prin sate (care, din păcate, au nimerit în mâinile slujitorilor vladimiriști, promotori și apărători ai politicii bisericii ortodoxe moscovite). Primul primar al Chișinăului dl Nicolae Costin a transformat capitala rusificată până la refuz, într-un oraș românesc. Creșterea considerabilă a numărului grădinițelor și școlilor românești la Chișinău este, de asemenea, meritul său. Însă romantismul din noi, lipsa experienței de luptă electorală ne-au jucat festa, deschizând ușile Parlamentului unor carieriști, chiar dușmani ai neamului, care, unindu-se cu forțele retrograde-comuniste, au declanșat

lupta contra promotorilor acestor reforme.

Declinul mișcării naționale a început, după părerea mea, cu declanșarea de către forțele imperiale prorusești de la Tiraspol a războiului din Transnistria, și, în special, după valul de trădări și operațiuni militare prost pregătite de către generalii din Armata Națională. Au urmat apoi demiterea primului-ministru Mircea Druc, eliberarea treptată din Guvern a miniștrilor I. Ungureanu și N. Mătcaș, a ministrului apărării I. Costaș, demiterea primului primar al Chișinăului N. Costin (bătut pe nedrept atât de dușmani, cât și de prieteni) ș. a., toate finalizând cu noi alegeri parlamentare și locale, pe care le-am pierdut datorită „*mâncărimii*” din sânul forțelor democratice și unui guvern care bate, probabil, toate recordurile privind gradul incompetenței, coruptibilității, agramatismului membrilor săi. Cu toate greșelile comise de persoanele nominalizate mai sus, ele ar fi putut evita criza economică și morală în care ne aflăm astăzi dacă ar fi fost susținute la momentul oportun.

Făcând o analiză a situației în care se află democrația în Republica Moldova, îmi pun întrebarea: de ce oare nu suntem în stare să învățăm din greșelile noastre, nemaivorbind de faptul că ar fi normal să tragem învățăminte și din greșelile altora? Uitați-vă, domnilor, ce se întâmplă în Belarus, unde forțele democratice, fiind răzlețite, nu pot riposta tendințelor forțelor proimperiale, în frunte cu președintele A. Lukașenko, de a reîncadra Belorusia în viitorul Imperiu Sovietic, care este pe cale de renaștere. Se pare că soarta Republicii Belarusi e deja hotărâtă. Aceeași soartă ne așteaptă și pe noi, dacă nu vom face tot posibilul pentru a ne uni forțele atât de răzlețite. E timpul, domnilor, să ne mai iertăm unul pe altul pentru unele greșeli comise din neștiință sau din dorința de a face ceva bun pentru acest colț de țară. E timpul să ajungem la o reconciliere istorică cu noi înșine. Nu cred că cei ce ne conduc astăzi sunt mai viteji decât acei pe care i-am dus de la putere la sfârșitul anilor '90, când eram mulți. Am putea lesne realiza idealurile neamului nostru dacă am fi uniți.

Deși cam târzior, totuși trebuie să ne dăm bine seama că

mai rămânem oameni, că nu suntem moțpani, sangheli, cepoi, păpușoi, statici sau senici, ci români mai drepti și mai viteji decât lașii și vânzătorii de neam. De asta trebuie să se pătrundă fiecare român, indiferent de partidele (care s-au plodit în număr mare tot pentru a ne răzleți), pe care le simpatizează. Haideți, domnilor, să oprim biciuiala aceasta dintre noi, dintre frate și frate. Aștept cu nerăbdare ieșirea de sub tipar a fiecărui număr al publicațiilor noastre „*Literatura și arta*”, „*Țara*”, „*Glasul Națiunii*”, „*Mesagerul*”, însă și cu un pic de neliniște, când mă gândesc că iarăși voi da de articole, în care se toarnă zoi în capul fraților noștri. E copilăresc stilul unor autori ai unor articole care încearcă, prin intermediul ziarelor la care au acces, să toarne zoi unul în capul altuia, să demonstreze că unul a fost primul, „iar celălalt - al doilea, că unul e mai patriot decât celălalt, că un ziar e mai vechi și cu tradiții decât celălalt. Personal citesc toate publicațiile nominalizate (altele nu avem). Privesc cu mâhnire în suflet la conaționali de-ai noștri care citesc doar „*Komsomolskaia pravda*”, „*Izvestia*”, „*Argumenty i fakty*” ș.a. Cunosc însă și cazuri când dintre cei care nu citeau ziarele sus-numite au început să le citească, găsind în ele informației care nu pot fi găsite în presa oficială.

Mie personal îmi place „*Literatura și arta*” - primul stindard al renașterii naționale, cu articolele permanente ale lui N. Dabija și D. Matcovschi, articole ce se deosebesc de altele prin profunzimea și onestitatea, obiectivitatea și combativitatea lor. Îmi place „*Glasul Națiunii*” - primul ziar din partea stângă a Prutului tipărit în grafie latină, îmi place „*Țara*”, care de mai mulți ani publică articole și materiale ce î-a ținut și îi mai ține pe mai-marii zilei în permanentă încordare (cât face publicarea unor materiale privind corupția în cercurile guvernante, a stenogramei ședinței Parlamentului din 16 martie 1996). Îmi place și „*Mesagerul*” cu materialele sale interesante, ziar care este încă în proces de căutare a eului său. Fiecare din publicațiile nominalizate trebuie să-și aducă aportul la redeșteptarea maselor devenite în mare parte apolitice. Cu părere de rău, în ultimul timp s-au întet

atacurile unor frați asupra altora. Ne vom referi doar la unele din ele. Cum lămuriiți, domnule autor al articolului publicat în numărul din 12.03.'96 a ziarului „Țara”, în care formulați 10 întrebări adresate unor persoane din conducerea PFD, care, chiar dacă au comis greșeli în activitatea lor (deși majoritatea învinuirilor sunt gratuite) și-au adus și aduc un aport esențial la soluționarea problemelor stringente ale neamului? Cum se explică apariția unei mici informații pe penultima pagină a „Mesagerului” din 22.03.96, în care se picură „un strop de venin”, după cum menționează Iurie Roșca, președinte al FPCD (ziarul „Țara” din 26.03.96 în care autorul iarăși atacă nemăsurat)? Mi se pare dură și „lecția” de „gramatică” dată de dl A. Strâmbeanu redacției ziarului „Țara”. Oare chiar să n-avem pe cine critica? Am soluționat toate problemele stringente și ne putem permite luxul de a ne bate între noi? Unui intelectual îi vine greu să se orienteze în situația foarte neclară de astăzi, dar ce să facă țărani, unicul sprijin al nostru și potențialul electorat? Cum să se descurce ei în această situație? Cum să le explicăm noi părinților și fraților noștri, ducându-ne la țară, de unde am venit majoritatea dintre noi, cei care pretindem să fim considerați intelectualități, că și unii și alții sunt frați de-ai noștri, în care trebuie să avem încredere (fac excepție cei pe care îi cunoaștem toți cine sunt)? Cum să-i explici acest lucru țăranului dacă el este la curent cu biciuiala din presă între frați, dacă el vede această concurență nesănătoasă între conducerile de vârf ale partidelor de orientare democratică (am în vedere în primul rând FPCD și PFD), însă nu și a membrilor lor, care, în fond, sunt aceleași persoane? Cum să-i explici țăranului apariția practic simultană a câtorva partide țărănești, cum sunt Cartelul Țărănesc „Sfântul Gheorghe” și Partidul Național Țărănesc? Oare nu vă gândiți, domnilor, că derutăm completamente țăranul, mânându-l conștient în mâinile agrarienilor și ale altor străini de neamul nostru? Oare n-ar fi cazul să lăsăm ambițiile nesănătoase și să ascultăm de povețele țăranului-intelectual dl Gheorghe Roșca de la Drâslăeni, care aduce exemplul lui Moș Ion Roată și

unirea.

Ar fi cazul ca cei din fruntea formațiunilor nominalizate să se gândească serios la problema consolidării forțelor democratice - unica posibilitate de soluționare a problemelor stringente ale neamului. Ei trebuie să înceteze, în primul rând, atacurile reciproce în presă, să se debaraseze de sindromul supremației, superiorității, să procedeze la întâlniri și consultații fără prezentarea unor cerințe prealabile. Ar fi oportună conlucrarea grupurilor de bază ale acestor formațiuni în raioane, având de soluționat practic aceleași probleme. În perspectivă, însă nu mai târziu de vara acestui an, aş considera posibilă și foarte oportună convocarea unui congres unificat al FPCD și PFD cu alegerea prin vot secret a unui președinte și a conducerii unice. Vă asigur că alegătorii îl vor alege pe cel mai destoinic dintre destoinici, indiferent de formațiunea în care se află. Le port un deosebit respect dlor Iu. Roșca, V. Dolganiuc, S. Mocanu, I. Tănase din conducerea FPCD, dlor V. Matei, V. Nedelciuc, A. Moșanu N Dabija din conducerea PFD (cu unii dintre ei sunt cunoscut personal) pentru munca asiduă depusă întru elucidarea adevărului, mai ales ce ține de trecutul zbuciumat și prezentul suprasaturat de incertitudini al neamului nostru românesc. I-aș chema să se pătrundă de gravitatea situației în care ne aflăm. De dumneavoastră, Domnilor, depinde soarta democrației în acest colt de țară. Pericolul ce ne paște din răsărit trebuie să ne consolideze.

(Literatura și Arta, nr. 17, 1996)

CU CE VA VENI DREAPTA IN ALEGERILE PARLAMENTARE?

Daco-geții, fiind o ramură a celui mai numeros neam după indieni - a tracilor (Herodot), au supraviețuit în pofida tuturor relelor. Fiind uniți pentru prima dată de către marele Burebista, ei au devenit unul din cele mai puternice popoare. Conduși ulterior de marele Decebal, dacii au fost unul din puținele popoare care s-au opus cu dârzenie cuceririi romane. Cărui altui popor cucerit romanii i-au mai înălțat un astfel de monument cum este Columna lui Trăian chiar în inima Romei? Nu este oare aceasta cea mai înaltă apreciere dată unui popor, chiar dacă a fost învins, dar învins de un popor mai numeros, mai civilizat? Romanii au fost practic unici care au influențat atât de mult poporul geto-dac nu numai pe calea armelor, dar și prin gradul lor înalt de

civilizație, dând naștere unui popor latin - daco-romanii.

Confruntate mai de timpuriu prin poziția lor geografică cu fenomenul marilor migrații, regiunile dacice vor începe să fie mai frecvent afectate de pătrunderile unor valuri succesive de migratori (la început ale sarmaților și goților, apoi ale hunilor, slavilor etc.). Deoarece au fost rezistenți sufletește, având o cultura, o civilizație net superioară celei a triburilor migratoare, daco-romanii au rezistat, nu s-au lăsat asimilați. Fiind înconjurați din trei părți de slavi ca o insulă latină într-un ocean slav, despărțiți de seva latină din vest de către unguri, românii au rezistat ca națiune, păstrându-și prin milenii identitatea, neîmpartășind soarta popoarelor dispărute.

Ceea ce au realizat strămoșii noștri, marii înaintași ai neamului, - pe Câmpia Libertății în 1848, la Iași și București în 1859, care l-au ales pe Alexandru Ioan Cuza domnitor al celor două țări românești, Moldova și Muntenia, și ulterior la 1918 - membrii Sfatului Țării, membri ai diferitelor partide, care au votat Actul Unirii Basarabiei cu Patria-mamă, risipim acum cu atâta ușurință. Cât de înflăcărat a fost discursul rostit de Vasile Boierescu în adunarea electivă din București la 24 ianuarie 1859: „*Pentru ce suntem împărțiți în două câmpuri?*” Oare nu suntem toți fiii aceleiași mume? Care este cauza diviziunii noastre? Care este mărul discordiei dintre noi?”. Oare să nu ne inspire sfaturile date de Alexe Mateevici în mai 1917: „*...Mai întâi de toate să știți că fără unire nu vom dobândi nimic. Deci să avem un gând, o inimă, un ideal. Al doilea sfat e acesta. Lucrul drept poate înflori numai dacă se întemeiază pe idei drepte... Al treilea sfat pe care vi-l dau este: să stați cu mare putere la straja intereselor naționale. Să nu ne alipim la partide străine, care nu luptă pentru neamul nostru, și să nu luptăm pentru interesele de clasă, ci pentru cele de obște, naționale... Și, în sfârșit, cel din urmă al meu sfat e: să nu uităm norodul, țărănimea care a suferit atâtea până acum! Să-l luminăm, să mergem mână în mână cu el, căci fără noi el nu poate face nimic, după cum noi nu putem face nimic fără el.*”.

Ceea ce am obținut cu atâta greu în perioada Renașterii

Naționale din 1987-1990 am cedat cu atâta ușurință pe parcursul anilor următori. Oare cei care au fost împreună în fruntea Mișcării de Renaștere. Națională, iar astăzi se află în diferite partide, nu pot să se pătrundă de gravitatea situației în care ne aflăm, de importanța alegerilor parlamentare pentru neamul nostru? Să nu dea ei oare ascultare sfaturilor înaintașilor noștri? Oare să nu înțeleagă ei că națiunea nu va mai suporta o guvernare agro-interfrontisto-comunistă de încă 4-5 ani?

Acum se face totul pentru a distruge ceea ce a mai rămas. Cu concursul actualei guvernări suntem împinși într-acolo de unde nu vom mai putea ieși. Să ne întrebăm: cine sunt în Chișinău stăpânii întreprinderilor privatizate? Pe cine angajează ei? Precum a observat un jurnalist din România, anul acesta chiar și Moș - Crăciunii din centrul Chișinăului sunt în exclusivitate ruși. Românilor le rămân locuri de muncă doar ca măturători de stradă, salahori etc. O mare parte pleacă în căutare de lucru prin străinătate, pentru a-și întreține familiile. Pleacă dintre cei care, eventual, ar vota dreapta. Se va crea o situație când, chiar câștigând prin alegeri puterea politica, un guvern democrat nu va putea face nimic deoarece puterea economică se va afla în mâinile celor care nu sunt cu noi (alolingvi, foști lideri comuniști și comsomoliști, grupările mafiote).

Prea mari pierderi am suferit până acum. Alegerile prezidențiale precedente l-au adus la cârma statului pe dl Lucinschi, care din capul locului a pornit pe calea cedărilor. Dacă semnarea Memorandumului a fost făcută din intenții nobile, cum trâmbițează presa aservită puterii de la Chișinău, atunci care e valoarea unui președinte care nu este în stare să vadă ceea ce văd toți cei din jur cu ochiul liber? Dacă însă semnarea Memorandumului s-a făcut cu bună știință (ceea ce e mai probabil), atunci cei care au fost „cumpărați” de jovialitatea dlui P.Lucinschi la alegerile prezidențiale ar trebui să se trezească, să mai deschidă ochii. Greșeala ar mai putea fi reparată la viitoarele alegeri parlamentare, dând vot de blam actualei puteri.

O altă gravă greșeală, ale cărei consecințe le resimțim deja, comisă de data aceasta de fosta conducere prezidențială, a fost acordarea autonomiei găgăuzilor. „*Găgăuzia*” devine un „*copil*” răsfățat în mâinile unor mari puteri din regiune. Dacă spusele nu corespund adevărului, atunci cum poate fi tratată prezența ambasadurilor Rusiei și Turciei la aniversarea satului Copceac, care a împlinit 206 ani (ca să vezi ce vârstă rotundă)? Se aud deja declarații privind explorarea zăcămintelor de gaze și petrol din Găgăuz-Yeri. Blocada energetică exercitată actualmente de Transnistria pe viitor ar putea să fie însoțită și de o blocadă energetică, exercitată de către Găgăuzia.

Ce s-ar putea întreprinde pentru a stăvili aceste procese negative? Licărise o mică speranță atunci când au fost făcute cunoscute declarațiile dlor Valeriu Matei și Iurie Roșca, liderii celor două formațiuni cu adevărat de dreapta, Partidul Forțelor Democratice și Frontul Popular Creștin-Democrat, care, în fond, reprezintă un partid unic - Partidul Național. Unirea forțelor celor două formațiuni de orientare democratică ar fi permis de a-i mai pune cu „*botul pe labe*” pe cei care s-au făcut prea obraznici (gen Sornikov, Solonari, Safonov & C), de a stopa cel puțin alunecarea noastră spre Răsărit, însă această șansă a fost ratată. Nu s-au găsit niște modalități care să stea la baza unității noastre. Crearea Convenției Democratice din Moldova a fost prea pripită. A trebuit să se facă tot posibilul pentru a antrena din start toate partidele de dreapta în constituirea Convenției. Se creează impresia că scopul celor care s-au grăbit nu a fost unirea forțelor democratice, însă, fiind puși în fața faptului împlinit, că dreapta va intra în alegeri cu cel puțin trei blocuri și partide, de asemenea, fiind conștienți de faptul că practic nu se mai poate schimba nimic, ne rămâne o singură posibilitate de a asigura un câștig relativ în viitoarele alegeri parlamentare: renunțarea la orice „*murdărire*” reciprocă pe paginile ziarelor, numită de către unul din liderii unei formațiuni de dreapta drept „*concurență electorală*”. Oare o asemenea „*concurență electorală*” nu poate fi realizată cu formațiunile

de stânga, care prezintă un pericol real pentru Republica Moldova? E paradoxal. Atunci când se hotărăște destinul românilor de pe această palmă de pământ românesc numit Basarabia, noi ne certăm între noi.

Este strict necesară conlucrarea structurilor de bază ale PFD, FPCD, PNT și a elementelor necompromise din PRCM din teren, în special de la sate. Acum în multe comune se află în plin proces descompunerea kolhozurilor și a sovhozurilor. Scăpând de președinți de kolhoz și brigadieri, sub influența cui vor nimeri acești țărani neajutorați de nimeni, acum, când ei au strictă nevoie de sprijin sub diferite forme? De la stat n-au ce aștepta, fiindcă puterea va continua să le pună bețe în roate. Cu posibilitățile modeste de care dispun (specialiștii în domeniul economiei, dreptului, agronomiei - membri sau simpatizanți ai PFD, FPCD și PNT, reprezentanți în parlament), aceștia ar putea veni în ajutorul țăranilor lăsați în voia sorții cu câteva hectare de pământ, fără tehnică agricolă, fără semințe, fără contracte de livrare a producției. Iar ei ar putea fi potențialii noștri sprijinitori la alegerile parlamentare. „Să-l îndreptăm pe calea adevărului, cu fapte, iar nu cu vorbe” - ne sfătuiește Alexe Mateevici. Puțin probabil ca țăranul liber să cadă sub influența comuniștilor, care sunt categoric împotriva împrumutării țăranilor cu pământ, însă mai rămâne o masă însemnată amorfa de conaționali care pot cădea lesne pradă comuniștilor grație demagogiei lor ieftine - că pe timpul comuniștilor era mai bine (într-adevăr, comparativ cu situația deplorabilă de astăzi, starea materială, protecția socială a păturilor social-vulnerabile era mai bună), însă nimeni nu le pune întrebarea acestor lideri demagogi: doresc ei într-adevăr o revenire la ceea ce a fost și cum au ei de gând să o realizeze?! Se știe doar că este imposibil să te scalzi de două ori în una și aceeași apă dintr-un râu. Cei prostiți de această ideologie demagogică, dacă vor fi mai mulți, vor menține încă pe câțiva ani (dar poate pentru totdeauna) dezastrul în care ne aflăm. Dea Domnul să fie mai puțini.

(Literatura și Arta, nr.4, 1998)

**DACĂ S-AR UNI, AR DEVENI PUTERNICI.
DAR EI NU SE VOR UNI NICIODATĂ**

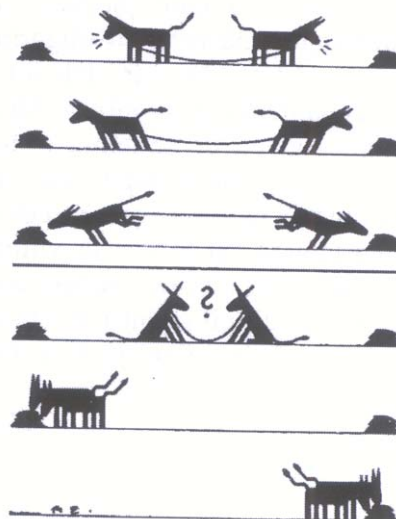
*"Ambiția nemăsurată a transformat mulți
oameni deștepți în nebuni"*
(I.Kant)

Finele lunii iunie și începutul lunii iulie au fost foarte fierbinți atât la direct, cât și la figurat. Temperaturile de circa 40°C și lipsa ploilor au creat mari probleme harnicilor noștri plugari, harnici dar năpăstuiți de soartă. *"La cel sărac nici boii nu trag"*. Temperatura a fost foarte ridicată și în culoarele Parlamentului, deși are aer condiționat. Drept subiecte de discuții fierbinți au fost trei propuneri de modificare a Constituției, dintre care cea mai controversată și care a incitat cel mai mult spiritele a fost Legea privind transformarea formei de guvernare semiprezidențială în parlamentară. Prin votul celor 92 de deputați (practic unanim) s-a pus capăt unei epopei de circa un an. Inițiativa de transformare a formei de guvernare semiprezidențială în prezidențială, lansată de către președintele Lucinschi cu aproximativ un an în urmă, a provocat apariția unei alte propuneri - demersul celor 39 de deputați de transformare a Republicii Moldova din republică semiprezidențială în una parlamentară. Rezultatul nu este favorabil celui care a declanșat acest proces nejustificat. *"Cine sapă groapă altuia cade singur în ea"* - spune o veche zicală românească, pe care dl Lucinschi se pare că a uitat-o. Toate resturile dreptei, împreună cu cei de centru-dreapta, susținuți și de comuniști prin votul lor au pus capăt unei perioade negre din istoria Republicii Moldova de la '90 încoace. Veșnica confruntare dintre Președinție, Parlament și uneori Guvern a produs un haos care domină mai în toate sferele, în loc să procedeze ca asinii din figura de alături, după o oarecare confruntare, i-a dus mintea să conlucreze pentru a-și atinge

scopul, exponenții puterii s-au aflat în permanentă confruntare, nefiind în stare să depășească etapa a treia, în timp ce acest colț de țară se cufundă vertiginos într-un hău fără de fund. Partea pozitivă a proceselor care s-au petrecut este neîndoiește faptul că a dispărut un element perturbator al puterii. Parlamentarii nu pot fi învinuiți că au tras plapuma de partea lor. Dimpotrivă, ei au delegat Guvernului unele împuterniciri proprii pentru a optimiza funcționarea lui.

În ceva are totuși dreptate dl Lucinschi - prea este eterogen parlamentul actual, fapt care, evident, va crea în viitor probleme. Desigur, situația este ambiguă. Unii exponenți de dreapta afirmă că lichidarea instituției prezidențiale a fost o greșală, deputații având scopul primar de a-l înlătura pe actualul președinte din vârful puterii. S-ar putea să aibă dreptate, însă să încercăm să

analizăm puțin situația social-politică actuală din preajma preconizatelor alegeri prezidențiale, să cântărim nițel forțele. Pe de o parte, existența unor forțe deosebit de răzlețite pe eșichierul dreptei, care la momentul actual nu au nici o șansă de a apărea în maratonul prezidențial cu o candidatură unică, le-ar fi asigurat un eșec total chiar din start. Personal aș fi îmbrățișat cu ambele mâini ideea păstrării regimului semiprezidențial, dacă ar fi existat șanse de a câștiga alegerile prezidențiale. Cu un președinte democrat capabil să conlucreze cu parlamentul (așa cum este el) și cu toate forțele politice ar fi fost rezolvate mai lesne problemele acute care

stau în fața noastră, inclusiv cele legate de orientarea spre Europa, de integrarea cu România. Pe de altă parte, în situația creată președintele Lucinschi, care și-a început campania prezidențială cu mult înaintea declanșării ei oficiale, avea șanse mult mai reale de a câștiga alegerile (probabil, în turul doi), majoritatea alegătorilor fiind puși în situația (a câta oară!) de a-l alege pe cel mai puțin rău din cei doi răi rămași (fiindcă un candidat mai bun al dreptei n-ar fi trecut, creându-i-se concurență pe dreapta eșichierului).

Aceasta este realitatea crudă și nedreaptă. Și atunci face să-i învinuim pe deputații democrați că nu au procedat just când au votat pentru instituirea în republică a unui regim parlamentar de guvernare? Cred că nu. În situația respectivă aceasta a fost unica soluție justă. Iar acum, domnilor democrați, să ne canalizăm forțele în altă direcție. Să demonstrăm că nu suntem mai răi ca asinii din caricatură. Să încercăm să diminuăm efectul negativ (care există) al adoptării regimului parlamentar de guvernare, în primul rând, să nu uităm că în parlamentul actual cei 40 de comuniști reprezintă o forță care nu poate fi neglijată, luându-se în considerație și disciplina de partid din rândurile lor. Celelalte forțe politice din parlament, care reprezintă segmentul de centru-dreapta, sunt extrem de răzlețe. Dacă i-ar ajunge mintea să se unească, n-ar fi ei o forță (cu circa 50-60 de deputați) nu mai puțin însemnată decât cea a comuniștilor? Parafrazându-l pe Herodot referitor la poporul trac *"Tracii sunt un popor numeros. Dacă s-ar uni, ar deveni de neînvinși. Dar ei nu se vor uni niciodată"*, aplicat la situația de astăzi din parlament, am spune *"Deputații români din parlament sunt numeroși. Dacă s-ar uni, ar deveni puternici. Dar ei nu se vor uni niciodată"*. Oare așa să fie? Dacă printr-o minune se: va ajunge la o înțelegere măcar parțială între deputații democrați, atunci va fi diminuată influența comuniștilor în parlament și reabilitată parțial imaginea prea șifonată a Republicii Moldova în Europa.

Mult mai important pentru democrații parlamentari și extraparlamentari ar fi ca aceștia să-și coordoneze acțiunile pentru viitoarele alegeri parlamentare. În loc să-și toarne zoi unii în capul altora, mai bine ar folosi spațiul ziarelor pentru scoaterea la iveală a coșcărilor, furturilor și altor fărâdelegi comise de cei care pledează în vorbe pentru egalitate și fraternitate (mă refer la oligarhia din partidul comunistilor), dar în realitate ei și odraslele lor au devenit unii dintre cei mai bogați oameni din Republica Moldova. Dar anume acest lucru, argumentat cu documente, trebuie adus la cunoștința acelei pătri însemnate a populației care mai tânjește după trecutul comunist și care i-a votat pe cei circa 40 de deputați comuniști în Parlament. Și atunci la viitoarele alegeri parlamentare nu vor mai avea un atare balast comunist în Parlament, cu care este foarte dificil să întri în Europa. Să nu uităm că *"orice om poate greși; numai prostul stăruie în greșală"* (Cicero).

(Literatura și Arta, nr.32, 2000)

PUTEREA COMUNIȘTILOR E ÎN NEUNIREA NOASTRĂ

*“Nu poți înfrumuseța un templu, dacă începi să-l
reclădești în fiecare clipă”
(Antoine de Saint-Exupery)*

Dar anume așa procedează comuniștii de astăzi. Ei sunt fideli cauzei învățătorilor lor (Marx-Engels-Lenin), care au distrus totul ce venea de la regimul vechi (să ne amintim aici și de chemările ideologului principal al terorismului rus Mihail Bacunin), și au încercat să construiască o societate nouă. Ce s-a primit după mai mult de 70 de ani de experimentări știm cu toții. Nu însă și unii dintre neocomuniștii ortodocși de astăzi. Împotriva tuturor legilor naturale și sociale ei încearcă din răspuțeri să reînvie un mort. Ei încearcă să reînvie tot ce le mângâie vederea și auzul, chiar dacă timpul lor este depășit. Cum se întâmplă în ultimii ani cele mai fierbinți sunt lunile de toamnă. Această toamnă nu face excepție. Ea abundă de diverse evenimente unul mai flatant decât altul. Chiar dacă actualul guvern comunist este, deocamdată, mai stabil ca cele democrate din ultimii ani (cu excepția guvernului Sangheli, care este numit de comuniști tot democratic), aceasta este doar la prima vedere. Să ne amintim de câteva demiteri la rând ale ministrului de interne, cea a ministrului învățământului, actuala demitere a ministrului transporturilor și telecomunicațiilor, nemaivorbind de mari epurări de cadre din diverse ministere. Nu este clară nici soarta primului ministru. Inconsecvență în acțiuni și vorbe. Una spune în fața forurilor internaționale și cu totul alta face la Chișinău. Chiar și actuala participare a primului ministru la lucrările reuniunii administrațiilor locale de pe lângă Consiliul Europei nu face excepție. La revenire în „țară” primul ministru a declarat că ne vom întoarce la raioane fiindcă așa e scris în constituție (dar câte alte lucruri sunt scrise în

constituție, care nici pe departe nu se respectă). Oricum e clar că actuala conducere comunistă va merge la acest pas, sfidând organismele internaționale. Dar parcă acesta este unicul caz. A se vedea și lupta acerbă a conducerii comuniste cu investitorii străini. La început a fost întreprinderea FARMACO, acum a venit rândul și companiei Union Fenosa. Faptul că Chișinăuenii, dar și cei din mediul rural din centrul și sudul republicii, au uitat de deconectări în evantai de la rețea de când rețelele din centru și sud au trecut în proprietatea companiei nominalizate, nu se ia în considerație. Se face acest lucru pentru „*apărarea populației de jaful capitaliștilor*” (se mai găsește câte un pensionar rătăcit care declară că „*Union Fenosa a venit să scumpească electricitatea și produsele alimentare*”). Pe când să așteptăm naționalizarea mai multor întreprinderi și bănci ale feciorului dlui președinte Voronin și ale altor demnitari.

În prostiile spuse cu gura unora este și partea de vină a democraților. Am citit recent în „*Jurnal de Chișinău*” unele păreri ale unor oameni simpli despre NATO. O bună parte nici nu știu cu ce se mănâncă aceasta. „*NATO ne va impune să fim robii întregii omeniri* (acum suntem doar ai nomenclaturii comuniste și ai rușilor); „*Nu știu. Ei, ce mă întrebați cine-i acesta NATA*”(răspunsul unui tânăr); „*NATO? Nu știu. Dar mie nu-mi place*”; „*NATO? Poate e legat ceva cu cerul. Sună tare aiurea*”, iată doar câteva din perlele culese. În mare parte aceasta nu este doar vina celor care le rostesc. Lipsa de informație (la țară se difuzează doar TVM și ORT, postul de televiziune TVR1 fiind suspendat abuziv de peste 3 luni) este una din principalele cauze. Partidele politice de dreapta (încă multe și nesemnificative), care ar mai putea limpezi apele, își aduc aminte de ei doar în campaniile electorale. Spațiile ziarelor lor abundă deseori de critici aduse unul altuia sau de laude ale „*succeselor*” partidelor și nu mai rămâne loc și pentru informarea populației în diverse probleme stringente pentru Republica Moldova (cum ar fi oportunitatea aderării

Republicii Moldova și a României la NATO și UE). Puține sunt plecările liderilor partidelor și partiduțelor de dreapta în popor. Comuniștii nu prea au nevoie de aceasta, fiindcă ei au reprezentanții lor aproape în fiecare sat (în special dintre foștii activiști de partid). Ei le spală creierii multpătimiților noștri părinți, frați, surori, care nu-și mai ridică capul de la pământ. Mai contribuie esențial la aceasta și posturile moldovenești de televiziune și radio, care tot în mâinile lor sunt.

Care ar fi ieșirea din această mocirlă informațională, culturală și spirituală? Este foarte clar că acest lucru este în puterea doar a unei opoziții serioase și bine organizate. Dar unde este acea opoziție serioasă și bine organizată? Cu excepția Partidului Popular Creștin Democrat, care este unicul reprezentant al opoziției în parlament și care a mai demonstrat că poate să organizeze câte ceva pentru a mai stăvili elanul unor comuniști ortodocși, nu există. Partidele extraparlamentare, chiar dacă unele din ele s-au unit, nu reprezintă o forță de temut pentru comuniști. Fuzionarea mai multor partide într-un partid liberal a fost un pas înainte, dar nu și final pentru crearea unei aripi de opțiune liberală în Republica Moldova. Stoparea acestui proces de fuzionare a legiferat existența a câtorva partide de orientare liberală. În situația creată nu ne putem permite acest lux. O variantă optimă pentru realitatea de astăzi în acest spațiu al speranțelor deșarte ar fi crearea pe eșichierul de centru-dreapta, pe lângă PPCD, care este exponentul creștin-democrației în Republica Moldova (dar, de ce să nu recunoaștem, la moment este și exponentul Forțelor de Eliberare Națională), a unui unic partid de orientare liberală și a unui unic partid de orientare social-democrată.

Este posibil acest lucru sau nu? După ultimele propuneri de modificare a legii despre partide, făcute de creștin-democrați în parlament referitor la mărirea numărului minim al membrilor de partid, ar putea impulsiona acest proces de fuzionare. Nu pun în discuție oportunitatea acestei

propuneri. S-ar putea întâmpla să se toarnă apă iarăși la moara comuniștilor, cum a fost în cazul modificării regimului de guvernare (luptând cu toții contra lui Lucinschi au câștigat doar comuniștii). Mai ales că suntem în preajma alegerilor locale (deosebit de importante luând în considerare unele tentative ale comuniștilor de a suprima puterea locală), când partidele ar trebui să se ocupe de campania electorală, nu de reînregistrarea lor. După aprobarea acestor modificări (dar că ele vor fi aprobate nu există nici o îndoială) s-ar putea să rămână doar 2-3 partide din mulțimea celor existente de iure (dar nu și de facto): partidul comuniștilor, PPCD și poate încă 1-2. Numărul excesiv de mare (tocmai de 15000 de membri) îi vor scoate de pe carosabil pe multe partide și partiduțe.

Deci, s-a ajuns la situația când partidele nu au altă alternativă decât cea de a se uni și forma partide puternice. Și acest lucru trebuie făcut cât mai urgent (de îndată ce modificările legii respective vor fi aprobate) pentru a reuși să se facă cunoscute electoratului până la alegeri. Partidul comuniștilor și PPCD nu au nevoie de aceasta. Pe când un Partid Liberal unit și unul Social-Democrat unit au strictă nevoie, dacă doresc să se impună chiar în alegerile locale din primăvara. Cine primii vor face acest pas vor avea doar de câștigat. Sunt sigur că la edificarea unui partid liberal unit vor pune umărul mulți adepți (și participanți mai ieri) ai Mișcării de Eliberare Națională. Cunosc foarte mulți oameni de bună credință, care la moment se află în afara oricărui partid, văzând impotența lor pe parcursul ultimilor ani. Însă mulți din ei tot mai mult își dau bine seama că *“nimic nu e mai periculos pentru conștiința unui popor, decât priveliștea nuliității recompensate, decât ridicarea în sus a demeritului”* (**M.Eminescu**) și că, oricum, va trebui de stăvilat acest puhoi al ignoranței și nihilismului.

(Literatura și Arta, nr.43, 2002)

CAPRA FACE, IAR OAIA TRAGE

„Nu se deschid drumuri în fața celor care nu luptă”
(Lu Sin)

Mă întrebam recent într-unul din articole care ar fi limita răbdării unui popor. Mă întreb și acum care ar fi limita răbdării acestei frânturi de popor uitate de Dumnezeu și lăsate la cheremul hoților și mancurților, acestui popor harnic și poate prea ascultător, care, fiind în stare să se întrețină, este supus unei umiltoare stări de cerșetor. Ultimele evenimente de la Chișinău demonstrează că funia a ajuns la par. Tineretul studios a fost primul care a rupt tăcerea. Pot fi comentate la nesfârșit modalitățile nu prea civilizate prin care studenții și-au exprimat nemulțumirea. Prin *"gura de aur"* a purtătorului de cuvânt al președintelui republicii aflăm că domnia sa nu acceptă modul *„necivilizat, barbar de protest al studenților, dacă dorim să ne încadrăm în Europa"*. Cine ar spune-o. Dar oare, dle președinte, a-i aduce pe studenți (și nu numai pe ei) la o stare de sub existență fizică, când doar 25% dintre studenți au burse (și acelea extrem de mizerabile - sub 5 \$) e civilizat? Nu știți d-voastră că plata lunară a unui loc în cămin s-a ridicat până la 160 lei (o bună parte din sumă este acoperită de către universități în special din surse extrabugetare, însă circa 60 de lei rămân să fie achitați lunar de către studenți), că o masă foarte modestă (fără delicatețe care nu lipsesc din meniul zilnic al feciorașilor mai-marilor zilei și al businessmenilor proaspăt plămădiți) în cantina studentască ajunge la 5 lei, că uneori sunt siliți de situație a-și procura manualele și rechizitele necesare etc. Cum credeți cum se descurcă un student venit de la țară, care nu primește bursă (având reușita slabă din cauza pregătirii proaste primite în școală din cauza lipsei de cadre profesionale calificate, nevoite să părăsească școlile în căutarea unor surse de existență, argățind prin străinătăți), fără un ajutor material esențial din partea părinților, care nici ei nu-și primesc salariile și pensiile mizerabile cu anii. Ce va fi cu tinerii studioși de la țară (mulți dintre ei talentați, muncitori, dar mai slab pregătiți și extrem

de săraci), dacă anual planurile de admitere în universitățile de stat se reduc drastic? Neavând posibilitatea de a-și continua studiile în instituții de învățământ, de a-și găsi un loc de muncă în condițiile unei crize economice totale, ce le mai rămâne tinerilor de făcut: să ia calea pribegiei prin străinătăți în căutarea unor surse de existență (deja numărul celor plecați a atins cote alarmante) sau să pornească pe căi criminale. Cineva spunea că dacă nu se găsesc bani pentru școli, va trebui mai apoi de găsit bani pentru închisori. Oare această stare de criză social-politică, economică și morală în care a fost adusă Republica Moldova și cu concursul d-voastră nu vă pune în gardă, dle președinte? Acestea să fie oare stabilitatea, bunăstarea și ordinea promise de d-voastră acum 4 ani? După toate acestea este discutabil ce e mai necivilizat: modul cum și-au exprimat nemulțumirea studenții sau genocidul promovat de d-voastră în acest colț de țară din chiar în inima Europei.

Studenții, care au ținut conducerea de vârf într-o stare tensionată pe parcursul a 4 zile, s-au liniștit tot atât de repede cum au pornit-o, fiindu-le satisfăcute câteva revendicări relativ importante (anularea taxei pentru transportul urban - principala revendicare de la care s-a pornit mișcarea, introducerea unor facilități pentru studenți în transportul interurban, majorarea numărului de burse plătite studenților). Oricum, manifestațiile studențești au avut efect, spre deosebire de cea a cadrelor didactice, care s-a produs ceva mai înainte. Să încercăm să reconstituim cronica evenimentelor legate de manifestațiile studențești. Cum a luat ființă recenta mișcare studențească? Decizia Consiliului Municipal de a introduce taxe lunare de 20 de lei pentru studenți și, respectiv, de 10 lei pentru elevi a fost, probabil, ultima picătură. Studenții au avertizat primăria că se vor revolta dacă decizia consiliului municipal nu va fi modificată în varianta: 10 lei pentru studenți și 5 lei pentru elevi. Primăria, inclusiv, Consiliul Municipal, a neglijat revendicările studenților. Atunci, în ziua de luni, 17.04.2000,

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt din preajma Primăriei a fost inundat de câteva mii de studenți de la diverse instituții de învățământ, înaintând unica revendicare - anularea deciziei Consiliului Municipal, studenții, în așteptarea deciziei Consiliului, care se afla în ședință, scandau diverse lozinci improvizate ad-hoc. Caracterul relativ pașnic al manifestației a luat sfârșit din momentul când din ambele părți (ale studenților și polițiștilor) au pornit provocările: din rândul studenților (nu fără concursul diferiților provocatori) în direcția Primăriei și a polițiștilor au fost aruncate primele pietre. Polițiștii au început să bată cu exces de zel la stânga și la dreapta (unele secvențe au fost prezentate în informațiile televizate). Este pentru prima oară după anii 1988-89 când poliția națională se răfuiește atât de crud cu manifestații. Pe atunci miliția sovietică apăra regimul comunist aflat în agonie, pe cine însă apăra cu atâta zel poliția zilele trecute? În ce țară civilizată, dle președinte, poliția aleargă pe străzi, prin parcuri după studenți (nu după criminali) ca după iepuri? Aceasta va rămâne mai mult timp o pată rușinoasă pe uniforma polițienească, care va fi spălată foarte greu.

Aparent manifestațiile studenților păreau neregulate, totuși s-a simțit o mână diriguitoare, în momente când se părea că studenții se liniștesc, asupra lor se năpusteau polițiștii (nu se știe la al cui ordin, fiindcă poliția municipală nu se supune primarului, ci prefectului, numit de președinte), astfel că în ziua următoare în piață ieșeau deja mii de studenți. Observați cu câtă ușurință dl Serafim Urecheanu, potențial pretendent la fotoliul prezidențial, a fost scos pe linie moartă. Să fie aceasta întâmplător? Nu prea cred. Este și acesta un element din mecanismul de curățare a drumului actualului președinte spre fotoliul prezidențial. Se lucrează bine în acest sens, ceea ce nu se poate spune despre dreapta răzlețită și dispersată. Dl președinte Lucinschi și-a început deja campania electorală. Formarea unei noi mișcări social-politice "*Republica*" pe lângă cele existente cum ar fi „*Plai natal*”, alianțe civice, "*furnici*" etc. se înscrie perfect în scenariul

regizat din umbră. Demiterea guvernului Sturza, scindarea mișcării MpMPD, care l-a susținut activ în alegerile prezidențiale precedente, fac parte, de asemenea, din același scenariu. Păzea lideri ai partidelor de dreapta (atât parlamentare, cât și extraparlamentare)! Dl președinte, bănuim, v-a stimula pe toate căile posibile și imposibile orgoliile unora pentru a participa la alegerile prezidențiale. Să nu ne facem iluzii, în scrutinul prezidențial pe eșichierul drept vor fi plasați cu siguranță noi Costini, Plugari, Levițchi ș.a.

Ce le rămâne celor din dreapta să facă? Unica șansă este consolidarea forțelor în vederea pregătirii unui candidat unic la alegerile prezidențiale. Sper că multstimații domni Mircea Snegur (PRCM), Dumitru Diacov (PDM), Valeriu Matei (PFD), Iurie Roșca (PPCDM), Mircea Rusu (PNL), Valeriu Muravschi (PNȚCDM), Oazu Nantoi (PSDM) se vor pătrunde de gravitatea momentului în care se află acest colț de țară și se vor așeza la masa tratativelor. Un prim pas ar fi alcătuirea unei liste (mai mari sau mai mici) cât mai complete de potențiali candidați la președinție, iar prin metoda eliminărilor consecutive, sunt sigur, va fi găsită personalitatea care-i va conveni majorității. Este cert faptul că această personalitate nu poate fi din rândul liderilor partidelor nominalizate din motive cunoscute. Numai așa se va putea stopa declinul economic, vor putea fi făcuți unii pași reali de integrare în Europa, se va putea realiza ceva pentru această nefericită frântură de popor, încă un termen de guvernare lucinchistă republica nu va suporta. Conștientizând gravitatea situației (republica se află la un pas de situația de default, mișcarea studentască este prima din lanțul de mișcări sociale posibile ale altor pături sociale pauperizate, care vor zgudui regimul) spre binele semenilor săi, dl președinte al republicii ar trebui să-și dea demisia și să elibereze locul unei personalități noi, cu viziuni noi privind căile de ieșire din criza totală și de integrare în Europa, unei personalități libere de trecutul comunist, unui patriot al acestui neam.

(Literatura și Arta, nr.23, 2000)

CORTURILE AU FOST RIDICATE. CE FACEM MAI DEPARTE?

„Cuvântul odată scăpat nu se mai întoarce ”
(Horațiu)

Democrația în Republica Moldova se pare că a trecut un examen serios la capitolul capacității de apărare a propriilor cuceriri. În seara zilei de 27 aprilie - ziua intrării Domnului Isus Hristos în Ierusalem, Consiliul Național de Apărare a Democrației a adoptat decizia de ridicare a corturilor din zona Libertății - locul amplasării a peste 90 de corturi în perimetrul bulevardului Ștefan cel Mare dintre cele două edificii de bază ale actualei puteri comuniste - Președinția și clădirea comitetului central, adică a Parlamentului. Luni, 28 aprilie, după mai bine de 100 de zile, manifestațiile comuniste au fost sistate. Acest lucru a fost condiționat și de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei sub numărul 10 în lista de 16 revendicări, adresate conducerii Republicii Moldova și opoziției.

Decizia luată a fost extrem de oportună, în pofida rezistenței unor ultrapatrioți, dacă e să-i numim așa, alimentată și de unele ziare democratice. Cei prezenți - locatari cu viză de reședință Zona Liberă de Comunism, alți participanți și susținători fideli ai acțiunilor de protest - erau cuprinși de sentimente contradictorii. Pe de o parte, erau bucuroși că aceste manifestații maraton, care au necesitat multă energie și timp, bulversând liniștea guvernanților comuniști, nu au fost în zadar, ci s-au soldat cu o victorie (orice ar spune așa - zișii prieteni și neprieteni ai manifestanților), lozincă atât de des scandată pe parcurs. Pe de altă parte unii erau pătrunși de o tristețe inexplicabilă: peste câteva ore urma să dispară Tabăra Libertății, la fondarea și în viața căreia, fiecare dintre ei a pus o părticică din sufletul său. Tabăra de corturi devenise un element indispensabil al Chișinăului, un centru atractiv pentru

mulți dintre orășenii cu inimă română, unica zonă liberă de comunism în acest spațiu românesc. Elemente de atracție deveniseră luările de cuvânt deosebit de interesante ale unor vorbitori, înflăcăratele scene ale actorilor de la Teatrul "*Satiricus*" și ale altor interpreți cunoscuți și mai puțin cunoscuți (pentru unii scena de aici devenind o pistă de lansare în lumea muzicii), cenaclul Uniunii Scriitorilor, inconfundabilul Tudor Tătaru, adevărat artist al poporului, cu discursurile sale anticomuniste pipărate, pe alocuri cam vulgare, însă extrem de binevenite. Și iată acum, fără a fi forțați direct de cineva, trebuiau să demoleze ceea ce au făcut.

Să încercăm să specificăm cum a fost privită această Tabără de corturi, apărută chiar în inima Chișinăului, din punctul de vedere al diferitelor grupuri ale populației. Pentru cei ce au creat-o și susținătorii lor ea a devenit o Zonă Liberă de Comunism, o școală de patriotism pentru tânăra generație, o citadelă împotriva comunizării întregii republici. Pentru alogenii agresivi, unii conaționali rătăciți și cozile de topor în frunte cu conducerea de vârf comunistă, acesta era un cuib de naționalism, de extremism și terorism. Dar pot acestea să aducă măcar un singur argument. Pentru ei este de neînțeles faptul că pe parcursul a peste 100 de zile de proteste nu a avut loc nici un caz de huliganism, extremism, chiar și de naționalism (cum le place lor să trateze orice manifestare de iubire de neam). Acest lucru vorbește despre buna organizare a vieții Taberei, despre responsabilitățile manifestanților. Deseori îmi pun întrebarea: ce s-ar fi întâmplat dacă în piață în locul acestor „*naționaliști*”, poate prea pașnici, s-ar fi adunat zeci de mii de ruși?

Al treilea grup sunt cei din afara Chișinăului. Mulți conaționali de ai noștri de la țară nu din rea voință, dar, în special, din cauza dezinformării masive prin intermediul Radioteleviziunii, devenite de partid (proprietate a Partidului Comuniștilor), și din respectul țărănimii față de putere (oricare ar fi ea), nu au susținut întru totul acțiunile de protest

de la Chișinău. Conducerea comunistă de la Chișinău încearcă să manipuleze acum țărănimea. Această categorie este foarte bine dezinformată pe calea audiovizualului (conform sondajului IMAS, dacă face să-i credem tocmai 61% au încredere în TVM și posturile tv rusești), prin intermediul a peste 20 de ziare de limbă rusă și română procomuniste. În plus, conducerea centrală și cele locale comuniste organizează în centrele județene mitinguri antidemocratice de protest. Prin toate mijloacele posibile conducerea comunistă încearcă să discrediteze mișcarea anticomunistă din centrul capitalei.

Dacă s-a obținut o victorie, dacă încercările idioate ale unor comuniști îndotrinați de a impune copiilor noștri limba rusă ca limbă obligatorie de studiu și Istoria Moldovei în locul Istoriei Românilor au fost stopate, oare nu avem cu toții de câștigat? Dacă Mitropolia Basarabiei va fi înregistrată (fiind sensibilizate în această problemă și organisme europene, regimul comunist se va conforma totuși recomandărilor APCE), oare, iarăși, nu vor avea de câștigat toți enoriașii? Dacă TVM va fi transformată într-o instituție publică vom avea de câștigat cu toți. De ce atunci se face atâta vâlvă (din partea democraților) pentru minimalizarea victoriei obținute. S-ar putea ca comuniștii să nu îndeplinească toate condițiile impuse de APCE, însă totuși în linii mari se vor obține multe revendicări. De aceea este strict necesară încetarea oricăror atacuri reciproce pe paginile ziarelor democratice și concentrarea energiei și a atenției asupra faptului de a cere conducerii comuniste să-și respecte angajamentele luate. Lupta continuă...

(Literatura și Arta, nr.19, 2002)

QUO VADIS?

De victoria dlui M. Snegur în alegeri ne legam mai multe speranțe și, în primul rând, că sub presiunea democraților care l-au susținut domnia sa se va detașa complet de forțele revanșarde antinaționale, se vor face pași hotărâți pentru integrarea mai îndrăzneță a Moldovei în Europa, se vor produce reforme mai radicale în agricultură și industrie. Însă aceste speranțe s-au spulberat chiar în prima noapte de după scrutin, când erau cunoscute deja unele date preliminare.

A câștigat însă oponentul dlui M. Snegur - dl P. Lucinschi. Mai exact, a câștigat extrema stângă, cu exponenții săi - Solonari, Șornikov, Stati, Șenic și C°, cărora dl Lucinschi va fi obligat să le plătească polițele, indiferent dacă dorește domnia sa sau nu. Declarațiile dlui Lucinschi precum că este „*independent*” că nu aparține nici unui partid, că va face politica tuturor forțelor din Republica Moldova, a întregului popor, sunt pentru cei naivi. Aceasta va deveni foarte clar când vor fi cunoscute primele numiri în guvern - în special pentru postul de prim-ministru, pentru alte posturi-cheie. Să nu ne facem nici un fel de iluzii că s-ar putea întâmpla vreo minune, vre-o metamorfoză a dlui Lucinschi. După alegerile parlamentare din 1994, pierdute, cele locale din 1995 și cele prezidențiale recente se naște o întrebare logică: cât timp vom mai da înapoi ca racul, unde e limita după care nu mai există drum înapoi?! Ce fel de popor suntem, că ne lăsăm conduși de o minoritate națională, de venetici?! Oare pentru forțele democratice n-a devenit clar că unica șansă de supraviețuire ca neam e unificarea tuturor forțelor cu adevărat democratice? Formarea unei coaliții puternice de dreapta i-ar mai reține puțin pe cei cu pâinea și cuțitul de la unele acțiuni evident antinaționale, ar mai stăvili un pic bolșevismul pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Aflat în stare de conservare la Tiraspol, reanimat la Bălți de

către revanșarii socialismului, există toate premisele de a renaște și la Chișinău. Dar aici aripa interfrontistă va face tot posibilul pentru a-și supune capitala. Stăvilirea bolșevismului se va putea produce numai prin unificarea tuturor forțelor democratice.

Apare întrebarea - cum ar putea fi realizată această idee majoră pentru neam? Un exemplu concludent, demn de urmat, ar fi cel al Convenției Democratice din România. Constituită ca un bloc electoral acum cinci ani, în fruntea căreia a fost aleasă o personalitate bine cunoscută în lumea academică, însă puțin cunoscută, ca politician la acea vreme - dl Emil Constantinescu, - Convenția a rezistat tuturor tentativelor de destrămare atât din interior, cât și din exterior.

Unele informații de ultimă oră, apărute în presă, privind constituirea Convenției Democratice în Republica Moldova ne insuflă puțin optimism. Este foarte important ca la această Convenție să adere toate partidele de orientare democratică. Nu mai puțin important, dar poate cel mai important, este faptul cine va fi alesul în rolul de lider al Convenției. Evident că în fruntea Convenției ar trebui să se afle o persoană acceptată de toate partidele democratice, persoană onestă, competentă în diverse domenii și, principalul, neimplicată în diverse afaceri dubioase - lucru ce ar putea fi folosit de actuala putere pentru defăimarea opoziției. După mine, liderul Convenției Democratice ar trebui să fie relativ tânăr, cu autoritate în lumea în care activează, să posede o gândire analitică, capacitate de analiză profundă, luând în considerare criza economică adâncă în care ne aflăm, între actualii lideri ai partidelor de orientare democratică există astfel de persoane, însă neacceptarea (nesuportarea) reciprocă face imposibilă alegerea liderului Convenției Democratice din rândurile lor. De asemenea, este evident că Convenția trebuie să participe în bloc la alegerile de toate nivelurile, pentru a-și crea un image - pentru a-și populariza liderul, a obișnui electoratul cu el.

Consider că se va comite o greșeală gravă dacă se va miza pe liderul actualei mișcări civice „*Pro Snegur*” în postură de lider al Convenției Democratice. Prețul unei eventuale pierderi a viitoarelor alegeri parlamentare și prezidențiale este prea mare. Dl Mircea Snegur, pe care au mizat unanim toate forțele democratice în ultima fază a alegerilor, nu poate (fiind conștienți de faptul că obiectiv nu există o altă alternativă) fi ales în fruntea Convenției Democratice, deoarece în orice moment ar putea fi compromis, luându-se în considerare greșelile comise de domnia sa pe parcursul ultimilor ani. La fel, opoziției îi va fi foarte greu să schimbe imaginea dlui M. Snegur creată de echipa Lucinschi în campania electorală recentă, care „*spune*” că anume dl M. Snegur este vinovat de dezastrul economic în care ne aflăm. S-ar putea să greșesc, însă acum există tot atâtea argumente contra numirii dlui M. Snegur în fruntea Convenției Democratice din Republica Moldova câte argumente au existat în favoarea alegerii domniei sale în fruntea coaliției de dreapta în alegerile recente.

(Literatura și Arta, nr.52, 1996)

POT FI OARE COMUNIȘTII SALVATORI AI NEAMULUI?

„Dacă există o cale de a face prost ceva, se va face ”.
(Din legile lui Murphy)

Acesta e tristul adevăr. Există posibilitatea revenirii comunismului în Republica Moldova și asta se va face. Cu mâinile noastre și cu ajutorul Moscovei. Sărăcia acerbă a populației, criminalitatea, decăderea morală și spirituală a populației - aceștia sunt aliații comuniștilor. Dar să stăm strâmb și să judecăm drept. Să vedem care sunt argumentele lor? Ei spun că înainte se trăia mai bine. Da. Așa e. Asta o simte și moș Ion - pensionarul. Ei spun: să le dăm lor puterea și ei vor face să trăim ca mai înainte. Pâinea va costa 13 copeici, salamul - 2 ruble etc. Acum să vedem cât de reale sunt aceste aberații, să facem puțină analiză și să ne imaginăm cum vor putea face ei aceasta. Ca să vă vândă d-stră, țăranilor, pâinea cu 13 bănuți, ei trebuie să vă cumpere grâul cu 7-8 bănuți kilogramul. Dumneavoastră ca să creșteți acest grâu aveți nevoie de carburanți, tehnică agricolă, îngrășăminte minerale, mijloace de protecție a plantelor etc. Toate acestea nu se produc în Republica Moldova, unde, să zicem, comuniștii i-ar putea obliga pe producători să vi le vândă ieftin (ceea ce practic e imposibil în condițiile de astăzi a unui capitalism sălbatic). Toate acestea se importă. Acum să încercăm să ne imaginăm că rușii ne-ar vinde motorina și benzina cu 7 - 10 bănuți litrul. Bielorușii ne vor vinde tractoare la un preț de, să zicem, 1000 de lei. Ucrainenii ne vor vinde îngrășăminte minerale la preț redus. De ce ar face ei aceasta, fiind în relații capitaliste de piață, prețurile în țările lor fiind mult mai înalte? Nemaivorbind de Occident, care își vinde producția la prețurile acceptate pe piața mondială. Acum să ne punem iarăși întrebarea, să v-o puneți și d-stră, dlor alegători, când vă vor veni apostolii lui Voronin pe capul

d-stră să vă „prelucreze”: cum vor face ei această minune? Nu cred să găsească ei vreun răspuns cât de cât acceptabil.

Acum să ne punem o altă întrebare: doresc ei, într-adevăr, întoarcerea la situația de acum 10-15 ani, când secretarul organizației raionale, orășenești, și chiar republicane de partid își permitea anumite favoruri, dar în limitele stabilite de organizațiile de partid ierarhic superioare? Dorește însuși Voronin să-i exproprieze de milioanele acumulate în perioada aceasta tulbure pe feciorașii săi care sunt capitaliști prosperi (ai noștri feciorași sunt mai proști și nu pot face business, fiindcă acum există o regulă nescrisă în lumea businessului: trebuie să fii fecior de demnitar de partid, de parlamentar, de prim-ministru, de președinte al republicii etc. ca să prosperi în business)? Doresc aceasta Iovv, Mișin și mulți alții asemenea lor, care tutelează afaceri de milioane? Eu unul nu cred. Nu cred că și d-stră, dl. alegători, credeți în aceste aberații. Promisiunile, de astă dată ale comuniștilor (și nu numai ale lor), sunt pentru a ne prosti, a ne aduce la urna de vot ca pe niște oi să-i votăm, iar după aceasta ei vor ști ce să facă cu puterea.

Un singur punct din programul lor electoral sunt sigur că, venind la putere, îl vor realiza: băgarea Republicii Moldova în kolhozul Rusia - Belarus. Asta Voronin a promis când a fost uns la Moscova de „țarul” Putin și va face acest lucru din convingere și din datorie: trebuie cumva argumentate ajutoarele cerute. Printre altele, lucrul acesta a fost spus indirect și de prim-ministrul Braghiș care joacă cartea lui Lucinschi. Moscova este pusă în situația de a-i susține în campania electorală pe ambii. Veniți în Parlament, nu cred că aceste grupuri vor avea disensiuni în problemele care vor prezenta interesele Moscovei (dar, precum s-a exprimat președintele Putin în luarea sa de cuvânt ținută la 16 ianuarie în fața corpului Ministerului Afacerilor Externe al Rusiei „*Rusia are pretutindeni interese naționale*”. De ce noi nu am constitui unul dintre „*interesele naționale ale Rusiei*”,

luând în considerație că timp de circa 300 de ani prin politica expansionistă a țărilor ruși mai vechi și mai moderni, prin războaie de cotorpire au ajuns cu mare greu la gurile Dunării (visul de veacuri al rușilor), iar acum numai în câțiva ani ei au fost aruncați tocmai la vreo 700 km spre est (unde, de fapt, se află matca lor). Și, deci, prin exponenții săi Voronin, Braghiș ș.a. pigmei politici de pe stânga (dar nu numai de pe stânga) Moscova va ști cum să-și apere „*interesele naționale*”. Iar noi o vom ajuta prin votul nostru din 25 februarie. Suntem oare o turmă ca să fim duși de nas acolo unde doresc niște venetici? Să demonstrăm atunci, că nu suntem.

Pe de altă parte, îi înțeleg perfect pe alegători. Alegătorul de astăzi este derutat. O persoană cât de cât pregătită nu este în stare să analizeze programele electorale, listele celor 17 exponenți electorali - partide și alianțe. Dar ce să mai spunem despre moș Ion. Și aici și-au adus „*aportul*” liderii tuturor partidelor de dreapta. Nu au fost în stare să-i ușureze dilema lui moș Ion, să-i dea o soluție mai concretă. Dacă nu ar fi pericolul venirii comuniștilor la putere, lucrurile ar putea fi lăsate în voia sorții, adică partidele să urmeze selecția naturală, marea majoritate din ele dispărând cu timpul, însă „*năluca comunismului care îmbla prin Republica Moldova*” este destul de reală, în acest caz nu putem sta de o parte ca simpli observatori. Trebuie să ne angajăm în măsura posibilităților de care dispunem în munca de lămurire a celor care mai sunt hipnotizați de palavragii mai bătrâni și mai tineri, mai roșii și mai roz. Este evident că trebuie de votat contra comuniștilor, care v-au dus prin siberii, v-au distrus bisericile, v-au luat averea acumulată cu sudoarea frunții. Pâinea de 16 copeici pe timpuri nu ei v-o dădeau, d-stră v-o câștigați și atunci prin muncă.

Este evident că trebuie să votăm contra echipei lui Braghiș, alcătuită din foști komsomoliști - actuali capitaliști care declară că „*știu ce să facă și cum să facă*”, noi însă, majoritatea foști colegi cu acești „*îngerăși*”, știm cine sunt ei

și cât fac promisiunile lor. Trucul acesta cu plata pensiilor și salariilor este unul electoral. Cu bani împrumutați de la Banca Națională ne-au uns ochii ca după alegeri să întoarcem datoria tot noi. Faptul că comuniștii îi pișcă puțin este explicabil: alianța Bragiș rupe din electoratul lor. Dar să nu ne facem iluzii: voturile date comuniștilor și komsomoliștilor vor nimeri în aceeași oală parlamentară.

Apare o altă dilemă: moș Ion dorește să nu-i voteze pe comuniști, în mod direct acest lucru îl poate face votând unul dintre partidele de dreapta sau de centru-dreapta. Dar în mod indirect votul domniei sale va ajunge, în mare parte, prin departajare tot la comuniști și Braghiș, dacă va vota un partidul de dreapta care nu va trece pragul electoral de 6%. În acest caz, nu din mare dragoste pentru unul sau altul dintre partidele de dreapta mai semnificative, dar din motivul indicat mai sus suntem puși în situația de a vota unul dintre partidele PFD, PRCM, PPCD, PNL după preferințe.

Să facem, deci, acest lucru. Să demonstrăm că în cazul nostru Murphy nu a avut dreptate.

(Literatura și Arta, nr.7, 2001)

SALUT NOUA GENERAȚIE !

Suntem martorii oculari ai unor evenimente epocale. În dezastrul și apatia generală de după alegerile din 25 februarie 2001 au apărut în sfârșit însemnele unui nou avânt al mișcării de emancipare națională. Se părea că aceasta va fi imposibil, că o repetare a evenimentelor de la sfârșitul anilor 90 este incredibilă. Dar iată că imposibilul a devenit posibil. De fiecare dată când potențai zilei au atins strunele sensibile ale ființei noastre reacția nu s-a lăsat multășteptată. Așa a fost la sfârșitul anilor 90, în perioada dezghețului gorbaciovist, când energia acumulată pe parcursul a 50 de ani de regim sovietic de oprimare a tot ce ține de o națiune - limbă, istorie, identitate națională, a răbufnit cu o putere colosală aidoma unui vulcan, făcând să cadă un regim care se credea veșnic.

Așa a fost în 1995, când majoritatea agresivă agrointerfrontistă, care, ca și acum, dețineau majoritatea absolută în parlament, a încercat să-și facă menderile, atentând la Istoria neamului. În apărarea ei s-a ridicat tânăra generație de atunci - elevi, studenți. După cca 7 ani de relativă liniște o altă tânăra generație a ieșit în stradă, mai bine zis a fost scoasă în stradă de acțiunile provocatoare ale unei noi majorități parlamentare mai monstruoase - cele comuniste. Venită la putere pe cale democratică (fapt declarat de ei cu diverse ocazii), datorită prostiei noastre guvernarea comunistă se comportă în modul cel mai iresponsabil, provocator. Chiar și cei care nu i-au votat, sperau că comuniștii, deținând puterea absolută în toate ramurile puterii, se vor apuca de relansarea economiei, pusă la pământ tot de reprezentanți de ai lor, de iradicare a sărăciei, lupta cu corupția, criminalitatea etc. Dar n-a fost să fie așa. Practic neînregistrând succese palpabile în relansarea economiei (declarațiile dlui Tarlev în acest sens sunt niște povești pentru cei creduli), ei s-au apucat să-și realizeze programul electoral în alte domenii, atacând (a câta oară?!) limba și istoria națiunii. Ordinul Ministerului

învățămintului, privind introducerea în programele școlare a limbii ruse ca limbă obligatorie de studiu, a fost primul semnal care a scos protestatarii în Piața Marii Adunări Naționale. Manifestațiile, care au durat mai mult de o lună, însă nefiind prea numeroase, nu i-au prea deranjat pe comuniști. Pe data de 13 februarie ei au ieșit cu o nouă bombă pusă sub temelia identității noastre naționale - cu ordinul guvernului de a substitui Istoria Românilor cu Istoria Moldovei. Aceasta a fost ultima picătură. S-a rupt limita răbdării majorității intelectualității șocate de modul provocator și iresponsabil, cu care mai marii zilei au abordat aceste probleme. Numai în câteva zile la cele 3-5 mii de protestatari permanenți au aderat alte zeci de mii de studenți, elevi, profesori, culminând cu cca 100000 de protestatari la Marea Adunare Națională din 24 februarie.

Întâlnise-i la această Mare Adunare Națională mai multe fețe de vârstă a treia cunoscute încă de la începutul Mișcării de Eliberare Națională. Au venit la această manifestație de amploare multășteptată de ei. Am auzit bătrâni, trecuți prin focul războiului, vitregiile deportărilor, foametei, colectivizării forțate, vorbind cu lacrimi în ochi „*Văd o generație în stare să realizeze ceea ce noi n-am reușit. Acum pot să mor liniștit*”. Își poate închipui un Ivan Ivanovici fără țară, fără crez în ceva frumos o astfel de plăcere sufletească? Alogenii și cozile de topor nu sunt înzestrați cu astfel de calități, nu sunt în stare să înțeleagă aceste lucruri, fiind fără rădăcini, ruși de la ceea ce se numește seva neamului.

Să ne punem și noi întrebarea, cum și-o pun ei, „*prietenii copiilor noștri*”. Ce i-a adus pe acești bătrâni în piață? Ce i-a adus pe copii, studenți, profesori, pe țăranii veniți duminica trecută la Chișinău din toate colțurile republicii? Cât li s-a plătit fiecăruia din ei, dacă e să ne gândim ca cei de la putere? Auzisem o bătrână, din cele cam derutate (cu părere de rău avem încă mulți dintre acestea), întrebând-o pe o elevă „*Cât vă plătește pentru că ieșiți în*

piață "? La care domnișoara răspunse mirată „*Ce fel de plată, mătușă?*” Tot orașul vuieste de vorbe înveninate ale, *fraților mai mari*” și cozilor de topor, precum că cei care ies în piață sunt plătiți. Precum că elevii și studenții sunt mânați cu forța în piață. Precum că cineva ar dori sângele copiilor. Astfel de vorbe au fost auzite chiar în incinta parlamentului, la care șeful SRI (Serviciului de Informații și Investigații - același KGB) și ministrul de interne au fost nevoiți să nege, neavând probe. Ei, acești oameni prăpădiți (spun prăpădiți fiindcă viața pe pământ fără un crez în ceva sfânt este aidoma existenței animalice), nu-și pot închipui că mulțimile de oameni (bătrâni, profesori, și ce e mai important tineri - studenți și elevi) vin în Piața Marii Adunări Naționale din îndemnul inimii, la chemarea sufletului. „*Vai și amar de noi, în vremurile noastre mari, am avea parte de a fi conduși de oameni mici, a căror cap e prea strâmt spre a putea cuprinde concepția bogată a misiunii..., ori a căror inimă e prea sarbădă spre a se putea încălzi de această misiune*” vorbe deosebit de actuale ale marelui Eminescu. După aceste aproape 2 luni de manifestări în piață comuniștii nu mai sunt cei de mai demult: încrezuți în sine, în invincibilitatea lor. Toate cele trei ramuri ale puterii - parlamentul, guvernul și președinția sunt cuprinse de agonie. Fac tot felul de declarații și acțiuni negândite, iresponsabile. Drept confirmare aș aduce aici declarația provocatoare de ultimă oră a președintelui V.Voronin, în care un grup de parlamentari ai Republicii Moldova au fost etichetați drept teroriști - acuzație extrem de gravă în contextul ultimelor acte de terorism pe plan internațional. De asemenea, spoturile publicitare la TVM, care numai națională nu e, seară de seară cheamă la răfuială cu „*teroriștii*”, „*listovcile comuniste*” aruncate din elicopter asupra orașului în ziua de duminică, 24 februarie ș.a. De asemenea, dezinformările provocatoare ale unor crainici de la televiziune, care declarau joi seara (21.02.02) că „*gloata mai-mai să pătrundă în clădirea parlamentului*” unde parlamentarii erau într-o ședință

specială. Dacă se dorea acest lucru (cu toate că mulțimea era provocată de cei din interior prin declarațiile lor iresponsabile) oare cei vre-o 20 de polițiști erau în stare să-i oprească pe cei vre-o 10-20 mii de manifestanți? Rezultatul acestor chemări nu s-a lăsat mult așteptat, în seara de 22 spre 23 februarie clădirea Casei Limbii Române a fost incendiată. Sunt cazuri deja de răfuială fizică cu unii susținători ai acestor manifestații. Pretutindeni în locuri publice îi auzi pe cei cu fețele crispate de ură, aruncând ofense jignitoare în adresa celor care se află în piață, în special, a tinerilor. Toate acestea sunt argumente că ei se află în agonie. Chiar și ieșirea Ministrului învățământului dl Ilie Vancea în ziua de 25 februarie în fața mulțimii demonstrează acest lucru. Printre altele domnia sa s-a prezentat foarte bine, cerându-și chiar scuze pentru acțiunile sale pripite (credem noi efectuate sub presiunea știm noi a cui), trăsătură de caracter care le lipsește multor lideri politici.

Ei se tem, se tem de noua generație - proEuropa, care le va fi grogarul pe veci al comunismului. Cât de descătușați sunt acești frumoși tineri. Ce cuvântări logic ticluite țin ei în fața mulțimii - acești viitori oameni politici: parlamentari, miniștri, diplomați. Potentații zilei din parlament și guvern, care sunt niște bâlbâiți și agramați, au multe de învățat de la ei: o logică în gândire și vorbire, iubire de neam. Acești copii frumoși sufletește nu vor mai admite, precum au admis generațiile noastre, venirea la putere a analfabeților și mankurților. De aceea potenciații zilei inventează tot felul de tertipuri, pentru a limita prezența copiilor în piață, precum ar fi inadmisibilitatea implicării copiilor în politică, aducându-și aminte de drepturile copiilor. Ce bine a spus un țăran în cuvântarea sa de la Marea Adunare Națională de duminică *"Ce ne tot avertizează ei. Noi scoatem în piață copiii noștri nu pe ai lor"*. Dar oare atragerea copiilor în organizațiile de octombrei, pionerești și komsomoliste, practică de vechii comuniști pe parcursul întregii istorii a u.r.s.s. și de către noii

comuniști-capitaliști (a se vedea șirurile de copii cu cravate roșii - participanți la mitingul organizat de comuniști pe data de 9 mai 2001 cu ocazia congresului partidului lor) nu este o implicare directă a copiilor în politică? Dar dacă e să stăm strâmb și să judecăm drept: oare e mai bine pentru o societate să crească generații de tineri apolitici, indiferenți, nepatrioți ai neamului? Lecțiile de istorie primite de tineri în piață sunt de neuitat. Acum se formează adevărații patrioți de mâine ai neamului. Dea domnul ca astăzi energia lor să nu se irosească în zadar, ca acțiunile lor de protest să se încununeze cu un succes imediat. Pentru aceasta ca conducătorii acțiunilor de protest să facă tot posibilul pentru atragerea cât mai masivă a tuturor forțelor politice naționale în aceste acțiuni de protest, acțiune multășteptată și extrem de necesară acum pentru atingerea victoriei finale.

(Literatura și Arta, nr.11, 2002)

**P. LUCINSCHI –
OSTATEC AL TRECUTULUI SĂU ROȘIETIC**

*"...La derularea sărbătorilor și ritualurilor religioase
participă o mare parte a populației, inclusiv și copii...*

*Toate acestea ne vorbesc despre necesitatea
ameliorării lucrului antireligios pe teren...Un interes
deosebit al propagandei imperialiste față de republica
noastră se explică prin următoarele: pretențiile emigrației
burgheze românești asupra republicii, activitatea
propagandei sioniste asupra Moldovei, unde locuiesc un
număr mare de persoane de naționalitate evreiască".*

**(P.K.Lucinschi. *Perspektivnoe planirovanie
ideologhiceskoj raboty. Moskva. 1975*)**

În ultimul timp se vorbește și se scrie mult despre o persoană atât de controversată cum este P.Lucinschi. Venim și noi cu câteva momente din bogata-i biografie roșietică care, credem, vor completa într-o măsură oarecare portretul candidatului nr.2 la fotoliul prezidențial. În opera de artă nominalizată mai sus dl P.Lucinschi face o încercare reușită de a elabora un plan de perspectivă de luptă cu religia și naționalismul moldovenesc, care mai apoi urma să fie implementat și în alte republici ale fostei u.r.s.s. Să urmărim ce ne propune domnia sa în acest plan. *Eficacitatea insuficientă a activității ateiste se explică în mare parte prin atârănarea conciliatorie față de activitatea bisericii. N-a fost încă nici un caz de adresare cu rugămintea de a deschide bisericile în acele sate, unde aceste localuri au fost transformate în muzee* " (P.K. Lucinschi. *Perspektivnoe planirovanie ideologhiceskoj raboty. Moscva. 1975*). Cum vă par, domnilor, aceste sfaturi „prețioase” ale violentului de atunci, astăzi conciliatorul, jovialul P.Lucinschi în lupta contra religiei - „*opiu pentru popor*”! Dacă 1-am completa puțin, desigur, nu vom găsi nici într-un document al partidului vreo rugămintă de a deschide bisericile în acele sate, unde aceste lăcașuri sfinte au fost transformate în grajduri pentru vite, depozite, sau pur și simplu demolate, deoarece nenumăratele

proteste ale credincioșilor pur și simplu nu ajungeau până la mai marii zilei.

Dacă am analiza cu atenție opera respectivă am observa că dl Lucinschi se războia nu numai cu religia, ci și cu „*rămășițele mic burgheze*” din țărani noștri exploatați, în continuare dl P.Lucinschi constată: „... *La oamenii de la sate sunt foarte înrădăcinate tradițiile vechi. Ei sunt cel mai mult supuși influenței mentalității de proprietar privat, modul de viață al lor este cel mai conservativ. Aceasta lasă amprente asupra efectuării lucrului ideologic în republică*” (Idem). Dlor țărani, oare omul acesta care prin întreaga sa activitate de o viață a făcut totul pentru a vă lichida ca posesori de proprietate privată, a vă dezrădăcina din memorie, din suflet ceea ce vi sa transmis din străbuni, poate să conducă țara în condițiile actuale ale economiei de piață, unde se cer acțiuni contrare acțiunilor efectuate de dl Lucinschi până acum?

Este cu totul ieșită din comun ultima declarație din 26.11.96 a dlui Lucinschi adresată intelectualității. Cum își închipuie domnia sa conlucrarea dlor Gr.Vieru, N.Dabija, D.Matcovschi, V.Matei, V.Nedelciuc și altor personalități, nominalizate în declarație, cu tovarășii săi de idei Solonari, Șornikov, Senik, Voronin ș.a.? În genere este lipsită de bun simț declarația în cauză. El, care declarase la adunarea republicană a activului komsomolist din 17.10.1970 literalmente următoarele: „...*Părțile negative ale vieții noastre, o oarecare nostalgie față de timpurile care s-au scurs și au fost respinse de istorie, des își fac apariția în poezia lui D.Matcovschi. Unele ale lui versuri se concep ca o iubire patologică către trecut. Ce metamorfoze s-au întâmplat cu unii scriitori și poeți: Gheorghe Meniuc a devenit George Meniuc, Gheorghe Vodă - Gicu Vodă*”.

O altă „perlă” extrasă din aceeași cuvântare „...*În multe cazuri se observă o atitudine necritică față de trecut. Oare nu prin aceasta se lămurește imaturitatea politică a unora, care regulat depun flori la monumentul istoric al lui Ștefan cel Mare?*” Parafrazându-vă, aș putea spune următoarele: Oare

nu sunteți D-stră, Dle Lucinschi, depozat de bunul simț, de o elementară consecvență în acțiuni și vorbe? Oare nu vi se referă și la persoana D-stră învinuirile aduse altora de inmaturitate politică astăzi când depuneți flori la monumentul lui Ștefan cel Mare (dacă e să urmărim logica D-stră)? Conform logicii D-stră ați mai avea dreptul să pretindeți la cel mai înalt post din țară? În aceeași ultimă declarație dl Lucinschi ne asigură că va contribui la soluționarea "*problemei*" limbii. D-stră, dle Lucinschi, cel care ne-ați pus limba română în paranteze, care ați declarat că veți da statut de limbă de stat limbii ruse alături de cea română, cum veți soluționa această problemă? Cum veți asigura în același timp înflorirea a două limbi de stat, atunci când una din ele (limba română) încă n-a reușit să-și ocupe locul binemeritat în toate sferile și, evident, că alături de cea rusă va rămâne și în continuare o cenușăreasă? E imposibil. Declarațiile D-stră sunt populiste. De ce să nu recunoașteți acest lucru. Spuneți în mod deschis că aveți neapărată nevoie cu orice preț de voturile noastre, pentru a vă instala în fotoliul prezidențial, iar mai apoi ne veți arăta unde ierneză racii. Om fi noi, electoratul, o turmă în viziunea D-stră, însă nu într-așa măsură să nu mai deslușim albul de negru, să nu mai fim în stare să alegem grâul de neghină. Chiar dacă dna Levițchi vă vede de acuma președinte, eu cred că vă șade bine și pe locul doi pe care-l dețineți acum.

La ce s-ar rezuma *PERICOLUL LUCINSCHI?*: ideologia Interfrontului și a moldovenismului primitiv va deveni ideologia oficială a Republicii Moldova; vor fi lichidate toate valorile patrimoniului autohton, iar ideea națională va fi prigonită ca în perioada stalinistă; vor fi create toate condițiile ca intelectualitatea să plece din R.Moldova, ca mai apoi întreaga republică să fie transformată legal într-o gubernie uitată a Federației Ruse. Va fi stimulată vrajba interetnică; R.Moldova nu va prezenta nici un interes pentru investitorii străini, fiind izolată total de lumea civilizată.

(Tineretul Moldovei, 30 noiembrie, 1996)

CINE VA FI AL TREILEA PREȘEDINTE?

*„Nu numai a face ceva rău e
păcat, dar și a nu face nimic”*

(Marc Aureliu)

Acest titlu persistă în mai toate clipurile de reclamă ale ziarului lucinchist „*Defacto*” difuzate pe postul de televiziune ORT Moldova. E înțeleasă îngrijorarea „*fraților mai mari*” privind viitorul fotoliului prezidențial în Republica Moldova. Dar oare pe noi cei de rând, băștinașii, care precum „*Furtuna silește stejarul să-și adâncească rădăcinile*” (**J.Herbert**) așa am fost siliți de vitregiile istoriei să ne adâncim rădăcinile, nu ne interesează acest lucru? Oare nu noi va trebui să-i suportăm conducerea proastă dacă ni se va impune încă o marionetă pe un termen de 4 ani? Cu toate reducerile de împuterniciri ale președintelui operate recent de către parlament acest post rămâne încă deosebit de important pentru Republica Moldova. Nouă nu ar trebui să ne fie indiferent cine va fi cocoșat în acest fotoliu, care va fi eliberat la 15 ianuarie. De modul cine va fi ales în acest post va depinde imaginea noastră în lume, de altfel, foarte șifonată de tertipurile politice pur moldovenești ale mai marilor zilei.

Nu știu de ce, dar în ultimii ani toamnele în Republica Moldova sunt foarte fierbinți la figurat în pragul unor ierni friguroase la direct: alegerile prezidențiale de acum patru ani cu bătăliile pre- și postelectorale; căderile de guverne Ciubuc II, Urecheanu și Voronin (guverne moarte până la naștere), Sturza. Și anul acesta nu a devenit o excepție. Preconizatele alegeri generale prezidențiale prin decizia parlamentului din vară s-au transformat într-o chestiune pur parlamentară. Președintele urmează să fie ales de noi prin aleșii noștri - parlamentarii. Totul ar fi bine dacă n-ar fi atât de încurcată chestiunea. Parlamentul actual deosebit de dezechilibrat cu o stângă consolidată și relativ disciplinată, un centru slăbit și o dreaptă extrem de răzlețită este deosebit de imprevizibil. Se

prefigurează două modalități de alegere a președintelui. Conform primei căi se alege în calitate de președinte unul dintre candidații înaintați din rândurile parlamentarilor, mai corect din rândurile liderilor fracțiunilor parlamentare mai semnificative: Voronin, Snegur și Diacov. A doua cale este înaintarea de către deputați (nu mai puțin de 15 la număr) a unei persoane (sau a mai multor) din afara parlamentului, adică din rândul neparlamentarilor. Analiza mișcărilor întreprinse până acum arată că, deocamdată, s-a mers pe prima cale. Din presă aflăm că au avut loc mai multe întâlniri între lideri: pe de o parte Snegur, Diacov și Matei; pe de altă parte Voronin, Snegur și Diacov. Frațiunea PPCD rămâne, deocamdată, în afara acestor scheme. La care grupare va adera fracțiunea PPCD (nu prea semnificativă la număr, dar care ar putea fi decisivă la momentul oportun): la prima, de care doctrinar e mai aproape, însă tot atât de departe este prin simpatiile sau mai, bine zis antipatiile, liderilor; sau la a doua, cu doi dintre care într-un viitor nu prea îndepărtat a mai coalizat. Sunt posibile și alte combinații pe „*tabla de șah*” a parlamentului: PCRM+MpMDP+PPCD; PCRM+PPCD+independenții+ câțiva răătăciți din celelalte fracțiuni. Oricare din aceste combinații presupune un târg, ceea ce o face mai puțin atractivă pentru cei ce mai cred că se poate face „*politică curată*”, dar totodată este mai posibilă. Fiecare dintre cei trei potențiali președinți conform acestor scheme nu merită să ne reprezinte în fața lumii întregi, fiindcă „*Frâul de aur nu face mărtoaga trăpaș*” (*Seneca cel Tânăr*). Voronin ar fi o sperietoare pentru Apus, întârziind intrarea noastră în Europa (și, așa foarte lentă și anevoioasă) pentru mai mulți ani. Diacov cu unele păcate de ale sale mai vechi sau mai noi, nu ar fi persoana cea mai indicată. Snegur, cu un trecut de nomenclaturist comunist, cu pendulări de la dreapta frontistă până la stânga agrariană, cu șovăieli și o mulțime de păcate moștenite din prima președinție, inclusiv, răsturnarea guvernului Druc, care a încercat să facă ceva bun la un

început de cale deosebit de incert, cu crearea guvernului Șangeli pe o durată lungă, care a adus prejudicii economice și morale enorme, efectele cărora le simțim și astăzi, de asemenea, nu va fi prea acceptată de apus. Însă în situația când alte candidaturi nu vor mai fi înaintate, desigur, mai acceptabilă va fi candidatura Dlui M. Snegur, fiind puși (a câta oară) în situația de a accepta răul cel mai mic.

Dacă târgul între cei trei totuși nu va avea loc e posibilă derularea alegerilor după schema a doua: alegerea președintelui din rândul candidaților înaintați din afara parlamentului - mult mai acceptabilă pentru cei care așteaptă schimbări radicale în acest colț de țară (dar de acestea sunt foarte mulți). Această cale ar permite înaintarea unor personalități de vază din lumea academică sau din rândul unor tineri politicieni fără trecut compromițător și cu un viitor mult mai promițător, însă „*O epocă mare cere oameni mari*” (**Ia. Hașec**). Alegerea unei asemenea personalități în funcția de președinte al Republicii ar avea un efect dublu. Pe de o parte ar repara substanțial imaginea Republicii Moldova în lumea civilizată și ar accelera intrarea Republicii Moldova în familia țărilor civilizate europene, aflându-se chiar în centrul geografic al Europei. Pe de altă parte ar consolida forțele sănătoase de centru-dreapta, moment deosebit de important în preajma unor eventuale alegeri parlamentare anticipate. Constituirea unui tandem sănătos președinte - parlament - guvern ar permite soluționarea multiplelor probleme deosebit de stringente de ordin economic, social și moral care stau în fața societății la ziua de astăzi. Această axiomă ar trebui să fie conștientizată și de liderii fracțiunilor parlamentare mai semnificative, inclusiv de către Dl M. Snegur. Însă cu părere de rău la noi deseori se întâmplă că „*Calul se gândește la una, călărețul la alta*” (**J.Rei**).

În planul consolidării forțelor de dreapta Dl M. Snegur ar putea deveni un centru cristalizator, luându-se în considerație autoritatea net superioară a Domniei sale

comparativ cu a liderilor altor partide de dreapta - potențiale componente ale unui partid de dreapta, încercarea unor lideri de a privatiza (a câta oară) ideea unificării dreptei, mergând pe calea unor mici coalizări și fuzionări, este păguboasă pentru întreaga mișcare de dreapta. Așa a fost nu demult cu Mișcarea Salvării Naționale care nu a devenit ceea ce trebuia să devină. Așa se va întâmpla și cu vânzoleala PPCD-ului de a consolida forțele de dreapta, neantrenând în acest proces componentele cele mai importante ale dreptei. Crearea unei imagini de consolidare pe scară largă a forțelor de dreapta prin fondarea unor organizații creștin democrate pe criteriu profesional, multe la număr dar puțin numeroase, este falsă. Cu mare părere de rău, Frontul Popular, care a stat la baza Mișcării de Renaștere Națională și care era la început o forță de temut, se află în continuă degradare pe parcursul ultimilor ani din cauza unor erori serioase comise de conducerea de vârf, care, după cum spunea cunoscutul filozof Seneca, „... sunt considerați oameni mari numai pentru faptul, că sunt măăsurați cu tot cu pedestal”.

Lumea așteaptă ceva mult mai semnificativ, nu doar unele schimbări cosmetice dictate de elementul de supraviețuire (având în vedere că pragul de trecere la viitoarele alegeri parlamentare este de 6% și majoritatea partidelor de dreapta existente, chiar și cele parlamentare, sar putea să nu-l depășească) al forțelor de dreapta. Pentru constituirea unei entități serioase pe dreapta este necesară atragerea în acest proces a majorității partidelor de dreapta. Lucrul acesta este necesar de făcut cât mai urgent deoarece „Cu cât mai mult întârzie furtuna cu atât ea va fi mai puternică ” (R.Roland).

(Literatura și Arta, nr.51, 2000)

VÂNZĂTORI DE ȚARĂ

*"Geții, cărora romanii le vor zice daci,
întruchipează cel mai brav popor dintre popoare...
După indieni neamul tracilor este cel mai numeros.
Dacă s-ar uni ar fi o forță de neînvins. Dar unirea
lor e cu neputință, de aceea ei sunt slabi".*

(Herodot)

Este o concluzie tragică, însă până în prezent, cu părere de rău, se respectă întocmai, în pofida factorului de timp. Suntem mai părăsiți ca nici odată, mai îndepărtați de realizarea idealurilor noastre naționale ca altă dată. La cârma "țării" au venit cei care ne vor vinde cu tot cu măruntaie veneticilor, ne vor întoarce acolo, de unde cu mare greu ne-am rupt. Unul din primii pași în acest plan a fost și semnarea memorandumului, conținutul căruia nimeni (cu excepția, desigur, a celor care l-au semnat) nu l-a cunoscut la momentul semnării. Cum ar trebui interpretată declarația dlui P.Lucinschi de la breefingul organizat cu aceasta ocazie la Moscova *"Unul din ziarele moscovite a publicat recent un articol, în care se menționează ca este pentru prima dată când se întâlnesc cei patru președinți (se subînțelege B.Elțin, LKucima, I.Smirnov și P.Lucinschi). Măcar i-a și nu te mai întoarce acasă..."*. Eftină este căinarea dlui Lucinschi. De fapt jurnalistul a scris ceea ce nu îndrăznesc să recunoască alții, ceea ce de fapt a avut loc. A avut loc de fapt ceea ce și-a dorit Smirnov - recunoașterea transnistriei drept subiect statal. Cuvântul memorandum în esență reprezintă un document încheiat între două state. Un argument în plus în confirmarea celor spuse mai sus este și declarația impostorului Smirnov făcută în public la unul din breefingurile organizate la Tiraspol *"Transnistria este și va rămâne un stat independent. Statalitatea tânărului nostru stat nu va deveni un obiect de negociere. Moldova încă nu este gata să recunoască independența statului transnistrean..."*. Tot mai mult se

vorbește despre necesitatea consolidării statalității *"tânărului stat transnistrean"*, întăririi potențialului militar al *"eroicei armate transnistrene care a repurtat o victorie importantă în fața invadatorilor"*. Cum vă simțiți Domnilor în postura de invadatori în propria țară? Rugat de către jurnaliștii *"Mesagerului"* de limbă rusă să comenteze declarația criminalului Smirnov, *"marele politolog"* A.Safonov a spus literalmente următoarele: *"În astfel de cazuri politicienii ocupă extreme diferite, pentru ca mai apoi pe calea cedărilor reciproce să-și apropie pozițiile"*. Extrema lui Smirnov este foarte bine pronunțată, însă care este extrema Dlui Lucinschi, care din capul locului a pornit pe calea cedărilor. Ce mai așteaptă de la acest *"ginduitoare"* de tron pe pământuri străine Dl Lucinschi? Dacă semnarea memorandumului a fost făcută din intenții nobile cum trâmbițează presa aservită puterii de la Chișinău, atunci care-i valoarea unui președinte care nu este în stare să vadă ceea ce văd toți cei din jur cu ochiul liber? Dacă însă semnarea memorandumului s-a făcut cu bună știință de cauză (ceea ce e mai probabil) atunci cei care au fost *"cumpărați"* de jovialitatea Dlui P.Lucinschi la recente alegeri parlamentare ar trebui să se trezească, să mai deschidă ochii, să se convingă că au mizat nu pe cel mai bun dintre cei doi răi. Greșeala ar mai putea fi reparată parțial (dacă nu va fi deja prea târziu) la viitoarele alegeri parlamentare, oferind vot de blam actualei puteri aggrointerfrontistcomunicte. Însă au reînceput cu o nouă ampolare învinuirile reciproce în ziarele care trebuie să aibă o altă menire. E paradoxal. Atunci când se hotărăște destinul romanilor de pe această palmă de pământ românesc numit Basarabia, noi ne certăm între noi. Nu-i pot înțelege pe cei ce cu atâta zel *"descoperă crimele"* săvârșite de Dl Alexandru Usatiuc-Bulgăr. Cum poate fi dat uitării aportul Domniei sale privind egalarea în drepturi a participanților la războiul al doilea mondial în cadrul Armatei Române, de care au favorizat mii de bătrâni, primind un supliment la pensia mizerabilă (incomparabilă cu cea a *"eliberatorilor"* de tot

soiul, la depistarea crimelor cărora ar trebui orientată energia noastră). Îl țin minte pe acest om de o vârstă onorabilă de pe la mai toate manifestările din perioada renașterii naționale (1987-1991). Chiar dacă a făcut ceva nu tocmai așa cum am dori, nu e cazul să aruncăm cu pietre în el.

Cu atât mai mult n-o pot înțelege pe o oarecare dna Mariana Codruț, care toarnă zoi nu numai în capul distinșilor noștri poeți Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Nicolae Dabija, dar și în capul întregii populații românești din Basarabia, jignindu-i în special pe cei care s-au încadrat în rândurile Mișcării de Eliberare Națională, a celor care cu cântecele lui Ion și Doina Aldea-Teodorovici, Petru Teodorovici, Tudor Țopa ș.a., scrise pe versurile poezilor susnumiți, și, în special cu cântecul "*La moartea lui Ștefan cel Mare*" au făcut să se zdruncine temelia "*aparent de nezdruncinat*" a regimului comunist. Să ne amintim și de zecile de mii de studenți, elevi și profesori, care cu aceleași cântece și poezii au ieșit în stradă în apărarea limbii române. Cum explică dna Codruț aceste lucruri. După cum spunea Dl Vladimir Beșleagă prima Mare Adunare Națională a constituit expresia supremă a acestei mișcări. Se petrecea ceva inexplicabil, neînțeles de cei neprezenți acolo.

În ceea ce privește alegerile mai apropiate - alegerile parlamentare un câștig mai esențial al alegerilor ar permite transformarea lui Lucinschi în ceea ce a fost Snegur în ultimii ani - un conducător de pretinsă țară fără putere. Semnarea memorandumului de către P.Lucinschi a urmărit, de asemenea, și scopuri electorale (poate în primul rând) - atragerea electoratului din stânga Nistrului în alegerile parlamentare din Republica Moldova din anul viitor (cum a fost de astfel și jocul cu destinul lui I.Ilașcu, care și până astăzi se află în detenție). Destul de grăitoare în acest plan este declarația lui Safonov, conform căreia electoratul din stânga Nistrului trebuie să participe la alegerile parlamentare pentru a nu permite venirea la putere a forțelor "*național-*

frontiste". Aceasta a fost declarația unuia dintre ideologii fondării rezervației comuniste din stânga Nistrului care v-a face tot posibilul pentru a o extinde și asupra malului drept. De asemenea ar trebui să ne pună în gardă și alte declarații, cum ar fi formarea unei alianțe de centru stânga în viitoarele alegeri parlamentare în frunte cu social-democrații, scopul căreia este de a-l susține pe Dl P.Lucinschi în îndeplinirea programului său electoral.

Ce face, însă, dreapta? Desigur formarea unui singur bloc de dreapta ar fi optimal, având mai multe argumente pro decât contra. Argumentele antibloc țin în primul rând de existența unor persoane compromise, fapt ce trebuie luat în considerație. Ar trebui să se lucreze intens în această direcție, să se formuleze condiții rigide membrilor blocului care ulterior să fie respectate, să se treacă peste unele ambiții de ordin personal, însă să fie luat în considerație și aportul fiecărei formațiuni adus Mișcării de Eliberare Națională. Nu poate unul din partide care peste noapte a devenit de dreapta să pretindă la un rol de frunte în blocul în formare. Este strict necesară conlucrarea structurilor de bază ale PFD, FPCD și PNT din teren, în special din sate. În multe comune este în plină desfășurare descompunerea kolhozurilor și sovhozurilor. Scăpând din ghearele președinților de kolhoz și brigadierilor, sub influența cui vor nimeri acești țărani neajutorați de nimeni, acum, când ei au strictă nevoie de sprijin sub diferite forme? De la stat n-au ce aștepta.

Cu posibilitățile modeste de care dispun (specialiști în domeniul economiei, dreptului, agronomiei - membri sau simpatizanți ai PFD, FPCD și PNT, reprezentanți în parlament) s-ar putea veni în ajutorul țăranului lăsat în voia sorții cu câteva hectare de pământ, fără tehnică agricolă, fără semințe, fără contracte de livrare a producției. Iar ei ar putea fi potențialii noștri sprijinitori la alegerile parlamentare. Puțin probabil ca țăranul liber să cadă sub influența comuniștilor, care sunt categoric împotriva împroprietăririi țăranilor cu

pământ și cotă valorică, însă mai rămâne o masă însemnată amorfa de conaționali care pot cădea lesne pradă comuniștilor grație demagogiei comuniste ieftine - că pe timpul comuniștilor era mai bine (într-adevăr în comparație cu situația deplorabilă de astăzi starea materială și protecția socială a păturilor social vulnerabile era mai bună), însă nimeni nu le pune întrebarea acestor lideri demagogi - doresc ei într-adevăr reîntoarcerea la ceea ce a fost și cum au ei de gând să o realizeze. Ei neagă cunoscuta noțiune filozofică, că e imposibil să te scalzi de două ori în una și aceeași apă a unui râu. Cei prostiți de această ideologie ieftină dacă vor fi mai mulți vor prelungi încă pe câțiva ani dezastrul în care ne aflăm. Dea Domnul să fie mai puțini.

100 DE ZILE DE GUVERNARE COMUNISTĂ: CARE SUNT REZULTATELE?

*„Este nevoie de fapte nu de cuvinte”
(Rassin)*

Ultimele alegeri parlamentare s-au soldat cu un eșec total al dreptei și ocuparea de către comuniști a tuturor puterilor din stat: executivul (președinția și guvernul), legislativul și procuratura. Cea de-a patra putere - mas media este în mare parte controlată tot de ei. Există pentru comuniști o situație extrem de favorabilă să se afirme, să demonstreze că pot face ceva pentru această frântură de popor. Dețin puterea absolută. Nimeni nu le încurcă. Numai să facă ceva (dacă vor putea). Au trecut deja cca 100 de zile de guvernare comunistă, perioadă după care în lumea civilizată administrația nou aleasă face unele totalizări pentru a stabili corectitudinea programului de activitate. Dacă ne considerăm civilizați, aflându-ne chiar în inima Europei, ar trebui să facă același lucru și actuala guvernare comunistă. Nu vom aștepta acest moment (chiar dacă se va face se va face foarte subiectiv și tendențios). Să încercăm să facem singuri această analiză din informația de care dispunem.

Activitatea oricărei administrații poate fi examinată sub trei aspecte de bază: economic, socio-cultural și politic. Sub aspect economic nu se simt nici un fel de schimbări spre bine (drept că și perioada este cam mică). Dimpotrivă, aparenta normalizare a stării de lucruri privind plata salariilor bugetarilor iarăși șchiopătează. Există probabilitatea că o bună parte a celor finanțați din buget să plece în concediu fără nici o lețcaie în buzunar. În același timp legislativul aproape totalmente comunist a reușit deja să adopte mai multe hotărâri lipsite de elementarul bun simț. De exemplu atunci când sunt categorii de populație care nu și-au primit salariile și pensiile mizerabile de mai multă vreme, „*slugile poporului*” au hotărât să-și majoreze esențial salariile, practic dublându-le.

Salariul minim al unui simplu deputat, se vorbește, că este de cca 2500 lei. Dezmințirea acestui zvon a fost făcută recent de către președintele fracțiunii comuniștilor în parlament dl Stepaniuc. Domnia sa explică acest moment prin adoptarea de către guvern a deciziei privind majorarea salariului minim de la 18 lei până la 100 lei și că unii funcționari din parlament și guvern s-au grăbit să-și concordeze salariile conform rețelei tarifare existente și noul salariu minim. Interesant este însă că nu s-au greșit în favoarea pedagogilor, medicilor, altor categorii de bugetari, mult mai năpăstuiți decât bieții funcționari din parlament și guvern care pe lângă salariile bunele pe care le au mai beneficiază de o serie de facilități legale și ilegale. Explicația tov. Stepaniuc este pentru cei naivi și creduli. Credulitatea deseori însă mărginește cu prostia. Acest lucru ar fi fost cât de cât înțeles (de, la o adică au și ei dreptul la niște salarii mai mari, doar „*muncesc în sudoarea frunții*”) dacă același lucru s-ar fi întâmplat și cu salariile celorlalte categorii de salariați bugetari. Însă salariile pedagogilor, medicilor și altor categorii rămân de ani de zile mult sub nivelul coșului minim de consum și acelea nu sunt plătite la timp. Iată dlor alegători care este grija comuniștilor față de Dstră, cei care i-ați ales.

De asemenea, relativ recent legislativul comunist a aprobat o hotărâre de a plăti indemnizații lunare veteranilor de război, suma cifrându-se la cca 48 mln lei. Această hotărâre populistă a creat o breșă simțitoare în Bugetul și așa deosebit de firav. Și această acțiune a comuniștilor ar fi înțeleasă dacă nu ar exista unele subtilități: Intr-adevăr veteranii de război au dus pe umerii lor greutățile războiului declanșat de cei doi căpcăuni ai secolului XX. Dar problema e că și aici veteranii au fost diferențiați după criterii stabilite de comuniști. Veteranul de război moș Ion, care cca 4 ani de zile i-a petrecut în tranșee, în glod și noroi, pe prima linie sub gloanțe, iar după război pe umerii lui căzând greutățile refacerii economiei naționale, s-a mulțumit cu cca 50 de lei

lunar (pentru ei, bătrâni uitați de societate și acestea sunt bani). Ivan Ivanovici însă care în timpul războiului nu întotdeauna se afla pe prima linie (bineînțeles mă refer la acei eliberatori care au rămas în Republica Moldova după „*eliberarea*” ei) în tranșee sub aer liber pe viscol și nevoi, iar după război a ocupat, de regulă, diferite posturi de conducere, s-a căpătuit cu o indemnizație de cca 500 de lei lunar. Mai puneți la socoteală că Ivan Ivanovici mai primește și o pensie bunicică de 300-400 lei incomparabilă cu a lui moș Ion de cea 70-100 lei. Iată moș Ioane cum este înțeleasă egalitatea și fraternitatea de către comuniști, în acest fel, într-un mod voalat comuniștii i-au răsplătit (din buzunarul nostru Dlor) pe cei mai activi susținători ai lor.

Merită să fie menționat încă un moment grăitor privind moralitatea noii conduceri comuniste care trâmbițează cu diferite ocazii despre grija ei față de poporul aflat în sărăcie și mizerie. Recent la televiziune a fost dată publicității o informație privind costul vizitei președintelui Voronin la Strasburg. El se cifrează cu suma de 232000 lei, dintre care cca. 170000 lei este costul avionului. Citisem în presă o informație despre președintele Sloveniei - o țară din fosta Iugoslavie, venitul pe cap de locuitor al căreia a depășit 1000 de dolari. Despre el se spunea că locuiește într-un bloc locativ obișnuit, efectuează vizite internaționale cu avioanele de rută etc. La noi, însă, într-o pretinsă țară atât de săracă președinții (atât actualul cât și predecesorii săi) își permit astfel de luxuri. Suma respectivă ar fi ajuns pentru plata unui salariu lunar a cca 1000 de cadre didactice. Deocamdată acestea sunt „*succesele*” comuniștilor în plan socioeconomic.

Să vedem care sunt succesele realizate de comuniști în plan politic. Chiar îndată după alegeri președintele Voronin a luat calea Moscovei, dând foarte clar de înțeles care va fi cursul Republicii Moldova în următorii 4 ani. Au urmat apoi pași similari: vizita la Minsk în cadrul reuniunii CSI și declarațiile făcute privind aderarea Republicii Moldova la

uniunea Rusia-Bielarusi; participarea la reuniunea țărilor membre GUUAM (organizație a unor țări din fosta u.r.s.s. fondată în scopul creării unei alternative sistemului rusesc de transport a carburanților în Europa) și propunerea deocheată a președintelui Voronin privind includerea Rusiei în această organizație, în timp ce președintele Gruziei E.Șevarnadze a propus atragerea României și Bulgariei în această organizație ș.a. Un moment cheie al politicii noii conduceri a fost soluționarea cât mai grabnică a așa numitului „*conflict transnistrean*”. Dorința de a demonstra „*poporului*” că comuniștii pot dezlega acest nod gordian a fost mare. Pentru aceasta conducerea de la Chișinău a mers la tot felul de cedări unilaterale (lichidarea posturilor moldovenești de menținere a păcii, acordarea unui grad deosebit de larg de autonomie în cadrul unui stat unic etc.). Crezând în susținerea sinceră a Moscovei în soluționarea acestei probleme președintele Voronin chiar îndată după alegeri a început s-o forțeze, însă întâlnirile „*la nivel înalt*” până acum nu au dat nici un rezultat palpabil. Și nici n-o să dea, fiindcă Moscova nu dorește acest lucru. Este semnificativ și faptul comentării de către unul dintre comentatorii canalului rusesc de televiziune ORT a declarației președintelui Voronin, făcută recent la Strasburg, privind intenția domniei sale de a participa la alegerile prezidențiale din Transnistria „*În acest mod dl Voronin dorește să alipească Moldova la transnistria răzvrătită*”. Observați care este dorința adevărată a Moscovei. Chiar dacă ipotetic vom admite posibilitatea participării președintelui Voronin la prezidențialele din Transnistria (domnia sa este originară din Transnistria, în care domnește un pripășit) puțin probabil ca tov. Voronin să devină un al doilea Alexandru Ioan Cuza care, fiind ales simultan domnitor al Moldovei și Munteniei, a realizat Unirea principatelor. Moscova nu-i va permite. Dar lucrul acesta este imposibil. Stăpân pe partea de est a Republicii Moldova este Smirnov și acest lucru a fost demonstrat de mai multe ori (a se vedea neadmiterea

președintelui Republicii la o mănăstire de pe teritoriul „statului” pe care parcă îl conduce; neadmiterea participării președintelui la preconizatele ceremonii de la Tighina legate de pomenirea celor căzuți în „conflictul” din 1992, etc.). Acest lucru se pare că l-a înțeles și dl Voronin care deja consideră că soluționarea „problemei transnistrene” poate fi realizată doar după alegerile prezidențiale din Transnistria din luna decembrie. Deci s-au spulberat speranțele dlui Voronin de soluționare fulger a acestei probleme cu care dorea atât de mult să-și întărească pozițiile. Mai pot fi menționate și alte gafe ale președinției: a se vedea declararea zilei de 22 iunie drept ziua a jertfelor fascismului, de parcă al doilea Război Mondial s-a început nu la 1 septembrie 1939 și milioanele de polonezi, cehi, slovaci, iugoslavi căzuți pe câmpul de luptă sau în lagăre de concentrare până la 22 iunie 1941 nu sunt jertfe ale fascismului.

În plan politic se observă un eșec palpabil al administrației. Prin unele acțiuni furibunde nechibzuite ea nu numai că nu soluționează problemele politice vechi, ci generează altele noi cum ar fi cazul localității Palanca. Despre ce fel de garant al drepturilor tuturor cetățenilor statului pe care îl conduce este vorba în acest caz. Observați câte au reușit să facă comuniștii în aceste cea 100 de zile de guvernare în plan socioeconomic și politic. În schimb în unele domenii cum ar fi cultural, istoric și lingvistic ei sunt tari. M-a șocat apariția la televiziunea moldovenească a „academicianului” Țaranov cu năstrușnica idee (de altfel veche ca și exponentul ei) de a elabora un manual de istorie a Moldovei. Lăsați tovarăși comuniști problemele istoriei, limbii și culturii pe sama adevăraților specialiști. Ocupați-vă de problemele economice, fiindcă sărăcia acerbă a populației, care v-a fost aliatul dstră în alegeri se va transforma în groparul dstră.

SĂ NU CĂLCĂM ÎNCĂ O DATĂ PE GREBLĂ

*„Orice dorință, orice faptă să aibă un singur scop:
binele obștească”*

(Marc Aureliu)

Mă întrebasesc deunăzi un coleg pentru cine o să votez în alegerile locale din mai. La care i-am răspuns *„Dacă ar fi să votez cu inima l-aș vota pe Vlad Cubreacov. Însă situația creată (a câta oară) mă impune să votez cu capul: voi vota pentru Serafim Urecheanu – actualul primar al capitalei”*. Comentez cele spuse. Îl voi vota pe Serafim Urecheanu nu pentru că e cel mai bun (am unele rezerve față de el) dintre cei trei candidați democrați, dar pentru faptul că are șanse mai reale de a stăvili ocuparea capitalei de către comuniști. Așa am procedat și la alegerile parlamentare trecute. Nu am votat cu inima ceea ce îmi era mai aproape, dar am votat PPCD, care avea șanse mai reale de a trece barajul electoral. Acum să gândim la rece. Care sunt șansele reale ale Dlui Vlad Cubreacov de a câștiga alegerile într-un oraș cu numai cca 42% de conaționali (români moldoveni), rusificat în mare măsură, cu un electorat dezinformat, unde chiar și unii români moldoveni intoxicați de propaganda comunistă sunt antifrontiști...

Conștientizez faptul că unor ultrapatrioți nu le va fi pe plac ceea ce scriu, însă pierderea capitalei ar fi catastrofală pentru noi. Asta este ultima rețuță, pe care comuniștii nu o controlează deocamdată. Spun deocamdată, deoarece după cum decurg lucrurile în tabăra democraților (dar ele decurg, deocamdată, după aceleași scenarii, folosind aceleași *„tehnologii electorale”* ca și în alegerile precedente de toate nivelurile) comuniștii sunt foarte aproape de ași atinge acest scop major. Dar dacă și-l ating vom simți pe pielea noastră *„schimbările”*, și foarte curând. Nu este cazul să punem la îndoială acest fapt. Exemple avem destule. A se vedea ce se petrece în orașele, la cârma cărora se află comuniștii: Bălți,

Cahul ș.a. La Cahul comuniștii locali rebotează piețe, străzi, localuri. De exemplu Strada Horelor (un loc simbolic pentru acest oraș din sudul Republicii, unde se aduna mai tot orașul la vatra horelor) va fi denumită Fiodor Seliviorstov – un anonim, un venetic necunoscut, meritul căruia este doar că ciubota sa moscălească a călcat cândva pe acele pământuri, iar strada Stefan cel Mare - cu numele Pogrebețki – un fost paznic la Telecom. Câtă lipsă de bun simț la unii venetici: să substituie numele Marelui Voevod cu numele unui pripășit. Un exemplu și mai grăitor este biruința comuniștilor (mai bine zis pierderea democraților) în alegerile parlamentare trecute. În cei cca 2 ani de guvernare ei au stricat atâtea oale, încât nu știu de cât timp vom avea nevoie pentru a le reface (a se vedea federalizarea de iure a Republicii Moldova, distrugerea a ceea ce se făcuse deja (cu cheltuieli mari) în domeniul administrării teritorial-administrative, deteriorarea catastrofală a relațiilor cu România, dar și înrăutățirea în continuare a situației economice (în pofida minciunilor despre raiul comunist, care curg pe capul bietului om săracit și dezinformat). Mașina propagandistică comunistă este bine pusă la punct. Și nu de astăzi, și nici de ieri. Comuniștii au început Campania electorală (cel puțin la Chișinău) cu vre-un an în urmă. Drept confirmare este cazul Becciev, despre care au fost publicate mai multe amănunte șocante ce vin în susținerea ideii că cazul a fost fabricat la comanda mai-marilor zilei pentru al submina pe actualul primar Urecheanu. Tăvălugul propagandistic de la TVM1 sub conducerea „neostenitului în lupta pentru dreptate” Ion Gonța, funcționează nonstop (încălcând orice restricții ale CEC) la moara comuniștilor. „Uitarea propriilor defecte naște obrăznicia”. În stilul său propriu, acesta deplângea în una dintre emisiunile sale „Argument” (de fapt fără argumente) starea deplorabilă a drumurilor din întreaga republică, oprindu-se în final la starea dezastruoasă a drumurilor din Chișinău primarului Urecheanu. Dacă nu aș fi știut că cele relatate de Gonța fac parte din campania

electorală a comuniștilor aș fi plâns și eu alături de Dl Gonța, întristat de starea (într-adevăr) deplorabilă a drumurilor capitalei. Un telespectator neinițiat însă și-a creat impresia din această emisiune că Urecheanu este vinovat de starea drumurilor în întreaga republică. Dar poate Dl Gonța ne va da nouă, muritorilor de rând neinițiați în politica mare: cine totuși este responsabil de starea drumurilor în întreaga republică – Urecheanu primarul Chișinăului sau poate ministrul transporturilor Vasile Zgardan, care, din întâmplare, mai este și candidatul nr. 1 al comuniștilor la postul de primar. Cel care n-a făcut nimic pentru ameliorarea stării drumurilor în întreaga republică (asta este afirmația Dlui Gonța, chiar dacă nu și-a dat seama, făcându-le un deserviciu stăpânilor săi) va face mai mult pentru ameliorarea drumurilor capitalei?

După același calapod sunt pregătite majoritatea materialelor contra lui Urecheanu din toată presa comunistă și nu numai, cu părere de rău. După aceleași scenarii de acum câțiva ani se petrece cercul electoral în acest an. O puzderie de pigmei politici apar nitam-nisam în cursa electorală. Totuși care le este scopul? Este lesne de înțeles rolul lor în aceasta campanie electorală. Amintiți-vă de alegerile prezidențiale din a. 1996. Ei sunt cei care pentru 30 de arginți au misiunea de al prosti pe alegătorul simplu, de a fragmenta la maxim eșichierul democraților. Ei declară fariseic că vor schimbarea. Și eu o vreau, dar nu cu orice preț. E de datoria tuturor forțelor democratice de a stăvili măcar în capitală venirea comuniștilor la cârmă. Sunt prea mari pierderile pe care le-am avut de la venirea comuniștilor la putere după 25 februarie 2001.

(Literatura și Arta, nr. 19, 2003)

ALEGERILE TREC. ALEGERILE VIN

*„Aș merge înainte cu oricare dintre partidele politice.
Dar unde este partidul care merge înainte?”*

Au luat sfârșit alegerile locale ediția 2003. După fiecare scrutin analiștii politici, jurnaliștii încearcă să-i dea o caracteristică. Ce caracteristică ar putea fi dată recentelor alegeri locale? Sunt sigur că această temă va fi încă mult timp în centrul atenției. Personal mă voi referi, în linii mari, doar la alegerile locale din Chișinău. Acesta a fost fructul jinduit de conducerea comunistă. Pentru a-și promova candidatura la postul de primar general al capitalei, (pe anonimul V.Zgardan) comuniștii au folosit întreaga lor armată, cu toată artileria grea: guvernul, parlamentul și, în special, președinția, asistate de întreaga presă (scrisă și audiovizuală) de stat și parțial privată (în special cea rusească). Au fost niște alegeri de scurtă durată, dar extrem de murdare. Conducerea comunistă a folosit procedee din cele mai josnice de defăimare a contracandidaților, de intimidare prin arestări sau tentative de arest, prin plasarea „pe dreapta” a unor marionete politice și liliputani politici. Zeci de mașini de stat cu funcționari de stat de diferit calibru au invadat drumurile republicii pentru a aduce „adevărul” lui moș Ion, care sărăcit, dezinformat, dezamăgit, a devenit potențialul alegător al comuniștilor. Se spune că „în opera de alfabetizare politică, analfabeții politici se remarcă prin abnegație”. Nu măiestria lor oratorică și politică au jucat rolul decisiv în prostirea maselor. Implicarea atât de directă a președintelui Voronin în alegerile Primarului General al Capitalei a fost ieșită din comun. Un președinte care tinde să fie al întregului „popor” a coborât atât de jos. Rezultatul alegerilor este deja cunoscut. La alegerile Primarului General de Chișinău s-a întâmplat tocmai contrariul. „Politicienii, împotriva cărora lichelele se adună în haite, merită să fie apărați” (N.Machiaveli). Se pare că

acest factor a jucat un rol important în alegerile primarului de Chișinău. Câștigul democraților ar fi fost posibil încă din primul tur, dacă nu ar fi fost la mijloc multcunoscuta rânză moldovenească și infantilitatea politică a unor lideri de partid. În fine orașul a rămas sub conducerea unui primar democrat pe următorii 4 ani.

Problema e: ce facem mai departe? Este clar că conducerea comunistă a suferit un eșec (obișnuiți cu statutul de unică forță politică cu putere de decizie comunistii înghit cam greu gălușca), pentru început nu prea mare. Totuși comunistii au pierdut postul de Primar General de Chișinău, iar în general pe republică comunistii au luat cca 41% - cu 10% mai puțin ca la alegerile parlamentare precedente după cca 2 ani de guvernare. Este cunoscut faptul că gradul de nemulțumire crește exponențial în ultimul an de guvernare. Să sperăm că noi nu vom face o excepție de la regulă. Acesta ar putea fi începutul sfârșitului guvernării comuniste cu condiția că în tabăra democraților se va produce o câtuși de puțină unificare, o coordonare activităților. Să nu se supere liderii partidelor de dreapta, însă alegerile locale au fost câștigate nu de partide, ci de alegătorul simplu, care dezgustat de comportamentul partiduțelor, au făcut alegerea corectă.

Vor profita oare forțele democratice de mica victorie repurtată? Să nu uităm însă că „*Clasa politică mioritică de la noi include prea multe caricaturi ale lichelismului balcanic*”, de aceea vor trebui depuse eforturi considerabile. Pe parcursul ultimilor 10 ani am avut destule exemple în acest sens. Alegerile recente au arătat că alegătorul sprijină formațiunile care au demonstrat capacități de unificare. Astfel Blocul Electoral „*Moldova Noastră*” a luat peste 20% dintre voturi la primari, pe când celelalte partide au avut rezultate destul de modeste: PPCD a acumulat ceva mai mult de 2%, Blocul Electoral PSD (cel care pe parcursul a peste 10 ani de existență a participat la alegeri de diferit rang, luând permanent în jurul a 2 %) și PSL a luat cea 4% din sufragii.

Dintre partidele separate doar PD-ul a lui Diacov a luat mai mult. Explicația este că, potrivit machiavelismului „*politicienii de centru, din motive de echilibru, se vând atât în dreapta, cât și în stânga*”, PD în aceste alegeri făcând cârdășie cu comuniștii. M-ar mira dacă poziția ex-premierului Ion Sturza ar coincide cu cea a lui Diacov. Unele „rândunele” zburătoare (cum ar fi N. Andronic) și-au declarat deja dezacordul.

Trecerea la raioane a fost o decizie politică a guvernanților, camuflată cu sloganurile despre grija față de popor (tot din mare grijă față de popor și în numele lui sute de mii de basarabeni au fost duși în Siberia). Prin revenirea la raioane comuniștii au ajustat organele puterii locale la organizațiile raionale de partid. Nu m-ar mira deloc dacă fostele clădiri ale comitetelor raionale de partid vor fi întoarse organizațiilor raionale ale PCR - succesorul direct al p.c.u.s. în spatele sloganurilor despre „*grija față de popor*” (precum că lui moș Ion îi va fi mai ușor să ajungă la spitalul raional (e mai aproape) decât la cel județean, însă nu i se spune ce tratament va primi - majoritatea raioanelor vor rămâne fără surse de finanțare, și vor trebui dotate) se ascund interesele de partid ale comuniștilor. Lui moș Ion i se spune că trecerea la raioane va costa cea 50 milioane de lei (fără a aduce și argumente), pe când specialiștii o estimează la cea 500 de milioane de lei (o cifră mai credibilă), dacă luăm în considerație că la formarea județelor a fost cheltuit, cea 50 de milioane de dolari.

Nu pot fi trecute cu vederea nici alte isprăvi ale comuniștilor, cum ar fi: lupta contra instituțiilor de învățământ preuniversitare (ca să vezi, un liceu privat rus, „*Petru f*”, are dreptul la existență, iar Liceul de Creativitate și Inventică „*Prometeu*” - nu); peste o duzină de posturi tele- și radio rusești au dreptul la existență, iar aproape unicul post de radio românesc privat, „*Antena C*”, este hărțuit.

Astfel eșichierul de centru-dreapta este încă extrem de răzlețit. Se pare că a venit timpul să ne schimbăm puțin

principiile de fuzionare a partidelor și a blocurilor electorale.

Am ajuns de râsul Europei cu o astfel de conducere. Despre ea se pot spune următoarele: *„Ajutați de ziariști, politicienii noștri pot înțelege astăzi ce au spus ieri”*. *„Aleșii poporului se bucură atât de imunitate parlamentară, cât și culturală”*.

E timpul, fraților, să trecem de la perioada romantică la una mai realistă. Să ne schimbăm puțin strategia; scopurile majore rămânând aceleași. Astăzi o importanță vitală capătă coalizarea forțelor democratice împotriva federalizării republicii (ca un prim pas de coalizare a tuturor forțelor democratice) și canalizarea tuturor eforturilor pentru orientarea Republicii Moldova spre Europa și, în final, pentru integrarea sa în UE. Odată ajunși acolo, alături de România și alte țări europene, ruși de sub influența directă a Rusiei, ne vom rezolva toate problemele care ne dor, dar care la momentul actual, nu pot fi soluționate. E timpul ca declarațiile patriotarde, frumoase, dar sterile, să fie înlocuite cu acțiuni concrete.

Rămâne ca democrații să tragă învățăminte din cele întâmplate și să fructifice micul câștig, fiindcă acest colț de țară năpăstuit nu va mai suporta încă 4 ani de guvernare comunistă. *„Dacă am fi avut mai mult timp, am fi făcut și mai multe greșeli”*, recunoștea într-o clipă de sinceritate unul dintre ideologii bolșevismului, Lev Troțki. Nu cred ca actuala guvernare comunistă își da seama că cu cât mai mult se va afla la putere, cu atât mai multe gafe va face. Acest fapt se explică prin esența revoluționară distrugătoare a ideologiei comuniste. Numai în cca. 2 ani conducerea comunistă a făcut atâtea stricăciuni, încă nu se știe câte guverne ulterioare vor putea să le repare. Deocamdată declarațiile curg cu nemiluita, una mai deocheată ca alta.

(Literatura și Arta, nr. 26, 26 iunie 2003)

O TOAMNĂ FIERBINTE PENTRU GUVERNANȚI

„Guvernarea este artă de a fi cinstit”
(Thomas Jefferson)

S-au scurs deja cinci luni de la formarea noului parlament și ceva mai puțin de la formarea noului guvern. Buna conlucrare a celor trei fracțiuni parlamentare de orientare democratică care formează Alianța pentru Democrație și Reforme va fi cheazășia unui succes relativ pe alea reformelor. Moștenirea primită de la fostul parlament și guvern este dezastruoasă. Guvernul nou-ales este pus în situația de a răspunde pentru fărădelegile și incompetența fostei guvernări. Problema cea mai dureroasă sunt desigur restanțele enorme la salarii și pensii. Nesoluționarea acestei probleme, alimentată și de declarațiile populiste ale comuniștilor, poate genera o criză social-politică acută. Comuniștii au organizat deja câteva mitinguri ale pensionarilor, care s-au dovedit a fi puțin numeroase. Probabil, majoritatea populației înțelege că este alogic să ceri guvernului nou ales lichidarea într-un timp atât de scurt a restanțelor la pensii și salarii, generate de guvernul precedent, în toamnă, însă, după o guvernare de 4-5 luni, situația ar putea să se schimbe radical. Numărul celor ieșiți în stradă ar putea să crească.

Toleranța față de guvern se explică, probabil, prin faptul că majoritatea intelectualității înțelege situația în care se află guvernul actual, având reprezentanții săi de încredere în legislativ. Dacă situația nu se va schimba spre bine, încrederea ar putea să se spulbere. Pericolul cel mare e că electoratul ar putea pierde în general încrederea în democrați. Or, acest lucru ar avea urmări ireparabile la următoarele alegeri locale, prezidențiale și, de ce nu, parlamentare. Cu atât mai mult cu cât comuniștii folosesc orice prilej pentru a câștiga capital politic. O pătură considerabilă a populației mai puțin conștientă, la care se adaugă majoritatea alogenilor, cad pradă propagandei ieftine a

comuniștilor, împinși, de asemenea, de starea materială foarte grea.

Lipsa acută de mijloace financiare necesare pentru lichidarea restanțelor și rambursarea creditelor, irosite fără noima de guvernele precedente, pune guvernul actual într-o situație foarte dificilă. Cu toate acestea, guvernul trebuie să întreprindă măsuri urgente pentru ameliorarea situației, în primul rând, guvernul trebuie să respecte la maxim graficul de lichidare a restanțelor la salarii aprobat în ședințele comune ale reprezentanților guvernului și sindicatelor, fiindcă majoritatea absolută a salariaților din buget (cadrele didactice și medicale, alte categorii sociale) au ajuns la limita mizeriei.

Calea cea mai reală ar fi anularea tuturor privilegiilor acordate de vechiul parlament unor agenți economici, punerea sub controlul statului a economiei tenebre, colectarea strictă a impozitelor cu pedepsirea evaziunilor fiscale, reducerea pe cât e posibil a cheltuielilor la întreținerea aparatului de stat și, nu în ultimul rând, recuperarea celor 2,5 mlrd de lei (nominalizați în raportul președintelui Curții de Conturi), furați sub diferite forme din buzunarul statului de diverse persoane juridice și fizice cu funcții de răspundere. Parțial, raportul președintelui Curții de Conturi a fost publicat în ziarele „*Mesagerul*”, „*Flux*” ș.a., însă nu au fost nominalizate persoanele principale care au adus prejudicii considerabile economiei naționale. Oare să nu figureze în materialele de control ale Curții de Conturi persoanele bine cunoscute din sistemul energetic, care au generat datoriile enorme față de concernul rus „*Gazprom*” și alți furnizori de resurse energetice, persoane de prim rang din guvernul Sangheli? Este de datoria deputaților democrați din parlament ca aceste nume să fie date publicității, iar procuraturii să i se ceară să se preocupe de aceste cazuri.

Insuflă un oarecare optimism modul cum a fost discutat Raportul președintelui Curții de Conturi, hotărârea care a fost adoptată, de asemenea, și numirea dlui Iu. Roșca în postura de președinte al comisiei pentru controlul îndeplinirii acestei hotărâri.

Acesta este doar început. Dacă nu se va insista asupra acestui fapt, democrații riscă să fie considerați de către păturile largi ale populației drept complici ai acelor care ne-au furat până acum.

Este regretabil faptul înrăutățirii din ultimul timp a relațiilor dintre CDM și PFD, pe de o parte, și MpMDP pe de altă parte - membre ale ADR. Cauza este comportamentul responsabil al liderului MpMDP și spicherului parlamentului, dl D. Diacov, în problema tranzitării deșeurilor nucleare de la centrala atomică de la Kozlodui pe teritoriul Republicii Moldova și a desemnării Procurorului General al R.M. Dacă în primul caz, probabil, a fost plata unui tribut pentru politica mioapă de a nu deranja ursul, de asemenea, nu sunt excluse unele interese, în cazul al doilea avem de a face cu un veritabil caz de nepotism, atât de înrădăcinat în guvernarea din ultimul timp. Zvonurile precum că prin numirea cu atâta insistență a dlui Valeriu Catană în funcția de procuror general al R.M., dl D. Diacov, pe lângă altele, urmărirea și scopul de a-l instala pe fratele său în postul de procuror al municipiului Chișinău s-au adeverit. Prin acest act dl D. Diacov a clătinat serios încrederea partenerilor săi de coaliție. Persoana nr. 2 din ierarhia puterilor din stat cum este președintele parlamentului nu poate să-și permită astfel de lucruri. Despre ce fel de luptă cu cumătrismul și nepotismul (declarații pompoase făcute în campaniile electorale prezidențiale și parlamentare) mai poate fi vorba în acest caz? Dl. D. Diacov va trebui să dea unele explicații partenerilor de coaliție. Ar fi necesară, de asemenea, și revenirea la problemele numirii în funcție a procurorilor generali ai R.M. și municipiului Chișinău, acțiune foarte puțin probabilă, deoarece o bună parte din guvernanți se îmbolnăvesc de surzenie, făcându-și în continuare mendrele.

Sunt foarte multe probleme pe care guvernanții trebuie să le soluționeze. Timp însă pentru soluționarea lor le rămâne din ce în ce mai puțin.

(Literatura și Arta, nr.42, 1998)

CAPITOLUL II

Panslavismul și românii

*„Nimic în trecut, nimic în viitor, cu ce
drept ai cere ca prezentul să-ți fie mare”*

(Mihai Eminescu)

UN POPOR MULTIMILENAR. CINE AM FOST ȘI CINE SUNTEM?

„Civilizația s-a născut acum 13-15 mii de ani acolo unde astăzi se găsește poporul român, răspândindu-se apoi atât spre vest, cât și spre apus ”.

(William Schiller „Unde s-a născut civilizația?”)

Din adâncurile istoriei ajung până la noi ecouri ale timpurilor mărețe demult trecute. Tot mai multe argumente vin să confirme teza că leagănul civilizației europene (și nu numai) ar putea fi spațiul carpatin. *„Patria originară a Indo-europenilor sunt teritoriile carpato-danubiano-pontice (Dacia Mare)”* susțin arheologii americani W.Schiller, G.Wiklie, O. Schrader, H.Hensen. Dacă e să acceptăm ipoteza că misterioasa atlantida, cântată de grecii antici, s-a născut și a dispărut în Marea Neagră -succesoarea Mării Sarmatice (dar în sprijinul acestei ipoteze vin tot mai multe argumente ale marilor istorici ai Greciei Antice și Egiptului -popoare cu un trecut istoric incontestabil), atunci stră-străbunii noștri ar putea fi urmașii direcți ai euro-atlanților - populație de rasă albă care a supraviețuit scufundării Atlantidei (potopului biblic), stabilindu-se în regiunile muntoase ale Carpaților și Balcanilor. După marea migrațiune a euro-atlanților în Vest și Sud cei rămași au fost primii lăstari ai unui popor. Acestea au intrat în istorie cu un singur nume - tracii. Tracii alcătuiau unul dintre cele mai mari popoare ale antichității. *„Neamul tracilor este cel mai numeros din lume după cel al inzilor. Dacă ar avea un singur cârmuitor sau dacă tracii s-ar înțelege între dâșii, ei ar fi de nebiruit și cu mult mai puternic decât toate neamurile, după socotința mea... Tracii au mai multe nume, după regiuni, dar obiceiurile sunt cam aceleași la toți, afară de geți care sunt cei mai viteji și mai drepți dintre traci”* - spunea marele istoric grec Herodot. Observați: la început au fost tracii, de la care mult mai târziu s-a desprins un popor

sedentar - geto-dacii (un argument în plus că noi suntem un popor legat de pământ, care n-am râvnit niciodată ținuturi străine). Oare nu prin asta se explică faptul că strămoșii noștri niciodată (în ultimii 2500 de ani) n-au dus nici un război de cotropire, n-au năvălit asupra nimănui și nu și-au părăsit vetrele nici în cele mai îngrozitoare timpuri, căutând ținuturi mai bogate și mai liniștite? Neamul nostru a rămas mereu ca o stâncă înfiptă în Carpați. De mii de ani el a stat neclintit în fața celor mai necruțători dușmani: hunii, slavii, mongolii, tătarii, turcii și iar slavii. „Este foarte glorios pentru noi că am avut acest rol și că am știut să-l îndeplinim. Dar nu e mai puțin adevărat că în timp ce Europa Apuseană putea să se dezvolte în liniște, să cultive artele și să se îmbogățească, istoria noastră este plină de războaie și de prădăciuni ”(**Petre Panaiteșcu**).

Cum se explică faptul că romanii, cucerind o bună parte a lumii cu civilizații mult mai înalte, au ales anume acest popor pentru al immortaliza pe Columna lui Traian (fapt istoric incontestabil)? Oare nu de aceea că romanii au văzut în dacii învinși pe frații lor demult uitați. „*Romani! Gloria noastră nu are margini. Dar aici, în Dacia, în loc să luptăm cu dușmanii noștri, noi am luptat împotriva fraților noștri*” - a rostit cu tristețe împăratul Traian lângă trupul neînsuflețit al lui Decebal, văzând scutul lui Decebal, pe care era fixată o jumătate de emblemă, cealaltă jumătate a emblemei aflându-se pe scutul său (**A. Silvestru. Noi și biografia omenirii**).

Cum se explică faptul că limba latină a fost învățată de către daci (chiar și de cei care nu au fost sub romani și, deci, nu au contactat cu ei) în numai 160 de ani (conform teoriei oficiale), pe când poporul maltez, care a fost dominat de romani cca 1088 de ani, n-a mai fost latinizat? Chiar și peninsula Apenină nu a fost în întregime latinizată. De ce am fost atât de ușor asimilați de romani în numai 160 de ani, iar în perioade de timp mult mai mari din timpul năvălirilor hunilor, slavilor, tătarilor, turcilor nu am putut fi „*huniizați*”,

"slavizați", "tătărizati", "turciți", etc., dimpotrivă, noi i-am asimilat pe mulți dintre ei. Cum am putut fi latinizați (proces mult mai dificil), pe când portul național l-am păstrat aproape intact?

„Geții (dacii) vorbesc o limbă barbară. Însă curios că este de neam latin" (Ovidiu). „Colhii și dacii mă cunosc. Ei vorbesc o limbă barbară de idiom latină" (Horațiu - 65-6 î.Hr.). *Deși nu putea să prinză toate cuvintele ce le cânta, înțelegea în toate*" (Lucian, (120-135 d.Hr., despre împăratul Nero, admirând cântecul unui scit de lângă Pontul Euxin). Oare toate acestea, de asemenea, prezența în limba română a multor cuvinte din sanscrită (Vezi: Vlad Ciubucciu, *"Vorbiți limba adamică"*, LA, nr.34, 1998), comunitatea de cuvinte în limbile română, albaneză ș.a. nu vorbesc despre existența unei limbi protolatine?

E de datoria specialiștilor în materie să confirme sau să infirme aceste ipoteze. Desigur, acest lucru nu e ușor. În domeniul științelor exacte se operează cu parametri concreți, în mare parte reali, sesizabili. În istorie însă e necesară o analiză minuțioasă a situațiilor istorice, o contrapunere logică a faptelor în context cu perioadele istorice respective.

Buurebista, Decebal, apoi Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Alexandru Ioan Cuza, Carol I - acesta ne este trecutul cu care trebuie să ne mândrim. *„Numai cel ce se sprijină pe trecut e capabil să-și clădească viitorul"*, spunea Branislav Nușic. Avem un trecut într-adevăr glorios, dar suntem noi în stare să clădim viitorul pe un fundament atât de bun? Cine suntem noi acum, la sfârșitul mileniului al II-lea și în pragul mileniului III? O pretinsă țară cu cel mai sărac popor din Europa, cu guvernanți bine înșurubați în scaune, insensibili la nevoile poporului. Mai mulți politicieni de diferit rang, lideri de partide de dreapta declară că acum la sfârșit de mileniu riscăm (pentru a câta oară) să rămânem de acceleratul care ia viteză spre Europa. Așa este, însă de ce numai se constată acest lucru, dar nu se face nimic concret în

direcția stopării „*asiatizării*” Republicii și reorientării ei spre Europa. O șansă istorică ce nu trebuie ratată ar fi alegerile prezidențiale. Ce i-ar încurca pe liderii partidelor de dreapta să mizeze pe un singur candidat la președinție și astfel să demonstreze prin fapte (nu numai în vorbe) că-i voia acestui popor. Să înceteze să se vadă mici napoleoni, să dea mai puțină crezare celor ce-i laudă, fiindcă în mare parte ei procedează aidoma șarpelui din rai.

Fraza privind unificarea forțelor de dreapta a devenit deja banală. Atât de mult se vorbește despre unificare și atât de puțin se face pentru ea. Cu mentalitatea proestică a diriguitorilor de astăzi, cu inactivitățile liderilor de partid riscăm să rămânem de trenul care pleacă în Europa. România este foarte aproape de a fi primită în Uniunea Europeană și atunci ea va fi silită să introducă regimul de vize la granițele estice ale Comunității Europene, adică pentru noi, basarabeni. Iar noi, lăsați la voia sorții, vom fi iarăși înghițiți (a câta oară) de ursul din Est. Să nu înțeleagă acest lucru cei din vârful piramidei puterii? Înțeleg foarte bine. Mai mult ca atât, cu concursul lor am ajuns în starea în care ne aflăm și continuăm să cădem în hăul fără fund. Anume ei continuă să ne potrivească ștreangul prin înstrăinarea patrimoniului nostru, prin transmiterea lui în special celor din Est, pentru ca într-o bună zi să fim scoși la mezin pentru datoriile enorme acumulate. Un prim pas în această direcție ar fi consolidarea dreptei în jurul unei singure candidaturi la președinție. Ratarea acestei șanse ar fi distrugătoare pentru noi, cei de rând, iar pentru liderii partidelor de dreapta - un act de neiertat. Republica Moldova nu va mai suporta încă 5 ani de guvernare lucinchiștă. Nu sunt mai puțin importante alegerile prezidențiale decât cele parlamentare (cum declară unii - probabil, cei care se mulțumesc doar cu un locușor călduț în Parlament). Cu un președinte care dorește să schimbe ceva și cu o parte a parlamentului care dorește același lucru e mult mai lesne de a constitui la prima etapă Uniunea Română între

„*cele două state românești*” după tipul Rusia-Belarus (o idee excelentă propusă de I. Sofronie în *Literatura și Arta*, nr.1, 2000, dar puțin probabil să fie realizată de către Lucinschii). Forțele politice de dreapta ar putea să se implice în acest lucru prin colectarea semnăturilor sau organizarea unui referendum în această problemă. Sunt sigur că dacă poporului i s-ar explica necesitatea și oportunitatea acestui pas, el îl va accepta.

(Literatura și Arta, nr.5, 2000)

PANSLAVISMUL SI ROMÂNII

"În inima poporului rus fermentează o ambiție dezordonată, imensă, una dintre acele ambiții care nu pot încolți decât în sufletul oprimaților și care se hrănesc cu nenorocirea unei națiuni întregi. Această națiune, prin esență cuceritoare, lacomă datorită privațiunilor, ispășește dinainte, la ea acasă, prin supunere înjositoare, speranța de a exercita tirania între alții, gloria bogăția care o așteaptă, o distruge de rușinea ce o îndură ei. Pentru a se spăla de sacrificiul nelegiuit al oricărei libertăți publice și personale, sclavul, în genunchi, visează la dominația lumii. "

(Marchizul de Custine Scrisori din Rusia)

Unde sunt sarmații, sciții? Unde sunt dalmații, etruscii, fenicienii etc.? Au dispărut, fiind asimilați de alte popoare. *"Popoarele nu pier în sens biologic. E greu de imaginat ca o națiune să dispară total fizicește de pe fața pământului, cel puțin dacă ne raportăm la continentul european în special. Dar popoarele dispar. Ele se deznaționalizează. Astfel un popor mai puțin rezistent - nu numai ca putere și număr, ci insuficient înarmat sufletește - capitulează de la un timp în fața altuia mai mare, mai energic, foarte adesea mai civilizat. Este tristul fenomen al morții etnice"* (P. Caraman).

Daco-geții au supraviețuit în pofida tuturor relelor. Fiind înconjurați din trei părți de slavi, ca o insulă latină într-un ocean slav, despărțiți de seva latină din vest de către unguri, românii au rezistat ca națiune, păstrându-și prin milenii identitatea, neîmpărtășind soarta popoarelor dispărute.

Se creează impresia că minciuna sfruntată, dezinformarea la cel mai înalt rang a fost dintotdeauna pusă în fruntea politicii rusești, apogeul fiind atins sub ocupația sovietică, în această perioadă a fost elaborat un sistem perfect de spălare a creierilor, de deznaționalizare, începând cu nivelul preșcolar și terminând cu cel universitar și

postuniversitar. Drept exemplu, spre confruntare, ași aduce 3 fragmente din harta lumii din perioada începutului erei noi, editate, respectiv, la Moscova (1990) (*atlas geografic pentru clasa a 6^a*), București și Stockholm 1990 (harta din Noul Testament). Conform hărții rusești, Dacia intră în componența Imperiului Roman cu teritorii până la Dunăre. Peste Dunăre se aflau, desigur, slavii. Celelalte două fragmente de hărți însă reflectă adevărul științific, încercați după fragmentul hărții editate la Moscova (utilizată și în prezent ca material didactic în unele școli din Republica Moldova) să contestați faptul că noi nu provenim de la slavi, ipoteză vehiculată de unii istorici din perioada socialismului dezvoltat. Dar cum pot fi explicate atunci fragmentele de pe Columna lui Traian, care descriu asedierea de către romani a capitalei geto-dacilor - Sarmizegetusa - și rămășițele acesteia, care se află cu mult în afara hotarelor trasate în fragmentul hărții rusești, valurile lui Traian, care sunt o mărturie elocventă a prezenței românilor în acest teritoriu, și, nu în ultimul rând, limba, care are cel mai important atribut - acel de purtătoare a conștiinței etnice? Adevărul este că fondul nostru tradițional, în care trecutul istoric și preistoric a tezurizat timp de milenii valorile spirituale cele mai specifice, este atât de puternic, că nu poate fi contestat de nimeni. Cu atât mai mult cu cât în ultimul timp apar tot mai multe argumente privind existența elementului latin la geto-daci până la venirea romanilor (imposibilitatea latinizării totale, inclusiv a limbii geto-dacilor în numai 160 de ani de prezență a romanilor în aceste teritorii, preocupați în special de paza hotarelor de est ale Imperiului Roman și stăvilirea invaziilor barbarilor; latinizarea acelei părți a geto-dacilor care nu s-a aflat sub dominație romană, de exemplu Carpații, de unde a coborât și Dragoș-Vodă, descălecând Moldova. Pe când "...rușii sunt un popor aflat la vârsta copilăriei. Prinții, și în special Petru cel Mare, nesocotind timpul, au făcut-o să treacă violent de la copilărie la maturitate. Moravurile unui popor sunt produsul lent al acțiunii reciproce a legilor asupra uzanțelor și uzanțelor asupra legilor; ele nu se pot

transforma peste noapte. Acelea ale rușilor, în ciuda pretențiilor acestor barbari, sunt și vor rămâne mult timp crude. Transformarea interioară care formează marile popoare a lipsit Rusiei" (Marchizul de Custine).

Revenind la rolul limbii de purtătoare a conștiinței etnice a oricărui popor, m-ași opri la câteva mostre caracteristice. Sunt semnificative la ruși numele de persoane Vladimir (*vladei mirom* - stăpânește lumea), Vladislav (*vladei slaveanami* - stăpânește slavii), nume de localități cum sunt Vladivostok (*vladei Vostokom* - stăpânește Orientul), Vladikavkaz (*vladei Kavkazom* - stăpânește Caucazul) etc. Oare aceste exemple nu ne vorbesc de nimic? Doar aceste nume au apărut la ruși nu azi și nu ieri. "*Rusul gândește și trăiește ca soldat...ca soldat cuceritor*" spune Marchizul de Custine. Sau, precum îi place să glumească umoristului M.Zadornov, "*...nu vom găsi nici o poveste populară rusă în care personajul principal și-ar câștiga cele necesare prin muncă. Fie că este vorba de o față de masă fermecată, de un peștișor de aur, de o sobă fermecată cu Ivanușka-prostănacul etc*". Poveștile, creația populară, cultura însă reprezintă un element important al esenței oricărui popor.

Problema influenței nocive a panslavismului asupra românilor a fost tratată pe larg de Mihai Eminescu. Așa se face că, pornind de la stările fundamentale ale epocii sale (un context internațional extrem de precar pentru destinul statului și poporului român) a subliniat ca nimeni altul decât statutul geopolitic al României și consecințele acestuia pentru întregul neam. Mai întâi a relevat că românii erau înghesuiți între două lumi cu totul deosebite, "*pe o muchie de lume, la acest vad de popoare, cărțile ne privesc pe noi numai ca un fel de gard pe de asupra căruia se ceartă*", între două influențe "*egal de puternice și egal de primejdioase*". Erau concluziile trase după analiza atentă a vecinilor, a tendințelor, a scopului și a caracterului politicii lor externe. Eminescu a demonstrat că pericolul rusesc a apărut cu mult înainte de 1812. El ne mai avertiza "*că a lupta în unire cu rușii este un act de sinucidere*", fapt confirmat de Războiul ruso-turc din 1877-

1878, în care Rusia ne deposează de sudul Basarabiei, România fiind aliatul ei în război. *"Deci, ne-am vărsat sângele, ne-am epuizat țara nu pentru a păstra cel puțin, ci pentru a pierde. Nu ar fi fost mai bine să-i lăsăm pe turci să învingă? Căci ei, cu siguranță, în caz de victorie, nu ne-ar fi luat Basarabia"*, avea să spună cu amărăciune ministrul de externe M.Kogălniceanu. De asemenea, aceasta era și o trădare față de Europa amenințată și ea de pericolul slav. *"Rusia vede în Europa o pradă care i se va da pe mâini mai devreme sau mai târziu, datorită disensiunilor noastre: ea atâță în noi anarhia cu speranța de a profita de o corupție favorizată de ea..."* (Marchizul de Custine). Căci, în loc să desfășoare o activitate modernizatoare în interiorul imperiului, cercurile țariste și cele bolșevice își aveau ochii ațintiți în afară. Drept confirmare vine testamentul lui Petru I *"...eu am găsit pe Rusia ca un râuleț și o las un rău mare..., iar moștenitorii mei vor face-o și mai întinsă, hotărât să rodească Europa cea stârpită și valurile lor se vor revărsa peste toate stavilele ce ar ispiti niscaiva mâini slăbănosițe a pune împotriva lor..."*, precum și ideile și programele lui Ivan Aksakov și N.I.Danilevskii. Primul visase la extinderea panslavismului până în inima continentului printr-o mare alianță liberală a tuturor slavilor. Referitor la ideile lui N.I.Danilevskii Eminescu constată ca ele sunt *"...o copie îndestul de credincioasă a opiniei publice din Rusia și că ideile dezvoltate în ea nu sunt visurile unui filosof, ci idealul istoric al uriașei puteri de la nord", "închipuiți-vă pasiunile republicane clocotind în liniștea despotismului; este o combinație înfiorătoare, mai ales prin viitorul pe care-l prevestește lumii. Rusia este un cazan cu apă clocotită, bine închis, dar pus pe foc care devine mereu mai puternic: mă tem de explozie"*, menționa în scrisorile sale Marchizul de Custine, prevestind cu aproape un secol înainte puciul bolșevic.

Dacă e să revenim la contemporaneitate atunci n-am observa o prea mare abatere a modului de gândire al slavilor contemporani de la liniile conturate de Aksakov și

Danilevskii. Numai cât fac aberațiile lui Jirinovskii de a-și spăla cizmele în Golful Persic (Europa considerând-o deja la cheremul rușilor). Mulți dintre politicienii de astăzi ai Rusiei gândesc la fel, cu toate că fac mai puține declarații de acest gen. *"Ei au o dexteritate în minciună, o naturalețe în falsitate, al căror succes revoltă sinceritatea mea la fel cum mă înspăimântă"* - constată Marchizul de Custine. Drept confirmare sunt acțiunile Rusiei în zona transnistreană, în Caucaz etc., de asemenea, împotrivirea înverșunată față de intrarea statelor ex-comuniste din estul Europei (inclusiv România) în NATO. Din acest punct de vedere, tendința României de intrare în NATO este salutară, deoarece Republica Moldova continuă să rămână sub influența Rusiei, care aplică pe larg pârghiile economice și culturale, coloana a cincea, constituită din pătura reacționară a minorității ruse (Șornikov & C). Prezența conducătorilor de prim rang ai Republicii la faimoasa manifestare *Casa noastră comună - Republica Moldova*, la festivalurile anuale ale culturii ruse în Republica Moldova, serbate pompos, pușkinianele anuale confirmă cele spuse mai sus.

Apropo de Pușkin. În Rusia anul acesta ziua de naștere a lui A. Pușkin - 6 iunie - a fost declarată sărbătoare națională. Pentru Rusia o fi prezentând un *"mesia"*, incontestabil este și aportul său adus literaturii universale; dar cine este Pușkin pentru noi? Primit foarte bine de acest popor blajin în anii de surghiun, Pușkin, drept mulțumire, ne ferește cu o serie de pamflete, în care calcă în picioare demnitatea noastră națională. Datorită săptămânalului *Literatura și arta*, care a publicat câte ceva din aceste *"capodopere de arta"*, s-a mai șters luciul fals de pe chipul lui Pușkin. Acum să ne întrebăm: cine suntem noi, dacă în fruntea scriitorilor de pe Aleea Clasicilor din Grădina Publică este amplasat bustul celui care ne-a murdărit în operele sale? De ce în locul acesta să nu fie amplasat monumentul lui Mihai Eminescu? În ce țară din lume monumentul celui care reprezintă națiunea nu-și poate găsi locul binemeritat?

Asemeni lui Pușkin gândesc o bună parte din

conaționalii săi aciuai pe meleagurile noastre în ultimul timp, fiind o realizare a planurilor diabolice ale rușilor, *"...dacă vreodată rușii ar ajunge să domine occidentul, ei n-ar guverna de la ei, în maniera vechilor mongoli. Moscoviții ar ieși din țara lor imediat ce drumurile altor ținuturi le-ar fi deschise"* (**Marchizul de Custine**). Dacă rușii n-au ajuns încă să domine Occidentul, aceste profeții ale marchizului s-au adeverit întocmai în ceea ce ne privește pe noi. Ocupația turcească de câteva secole n-a realizat turcizarea Moldovei, n-a afectat credința, conduși fiind de la Istanbul prin emisarii puterii, însă ocupația rusească a realizat în primul rând rusificarea diabolică a populației, asigurată de migrațiunea intensă a rușilor în teritoriile ocupate și oprimarea cu cruzime asiatică a oricăror încercări ale băștinașilor de a-și apăra dreptul la limbă, cultură, educație, favorizând în același timp nașterea unei caste monstruoase de mankurți. Din *"baran-berbec"*, *"muly-boi* etc. nu ieșim. Îndreptați-vă privirea spre geamurile troleibuzelor și autobuzelor care circulă prin Chișinau și vă veți convinge. Pentru a-i impune sa ne acorde respectul pe care-l meritam ca națiune cu trecut milenar, pentru diminuarea influenței nefaste a panslavismului în Republica Moldova se impune, în primul rând, conștientizarea de către păturile largi ale populației a unității de neam cu România, propagarea corectă, pe toate căile posibile, a identității noastre naționale, reorientarea unei pătri însemnate a populației, care mai tânjește încă după trecutul *"glorios"* comunist, spre valorile civilizației europene.

(Literatura și Arta, nr.9,1998)

IMPACTUL RUSIEI ASUPRA ROMÂNILOR: DOCUMENTE ȘI FAPTE

"Civilizația rusă este încă atât de aproape de sursa sa, încât ea se aseamănă cu barbaria. Rusia nu este decât o societate cuceritoare, forța sa nu stă în gândire, ci în război, adică în viclenie și ferocitate "
(Marchizul de Custine. "Scrisori din Rusia")

Perioada de constituire a formațiunilor statale în Europa de Vest și Centrală de la începutul mileniului a continuat în partea Europei de Est cu o întârziere de 4-5 secole, cauzată de invazia hoardelor tătarăști. Premisele pentru formarea statelor românești pe teritoriul străvechii Dacii existau deja. Dar așa a fost să fie ca de secole urmașii lui Burebista și Decebal să fie puși de soartă în calea tuturor relelor: toate migrațiunile de popoare din est în vest (hunii, slavii, goții) au avut loc prin spațiul carpato-dunărean; invaziile tătarilor se împotmoleau, de asemenea, în aceste locuri, doar slabe ecouri ajungând până la Viena, scăpând Europa de robia tătarească; invaziile hoardelor turcești din veacurile 15-18, grație bravilor voievozi Alexandru cel Bun, Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Ioan Vodă cel Cumplit, Constantin Brâncoveanu și a., de asemenea, se terminau pe aceste pământuri, rareori ajungând până la Budapesta, Viena sau Varșovia, Europa fiind protejată de robia turcească.

Pentru a scăpa de jugul Hoardei de Aur, cnezatele rusești se unesc în secolul XV sub mâna de fier a țarului Ivan cel Groaznic, formând statul rus unit propriu-zis, astăzi înconjurat din toate părțile de imense teritorii străine cotropite. Mai întâi Ermak (un cazac răzvrătit) a extins enorm granițele statului rus, aducând la picioarele țarului Ivan cel Groaznic întreaga Siberie. Mai târziu Habar a lărgit granițele imperiului până la Extremul Orient, însă imensele teritorii cu imense bogății naturale și popoare asiatice barbare nu-i prea satisfăceau pe ruși. Ei se doreau în Europa civilizată. Astfel, țarul Petru I, numit de ruși și cel Mare, a deschis o fereastră în

Europa, lărgind-o, cotropind prin războaiele duse cu suedezii, turcii, polonezii noi teritorii, extinzând granițele Imperiului Rus, de astă dată în Europa. Nereușind să-și realizeze până la capăt planurile, Petru I lasă drept testament urmașilor săi (cunoscutul testament al lui Petru I) realizarea odiosului plan de cotropire și dominare a întregii Europe. După cum a observat și marchizul de Custine, *"...rușii își au privirea permanent ațintită spre noi teritorii, nefiind în stare să mistuie ceea ce deja au acaparat". "Rușii sunt sub dominarea unui gol suflesc, a unui urât, care-i face să caute în cuceriri ceea ce n-au înlăuntrul lor, dar chiar de-ar stăpâni pământul, tot nu s-ar umple"*, vine cu completare Mihai Eminescu. Problema golului suflesc, de care suferă popoarele din stepele rusești, este pusă în discuție și de Lucian Blaga *"în cântecul rusesc răsună ceva din tristețea unui suflet care, stătător sau călător, simte că nu-și va putea ajunge niciodată ținta, adică ceva din deznădejdea sfâșietoare a necuprinsului"*.

Un urmaș și realizator fidel al testamentului lui Petru I a fost Ecaterina II, care prin războaie, viclenie și cruzime a ajuns la Dunăre, deschizând astfel calea spre Constantinopol - visul de secole al rușilor. În acest context este foarte expresiv refuzul poetului britanic Samuel Taylor Coleridge la propunerea Ecaterinei II în 1796 de a deveni istoriograful ei *"...Mă bucur nu de moartea unei femei... Mă bucur de răsturnarea diavolului. Mă bucur de deznădejdea răului întruchipat în ea. Exact acum șase ani a avut loc sângerosul măcel de la Izmail. 30000 de oameni - bărbați, femei, copii - au fost uciși cu sânge rece numai pentru faptul că garnizoana a apărut orașul cu eroism și dârzenie. De ce să mai amintim aici că și-a otrăvit bărbatul, de crimele sale comise în Polonia sau de invazia curentă în Persia, de ambiția atotcuprinzătoare a activității ei publice sau de voluptatea fără margini în orele de răgaz. Nu am nici o dorință de a deține postul de istoriograf pe lângă cneazul întinericului"*. De ce să nu amintim aici și despre „isprăvile” comandanților ruși Suvorov și Kutuzov, ultimul înghâmând peste 30000 de țărani

basarabeni la carele de război, despre jafurile comise de către soldații ruși în interminabilele războaie duse contra turcilor pe teritoriul principatelor românești sub flamura falsă de eliberare a creștinilor de sub jugul musulmanilor?

De secole în calea expansiunii rușilor în sud-vestul Europei s-au aflat țările românești. În secolul XV cea mai mare parte a românilor era deja constituită în două state (Muntenia și Țara Moldovei). Dacă n-ar fi avut loc invazia turcească, unirea principatelor românești s-ar fi realizat în aceeași perioadă, adică în secolele XV-XVI, ca și unirea cnezatelor rusești. O primă încercare de unificare a făcut-o marele voevod Mihai Viteazul. Unirea principatelor românești la 1859 ține de realizarea unui vis de secole al românilor, în pofida rezistenței din partea Rusiei și Turciei. Prezența Rusiei în principatele românești nu era salutăată de masele largi ale populației. Despre aceasta ne vorbesc și mișcările din septembrie 1848, obiectivul cărora era anularea Regulamentului Organic, care reprezenta un suport juridic pentru prezența armatelor rusești în principate.

Așa s-a întâmplat că ori de câte ori românii au luptat alături de ruși, de fiecare dată erau furați. Din alianța României cu Rusia în Războiul Ruso-Turc din 1876 România s-a ales cu pierderea județelor de sud ale Basarabiei. Alianța României cu Rusia în primul război mondial s-a soldat cu ocuparea a peste 2/3 din teritoriu, inclusiv Bucureștiul, de către trupele germane și jefuirea restului teritoriu de către bandele rusești bolșevizate.

Referitor la relațiile dintre România și Uniunea Sovietică (succesorul Imperiului Rus) în perioada antebelică și postbelică, acestea constituie un articol aparte. Imperiul Rus nu s-a împăcat nicicând cu ideea pierderii Basarabiei la 1918, când a avut loc unirea ei cu patria-mamă România. După mai multe încercări de destabilizare a situației în Basarabia, prin organizarea răscoalelor țărănești de la Hotin și Tatarbunar, a altor manifestări cu caracter prosovietic, în sfârșit prin tratatul încheiat de Stalin și Hitler, cunoscut ca tratatul Ribbentrop-Molotov, Basarabia, o parte din Bucovina

și Insula Șerpilor nimeresc în sfera de influență a U.R.S.S., fiind ocupate în 1940. Aderarea României la axa Berlin-Roma-Tokio, ca și a Finlandei, a fost o justificată într-un fel. Cu un an înainte, ambele țări au fost atacate de către U.R.S.S., România pierzând teritoriile nominalizate mai sus, iar Finlanda la rândul ei, apărându-și cu dârzenie independența. Inițial Intrarea României în război contra U.R.S.S. a purtat un caracter de eliberare a teritoriilor românești cotate de U.R.S.S. anterior. Participarea Armatei Române la acțiuni militare în afara granițelor Basarabiei a fost impusă de Wehrmacht. Despre aceasta ne vorbește moralul scăzut al ostașilor români implicați în acțiuni militare departe de hotarele Patriei, ostașului român fiindu-i străină postura de coteritor, în întreaga istorie a existenței lor, țările românești nu au dus războaie de coterire a unor teritorii străine, ci numai războaie de apărare a pământurilor strămoșești. Despre aceasta ne vorbește elocvent faptul că România a fost prima țară din coaliția hitleristă care a aderat la Națiunile Unite, întorcând armele contra Germaniei și contribuind esențial la victoria asupra nazismului, în pofida faptului că după insurecția din 23 august 1944 România a contribuit substanțial la apropierea zilei victoriei asupra nazismului, ea a fost lăsată de către aliații occidentali la cheremul rușilor. Și acestea s-au comportat cu ea ca și cu o țară înfrântă. România a fost obligată să plătească, conform Armistițiului, 300 milioane de dolari SUA ca reparații de război timp de 6 ani. Însă rușilor și această sumă li s-a părut mică. Folosindu-se de prezența Armatei Roșii în România, cu concursul unor marionete din organele puterii românești, deja la 30 iunie 1946 România achitase suma de 1352.421.958 dolari SUA (D.Danielopol, Jurnal parizian. Documente confidențiale), depășind în mai puțin de 2 ani de peste 4 ori suma prevăzută pentru 6 ani. La sfârșitul celui de al 2-lea război mondial economia României se afla într-o situație precară, în primul rând, pentru că țara plătea reparații de război Uniunii Sovietice, imediat după semnarea la Moscova la 13 septembrie 1944 a armistițiului

cu Națiunile Unite, în al doilea rând, jaful practicat de trupele "eliberatoare" a provocat imense pagube economiei naționale. România a continuat și după 1946 până către anii 60 să plătească "tributul", sumele plăților depășind de zeci de ori cele fixate inițial. De menționat aici și cei peste un miliard dolari - contribuția României prin participarea la războiul antihitlerist.

Extras din raportul vicemareșalului Stevenson, șeful misiunii militare engleze la București (22 iunie 1945):

„...Am privit de mai mult timp cu îngrijorare crescândă atitudinea Rusiei față de respectarea articolelor economice din Convenția de Armistițiu. Acum ne vedem obligați să admitem că grija rușilor pentru aplicarea termenilor Armistițiului se limitează numai la propriile beneficii - economice, politice și militare... în urmărirea acestui țel nu au luat în seamă nici un fel de considerații pentru dreptate sau fair-play și au încercat să-și legalizeze jaful... După ce au confiscat toate bunurile transportabile disponibile, acum sunt în căutarea de căi și mijloace, folosind ocupația militară, să profite pe scară largă de economia acestei țări... Nu trebuie pierdut din vedere faptul că România a fost cea mai estică dintre fostele state satelite inamice aflate sub dominația germană, prima invadată de Armata Roșie, cea mai apropiată de Rusia și cea mai depărtată de influența britanică, în plus, România este o țară bogată, foarte potrivită pentru jaf. Faptul că politica Rusiei este să jefuiască și apoi, dacă e necesar, să încerce să-și justifice acțiunea prin interpretarea greșită a unor idei general acceptate este poate cel mai bine ilustrat de cele menționate”.

Extras din memorandumul dlui Paul Poenaru, președinte al Mișcării Naționale a Românilor Democrați „Memorandum des Roumains Libres a la Conference de Paix pour la Roumanie, Paris, septembre, 1946”:

„...Cauzele incredibilelor noastre negocieri pot fi reduse la doua motivații principale: prima ar fi situarea României în calea expansiunii rusești. Ea se află pe singurul drum european care duce la Bizanț, cetate la a cărei cucerire

au visat toate spiritele politice ruse; cea de-a doua este vasta bogăție a țării Românești, care este un pământ al făgăduinței, obiect al aspirațiilor popoarelor acaparatoare și puternice... Mirajul comorilor române i-a atras întotdeauna pe germani și ruși. În afara Rusiei, nu mai există o a doua țară europeană care să se poată compara cu România în privința petrolului, sării, aurului, argintului, fondului forestier, podgoriilor etc... Putem afirma, fără nici o exagerare, că România este singura țară în Europa (exceptând U. R. S. S.) care dispune de cel mai considerabil stoc de metale prețioase, adică de 1300 miliarde franci elvețieni.

Nimic nu mai funcționează normal în România, întregul mecanism este defect. O armată străină de 2 milioane de oameni, care staționează pe teritoriul țării noastre și este întreținută de aceasta din urmă, a fost pentru noi unul dintre motivele majore ale dezastrului nostru financiar. Dacă țări ca Franța nu pot să-și permită întreținerea unor armate superioare de 500000 de oameni fără ca un astfel de fapt să determine niște cheltuieli de până la 8 miliarde franci lunar, ceea ce ar reprezenta o povară foarte grea pentru economia țării, atunci cum se poate crede că România ar putea să acopere la nesfârșit cheltuielile unei armate de patru ori mai numeroasă? Or, doar pentru primul an România i-a plătit Armatei Roșii aproximativ 300 milioane dolari, ceea ce reprezintă aproximativ 45% din bugetul național... La cursul dolarului de 36000 lei o tonă de benzină de avion livrată U. R. S. S. este facturată la 6116 lei, iar o tonă de benzină auto este exportată pentru suma de 3635 de lei, în timp ce la societatea „Fob” Constanta prețurile de export sunt cotate la 153900 de lei și, respectiv, la 114850 lei. Transporturile romane, maritime și fluviale, precum și porturile, au trecut în proporție de 50% în proprietatea deplină a U. R. S. S.

Cu toții am celebrat data de 23 august 1944 ca marcând sfârșitul dominației naziste. Tutela Germaniei, ca orice alt fel de tutelă, i-a fost odioasă României. Am sperat într-o întoarcere a libertății, dar, spre marea noastră decepție, am căzut într-o nouă sclavie, la fel de grea ca și cea

dintâi, cu această singură diferență că înaintea acestei date țara nu a cunoscut privațiunile și restricțiile pe care le resimte atât de acut astăzi...".

Extras din nota „Erorile României nu au fost decât consecința conjuncturilor europene” în legătură cu capacitatea de plată a României pentru uzul Conferinței de Pace (mai 1946): "...România a fost prima țară de pe frontul estic care a întors armele împotriva Germaniei. România a făcut posibilă o înaintare aliată de o mie de kilometri în câteva săptămâni. România a pus la dispoziția Aliatilor mijloace de transport intacte, combustibili lichizi în cantitate mare, precum și o armată între 14 și 19 divizii. În lupte sângeroase, în Ungaria și Cehoslovacia, ea a suferit pierderi de 158000 de vieți omenești în 6 luni, adică aproape jumătate din totalitatea pierderilor Marii Britanii pe parcursul întregului război.

Toate Națiunile Unite sunt responsabile de a fi tolerat ca România, chiar dacă a îndeplinit cu strictețe toate clauzele Convenției de Armistițiu - să fie supusă unei ocupații militare rusești, să fie condusă de un guvern impus de către U. R. S. S., și să fie obligată să semneze "acorduri de colaborare" economice cu U.R.S.S., acorduri care reprezintă, de fapt. monopolizarea de către sovietici a tuturor ramurilor economiei românești (petrol, transporturi, porturi, bănci etc.). Pe de alta parte, să nu uităm că aservirea economică aduce întotdeauna cu sine aservirea politică: exemplul german este prea recent pentru a-i putea uita consecințele.

I. Diminuarea potențialului economic și financiar, al României în urma pierderilor teritoriale.

În urma pierderilor teritoriale, averea națională s-a redus de la 8717 milioane la 6220 milioane dolari S. U.A. Venitul național s-a diminuat de la 1674 milioane la 669,544milioane dolari, adică cu 60%, în perioada septembrie 1944 - septembrie 1945. Capacitatea de export a scăzut de la 135951000 la 34259000 dolari...

II. Consecințele economice și financiare ale aplicării Convenției de Armistițiu în cazul României.

a. Comparând plățile efectuate de către România, în aplicarea Convenției de Armistițiu, venitul său național din perioada septembrie 1944 - septembrie 1945. observăm că pentru un venit total de 669544000 dolari România a plătit 607560000 dolari, adică 91%.

b. Pentru a finanța plățile efectuate în virtutea Convenției, statul român a trebuit să recurgă la emiterea masivă de bancnote, cu alte cuvinte, sa distrugă moneda națională.

III. Confiscări și abuzuri în afara oricăror clauze ale Convenției de Armistițiu.

1. România s-a întors împotriva germanilor și a început să lupte alături de aliați la 23 august 1944. Circa 12 zile mai târziu Armata Roșie a capturat flota militară, maritimă și dunăreană și a transportat-o în Rusia, în același fel s-a procedat și cu o parte a flotei comerciale. Cu ce drept U.R.S.S. păstrează aceste nave, și de ce în septembrie 1945 ne-a înapoiat doar 18 unități militare din cele mai vechi, din cele 119 capturate?

2. Mai mult de 20000 de vagoane și locomotive, mii de automobile și camioane au fost ridicate de pe teritoriul român de către U. R. S. S.

3. Abuzul cel mai flagrant este constituit de menținerea unei numeroase armate sovietice pe teritoriul român, care a variat de la 2,5 milioane la 1 milion de oameni aproximativ, chiar și după sfârșitul ostilităților.

Crimele enumerate reprezintă doar o picătură în mare din totalul fărâdelegilor comise de sovietici față de români în perioada de după război până prin anii 70. Dacă teritoriul cuprins în actualele hotare ale României a scăpat într-o măsură oarecare de influența Rusiei, atunci nordul și sudul Basarabiei, o parte din Bucovina mai rămân încă sub influența slavă (ucraineană). O altă parte a teritoriului românesc, constituită în statul pe nume Republica Moldova, rămâne în continuare sub influența Rusiei din cauza miopiei politice a foștilor și actualilor lideri. Forțele democratice de nenumărate ori au atenționat vârful puterii de la Chișinău

asupra inoportunității intrării Republicii Moldova în C.S.I. Forțele proimperiale ghidate de Rusia i-au impus Republicii Moldova războiul de la Nistru, aducându-i enorme prejudicii materiale și morale. Astăzi, după ce criza economică din Rusia a trecut ca un val rece și peste economia Republicii Moldova, aducând pierderi de sute de milioane de lei, majoritatea liderilor politici recunosc necesitatea căutării altor piețe de desfacere a producției basarabene. „*Este lipsită de orice logică orientarea Guvernului nostru doar spre piața răsăriteană, unde prețurile sunt de 3-4 ori mai mari decât în Europa*” se lamenta acum 4 ani, și pe bună dreptate, directorul fabricii “Farmaco”, Eugen Cardaniuc. „*Un kilogram de ampicilina, bunăoară, costă la ruși 283\$, iar la italieni doar 67...*”. Astăzi, după 7 ani de așa-numită independență a Republicii Moldova, suntem în continuare dependenți atât economic, cât și politic de Rusia. Scoaterea cât mai urgentă a R.M. de sub influența rusească ar trebui să fie o preocupare permanentă a tuturor forțelor politice de la Chișinău, care se consideră naționale și democratice.

(Literatura și Arta, nr.50,1998)

O LIMBĂ AVEM, UNA SINGURĂ

„N-avem două limbi și două literaturi,
ci numai una, aceeași ca peste Prut”.

(A.Mateevici)

Recunosc, am avut unele rezerve referitor la faptul dacă face sau nu să-mi expun părerea față de această nouă creatură a lui V.Stati, care numai „*dicționar moldovenesc-românesc*” nu este. În primul rând, am considerat că e de datoria specialiștilor să-și expună părerea pe marginea acestui pretins dicționar. În al doilea rând, am considerat că ar fi o onoare prea mare să i se acorde atâta atenție unui lucru de nimic. Dar, analizând circumstanțele în care a apărut această „*capodoperă lingvistică*” (chiar în ajunul întâlnirii de lucru a celor doi președinți – al României, I.Iliescu, și al Republicii Moldova, V.Voronin) și declarația acestuia din urmă, făcută la conferința de presă, că a vorbit cu Dl Iliescu în limba moldovenească, am înțeles că V.Stati este doar un pion, un executor, ce-i drept, foarte fidel și cu multă „*inițiativă*”, docil în mașina propagandistică a puterii comuniste. De asemenea, îmi aduc aminte că acum un an vicepremierul V.Cristea se crucea, spunând că manualele de istorie a Moldovei (ale aceluiași autor) au fost repartizate de către guvern prin școli nu în calitate de manual, ci ca o carte oarecare. Acuma știm că din toamnă pentru cca 50 de școli el va deveni manualul de căpătâi în studierea istoriei integrate a „*marelui popor moldovenesc*”. Așa se va întâmpla mâ-i fac o mică analiză (mai mult ce ține de structură). Pentru aceasta a trebuit să cumpăr un exemplar (nu doream ca prin cumpărarea acestui pretins dicționar să vărs banii mei în buzunarul lui V.Stati, dar am găsit o variantă de compromis) și să urmăresc sfatul autorului de a-mi expune părerile numai după ce îl voi studia cu creionul în mână. Așa am și făcut. Acest lucru m-a costat mai multe seri, dar acum pot să spun ce gândesc despre acest cuvântelnic cu referiri la exemple concrete, fără să fiu învinuit

de autor că nici măcar nu l-aș fi răsfoit. Deci s-o luăm de la început.

1. Pretinsul „dicționar moldovenesc-românesc” poate fi considerat, în cel mai bun caz, doar un dicționar explicativ al unui grai (de altfel, pe reversul foii de titlu este indicat: „Dicționar moldovenesc explicativ”, lucru menționat și de Dl A.Donos în articolul „*Un dicționar care spulberă posibilitatea existenței a două limbi paralele*” publicat în LA, nr. 32, 2003, și acela foarte limitat, vorbit doar în unele sate din regiunea Rîbniței. V.Stati practic nu a folosit cuvinte din graiul moldovenesc vorbit în majoritatea localităților noastre. Chiar în „*Expunere pe motive*” autorul recurge la o serie de falsuri, atacuri bătărănești în adresa unor personalități, inclusiv politice, din România, făcând mai multe greșeli gramaticale, nepermise unui ditamai specialist în domeniul limbii, fie și moldovenească, precum o numește V.Stati. El irosește pagini întregi pentru a explica lucruri minore. Drept confirmare a teoriei sale privind primatul „limbii moldovenești” asupra celei române V.Stati aduce cuvintele lui G.Călinescu „*Sevele limbii (se are în vedere limba română) vin mai ales din Moldova*”. E absolut corect dle-tovarăș Stati, însă nu poate știrbi prestigiul și denumirea limbii române.

2. Cca 30% din cuvintele scrise în partea stângă, pretinse că sunt „moldovenești”, se regăsesc în DEX, ultima ediție. Deci, se poate vorbi de un adevărat plagiat. Acest lucru l-au menționat cu lux de amănunte dl N.Dabija în articolul său „*Dicționare pentru handicapați*” din nr 32(2003) al LA.

3. Dicționarul abundă în diferite arhaisme, care, chiar dacă sunt românești, nu se mai folosesc demult în limba literară. Pentru a-și argumenta ideile V.Stati recurge la diferite dicționare românești mai vechi, editate în anii 1931, 1955-57, ignorând complet ultima ediție a DEX-ului limbii române, și la operele cronicarilor M.Costin, Gr. Ureche etc. În această ordine de idei i-aș recomanda lui V.Stati să-i sfătuiască pe lingviștii ruși să treacă la limba slavonă veche (e cam tot aceea).

4. Alte cca 40% sunt rusisme implantate în transnistria în special în perioada sovietică, autorul dându-le drept „cuvinte moldovenești”. Sunt de la țară, însă aici nu am auzit: *acații*, *barabulă* (cartofi), *bumașcă* (bancnotă), *her* (amnar), *horilcă*, *ictarnic* (la noi se spune cotaș), *mîneștergură* (se întâlnește de 14 ori), *oncupcic*, *pampușcă*, *păducherniță*, *pațanoșchi*, *pașolvon*, *plumb de carandaș*, *rodilcă*, *scameică*, *chișcă* (să i se spună la maț), *catușcă*, *ciripiță*, *hladeaucă*, *hladilcă*, *hlebnic*, *cacealcă*, *colească*, *calistircă* (sapă mică), *camușcă* (în sens de piatră scumpă), *cartocică*, *coneț*, *coropcă*, *crîșcăm*, *doroșcă*, *fortocică*, *perednic*, *podușcă*, *pojarnic*, *portnoi*, *preamoi* (vin negru), *puhuială* (pânză de păiangen), *parnișe*, *a sovetăi*, *spelcă*, *sposobnic*, *stacan*, *stanoc* (se întâlnește de 10 ori), *sumcă*, *strușcă*, *suverenitetcă* (în sens de tizăc), *șvanarog* (șiret de pantofi), *tanțăvai* (cântec de nuntă), *tehuială* (zăpăceală), *teleagă*, *taz toșolcă*, *trivogă*, *țaharcă*, *țicnal* (fluiet), *ușancă*, *zal* (casa mare) și încă multe altele.

Mai mult decât atât la unele cuvinte curat românești, scrise în partea stângă și date drept cuvinte „moldovenești”, V.Stati inventează cuvinte rusificate, scriindu-le în partea dreaptă a dicționarului, pretinzându-le ca românești. De exemplu: *iscălitură* (mold.) – *podpisă* (rom); *iscodeală* (m)-*dopros*(r); *ispită*(m)-*iscușenie*(r); *lentă*(m)-*pleteancă*(r); *luare* (la armată) (m)-*nabor*(r); *luntre*(m)-*lotcă*(r) (în DEX este indicat că este de origine slavă); *a îndura*(m)-*a tîrpi*(r); *păpușoi*(m)-*cucuruz*(r) (de ce nu porumb); *scoică*(m)-*racușcă*(r); *făcător*(m)-*tvoreț*(r); *franzelă*(m)-*bulcă*(r) (în DEX este prezentat ca regionalism de origine ucraineană); *mărturisire*(m)-*pacaianie*(r); *răbdare*(m)-*tîrpenie*(r); *pîră*(m)-*panoslu*(r)??; *sous chipărat*(m)-*vinograd*(r); *căpetenie*(m)-*nacealnic*(r); *a înmulți*(m)-*a umnoji*(r); *ocină*(m)-*dostoianie*(r) și multe altele. Aceste cuvinte ori lipsesc cu desăvârșire în DEX, ultima ediție, ori sunt date ca regionalisme.

În „cuvântelnicul” lui Stati totul e cu fundul în sus. De

exemplu: *căldărușă* pentru toată lumea înseamnă *căldare mică*, la Stati însă e „*ceaun*”; *ceainic*, la Stati înseamnă „*butoi*”; *epure-„știucă”*; *păiangen* - „*greier*”; *greier* - „*harmasar*”; *încărcată* - „*gravidă*” etc. Ceea ce la buni creștini cuvântul „*împărtășit*” are un sens cuvios, la Stati e „*cherchelit, beat*”.

5. Dicționarul este lipsit de orice structură logică și reprezintă un amalgam de cuvinte din diverse domenii, inclusiv cel al tehnicii, biologiei etc. De exemplu, cuvântul *rindea* și derivatele lui se întâlnesc în toate paginile „dicționarului” de 73 de ori. Care e motivația? Atât de bogată este „*limba moldovenească*”? Probabil, din mare dragoste față de I.Druță (acum sunt de aceeași parte a baricadei), V.Stati dă explicația cuvântului horodiștean – „locuitor al satului Horodiște”. Dar ce ne facem cu numele locuitorilor din celelalte mii de localități? În alt loc se dă denumirea unui soi de struguri „*basarabschi*”, pretinzând că e „*moldovenesc*” (ceea ce e o prostie). Dar ce ne facem cu denumirile a sute de soiuri de fructe, legume, cereale etc., majoritatea în limba rusă, în special cele obținute în perioada sovietică? Pe alocuri s-au dat câteva nume de popoare (de ex.: *mordvin, lezghin, hahol, velicorus* ș.a.), dar de ce doar acestea. În mai multe locuri figurează (probabil în satul său de baștină) vacile fătate în toate cele șapte zile ale săptămânii (de ex.: *lunaia, marțoala, mercan, joian, duman* etc.). La explicarea cuvântului „*moldovenesc*” și a derivatelor lui V.Stati a folosit tocmai 5 pagini pentru cele cca 50 de cuvinte. Cine mai poate spune că V.Stati nu este un adevărat patriot al „limbii moldovenești” și al „țării” Moldovei. Pentru explicarea cuvintelor „*moscal*” și a derivatelor lui el a recurs tocmai la definiții, iar pentru explicarea cuvântului „*românie*” – la doar două și acelea cu greșeli, neiertătoare pentru un pretins lingvist. Ce sens ar avea cuplurile de cuvinte *vecinie-rumînie, țaran-român*? De asemenea este ofensator sensul cuvântului *iobag (șerb) (m)-rumân(r)*. În țările românești (spre deosebire de Rusia) nu a existat șerbie. Românii puteau fi argați la boieri, dar nu șerbi.

Cei drept, țiganii erau șerbi la boieri. V.Stati, în calitate sa de pretins istoric, trebuie să cunoască acest lucru. Prin urmare comite intenționat un fals.

6. Pentru ași face „*cuvântelnicul*” mai voluminos (așa cum se cade unui dicționar al unei limbi stimabile cum este „limba moldovenească” a lui Stati), autorul a recurs la fals și înșelăciune. În dicționarele veritabile (cum ar fi de exemplu DEX-ul și altele) în partea stângă cuvântul respectiv este scris o singură dată, iar în cea dreaptă - toate sensurile posibile. Ce face autorul? El scrie în coloană cuvântul respectiv (sau derivatul său) de atâtea ori câte sensuri are, repetându-se de la 5 până la 20 de ori. Pentru a fi mai credibil am analizat 4 pagini la rând. De exemplu: la p.282, din 47 de cuvinte scrise în coloană 29 se repetă, deci în realitate sunt doar 18 cuvinte noi, ceea ce reprezintă circa 38%; la p.283 – 42%; la p. 284-36%; la p. 285-43%. În medie numărul cuvintelor care nu se repetă reprezintă circa 40%.

Și atunci ce rămâne din acest ditamai „*dicționar moldovenesc-românesc*” de tocmai 19000 de cuvinte? Circa 40% din cuvinte, care nu se repetă, reprezintă 7600 de cuvinte. Din ele circa 30% sunt preluate din DEX, adică circa 2300 de cuvinte. Alte circa 40% din cuvinte sunt rusisme, adică circa 3000 de cuvinte. Restul ce a rămas (circa 2300 de cuvinte), sunt inventate de V.Stati sau pescuite de lângă Râbnița.

De exemplu, țăranul nostru, spunând în frumosul grai moldovenesc al limbii române: „*Am mâncat colțunași cu cartofi și am băut un pahar de vin roșu*”, va trebui să spună în „limba moldovenească” a lui Stati: „*Am hălit haidamaci cu chelea cu handraburci și am chilit pe gîtireadză o haleaucă de preamoi*”. Cum vă place? Ce s-ar alege atunci din graiul viu moldovenesc dacă oamenii din satele noastre vor începe a vorbi după „dicționarul lui Stati?

(Literatura și Arta, nr.35, 2003)

PĂZEA! RENAȘTE VELIKORUSISMUL

„De unde atâta țăfnă velicorusă la unii reprezentanți ai acestei națiuni. O națiune care și-a sacrificat doar într-un secol cca 70 mln de conaționali poate fi considerată rasă superioară?”

Drept imbold de a reveni la această temă extrem de delicată a servit un dialog auzit întâmplător într-o dimineată la o stație de troleibuz. Cum se obișnuiește în ultimul timp în municipiul Chișinău practic în majoritatea stațiilor de troleibuz sunt construite magazinașe, buticuri, minibaruri etc. Dintr-un astfel de minibar în acea dimineată ieșeau 4 persoane aghesmuite: doi tineri și două tinere. Prin comportamentul lor tinerele dădeau dovadă că făceau parte din categoria așa numiților „*fluturași de noapte*”. În discuțiile lor s-au exprimat în termeni agresivi despre români (basarabeni). Fiind atenționați de femeia, care făcea curățenie că nu e frumos să vorbești așa despre un popor, una dintre dudu, reprezentantă a pretensei rase superioare, a răspuns obraznic „*Nu-i iubesc pe moldoveni. Sunt o rasă de țigani (Ia moldavan ne liubliu. Eto țyganskaia rassa)*”.

Cum vă place? Iată care este rezultatul adevăratei educații pușkiniste. Venerat până mai ieri de mulți, venerat și astăzi de unii (nu neapărat doar de ruși, mai sunt, cu părere de rău, și conaționali fără coloană vertebrală), acest reprezentant de vază al „*marii culturi ruse*” și-a exprimat într-un stil pur rusesc recunoștința față de poporul care l-a găzduit în anii de exil. Să ne amintim doar de unele expresii: „*moldovenii sunt berbeci (moldavane barany)*”, „*moldovencele sunt toante (moldavanki dury)*”, „*Vă închipuiți ce popor locuiește aici în Basarabia: oamenii mănjesc casele cu balegă de cal (Vy predstavleae kakoi narod jiviot v Bessarabii: liudi majut doma konskim navozom)* etc.

Sunt sigur că astfel de perle pușkiniste rostite la adresa noastră sunt auzite zilnic în puzderia de localuri publice care au apărut ca ciupercile după ploaie. La auzul acestor cuvinte mă

gândeam cu durere în suflet că am ajuns în propria țară să fim etichetați de niște pripășiți și progeniturile lor. Dar pretinsa „*duduie* cunoaște măcar ceva din istoria acestui popor pe capul căruia a venit? De unde să știe această „*țată*” că acest popor, poate prea ospitalier, prea răbdător, are o istorie multimilenară. Că acest popor s-a creștinizat benevol chiar la începutul apariției creștinismului, iar strămoșii ei au fost creștinizați cu forța doar peste circa 900 de ani. Oare nu e vina noastră că nu i-am impus să ne respecte (cum au făcut-o cei din Țările Baltice). Am neglijat totalmente proverbul „*Cine cedează degetul va trebui să cedeze și mâna*”.

Oare modul în care se studiază Istoria Românilor, limba română în școlile ruse este satisfăcător? Chiar dacă sunt incluse ca obiecte de studiu obligatoriu în programele școlare studierea se face mai mult formal, fără a li se cere elevilor cunoașterea profundă a materiei. Doar nu vor fi lăsați repetenți elevii (de altfel, cu cunoștințe bune la alte obiecte, chiar și la limbile străine) din cauza limbii române de care nu au nevoie. Te confrunți deseori cu faptul (mai ales, în comisiile de admitere) că absolvenți alogeni ai liceelor nu sunt în stare să susțină un dialog elementar, să scrie o simplă cerere în limba română. La capitolul de cunoaștere a istoriei românilor același rezultat. Dar am avut în acest deceniu de „*independență*” mai mulți funcționari parcă de ai noștri, inclusiv în postul de ministru al educației. Însă nu s-a făcut prea mult.

Promovarea pe toate căile a învățământului superior privat (chiar de către unii „*miniștri de ai noștri*”) s-a făcut mai mult pentru ruși, fiindcă puțini români sunt în stare să achite taxele de studii, deoarece majoritatea lucrează în funcții rău plătite sau, în genere, nu au un loc de lucru stabil. Iar dacă se mai întâmplă ca un țăran să-și dea copilul la învățătură contra plată o face cu mari greutăți. Pe timpuri posturile de conducere erau ocupate de ruși în proporție de 80%, ei reprezentând doar 13% din totalul populației. Chiar dacă aparent în plan administrativ situația s-a schimbat (actualmente multe posturi

sunt ocupate de români prin naștere însă nu și prin convingeri) în plan economic a apărut un aspect nou al așa-numitei economii de piață. O bună parte a economiei Republicii Moldova (atât cea legală, cât și cea subterană) se află în mâinile alogenilor. Evident că posturile bine plătite sunt ocupate, în special, de ruși, mai ales după decizia guvernului Braghiș privind întocmirea documentelor și în limba rusă (de fapt, în limba română nici nu mai sunt întocmite). Acest lucru exercită o influență substanțială asupra tuturor domeniilor, inclusiv și asupra învățământului.

Regimul auster la care a fost supus învățământul superior în ultimul deceniu a creat unele probleme în instituțiile de stat. O bună parte din plata serviciilor comunale (apă, electricitate, căldură), procurarea echipamentului și chiar salarizarea parțială a colaboratorilor se fac din contul banilor acumulați de pe urma contractelor. De aceea este explicabilă tendința administrațiilor universităților de stat de a primi cât mai mulți studenți uneori în detrimentul calității instruirii, și de a extinde instruirea în limba rusă - limbă solicitată de studenții contractuali. Astfel, procesul de studii în universități, care, pe parcursul ultimului deceniu, a atins un progres substanțial în vederea predării obiectelor în limba română și asigurării bazei didactice în limba maternă, azi devine tot mai rusificat. De fapt, ne întoarcem în mod pașnic la situația de lână la 90, când, după numărul de studenți în instituțiile superioare, la mia de locuitori, basarabenii erau pe unul dintre ultimele locuri, depășindu-i doar pe Țigani și găgăuzi (iar în fosta u.r.s.s. erau pe locul 36).

Acapararea de către ruși și forțele proruse a puterii economice la care recent s-a adăugat și cea politică a creat o situație alarmantă. Velicorusismul este în renaștere. La această stare „*contribuie*” într-un mod esențial și indiferența noastră proverbială. Puține sunt cazurile când unii reprezentanți ai „*rasei superioare*” primesc riposta binemeritată. De cele mai multe ori înghițim „*gălușca*”. Poate prea multă smerenie și

blândețe ni s-a cultivat în sânge pe parcursul sutelor de ani de ocupație de tot soiul. O parafrazăre a unui proverb românesc nu prea reușit sună în felul următor „*Capul plecat sabia nu-l taie, dar taie ghebul*”. Dacă nu vom conștientiza acest lucru v-om deveni în scurt timp o frântură de națiune fără coloană vertebrală, fără mândrie națională.

Indiferența care ne-a străpuns până în măduva oaselor ne joacă festa. Indiferenți la locul de muncă, indiferenți în locurile publice extrem de „*poluate*” cu pornografie verbală, indiferenți la alegeri, indiferenți în familie (în special a celor mixte), fiind o rușine ca copiii să nu-și cunoască limba națiunii căreia îi aparțin, în mare parte indiferența ne-a făcut să pierdem puțin câte puțin totul ce am obținut cu atâta greu. Prin indiferența noastră (și prostia liderilor partidelor de dreapta) i-am adus în fruntea țării nu pe cei mai breji (voronini, ostapciuci, mișini etc.). Prin indiferența noastră și apatia față de partide am asigurat apariția puzderiei de partidute de dreapta cu lideri orgolioși, corupți în sens eminescian „*Tendința de a se gira în om mare fără merit, aceasta este corupția adevărată, ale cărei urmări sunt ura și invidia contra oricărui merit adevărat și cocoțarea nulițăților în acele locuri, la care numai o înaltă inteligență sau un caracter extraordinar dau drept*” (M.Eminescu, Opera politică, I, p.294), care nu se vor uni niciodată. Este strict necesară o reînnoire a clasei politice de dreapta de la Chișinău capabilă să creeze o adevărată opoziție comunistilor (cea existentă parlamentară nu poate fi numită opoziție în virtutea nesemnificativității ei. „*Frontul popular trebuie să conștientizeze faptul că nu poate influența cu nimic lucrul parlamentului*”, declara Mișin în unul din interviuri). Este anormal pentru o țară democratică europeană ca, după o jumătate de an de la rușinoasele alegeri parlamentare, nici unul dintre liderii partidelor pierdante de dreapta nu a demisionat. Voronin se joacă cu democrații ca pisica cu șoarecele. El declara inițial că va face de urgență reforma teritorială (prea mulți susținători de ai săi de rang raional sunt fără posturi), alegerile locale fiind preconizate chiar pentru

această toamnă. Le-a mai dat democrațiilor un răgaz de câteva luni, fiind convins că ei nu se vor uni.

Ce le-ar încurca liderilor partidelor de dreapta să mizeze pe o personalitate din afara rândurilor lor (din rândurile lor au demonstrat că nu pot găsi - a se vedea alegerile președintelui, chiar și cele parlamentare), să realizeze necondiționat unificarea reală a forțelor de dreapta și, astfel, să demonstreze prin fapte (nu numai în vorbe) că-i vor binele acestui popor. Mai puțin să fie învinuit moș Ion de venirea comuniștilor la putere fiindcă „*a aștepta să culegi altceva dintr-un pământ decât ceea ce a fost semănat în el, ar fi o copilărie*” (M.Eminescu, Opera politică, II, p.229). Să fie mai autocritici. Să înceteze să se vadă mici napoleoni, să dea mai puțină crezare celor ce-i laudă, fiindcă în mare parte ei procedează aidoma șarpelui din rai. Fraza privind unificarea forțelor de dreapta a devenit deja banală. Atât de mult se vorbește despre unificare și atât de puțin se face pentru ea.

Dacă acest lucru nu se va întâmpla într-un viitor mai apropiat pentru prelinșii eliberatori și progeniturile lor vom rămâne și în continuare oameni de categoria a doua. Românii din partea stângă a Prutului vor invada și în continuare piețele clandestine de muncă din țările bătrânei Europe.

(Literatura și Arta, nr.40, 2001)

REUNIREA NU MAI ESTE UN MOFT, CI A DEVENIT O NECESITATE STRINGENTĂ

„Dreptul de a ne uni toți românii într-un singur stat nu ni l-au dat războaiele sau tratatele, ci realitatea cea mai vie. Granițele noastre n-au fost de cucerire, ci de restabilire a unui drept natural pe care toate popoarele Europei l-au realizat de la cele mai mari până la cele mai mici”.

(Lucian Blaga)

Dacă Republica Moldova este cu adevărat independentă statal de Moscova, iar România este cu adevărat Țară-Mamă, atunci ce ne împiedică să ne re-unim? Iată o întrebare al cărui răspuns încărcat de incertitudini ne tulbură conștiințele ori de câte ori o punem.

În articolul ce urmează vom încerca să răspundem la această întrebare, analizând, în măsura posibilităților, argumentele pro și contra reîntregirii. Pentru început vom încerca să evidențiem cele mai importante domenii, care determină existența unui stat și în care această analiză ar fi mai pronunțată, iar argumentele - mai convingătoare. După părerea mea, aceste domenii ar fi: învățământul și cultura; economia națională; securitatea națională; protejarea drepturilor naționale și individuale.

Analiza ar fi incompletă, ar pierde din efectul de convingere, dacă nu am reaminti aici unele momente istorice bine cunoscute, legate de această problemă.

Se știe că majoritatea popoarelor din Europa erau fărâmițate teritorial. Până la unificarea și formarea statului italian pe teritoriul peninsulei Apenine existau o puzderie de stătuțe, care se războiau între ele permanent, devenind o pradă ușoară pentru invadatori (cum a fost ocuparea nordului Italiei de către imperiul Austro-Ungar). De asemenea, pe teritoriul actualei Germanii, până la mijlocul secolului al 19^{lea} existau o mulțime de state, fapt ce crea dificultăți enorme

negustorilor ambulanți. Același lucru a fost și în Rusia. Existând separat cnezatele rusești au devenit o pradă ușoară pentru hoardele tătare. Numai unindu-se sub cneazul Dmitri Donskoi au reușit să scape de jugul Hoardei de Aur, ulterior ei însuși devenind cotropitori și asupritori ai sute de popoare. Același procese s-au petrecut și în Spania, mai puțin în Franța. Formarea statelor unitare devenise o necesitate stringentă, care a fost realizată de personalități recunoscute.

Necesitatea unificării principatelor române a apărut încă în Evul Mediu, odată cu apariția primejdiei invaziei turcești. Pentru ideea unirii și-au sacrificat viețile marii înaintași ai neamului: domnitorii Mihai Viteazul, Ioan Vodă cel Cumplit, întreaga familie Brâncoveanu ș.a. La mijlocul secolului XIX-lea ideea Unirii tuturor românilor plana în aer, urma doar să fie materializată. Acest lucru îl simțeau chiar și străinii. Mai bine, poate, decât a putut s-o exprime vreun român, ziaristul francez Hippolyte Desprez într-un articol înserat în publicația „*Revue des Deux Mondes*” face următoarea apreciere cu privire la dezvoltarea spiritului național românesc în ajunul revoluției din 1848: „*Prost slujit de oamenii pe care i-a adus la putere, persecutat cu înverșunare de greci și de ruși, slab încurajat de turci, românismul supraviețuiește totuși și prosperă; el domnește în Moldo-Vlahia, stăpânește Bucovina, Ungaria răsăriteană, Transilvania, în ciuda maghiarilor, Basarabia, în pofida rușilor, și a stabilit între toate țările române o legătură de idei și de interese nu mai puțin puternică decât cea de sânge, întreagă Românie este fidelă acestei credințe de neam... Moldo-Vlahia rămâne până în prezent punctul spre care converge și unde se concentrează această mare activitate a spiritelor, și tot aici, orice ar face fanarioții și rușii, ideea are cele mai multe posibilități de a se materializa în faptă...*”. Rusia însă, în circulara contelui Nesselrode, adresată misiunilor diplomatice, la 19/31 iulie 1848, subliniază „...constituirea unui stat unitar românesc ar pune în primejdie integritatea celor trei imperii vecine, amenințând echilibrul Europei” (cam tot așa cântă și

neovelicoruşii de astăzi referitor la problema retrocedării teritoriilor româneşti aflate astăzi în componenţa Ucrainei). Însă nimic nu mai putea opri dorinţa nestăvilită a românilor de trăi împreună. Iată ce spune Iorga într-un articol de ziar: *„A sosit un ceas pe care-l aşteptam de peste două veacuri...A sosit ceasul în care cerem şi noi lumii, cinstit, cu jertfa a tot ce avem, ceea ce alte neamuri, mai fericite, au de atâta vreme, unele fără să fi vărsat o picătură de sânge pentru aceasta...”*.

Începutul creării statului unitar român a fost marcat prin realizarea Unirii Principatelor Româneşti - a Moldovei (fără o parte a Basarabiei, cotoprite de Rusia Ţaristă, şi Nordul Bucovinei, cotoplit de imperiul Austro-Ungar) şi Munteniei de asemenea mutilată) la 1859 de către marele înaintaş Alexandru Ioan Cuza. Realizarea la 1918 a Marii Uniri a fost un act foarte important pentru naţiunea română. În perioada interbelică statul român a realizat succese incontestabile practic în toate domeniile şi în toate provinciile, cu toate că, fiind proaspăt format, nu se afla la stadiul de dezvoltare economică, ce i-ar fi fost permis de resursele naturale şi potenţialul uman.

Teritoriul dintre Prut şi Nistru, cotoplit şi numit de ruşi Basarabia - parte integrantă a Moldovei voievodale, de asemenea, s-a bucurat de atenţia vechiului regat. Deosebit de importantă pentru soarta ţăranilor basarabeni a fost reforma agrară, înfăptuită în Basarabia în perioada 1920-1923. Aceasta a permis realizarea unui salt esenţial în agricultură, vitărit, viticultură etc. De exemplu, suprafeţele de vie au crescut în perioada 1918-1939 de patru ori, tot de atâtea ori a crescut şi volumul producţiei vinicole. Numai în perioada 1918 - 1923 numărul vitelor cornute mari s-a dublat. Basarabia produce circa la 70% din toată cantitatea de seminţe de ulei din România, în această perioadă Basarabia devenise un mare exportator de produse agricole (cereale, vin, fructe, vite etc.) în Germania, Cehoslovacia, Palestina, Egipt, Austria ş.a.(cât de necesare ar fi fost aceste pieţe pentru noi în condiţiile crizei actuale), în această perioadă în transnistria sovietică regimul bolşevic a provocat foametea din

anii 1932-33, care a secerat zeci de mii de vieți omenești.

Industria constructoare de mașini s-a dezvoltat mai puțin, deoarece în Basarabia lipseau zăcămintele minerale proprii. De asemenea, Țara nu dispunea de mijloace financiare suficiente pentru investiții capitale în Basarabia, iar capitalul străin nu venea în această regiune amenințată de politica expansionistă a U.R.S.S.

În plan cultural-politic în perioada 1918-1940, Basarabia a realizat un salt considerabil. Rusificată până la refuz de regimul țarist în cei peste 100 de ani de ocupație, Basarabia a renăscut asemenea păsării Phoenix, revenind în spațiul cultural și lingvistic firesc. A.Boldur, Șt.Ciobanu, O.Ghibu, G.Bezviconi, Gh.I.Brătianu, P.V.Ștefănuță, Gh.Madan sunt doar câteva personalități care au participat activ în această perioadă la restabilirea imaginii trecutului cultural și istoric al Basarabiei prin scrierile lor, fondarea diverselor asociații culturale, precum ar fi „Astra” Basarabiei și „Cuvânt moldovenesc” la Chișinău, a societăților culturale județene și municipale „Unirea” din Bălți, „Petru Movilă” și „Iulia Hașdeu” din Chișinău, „Bogdan P. Hașdeu” din Cetatea-Albă ș.a.m.d.

În această perioadă în Basarabia au activat și cele mai luminate personalități politice (cât de mult le lipsesc personalităților politice de astăzi curajul civic, punerea intereselor naționale mai presus de toate!): Ion Inculeț, Pan Halipa, Ion Pelivan, Petru Erhan, Ion Valută, S.Murafa, I.Buzdugan ș.a., personalități care au realizat Unirea Basarabiei la Patria-Mamă, personalități care au pus mai presus de toate interesul național, aducându-și contribuția în mod esențial și la prosperarea statului unitar român.

Ion Pelivan, „marele român basarabean”, cum l-a apreciat peste ani Pan Halipa, „om ridicat deasupra tuturor intereselor meschine” (O.Ghibu), care, văzându-și idealul împlinit după Unirea Basarabiei cu Țara, se consacră cu trup și suflet operei de unire spirituală a provinciei natale cu Patria istorică. A

ocupat posturi de mare responsabilitate. În 1918 a fost ministru de justiție în guvernul Republicii Democratice Moldovenești, iar la alegerile din 1919 este ales senator de Iași, ulterior ocupând postul de ministru de justiție în guvernul Vaida-Voevod. În fruntea unei delegații de basarabeni Domnia sa a apărut la Conferința de pace de la Paris Unirea Basarabiei cu România, de asemenea și la Conferința de la Geneva.

O altă personalitate, Șt.Ciobanu, originar din Talmaz, județul Tighina s-a manifestat ca un savant de forță, dar și ca proeminent om politic, fiind unul din întemeietorii și membrii guvernului Republicii Democratice Moldovenești, iar după Unire deținând diferite funcții, inclusiv pe cea de ministru al cultelor și artelor în unul din guvernele de la București, membru al Consiliului de Coroană ș.a. O lecție de adevărat patriotism și rar curaj civic a fost votarea de către el în ședința din 27 iunie 1940 a Consiliului de Coroană împotriva cedării Basarabiei Uniunii Sovietice și cunoscuta declarație din cadrul respectivei ședințe „...Sire, provincia românească dintre Prut și Nistru a făcut parte integrantă din vechea Moldovă... Dorința de a se realiza Unirea a fost atât de mare, încât populația n-a ținut seama că Vechiul regat, în parte sub ocupație, se găsea într-o situație critică. Și atunci cum s-ar putea abandona o populație românească, care cu atâta încredere s-a aruncat în brațele statului român? Chiar și minoritățile și-au arătat tot devotamentul față de neamul românesc...Acei dintre membrii Consiliului care susțin că această cedare va fi provizorie se înșeală. Noi, care am simțit cizma robiei rusești, nu putem crede că stăpânirea rusească va fi ușor de înlăturat”, înflăcăratul patriot Șt.Ciobanu, decorat cu „Marea Cruce a Coroanei României”, ordinul „Ferdinand I” în gradul de ofițer, ordinul „Meritul Cultural” clasa I ș.a., a avut o viziune de profet referitor la faptul că, odată instaurată, stăpânirea rusească va fi greu de înlăturat.

Acestate sunt doar câteva nume de personalități basarabene care au împodobit coroana politică a Statului Unitar Român în

acea perioadă. Statul român a asigurat posibilități egale tuturor cetățenilor săi, ceea ce nu s-a făcut nici în Rusia țaristă pe parcursul a peste 100 de ani (excepție făcând doar N.Casso, care a fost ministru al învățământului în unul din guvernele țariste, ajungând la această stare socială în pofida oprimării crunte a minorităților naționale de către velicoruși) și nici mai târziu în U.R.S.S. (poate iarăși cu excepția lui P.Lucinschi, care a ocupat posturi importante în ierarhia politică a U.R.S.S.).

Recotropirea Basarabiei de către U.R.S.S. la 1940, apoi la 1944 ne-a adus la starea în care ne aflăm astăzi. Deportările masive din anii 1940, 1947-1949, foametea provocată din 1946-47, colectivizarea forțată și rusificarea acerbă au redus la zero eforturile depuse de Guvernul Român pentru renașterea acestui ținut. Așa numita industrializare a Republicii Moldova de mai târziu nu s-a făcut din mare dragoste pentru noi a regimului sovietic, ci cu scopul diabolic de a rusifica până la refuz orașele și centrele industriale, fapt ce ne creează astăzi mari probleme. Structura complexului industrial, planificată și realizată la Moscova, nu servea intereselor Republicii, întreprinderile industriale nou-fondate fiind concepute ca părți componente ale complexului militar sovietic. Drept dovadă este starea în care se află astăzi industria Republicii Moldova după destrămarea U.R.S.S. și prăbușirea complexului militar unic.

În domeniul cultural perioada de ocupație sovietică a avut o influență distrugătoare. Lichidarea sau deportarea intelectualilor care au mai rămas după refugiul masiv a peste 800000 de basarabeni în Țară, rusificarea tuturor sferelor statului, izgonirea a tot ce e românesc - iată elementele caracteristice ale acestei perioade. Deșteptarea națională de la 1987-88 și primii ani după declarația independenței au stăvilat aceste procese. În plan cultural s-a făcut mult grație elanului patriotic al ministrului învățământului și științei Nicolae Mătcăș, al primarului Chișinăului Nicolae Costin, al ministrului culturii Ion Ungureanu și a altor personalități din primul guvern democrat, în diverse domenii ale economiei naționale

succesele au fost mai modeste, însă guvernele ulterioare agrosocialiste au stopat completamente aceste procese. Pe parcursul a cinci ani de guvernare, promovând incompetența și neprofesionalismul în toate domeniile, ce ne-au costat miliarde de dolari, practicând corupția și nepotismul și încurajând economia subterană și structurile criminale, aceste guverne ne-au aruncat într-o groapă fără fund. Dar nici guvernul actual, mai democratic ca cele precedente, nu se află la înălțime, în primul rând, sectoarele cele mai dificile, cum ar fi învățământul și știința, ocrotirea sănătății, industria și comerțul, le-au fost împinse democraților. De capul lor se vor sparge toate oalele pentru greșelile și incompetența predecesorilor lor. În aceste domenii de ani de zile s-au acumulat cele mai multe probleme: salarii mizere și neplătite cu lunile, promovarea unor reforme nechibzuite, fapt ce provoacă indignarea intelectualității - principalul susținător al reformelor democratice. Faptul că „*mineriadele*” organizate de către sindicatele moldovenești nu adună în stradă zeci și sute de mii de oameni nu înseamnă că nu sunt nemulțumiți, ci doar faptul că marea majoritate a intelectualității sărăcite nu vrea, deocamdată, să meargă contra aleșilor săi (asta ar conveni comunistilor), însă modul cum se descurcă (sau nu se descurcă) democrații noștri din guvern după mai mult de jumătate de an de guvernare reduce considerabil credibilitatea în ei. Să luăm doar învățământul. Reducerea alocațiilor de la buget pentru salarii și burse, încercarea de a promova reforma învățământului prin reducerea duratei studiilor universitare la 4 ani vor conduce la distrugerea completă și a acestui domeniu aflat deocamdată la suprafață. E regretabil faptul că aceste reforme sunt promovate de actualul ministru democrat (nici Gaugaș și nici agrarianul Popovici n-au permis acest lucru), care știe mai bine ca alții că un inginer bun (dar de astfel de cadre va avea nevoie industria dacă v-a mai încerca să se relanseze) practic nu poate fi pregătit în patru ani. Având sistemul preuniversitar pe care-l avem (foarte puține licee din Republică satisfac cerințele ce le-au fost înaintate) nici cinci ani

nu sunt suficienți (în România, având sistemul de pregătire preuniversitară foarte bine pus la punct, durata studiilor universitare este de 5 ani și nu se încearcă promovarea regimului de austeritate pe sama învățământului prin reducerea duratei de studii). Cum vede dar dl ministru intrarea noastră în Europa cu astfel de studii, recunoașterea de către țările Europei a diplomelor de studii universitare moldovenești?

De asemenea, trezește nedumerire susținerea prea directă din partea ministerului a învățământului universitar privat, care în multe cazuri este o profanare a studiilor superioare. Doar se știe că personalul didactic, baza materială nu se pot forma peste noapte cum s-a făcut în majoritatea universităților private. Fiind promovată o politică chibzuită în această problemă, în România s-a ajuns la formulă acceptabilă. Dl ministru știe prea bine cine își poate permite să-și dea odraslele la universități private. Dar ce să facă cei care nu au bani - copiii surorilor și fraților noștri de la țară, ai acelor care ne susțin, care sunt talpa țării? Pentru ei ușile universităților se vor închide, aceștia vor fi privați de dreptul de a avea studii universitare. Unde am fi ajuns astăzi dacă acest fapt s-ar fi întâmplat cu vreo 30-40 de ani în urmă, când s-a format pătura intelectuală națională în prima generație existentă astăzi în Republica Moldova? Dacă n-ar fi existat pe la sfârșitul anilor 90 pătura intelectuală ieșită din popor, de la țară, care a trezit conștiința națională în mase, unde am fi fost noi oare?

Oare regimul de austeritate declarat în Republica Moldova nu poate fi realizat pe alte căi? De ce nu s-a făcut absolut nimic pentru întoarcerea în caznaua statului a celor peste 2,5 miliarde de lei furați pe diferite căi? Structurile criminale au concrescut cu structurile de stat, constituind așa-numita mafie organizată. Existența ei în Republica Moldova nu mai este pusă la îndoială. Sunt suficiente probe. Cel mai îngrozitor este însă faptul că nu se face absolut nimic pentru a o stârpi, ci, din contra, aceasta ocupă noi și noi poziții. Dacă nu se mai poate face nimic, atunci există o singură soluție - Unirea cu Țara. Cu toate problemele cu care se confruntă în față, conducerea de acolo a demonstrat în repetate

rânduri că poate conduce, gândindu-se nu numai la ei, ci și la cei mai năpăstuiți ca ei. Ceea ce nu se poate spune despre conducerea de la noi, care are facilități de tot felul, care își poate permite călătorii costisitoare peste hotare fără nici un rost.

De ce se tem atât de mult demnitarii noștri de Unire? Fiindcă în Țară legile mai funcționează, se mai poate vorbi despre un stat de drept care tinde spre Europa. În Republica Moldova însă ei fac ce vor, considerându-se elita societății (după expresia de odinioară a dlui Lucinschi, ei sunt spuma societății (avându-se în vedere rusescul „*slivki obșcestva* - *crema societății*”, ceea ce corespunde mai bine realității) și mizând, probabil, pe răbdarea proverbială a basarabeanului. Dar această liniște poate fi amăgitoare. Pături întregi ale societății sunt duse la limita răbdării, în aceste condiții un colac de salvare pentru marea majoritate pauperizată a populației (însă nu și pentru cei ce se consideră elită) ar fi Reunirea cu Țara. Să încercăm să analizăm la rece argumentele pro și contra Reîntregirii. Ce vor reîntregi astfel diferite păaturi sociale:

- țăranii - printr-o politică agrară chibzuită, o piață de desfacere a produselor mai largă și un ajutor economic și tehnic real din partea statului (ceea ce n-a făcut până acum și nu va putea face în viitorul apropiat oricine ar veni la conducere), având posibilități economice și industriale mult mai mari (spre exemplu, Uzina de tractoare din Brașov ar putea asigura cu tehnică agricolă (inclusiv minitehnică) toate gospodăriile țărănești);

- păturile sociale din sfera bugetară (învățământ, ocrotirea sănătății, cultură) - salarii și burse mult mai mari și achitate la timp, reforme mai chibzuite, instruire profesională la un nivel mai înalt și posibilitatea alierii la exigențele europene din domeniile amintite mai sus;

- pensionarii - o pensie cu mult mai mare decât cea oferită de guvernul Republicii Moldova și neplătită cu anii;

- studenții - posibilitatea de a beneficia de un sistem de învățământ de tip european, care-i asigură recunoaștere în

țările Europei, comparativ cu surogatul care se încearcă să fie implantat în Republica Moldova;

în plan cultural întreaga populație românească ar beneficia de avantajul aflării într-un mediu cultural firesc, propriu spiritului românesc (spre deosebire de cel rusesc care ne este străin), în plan economic avantajul (și pentru România) constă în crearea unui complex industrial unic prin reînvierea întreprinderilor industriale din Republica Moldova și crearea de noi locuri de muncă.

Astăzi se observă un exod masiv al intelectualității în Țară, care a pierdut orice speranță de a se realiza aici, pe pământul strămoșilor lor. Tinerii trimiși la studii în România, de regulă, nu se mai întorc. Spre bucuria unora. Un popor înapoiat poate fi manipulat mai lesne.

E în primul rând de datoria fiecărui intelectual să-și asume această nobilă misiune de explicare a oportunității reunirii teritoriului dintre Prut și Nistru cu Patria-Mamă. Astăzi situația e alta decât cea de acum 9-10 ani. Necesitatea Reunirii este conștientizată de pături mult mai largi ale populației.

(Literatura și Arta, nr.12, 1999)

IGNORANȚA TOTALĂ DUCE LA TÂMPENIE TOTALĂ

*„Nu avem să facem limba, ci să ne-o iubim și să cinstim pe cei
ce ne-au plămuit-o atât de frumoasă și de înțeleaptă cum o avem”*

(M. Eminescu)

Un popor supraviețuiește prin limba sa. Popoarele care nu și-au păstrat limba au dispărut, chiar dacă fizic mai există. Poporul nostru însă a supraviețuit în special prin limba sa, prin cultura sa în pofida tuturor vicisitudinilor, contribuind esențial a făurirea cărții istoriei. *„Ce noroc ar fi avut omenirea dacă fiecare popor ar fi dat civilizației atâtea personalități care a dat poporul român, raportate la numărul populației”* spunea renumitul inventator român Henri Coandă. Brâncuși, Enescu. Eminescu, Eliade, Coandă, Vuia - un șir de personalități nici pe departe complet. Cu un trecut istoric de invidiat, trecut pe sare nu-1 au unii dintre cei .care astăzi pretind a fi exponenți de frunte ai civilizației mondiale, ne bălăcim astăzi într-o mocirlă culturală și spirituală. Este însă simptomatic faptul că periodic din focul trecutului apar unele scânteii care mai mențin făclia pornită spre a se stinge. Așa s-a întâmplat la finele anilor 90 când un grup de intelectuali (după socotelile celor care în viziunea lor au plămădit poporul sovietic, au format un nou tip de om „*homo sovieticus*”- anațional, ateu, credul, servil, nu trebuia să mai apară astfel de intelectuali) a trezit din somn un popor, l-a ridicat în picioare ca mai apoi să fie iarăși lăsat în voia sorții, în această criză economică, morală și spirituală, la răspântie de milenii s-au găsit câțiva tineri care s-au ridicat în picioare în apărarea limbii strămoșești. Este de admirat curajul tinerilor care au intentat acest proces (mă refer la procesul privind încălcarea de către posturile audiovizuale a articolului 13 (ce coincidență cu același articol din constituție), care prevede ca cca. 65 % din emisiuni să fie difuzate în limba română) și l-au câștigat la Curtea de Apel. Într-adevăr devine tot mai insuportabilă această pornografie audiovizuală care te urmărește peste tot: la

serviciu, în transportul urban (în special în microbuze), acasă. Naște nedumeriri (pentru un om normal care nu este bolnav de boala servilismului, lașității, indiferenței) această isterie declanșată în presa de la Chișinău, cu atât mai mult a celei de la Moscova, care ar trebui calificată de către mai mari zilei (dacă ultimii ar avea coloana vertebrală verticală) ca un amestec în treburile interne ale acestui stat iluzoriu. Cum poate fi calificată expresia de bădăran a celui care se consideră un mare democrat - Stanislav Govoruhin „*Eto zateia gruppy pridurcov*” (Aceasta este afacerea unui grup de alienați...). Pentru ei, cei înveninați de morbul șovinismului velicorus, noi, românii, nu suntem oameni, ciuccii sunt proști, caucazienii sunt bandiți etc. De ce mai marii zilei nu au reacționat nicicum la această insultă? Și servilismul are unele limite, deseori el mărginește cu prostia.

Într-una din programele informative ale canalului TVC 21 (care este practic totalmente rusesc) o duduie se exprima cu multă satisfacție astfel: „*În sfârșit Legea privind difuzarea posturilor străine pe teritoriul Republicii Moldova va fi modificată și nu ne va mai fi impusă limba în care trebuie să emitem emisiunile. Așa cum se face în toată lumea*”. De unde atâta impertinență a unor venetici pripășiți pe aceste meleaguri? Oare respectiva duduie își poate închipui că, spre exemplu, în Franța, sau Marea Britanie, sau Germania este posibil ca posturile audiovizuale să emită în majoritate emisiuni în altă limbă decât cea oficială de stat? Fiind într-o stagiune în Germania am observat că din cele cca. 40 de posturi difuzate prin cablu doar 1 post era în limba engleză (CNN), unul în limba franceză (TV5) (cu toate că orașul Frankfurt pe Main se află în apropierea hotarului cu Franța), încă vreo 2-3 în alte limbi. Restul posturilor - doar în limba germană. La noi însă cca 70% din pachetul de programe difuzat de SUN TV sunt în limba rusă, inclusiv și programul „*Discovery*” care este deosebit de popular în rândul elevilor, având un caracter cognitiv.

Este a mirării și faptul că s-au găsit (sau au fost găsite de către persoanele cointerestate cum se făcea într-un trecut nu

prea îndepărtat când era nevoie de pregătit opinia publică pentru a-1 defăima pe cutare sau cutare) persoane care au sărit în capul acestor tineri, cum ar fi o organizație studențească de a ASEM, niște preținși oameni de cultură. Oare situația lingvistică la ASEM este ideală și limba română - limba de-stat nu are nevoie de protecție?

Liderii noștri politici preferă să ia apă în gură atunci când sunt insultați consăngenii lor de către niște parveniți, însă s-ar imediat în apărarea așa numitelor minorități naționale când chipurile li se încalcă drepturile. Oare procentajul stabilit de articolul 13 al Legii respective, care stipulează emiterea a 65% din emisiuni în limba română (cam acesta este și procentajul băștinașilor români în numărul total al populației), nu corespunde întocmai principiului egalității drepturilor tuturor cetățenilor? Liderii noștri preferă să umble cu capul plecat. Ei au uitat că „*Capul plecat nu-l taie sabia (proverb care nu ne aduce prea multă cinste ca popor), dar taie ghebul*”. Declarațiile recente ale președintelui parlamentului D. Diacov vin să confirme acest argument. „*Noi nu vom admite declanșarea unui nou război lingvistic (de parcă domnia sa după aproape 10 ani de zile nu cunoaște cauzele adevărate ale incidentelor din transnistria de la începutul ultimului deceniu al secolului XX) nu vom admite o nouă destabilizare în țară. Articolul 13 din Legea respectivă v-a fi modificat: Posturile vor alege limba de difuzare a emisiunilor pe care o doresc*”. Ar fi înțeleasă grija domniei sale de a nu destabiliza situația politică din țară. Este foarte evident că acest lucru îi convine de minune președintelui Lucinschi (de altfel și deciziile pripite ale Consiliului municipal și ale Primăriei municipiului Chișinău privind impunerea taxelor de transport categoriilor de populație favorizate până nu demult (studenți, elevi, pensionari) care vor genera acțiuni de protest, deja declarate pentru 3 octombrie de către unele organizații obștești, la care ar putea adera și alte categorii). Oare aceste măsuri nu puteau fi luate ceva mai târziu? Dar nu în așa mod, nu cu așa

preț. Este evident că democrații lui Diacov împreună cu comuniștii - aliați în această problemă vor acumula numărul necesar de roluri pentru a modifica articolul respectiv, însă apare o întrebare firească, adresată dlui președinte al Partidului Democrat: care este limita pendulării partidului D-stră între stânga și dreapta? Nu riscați oare ca această pendulare să se transforme într-o perturbație capabilă să diminueze imunitatea partidului D-stră, să reducă puterea de menținere echidistantă între cele două poluri, ca în sfârșit, să fie atras de polul cu pondere mai mare (a se vedea - cel al comuniștilor).

De ce oare această nevinovată, logică și strict necesară interpelare a stârnit atâta zarvă? Fiindcă cei care dirijează din umbră conștientizează destul de bine valoarea puterii a 4-a în stat - cea a presei. Cine deține puterea informațională va deține puterea în stat. Nu trebuie de subestimat rolul presei ruse în procesul de zombizare a maselor, în special a tineretului. Eforturile pedagogilor în educația lingvistică a generației tinere din ultimii ani sunt tot mai mult compromise de avalanșa informațiilor prezentate în limba rusă: filme artistice, emisiuni de popularizare a științei (gen „Discovery”), programe culturale pentru tineret, de mediul lingvistic, în care nimeresc elevii în afara orelor de studii. Cum doresc cei care au stârnit această zăpăceală să le ajute vorbitorilor de limbă rusa din Republica Moldova să se asimileze în plan lingvistic, cultural și profesional? Doar și între ei sunt persoane care doresc acest lucru.

(Literatura și Arta, nr.40, 2000)

TERORISMUL - MOLIMA SECOLULUI XXI

„Terorismul este totalitatea actelor de violență comise de un grup sau de o organizație pentru a crea un climat de insecuritate”

1 ianuarie 2001 a fost începutul calendaristic al mileniului trei. Însă în opinia multor analiști politici mileniul trei a început cu ziua de 11 septembrie 2001, o zi neagră nu numai pentru poporul SUA. Prin atacurile teroriste efectuate asupra SUA la 11 septembrie s-a pus practic începutul unei ere noi. Se pare că s-a produs o metamorfoză în mentalitatea americanilor, aflați departe (atât geografic, cât și spiritual) de popoarele afectate de războaie, terorism și mizerie. A fost nevoie de acest cataclism nenatural pentru a-i trezi pe americani, și nu numai pe ei, din acel somn letargic în care dormitau, pentru a conștientiza pericolul terorismului internațional - această molimă a secolului XXI.

Să încercăm să medităm puțin asupra acestei probleme. Cum s-a ajuns la această situație când se pare că terorismul este invincibil? Este oare terorismul o invenție a secolului curent, sau chiar a celui trecut? Care sunt rădăcinile și unde se pierd izvoarele terorismului? Răspuns la aceste întrebări nu e ușor de găsit. Desigur, terorismul nu este de azi sau de ieri. El are o istorie mai lungă. Nu este de mirare că și această pacoste (ca și multe altele) este o invenție rusească. La finele secolului XIX ideologul terorismului Mihail Bacunin formula scopurile de bază ale narodniciștilor *„Primul vostru lucru trebuie să fie distrugerea și anihilarea a tot ce există acum. Voi trebuie să vă obișnuiți să distrugeți totul. Dacă măcar un atom al lumii vechi va rămâne, noul nu va putea fi creat”*. Acestea erau scopurile narodnicilor ruși - primilor teroriști organizați din lume. Mai târziu acest virus periculos s-a răspândit în întreaga lume. Este cunoscut că și prima conflagrație mondială, care a făcut milioane de victime, s-a început în urma actului terorist de la Sarajevo. Însă în special după cel de-al doilea război mondial acest viciu al societății a

luat proporții înspăimântătoare. Deseori terorismul a fost confundat cu naționalismul și fanatismul religios: mișcarea naționalistă bască, fanatismul catolic din Irlanda de Nord etc. Toate acestea rămân, însă minore în comparație cu fundamentalismul islamic, care s-a pronunțat într-un mod deosebit după divizarea lumii în două sfere de influență a celor două mari puteri: SUA și U.R.S.S. În toate regiunile unde se dădea lupta între cele două centre pentru lărgirea sferelor de influență erau utilizate de ambele părți toate mijloacele, inclusiv susținerea organizațiilor cu caracter evident terorist. Fiind aliați de moment a celor două mari puteri unele regimuri islamice se întăreau cu ajutorul material și moral nemijlocit al SUA și fostului Imperiu Comunist, devenind astăzi o putere de temut: pe de o parte terorismul libian al lui Moamar Kaddafi ridicat la nivel de stat și susținut în mod direct de fosta U.R.S.S.; pe de altă parte actualul terorist nr.1 Osama Ben Laden, format și finanțat de SUA și folosit de ei împotriva fostei Uniuni Sovietice în războiul din Afganistan. De asemenea, terorismul palestinian și sirian susținut pe parcursul multor ani de fostul Imperiu Sovietic în contrapunere cu Israelul, menajat pe toate căile de SUA. De asemenea, diverse regimuri din Africa și Asia susținute de ele două supraputeri. Șirul poate fi continuat. Lucrul acesta a fost recunoscut de înseși președintele Rusiei Vladimir Putin are într-o ședință a consiliului de administrație a declarat literalmente următoarele *„Pe parcursul anilor de existență a celor două centre de greutate organizațiile teroriste erau susținute de unul sau de celălalt pol. De data aceasta teroriștii au dat greș. Întreaga comunitate internațională s-a solidarizat în lupta contra terorismului”*. De aceea putem conchide că acest copil răsfățat (terorismul), ieșit de sub controlul „părinților”, este creatura celor două mari supraputeri: SUA și fosta U.R.S.S.

Această alianță, fie și de moment, este strict necesară acum, când terorismul a luat proporții înspăimântătoare și pentru stăvilirea căruia e nevoie de eforturi comune. Starea de psihoză generală de după 11 septembrie, în special în SUA, este

alarmantă. Ea este amplificată și de ultimele cazuri de contaminare cu microbul Antrax în câteva state din SUA. Starea de insecuritate a cuprins întreaga populație a SUA. Administrația americană face eforturi titanice pentru a calma populația.

Într-o lume îmbâcsită cu tot soiul de arme de ucidere în masă (arme chimice, bacteriologice, nucleare etc.) terorismul este deosebit de periculos, mai ales dacă este ridicat la nivel de politică de stat. Faptul că grupările teroriste posedă surse financiare considerabile, provenite, în special, din comercializarea stupefianților și produselor petroliere, le face și mai invincibile. Aceasta permite dotarea lor cu cel mai modern armament și sisteme de legătură. Osama Ben Laden posedă un sistem mobil de legătură prin satelit, fapt ce-i permite să dirijeze acțiunile teroriste în orice colț al Terrei.

Grupările teroriste se bucură, de asemenea, de susținerea masivă a unor state islamice, care văd în atacurile SUA și aliaților săi împotriva regimului taliban o cruciadă a creștinilor împotriva musulmanilor. Aceasta a fost alimentată și de o expresie nereușită a președintelui american Bush rostită în primele zile de după 11 septembrie privind declanșarea unei cruciade împotriva terorismului și interpretată de unii lideri islamici drept război al creștinilor împotriva musulmanilor. Este periculos și faptul că în Rusia și alte foste republici sovietice locuiesc o comunitate musulmană însemnată. Pericolul este amplificat și de debandada în care se află complexul militar al Rusiei, situația materială grea în care se află mulți savanți care activau sau activează în complexul militar, în această situație este foarte probabilă transmiterea grupărilor teroriste a armelor moderne de ucidere în masă, a tehnologiilor secrete contra unor sume bănești considerabile de care dispun ele. Acest lucru a fost confirmat în așa numitul „*război cecen*” unde soldații ruși sunt uciși cu armament rusesc cumpărat tot de la ruși sau de la regimul transnistrean susținut de ei.

De aceea este foarte importantă consolidarea tuturor

forțelor în lupta contra oricărui soi de terorism (fie el de sorginte fundamentalistă musulmană, așa numitul terorism cecen sau transnistrean) cu toate că Rusia va profita din plin din această situație, în primul rând ei i s-au dezlegat mâinile în lupta contra cecenilor. În rândul doi sub pretextul luptei contra terorismului Rusia își va fortifica pozițiile în țările din Asia Mijlocie și în viitorul Afganistan condus de un alt regim care îl va înlocui pe cel taliban. Rusia, de asemenea, își va întări pozițiile, în Europa revendicându-și diferite favoruri. Rusia nu va rata această șansă. Acest lucru îl înțeleg prea bine și occidentalii, însă pentru moment această alianță antiteroristă este salutară, deoarece ea are o influență dublă: pe de o parte are loc demoralizarea grupărilor teroriste puse față în față cu întreaga comunitate internațională; pe de altă parte la dispoziția aliaților și coaliției antiteroriste sunt puse spațiile aeriene și tehnica militară necesară. Vor fi în stare oare aceste două mari puteri să distrugă răul cel mai mare de astăzi - terorismul?

(Literatura și Arta, nr.43, 2001)

BORIS ELȚIN A DEMISIONAT. ÎI VOR URMA EXEMPLUL?

„Starea socială, intelectuală și politică a Rusiei actuale este rezultatul domniei lui Ivan al IV-lea, numit cel Groaznic de rușii înșiși; a lui Petru I, numit cel Mare de oamenii care se mândreau ă maimuțărească Europa, și a Ecaterinei a II-a, divinizată de un popor care visează la cucerirea lumii și care ne flatează așteptând să ne devoreze... Dumnezeu știe în ce scop!... Nepoții noștri o vor afla, căci asupra faptelor acestei lumi un om al viitorului va fi tot atât de luminat pe cât este Providența astăzi”

(Marchizul de Custine „Scrisori din Rusia”).

Mult așteptata bombă de Anul Nou, legată de așa-numitul virus informatic 2000, prezisă pe parcursul întregului an 1999, a pălit în fața exploziei informaționale provocate de declarația de demisionare a imprevizibilului președinte rus Boris Elțin. Și de această dată s-a demonstrat cât sunt de imprevizibili cei din conducerea de vârf a Rusiei. Această acțiune vine din istoria poporului rus, începând cu Ivan cel Groaznic, conținând cu Petru I, Ecaterina II, V.Lenin, I. Stalin, N. Hrușciiov, L. Brejnev, M. Gorbaciov și terminând cu Boris Elțin. Majoritatea conducătorilor Rusiei au guvernat un popor, a cărui misiune istorică (în opinia lor) era de a aduce omenirii binele chiar și atunci când popoarele „eliberate” nu-l doreau. De unde vine această eronată „misiune profetică” poporului rus?

Autoproclamându-se centrul ortodoxismului după căderea Constantinopolului, pe parcursul ultimilor 400 de ani, acest popor, în numele eliberării drept-credincioșilor și apărării creștinătății, s-au lărgit considerabil peste vecini, înghițind teritorii imense și popoare întregi, nefiind în stare a le mistui. Devenind un imperiu imens și o putere militară de temut prin puterea armelor, a încercat să le impună popoarelor subjugate propriul model de viață, care nici pe departe nu era superior, și nici propriu, ci mai degrabă

reprezenta un amalgam de împrumutări. *„Experiența istoriei nu există pentru noi. S-au pierdut secolele și generațiile fără să fi fost de vreo priință... însingurați, rămași de noi înșine, nu am dat nici o învățătură lumii, nu i-am fost de nici un folos. N-am adus nici vreo idee în noianul ideilor umane, n-am propășit cu nimic rațiunea. Iar tot ce am apucat din sânul progresului am trunchiat, am schimonosii”*, scria cu durere în suflet marele iluminist rus Ceaadaev (Epistola I). Iată ce spunea la acest subiect Marchizul de Custine, care, pentru a cunoaște mai bine poporul rus, a făcut o călătorie de 6 luni prin Rusia la 1839: *„Petru cel Mare, cu toată imprudența unui geniu incult, cu toată temeritatea unui om cu atât mai nerăbdător cu cât este considerat atotputernic, cu perseverența unui caracter de fier, s-a apucat să fure Europei fructele civilizației, luându-le de-a gata, în loc să se resemneze, să le arunce cu răbdare semințele în propriul său pământ; acest om prea mult lăudat nu a produs decât o operă artificială: este uimitor, dar binele pe care l-a făcut acest geniu sălbatic a fost trecător, răul este ireparabil”*.

Argumente în favoarea celor expuse mai sus apar la o simplă analiză a proceselor istorice care au avut loc în ultimii 200 de ani într-un mod sau altul cu concursul rușilor. Dorința lui Petru I de a scoate cât mai repede Rusia în Europa: *„...Rusia, ea singură civilizată târziu, s-a văzut prin nerăbdarea conducătorilor ei lipsită de o fermentație profundă și de beneficul unei culturi lente și naturale. Transformarea interioară care formează marile popoare și pregătește o națiune să domine, adică să lumineze pe alții, a lipsit Rusiei”* (Marchizul de Custine, *„Scrisori din Rusia”*), s-a soldat cu formarea unui popor aidoma unui copil lipsit de copilărie, chipul și caracterul căruia îl găsim în același timp european și asiatic, civilizat și barbar. Fiind privat de elementarele libertăți cetățenești, condus de autocrați (în mare măsură tirani), acest popor a devenit pe parcurs de secole un poligon de încercare a modelelor străine. Modelul capitalismului rusesc implementat artificial de către ultimii țari ruși pe un teren cu pronunțate reminiscențe feudale a

dat naștere unui monstruos regim de asuprire atât pentru popoarele din colonii, cât și pentru poporul rus însuși, „...care nu sunt liberi decât în fața inamicului: ei merg la război în fundul Caucazului ca să se odihnească” (Marchizul de Custine, „Scrisori din Rusia”).

Modelele societății socialiste și celei comuniste, concepute în mințile unor utopiști europeni, au fost implementate într-o variantă perversă, pe un teren absolut nepracticabil în Rusia, de către „gânditorul” din Kremlin V. Lenin și de continuatorii săi fideli I. Stalin, N. Hrușciiov, L. Brejnev ș.a., contribuind în continuare la îndepărtarea poporului rus de la izvoarele sale naturale prin formarea unui nou tip de om – „*homo sovieticus*” - fără patrie, fără apartenență națională, orb și credul, dependent totalmente de ambițiile imprevizibile ale conducătorilor din Kremlin (chiar și Europa trăia și mai trăiește cu frica în sân, fiind dependentă totalmente de cei care dețineau „*valiza nucleară*”). Într-o societate cu regim semifeudal s-a încercat a se construi comunismul, model care ulterior a fost exportat pe vârful baionetelor, argumentat de teoria revoluției proletare permanente, în țările Europei de Est, formând așa-numitul lagăr socialist, care s-a prăbușit la prima suflare de vânt mai puternică asemenea castelelor de nisip.

Prăbușirea Imperiului Sovietic a dus la prăbușirea sistemului socialist mondial. Din zdrențele acestui imperiu a luat naștere Rusia contemporană cu un amestec anacronic de socialism (a se vedea păstrarea kolhozurilor și a multor întreprinderi de stat din complexul militar) și de o speță de capitalism sălbatic, promovat de grupări mafiotice din fosta nomenclatură comunistă și kaghebiză. Acest popor, sărăcit până la refuz într-o țară cu atâtea bogății naturale, fiind sclavul propriilor iluzii de națiune aleasă pentru a rezolva problemele omenirii, îndoctrinat cu o ideologie mai veche - cea a șovinismului velicorușilor - și cu una relativ nouă - cea a internaționalismului proletar, - este imprevizibil. Acest lucru ni-l demonstrează și ultimele alegeri parlamentare din Rusia, unde o

mișcare electorală formată peste noapte ia un sfert din numărul total de voturi. De asemenea, este inexplicabil pentru europeni faptul cum o persoană practic necunoscută cu 4-5 luni în urmă, astăzi se bucura de încrederea majorității populației din Rusia. Cum se face că jucând cartea orgoliului rănit al națiunii ruse, politica de exterminare a unui popor din Caucaz este susținută de majoritatea absolută a poporului rus? Și astăzi, ca și acum 150 de ani, soldații ruși pleacă în Caucaz pentru a se odihni de lipsurile, atât materiale, cât și spirituale, pe care le îndură la ei acasă, într-adevăr, aceste lucruri sunt inexplicabile.

Dar să revenim la subiect. Chiar în ajun de Anul Nou lumea a fost zguduită de vestea privind demisia înainte de termen a dlui B. Elțin din funcția de Președinte al Federației Ruse. S-a produs pe neașteptate, într-o formă și la un moment foarte binevenit pentru autorul demisiei. Cu toate metehnele care îi sunt proprii fostului lider de la Kremlin, prin această demisie B. Elțin a pășit peste orgoliul propriu și a procedat, în opinia sa, precum e mai bine pentru poporul rus. Și argumentele aduse de către B. Elțin sunt foarte semnificative: „*Rusia trebuie să intre în noul mileniu cu oameni politici noi. Rusia trebuie să meargă înainte, iar eu nu trebuie să-i încurc*”, a declarat Boris Elțin în seara de revelion în fața a milioane de telespectatori din întreaga lume, cerându-și scuze pentru starea la care a fost adus poporul rus, inclusiv prin concursul său. Astfel a plecat cu demnitate făuritorul Rusiei moderne, Boris Elțin, care la sigur va intra în istorie, fiind primul lider care a plecat benevol din Kremlin.

Într-un mod similar a procedat și un alt fost lider comunist - Brazauskas, - care, având șanse foarte reale de a câștiga un nou mandat prezidențial, s-a retras din politică spre binele țării sale și al poporului său, care a înțeles foarte bine că cu trecutul său comunist îi va aduce un deserviciu poporului său, pentru care calea prosperării e cea a integrării sale în Europa. Acești foști lideri comuniști vor intra în istoria popoarelor lor. Se vede că sunt plămădiți din alt aluat decât cei de la noi.

Privind la televizor confesiunea președintelui rus, mă

întrebam: oare Republica Moldova are mai puțină nevoie de lideri noi, cu noi mentalități, fără trecut comunist, capabili să scoată acest colț de țară pe făgașul prosperării? Oare Republica Moldova se află într-o stare mai bună, având enorme datorii interne și externe, o populație pauperizată, o economie falimentară și o societate extrem de bolnavă? Făcând acest pas, de altfel foarte greu pentru o personalitate Politică aflată pe parcursul întregii vieți în vârtoarea evenimentelor politice, D-voastră, dle Președinte, ați putea deveni un Elțin sau un Brazauskas al nostru. Să vă lumineze Cel de Sus în momentul când veți lua o astfel de decizie.

(Literatura și Arta, nr.1, 2000)

DESPRE MOLDOVENISMUL NEPRIMITIV AL LUI DIACOV

Am citit „Scrisoarea deschisă” semnată de președintele parlamentului Dumitru Diacov privind „unionismul, mândria națională și realitatea”. Modul ambiguu de interpretare a unor fenomene, descrise în această scrisorică, a dat naștere unor întrebări la care aș dori, ca cetățean al Republicii Moldova, să primesc răspuns.

Dle Diacov, Dvs. declarați că moldovenii se mândresc cu faptul că ei sunt moldoveni. Dar oare cei din Moldova de peste Prut nu se mândresc și ei că sunt moldoveni - urmași ai lui Ștefan cel Mare, ca și noi -, dar se mândresc, de asemenea, că sunt și români, că aparțin unei națiuni mărețe cu o istorie de câteva milenii, că *"de la Râm ne tragem"*, vorba lui Miron Costin? Îmi propuneți să mă mândresc cu aceea că poporul moldovenesc, în viziunea Dvs., s-a născut cu adevărat la 1812? Oare nu aceasta le convine celor care vor să ne umilească în continuare? Nu vi se pare, dle Diacov, că moldovenismul Dvs. este la fel de primitiv ca și al tov. Stați & C?

Populația pierde încrederea în ziua de mâine nu din cauza lipsei de respect față de țara natală.

Vorbiți de realități pe care Dvs. le vedeți, iar alții (cred că îi aveți în vedere pe unioniști) nu le văd. Oare puteți nega că un popor atât de dezorientat nu are dreptul la unitate națională, cum l-au avut popoarele germane, cele din peninsula Apenină și chiar rușii care, începând cu unirea a trei cnezate din inima Rusiei, ulterior s-au lăsat nu numai peste cnezatele slave, dar au încorporat în actuala Rusie sute de popoare, majoritatea cărora au dispărut deja. Ce vină poartă poporul român pentru faptul că unitatea națională n-a fost realizată la timp, mai întâi din cauza tătarilor și a turcilor, apoi din cauza rușilor, bolnavi de *„misiunea lor istorică”* de a *„elibera”* alte popoare? Vorbiți de realități care trebuie luate în considerare? Dar oare nu avem exemple proaspete, în care popoarele au sfidat realitatea existenței

a două state și au pus mai presus de toate unitatea națională (unificarea Germaniei, a Vietnamului, alipirea Hong Kongului de către China).

Cum puteți fi, dle Diacov, atât de sigur că majoritatea absolută (nici mai mult, nici mai puțin) a cetățenilor R. Moldova preferă păstrarea și consolidarea statalității moldovenești oricărei alte opinii? Mai coborâți din când în când din iatacuri și mai vorbiți cu poporul, mai vedeți cum o mai duce „*cu sărăcia lor și prostia voastră (a guvernanților)*”... Ceea ce susțineți cu atâta franchețe astăzi era valabil acum 5-7 ani, când populația mai credea că, fiind independenți și suverani, vom trăi mai bine. Dar realitatea e cu totul alta decât cea pe care o vedeți Dvs., și la aceasta ați contribuit și Dvs., la început în calitate de membru al coaliției agroatinterfrontiste, iar acum în calitate de președinte al parlamentului.

Și eu aș fi de acord ca ziua Reunirii să zăbovească până când vor fi create condiții mai prielnice, dacă aș vedea sau aș simți vre-o schimbare spre bine în acest stat. Dacă dvs. într-adevăr credeți în cele declarate, să știți că vă înșelați, dar teamă mi-e că o faceți intenționat, pentru a vă justifica prezența în vârful puterii și a vă soluționa nestingherit problemele. Dvs. și alții colegi de-ai Dvs. din piramida puterii nu vă convine nici unirea cu România, dar nici unirea cu Rusia, pe care o cere, cum spuneți Dvs., cealaltă extremă. Căci cine ați fi Dvs. în cadrul Statului Român unificat sau în cel al Rusiei? Un nimeni Aici, însă, în țărișoricuță, sunteți adevărați stăpâni. V-ați fixat salarii și pensii enorme, facilitați de tot felul, ați împărțit totul ce aduce profit în acest stat, lăsând prostimea să se descurce cum poate, și mai vorbiți despre dorința majorității populației de a trăi într-un stat independent. Populația pierde încrederea în ziua de mâine nu din cauza lipsei de respect față de țara natală a unora (îi aveți în vedere probabil pe unioniști), ci din cauza guvernării foarte proaste, a corupției la cel mai înalt nivel, a nepotismului și a cumătrismului care ne înconjoară. *Coborâți la nevoile celor de jos și nu-i hrăniți cu gogoși despre raiul*

independent...

Vorbiți fără a clipi din ochi despre "*reuşitele*" Republica Moldova în diverse domenii, cum ar fi cel juridic, de exemplu. Dar și un moș Ion știe că nu e așa, știe din cele văzute și trăite. Despre ce fel de succese în domeniul juridic vorbiți Dvs.? Câți din cei care figurează în cele 126 dosare penale deschise în baza controalelor efectuate de Curtea de Conturi au nimerit la locul bine meritat? Câți din marii demnitari și progeniturile lor care, se vorbește, au împărțit sferele de influență din republică, au fost trași la răspundere? Câți dintre capii grupurilor mafioate stau la închisoare? Sau poate „*reușita*” justiției e că ați reușit Dvs. să plasați oamenii necesari în posturile de procurori?

Și la capitolul „*reușite în domeniul economic*” ați dat, cu oiștea în gard. Populația e sărăcită, bătrânii sunt lăsați în voia sorții fără pensiile mizere. Sistemul de învățământ, universitar și preuniversitar este aproape distrus, complexul industrial e pus la pământ. Poate că Dvs. v-ați referit la propriile „*reușite*” economice? Dacă e așa, s-ar putea să aveți dreptate.

În pofida acestei situații dezastruoase declarați că, în comparație cu vecinii noștri, situația noastră nu pare dezavantajoasă. Despre care vecini vorbiți? Poate despre România, unde pensia medie este de 460.000 lei românești - aproximativ 300 lei moldovenești, pe când pensia medie în R. Moldova este de 80 de lei? Chiar și la vecinii noștri din Est situația este mai bună.

De aceea, aș vrea să vă dau un sfat, dle Diacov, dar și altor demnitari: dacă doriți într-adevăr să aveți stima celor de jos, coborâți la nivelul lor de trai, la nevoile lor, spuneți-le adevărul, nu-i hrăniți cu gogoși despre raiul independent. Urmați sfatul marelui Democrit, care spunea: "*Ești dator să spui adevărul, nu să vorbești mult*". Nu mizați pe liniștea aparentă. Ea poate fi amăgitoare și atunci, va fi vai și amar de voi.

(Flux, 7 octombrie 1999)

CAPITOLUL III

Societate bolnavă

*„Nimic nu e mai periculos pentru conștiința unui popor,
decât priveriștea corupției, a nuliității recompensate,
decât ridicarea în sus a demeritului”*
(Mihai Eminescu)

CARE ESTE LIMITA RĂBDĂRII UNUI POPOR?

„Acolo unde cumpătarea e o greșeală, indiferența e o crimă”

(G.Lihtenberg)

Evenimentele politice din Basarabia din ultimii 10 ani au marcat grav destinul acestei frânturi de popor. Cuceririle politice obținute la sfârșitul anilor 80 grație elanului și sprijinului activ al majorității populației au fost rând pe rând pierdute. Pârghiile economice au nimerit pe mâinile unor persoane incompetente, corupte, mafiotizate. Și iată, drept rezultat, ne bălăcim chiar în centrul Europei la sfârșit de mileniu într-o sărăcie cumplită. Să încercăm să stabilim care este limita răbdării unui popor. Salariile „africane” și prețurile „europene” din Republica Moldova nu asigură acoperirea elementarelor cheltuieli, iar poporul tace. Salariile, bursele și pensiile, așa, mizere cum sunt, nu se dau cu lunile - poporul tace. Întreaga republică este ținută în întuneric (la direct și la figurat), foame și frig - poporul tace. Se distruge familia - elementul de bază al societății: din cauza mizeriei totale mamele și tații sunt impuși să-și părăsească copiii și să plece la argățit peste hotare pentru a câștiga surse de existență, punând sub pericol educația tinerei generații, iar poporul tace. Pe acest petec de pământ se fură ca în codru, hoții fiind chiar în văzul tuturor - poporul tace. În această pretinsă țară poți face orice, fără ca să fii tras la răspundere. Pentru furturi de milioane de dolari nimeni nu este tras la răspundere. Totul în acest colț de țară este împărțit în sfere de influență. Totul se află sub controlul grupărilor mafioate. Probabil, pot fi scrise îndrumare cum pot fi atât de „eficient” deturnați banii publici. Acum o lună și ceva în urmă, Chișinăul a fost supus unui evantai frecvent de deconectări de la rețeaua electrică (oamenii de la țară deja de mai mulți ani sunt deconectați de la rețeaua electrică câte 12-20 ore pe zi). Plata pentru alte servicii poate să mai întârzie (salariile și pensiile mizere nu ajung), însă plata pentru energia electrică este efectuată de populație în primul rând, fiindcă neplatnicii sunt

deconectați foarte operativ. După unele date oficiale populația plătește pentru energia electrică consumată în proporție de 80%, însă doar 8-10 % din banii acumulați ajung la furnizor. Unde se duc ceilalți bani? Este atât de greu de a-i depista pe hoți?

Acum cca 2 săptămâni în urmă, chiar în preajma Zilei Internaționale a Consumatorului, întreaga Republica Moldova a fost paralizată de întreruperea de către asociația rusească Gazprom a livrărilor de gaze. Aceasta a generat în timp de iarnă o serie de incomodități, în primul rând celor care plătesc conștiincios pentru gazul consumat: oprirea încălzirii în plină iarnă (apa caldă a fost oprită mai înainte); reducerea substanțială a producerii energiei electrice la centralele termoelectrice din republică, însă este incomparabilă situația deosebit de critică în care au fost aduși locatarii blocurilor gazificate, care timp de aproape 2 săptămâni nu au avut posibilitatea de a-și pregăti elementara hrană, închipuiți-vă cum s-au descurcat în această situație familiile cu copii mici, cu copii bolnavi, cu persoane neajutorate. Fiecare s-a descurcat cum a putut. Unii, și-au scos de prin locuri dosite toate aparatele electrice disponibile: plite electrice, role electrice, plonjoare etc. Alții au asaltat magazinele, procurând aparatele electrice respective.

Desigur SAR „Gazprom” era în drept să sisteze livrarea de gaze pentru a atenționa autoritățile că pentru gazul consumat trebuie de plătit, datoriile trebuiesc achitate, însă au pățimit nu responsabili de acest lucru, ci cei nevoiași. Pot oare autoritățile, de la Chișinău să procedeze cu fratele mai mare în mod similar pentru a-și repatria sume importante de valută pentru producția livrată diferitor firme rusești, neavând la dispoziție un mecanism atât de eficient cum este robinetul? Cum să-și asigure o independență politică fiind atât de dependentă economic? Întrebarea este importantă în special acum, când în Rusia, cu venirea de jure a lui V.Putin la putere, v-a reînvia imperialismul rusesc puțin adormit. Rusia declară că este dispusă categoric să-și recâștige zonele de influență pierdute, în acest scop, va utiliza toate metodele (scopul scuză mijloacele), inclusiv

cea mai eficientă la ziua de astăzi - pârgăia economică. Drept argument aduc vorbele unui prezentator de actualități de la postul central de televiziune al Rusiei, care-l sfătuia (demonstrând că exprimă opinia publică a Rusiei) pe ministrul finanțelor ca autoritățile să-i impună pe cei cu mari datorii față de Rusia (Ucraina, Republica Moldova ș.a.) să acorde sprijin politic acțiunilor de la Kremlin (cum ar fi sângerosul măcel din Cecenia). Măine - poimâne vor invada teritoriile statelor vecine - Letonia, Gruzia ș.a., ne vor trimite iarăși tot felul de lepădături (de fapt, ei nici nu au plecat) pe malul drept al Nistrului pentru a ne învăța cum să trăim, iar autoritățile de la Chișinău vor trebui să acorde susținere acestor măsuri fiindcă grație conducerii foarte proaste din ultimii 5 ani am ajuns să fim atât de dependenți economicește de Rusia.

Într-o țară civilizată drepturile consumatorului care-și onorează conștiincios obligațiunile de plată sunt respectate cu sfințenie. Nu însă și în Republica Moldova. Ne punem întrebarea firească: cum s-a ajuns la această stare? De ce cei cu funcții de conducere și de decizie nu au pronosticat o astfel de stare de lucruri și n-au preîntâmpinat-o? Răspunsul e la suprafață. Și în domeniul livrării gazelor, ca și în multe alte domenii, există interese de grup. Istoria e mai veche. Dacă răsfoim „*Monitorul oficial*” nr. 87-89 din 24.09.1998 în Hotărârea nr.35 a Curții de Conturi a Republicii Moldova, privind rezultatele controlului asupra unor aspecte ale activității economico-financiare a Societății pe Acțiuni „*Completgaz*” din or. Chișinău și se ridică părul măciucă la aflarea sumelor trecute la pierderi. Principalul indice al activității Ș.A. „*Completgaz*” este volumul de mărfuri livrate în contul achitărilor, cu SAR „*Gazprom*” pentru gazele importate în Republica Moldova. Astfel pe parcursul a trei ani (1995-1997) Ș.A. „*Completgaz*” a achitat datorii în sumă de 1,902 mii. dolari SUA (mijloace bănești) și 85,026 mii dolari SUA (mărfuri și producție), care reprezintă 76% din exportul total de mărfuri în contul achitărilor pentru gazele naturale livrate Republicii Moldova în această perioadă. În același timp pe

parcursul anilor 1995-1997 s-a stabilit creșterea continuă a datoriilor: la 01.01.96 - 83,6 mln lei, sau 99,6% din volumul achitărilor cu SAR „Gazprom” pentru gazele livrate în anul 1995; la 01.01.97 - 94 mln lei sau 94,5% din volumul achitărilor pentru a. 1996; la 01.01.98 - 23,3 mln lei, sau 56,9% din volumul achitărilor cu SAR „Gazprom” pentru a. 1997. Apare o întrebare firească: oare într-adevăr în a. 1995 au plătit pentru gazele consumate doar 0,4%, iar în a. 1996 - doar 5,5% dintre consumatori? Noi, consumatorii buni platnici, știm că nu-i așa. Chiar cu o mică întârziere de câteva luni, dar banii au fost plătiți. Unde sunt atunci banii noștri? De ce pentru furturile comise de diverse „familii” și neonorarea obligațiunilor de către unii răuplatnici privilegiați trebuie să pătimească consumatorul onest?

În raportul vizat este nominalizat un sistem întreg de firme off-shore intermediare din Federația Rusă și Republica Moldova (voi-nominaliza doar câteva din ele: S.R.L. „Taiji” or. Moscova; „S.A., Alter-Ego” or. Moscova; S.R.L. „Zolotaia Niva” or. Moscova; S.A. „Voland” or. Moscova; „Diana-Casov” or. Ocnița; întreprinderea mixtă moldo-canadiană „Arțar”; S.R.L. „Statas” or. Chișinău. ș.a.) cu care S.A. „Completgaz” a încheiat diverse contracte. Majoritatea sunt semnate de către V.Ghercavi, specialist principal la S.A. „Completgaz”, V. Miron, șeful Direcției de aprovizionare tehnico-materială și gospodărire a concernului „Moldova-gaz”, T. Muntean, director adjunct al Centrului de completare al Departamentului pentru gazificare. Voi aduce doar cele mai semnificative mostre dintre aceste contracte pentru a nu plictisi cititorul cu mulțimea de cifre. De exemplu, datoriile debitoare ale firmelor: „Voland” de 5105,7 mii lei formată pe parcursul anului 1994 a rămas fără mișcare până la 01.01.1998 (contract semnat de dl V.Ghercavi); Centrului programelor internaționale or. Moscova - 1302 mii lei (contractul semnat de dl.V.Miron); S.R.L. „Lida” -3459,6 mii lei la 01.01.98 (contract semnat de dl V.Ghercavi). Un caz aparte reprezintă Î.M. „Arțar”. Firmei respectiv iau fost acordate mai multe ajutoare financiare și livrată producție (în perioada 1995-

1997) în sumă totală de 43780,3 mii lei (inclusiv: în a. 1995 - producție în sumă de 13136,0 mii lei, în contul datoriilor față de „Gazprom” fiind trecute doar 21% din sumele obținute; 1996 - 15420 mii lei, respectiv 70%; în 1997 - 15224,37mii lei). La data de 01.04.98 datoria firmei la achitarea producției livrate constituia 22810,59 mii lei. De menționat că firma respectivă și-a început activitatea în anul 1995 cu un ajutor financiar de 98 mii lei, iar la, finele anului 1997 a avut posibilitate să efectueze plata preventivă în sumă de 6 mii dolari SUA (28,3 mil. lei). Un calcul elementar arată că dacă firma respectivă a achitat conștiincios numai impozitele sumare de cea 50 la sută beneficiul firmei crește până la 42,45 mii lei, o sumă astronomică pentru o firmă cu un trecut de numai 2 ani. De asemenea, nu este explicabil faptul că firma, având datorii mari pentru anii precedenți, continua să primească de la Ș.A. „Completgaz” ajutoare financiare și producție spre livrare în contul datoriilor față de SAR „Gazprom”.

Majoritatea firmelor au efectuat periodic cu întârziere achitățile față de SAR „Gazprom”, penalitățile pentru neachitarea la timp constituind sume considerabile. Astfel penalitatea pentru neachitarea la timp, a plăților către SAR „Gazprom” de către S.R.L. „Taifi” a crescut cu mai mult de un milion de dolari SUA. Pentru aceasta firma n-a purtat nici o răspundere materială, iar penalitățile fiind incluse în datoriile de stat ale Republicii Moldova către SAR „Gazprom”.

Sunt cu totul inexplicabile cazurile când Concernul „Moldova-gaz” a transferat mijloace bănești în contul datoriilor către SAR „Gazprom” nu direct, însă prin firme intermediare. De exemplu în a. 1997, contrar prevederilor contractului (care stipulează livrarea numai a mărfurilor), Concernul „Moldova-gaz” transferă pe contul S.A. „Alter-Ego” mijloace bănești în sumă de 1288 mii lei. în a.1997 Concernul „Moldova-gaz” transferă mijloace bănești pe contul S.A. „Completgaz” (în iulie), apoi pe contul S.A. „Moldovatrangaz” (în august-decembrie), iar aceasta după o zi-două transmite aceste resurse la

contul S.A. „*Completgaz*”, care la rândul său le convertește în ruble rusești și le transferă la contul firmei „*Zolotaia Niva*” SRL. În mod logic Concernul „*Moldova-gaz*” trebuia , să transfere sumele de bani direct SAR „*Gazprom*”, dacă nu existau, careva interese. În actul respectiv al Curții de conturi se menționează, de asemenea, că pentru datoriile formate în anul 1994 și semestrul întâi al anului 1995 suma de 13363,7 mii lei datorie poate fi calificată ca prejudiciu direct adus S.A. „*Completgaz*” din partea persoanelor, ce au semnat contractele și au făcut comanda de expediere a mărfii.

De asemenea, din banii publici, din cei pe care îi plătim noi, conducerea S.A. „*Completgaz*” și-a permis și își mai permite diverse cheltuieli personale, cum ar fi transferul a 3 automobile „*Volga*” în sumă de 136 mii lei, care au fost utilizate pentru propriile necesități, procurarea unui automobil „*Mitsubishi*” la costul de 182,2 mii lei, pentru care s-a procurat combustibil în sumă de 13,1 mii lei și a fost atribuită la cheltuieli de uzură suma de 55,0 mii lei, cheltuieli în sumă de 21 mii lei pentru deservirea delegațiilor la restaurante, Cricova etc. Pentru deservirea dlui V. Miron, pe parcursul anilor 1995-1996, au fost efectuate cheltuieli în sumă de 104,9 mii lei leafa șoferului, combustibilul, reparația, deplasările, inclusiv Constanța, Slănic-Moldova (probabil în interes de serviciu) etc. De adăugat, de asemenea, salariile și adaosurile la salarii exagerate, pe care le primesc angajații (în special cei cu funcții de conducere).

Cum să nu se acumuleze datorii enorme către SAR „*Gazprom*” pentru gazul consumat, dacă nu se face nici un control cum ajung banii pe care-i plătim la furnizor. Tot așa se procedează și în domeniul complexului energetic. Din banii plătiți de către consumatori pentru energia electrică consumată în proporție de 80% numai 8-10% ajung la furnizori, ceilalți pierzându-se, după aceeași schemă, prin conturile unor firme intermediare, fondate tot de persoane cu funcții de conducere. Chiar dacă se efectuează careva controale, se depistează, grave

încălcări financiare, măsuri însă nu se iau. Așa s-a procedat și în cazul descris mai sus. La aproximativ 2 ani de la întocmirea Actului Curții de Conturi (20 iulie 1998) nu s-a făcut nimic în direcția lichidării neajunsurilor depistate, pedepsirii persoanelor care le-au comis.

Recent Parlamentul Republicii Moldova a ratificat acordul de stingere a datoriilor pentru gazul primit de la concernul rus în anii 1996 și 1997, care prevede emiterea implicate în afacerile legate de sistarea gazelor de la finele lunii februarie, la sigur că nu vor ajunge la furnizor. Și nimeni, cum nu a fost tras la răspundere până acum, nu va fi tras la răspundere nici în continuare. Este foarte clar că n-o să se schimbe nimic, deoarece la diferite nivele nu se dorește acest lucru, fiindcă există interese de grup (cum ar fi sponsorizările masive în perioada campaniilor electorale). Pe banii noștri, domnilor, ne mai spală și creierii, Și atunci nu-mi rămâne decât să termin cu ce am început: care este limita răbdării, domnilor?

(Glasul Națiunii, nr.3, 1999)

UNELE REFLECȚII PRIVIND RAPORTUL CURȚII DE CONTURI

"Pentru o corabie sfârâmată orice vânt e rău "
(T.Drax)

Republica Moldova se aseamănă cu o corabie fără timonier care plutește deja de vreo șapte ani printre stânci încotro bate vântul. Un vânt mai puternic ar putea fi fatal pentru ea. Republica Moldova a ajuns într-o criză economică și morală fără precedent. Un grad de corupție nemaipomenit și toate nivelurile puterii, nepotism, protecționism, lobism, mafie criminală concrescută cu cea politică - iată cele mai caracteristice simptome ale unei societăți bolnave. Uneori te apucă fiorii la gândul că această boală ar putea fi incurabilă pentru Republica Moldova.

Se vorbește foarte mult despre această temă, însă nu se face practic nimic. Se întâmplă la noi (prin numiri ca persoane responsabile pentru combaterea corupției) ca în povestea în care hoțul striga cel mai tare *"Prindeți hoțul"*. Dacă s-ar dori, oare nu s-ar putea face ordine măcar în astfel de domenii care se află la suprafață (în văzul lumii), cum sunt cel al țișărilor, băuturilor alcoolice și produselor petroliere, care ar redresa simțitor starea materială a sutelor de mii de pensionari, bugetari, studenți etc. Se cere în primul rând dorință. Aceasta o înțelege oricare, însă nimeni din cei ce dețin puterea nu fac nimic pentru soluționarea acestei probleme, îi vezi la televizor ba pe unul, ba pe altul (după care plânge pușcăria) crucindu-se că sunt ca lacrima, că doresc să facă bine acestui popor, însă le încurcă ceva sau cineva. *"Nu poate fi sincer acela care se lasă stăpânit de bani"* spunea cu bună știință cunoscutul gânditor al antichității Democrit.

Nu întreprinde mai nimic în această problemă nici președintele republicii, aflat în post deja de peste 2 ani, care a făgăduit poporului bunăstare, stabilitate și multe altele. Și parlamentul, aflat la guvernare deja de un an, a făcut prea

puțin pentru aducerea Legii în capul mesei. Mă întreb cu ce gogoși vor mai veni partidele (în special cele aflate la guvernare) la apropiatele alegeri locale, printre altele foarte importante la etapa constituirii puterii locale în județele nou-formate. Fiecare alegător își pune întrebarea de ce nu sunt trași la răspundere vinovații de sustragerea celor peste 2,5 miliarde de lei, nominalizați de către Președintele Curții de Conturi în raportul său, ținut în fața parlamentului (suma nominalizată e constituită doar din fraudele depistate, furtul real fiind mult mai mare). Nu rezistă nici unul din argumentele Procuraturii Generale cum că nu sunt suficiente probe pentru ai pune la răcoare măcar pe câțiva din cei nominalizați în raport. Doamne, pentru un muritor de rând sunt suficiente furturi în sumă de 100-200 de lei pentru a nimeri la răcoare, iar pentru cei care fură zeci și sute de milioane de lei nu ajung argumente. Chiar îți vine să râzi, în caz contrar ar trebui să plângi. Te apucă fiorii când parcurgi cu vederea raportul Curții de Conturi, unde întâlnești fraude financiare care sunt caracteristice atât prin dimensiunile lor, cât și prin cinismul cu care au fost comise. Drept argumente aduc câteva extrase din raportul Curții de Conturi, ținut în fața Parlamentului în iunie 1998, grupate pe ministere și departamente.

Ministerul finanțelor.

„...Acordarea vacanțelor fiscale și a privilegiilor impozitare au dus la creșterea restanțelor la buget până la 525 mln lei la 01.11.1997, cu 164 mln mai mult ca la începutul anului...”

„... Acordarea unui credit de 5,2 mln firmei „Korab și K” (fondul statutar -1800 lei), care a crescut până la 23,1 mln lei pentru livrare de cărbuni doar în sumă de 0,5 mln lei” în total fraudele au constituit 307,5 mln lei, inclusiv: facilități fiscale - 180,5 mln lei; credite - 44 mln lei; neachitarea impozitelor - 40 mln lei; pierderi în buget - 43 mln lei.

Ministerul privatizării:

„...Proprietatea magazinului „Haiduc”, supusă

privatizării, a fost redusă, fiind fixate prețuri simbolice la unele tipuri de instalații. De exemplu: refrigerator (produs în 1986) - 3,4 lei; mașină de dactilografiat - 1,5 lei; congelator- 1,9 lei etc... ”.

„... La constituirea Companiei pe acțiuni de tip închis moldo-rusă „Gazsnabtranzit”, aprecierea fondurilor fixe transmise ca plată pentru gazul consumat a fost efectuată cu încălcarea articolului 9 din Legea privind investițiile străine. De exemplu: un autoturism de marca „Moskvitch” (produs în 1988) a fost apreciat la prețul de 104 lei; autoturismul marca GAZ-2410 (produs în 1988) a fost apreciat cu 1244 lei... ”.

În total pierderile în cadrul Ministerului Privatizării au constituit suma de 2,4 mln lei, generate de subaprecierea valorii obiectelor privatizabile și neplata dividendelor în buget. De asemenea, au fost suportate pierderi colosale neapreciate valoric.

Cancelaria de stat:

„...2,3 mln lei au fost cheltuiți pentru asigurarea zborurilor speciale pentru delegații oficiale ale ex-premierului Sangheli...”.

„ ...Cu 603000 lei au fost depășite normele cheltuielilor privind delegațiile oficiale și delegațiile membrilor guvernului. Astfel, în a. 1996, în preajma alegerilor prezidențiale, numărul delegațiilor au crescut de 10 ori comparativ cu media pe alte luni...”.

„...De asemenea, 482500 lei au fost cheltuiți la deservirea delegațiilor străine, norma fiind depășită de câteva ori. În unele cazuri numărul membrilor părții moldovenești depășea de trei ori numărul membrilor delegației străine. Se observă o depășire exagerată a cheltuielilor la alimente și băuturi. Astfel, o sticlă de coniac de 144 lei în magazinele de stat era cumpărată (sau scrisă doar pe hârtie - n.a.) la prețul de 744...900 lei. Pentru a diminua din transparența unor cheltuieli ale fondului de rezervă al Guvernului, unele documente erau clasificate drept confidențiale. Astfel, conform Hotărârii nr. 523 din 13.12.1996 s-au eliberat 135000 lei (3300

USD) ambasadei Republicii Moldova în Rusia pentru procurarea unui mijloc de transport...”.

În total, vistieria statului a fost depozitată de circa 7,3 mln lei (calculare foarte aproximativă). Iar cel care s-a aflat în fruntea Cămarilor drept pedepsă a fost numit ambasador al Republicii Moldova în Ungaria.

Banca Națională a Republicii Moldova:

„...Banca Națională n-a asigurat repartizarea beneficiului valutar de către băncile „Banca Socială”, „PetroBank” și „Banca de Export-Import” respectiv 73,1 mln \$ SUA, 74,9 mln \$ SUA și 78,7 mln \$ SUA...”.

„...în 1996 BNM a efectuat cheltuieli de 110000 lei pentru acoperirea delegațiilor de afaceri ale persoanelor cu funcții de stat, care nu erau funcționari ai BNM...”.

„...Conform Hotărârii Parlamentului în 1996 BNM a transferat 2925000 lei din beneficiul său nemijlocit statului Parlamentului...”.

În total au fost cauzate pierderi în sumă de aproximativ 229,6 mln lei. Vă rămâne Dvs, stimați cititori și potențiali alegători, să faceți concluziile de rigoare cum ne slujesc „slugile poporului”.

Aceste fărâdelegi vor continua atâta timp cât Legea nu va fi pusă în capul mesei, iar în fața ei să fie egali toți de la opincă până la vlădică. Puțini au rămas de acei care, trecând pe lângă butoiul cu miere, ar rezista ispitei de a se înfrupta din ea, știind că nu vor fi pedepsiți pentru aceasta. Banul este „ochiul dracului”, se spunea din bătrâni. Tot mai puțini din cei ajunși la putere rămân onești și cinstiți. De aceea, până se va ajunge la deprindere și convingere, trebuie să existe teama față de Lege.

(Literatura și Arta, nr.18,1999)

UN NOU GUVERN DE TRANZIȚIE?

„Pierderea vremii bune este matca și sămânța vremii rele ”
(D.Cantemir)

Primăvara curentă a fost o perioadă fierbinte. Mai multe evenimente ne-au ținut într-o stare de permanentă tensiune, în primul rând, perioada preelectorală folosită nu prea rațional de către partidele de dreapta. Apoi au avut loc alegerile parlamentare. Ca rezultat, s-a creat o situație incertă, când nici unul din subiecții electorali n-a acumulat majoritatea absolută, majoritatea relativă deținând-o comuniștii. Apoi timp de o lună au avut loc consultările între formațiunile de dreapta și centru-dreapta privind crearea unei coaliții parlamentare - Alianța pentru Democrație și Reforme, care totuși a fost constituită în pofida tuturor divergențelor între subiecți, a tentativelor comuniștilor de a nu admite crearea alianței. Prin compromisuri - unele nereușite - au fost create structurile parlamentului, conducându-se de un algoritm adoptat de subiecții Alianței.

După crearea structurilor parlamentului a urmat o perioadă și mai fierbinte - formarea guvernului. Inițial, conducându-se de același algoritm, în final guvernul fiind format cu încălcarea acestui principiu. Se creează impresia că Convenția Democratică din Moldova n-a fost pregătită să preia conducerea în guvern și posturile de miniștri care-i reveneau conform algoritmului. La formarea guvernului Convenția cedează câteva posturi ministeriale, acordându-le unor persoane din fostul guvern. Sunt de acord că guvernul trebuie să fie profesionist și depolitizat. Mă îndoiesc că Convenția n-ar fi găsit persoanele capabile să ocupe posturile ministeriale importante. De aceste ministere depinde crearea imaginii Republicii Moldova pe plan extern. Desigur, unele compromisuri erau necesare, fiindcă în caz contrar era sub semnul întrebării constituirea Alianței, însă nici pe o clipă nu

trebuie de uitat că „... *compromisul e o umbrelă bună, însă un acoperiș rău* ” (J. Lowell).

Ne aflăm însă în fața faptului împlinit. Guvernul este deja format și de aceea rămâne ca noi să-l susținem. Altminteri ajunge și acesta un guvern de tranziție, deși este net superior prin gradul de intelectualitate și onestitate al membrilor săi în comparație cu guvernul Sangheli (guvernul interior Ciubuc practic a moștenit fostul guvern Sangheli). Moștenirea pe care a primit-o guvernul actual de la cele precedente este foarte grea. După unele estimări ale specialiștilor, produsul intern brut se află la nivelul anului 1965 din fosta R.S.S.M. Ca rezultat, s-au creat restanțe foarte mari la pensii, burse și salarii în diferite sfere bugetare: învățământ, ocrotirea sănătății, cultură etc. Salariile mici (mai ales în sfera ocrotirii sănătății și învățământului) nu acoperă aici pe departe coșul de consum. S-a creat o situație critică, o situație de grevă generală. Guvernul nou-format nu poartă responsabilitate pentru situația creată, însă anume el v-a trebui să aplaneze conflictul. Sunt necesare măsuri urgente neordinare, luând în considerare că vistieria statului este goală. În acest plan aș risca să evidențiez câteva direcții posibile neordinare de activitate a guvernului (sunt doar păreri personale - ale unui alegător de rând al dreptei, dar sunt convins că coincid cu părerile multor oameni. Aș începe cu reducerea cheltuielilor pentru întreținerea aparatului de stat. Un exemplu demn de urmat sunt acțiunile întreprinse în această direcție de către Guvernul României și chiar cel al Rusiei, care a redus bugetul pentru întreținerea imensului aparat administrativ cu 526 mii ruble. În acest context se impun următoarele măsuri urgente: reducerea pe cât e posibil a personalului administrativ; reducerea cheltuielilor de întreținere a aparatului administrativ; reformarea sistemului de salarizare în republică.

În acest plan noii miniștri trebuie să dea dovadă de insistență și principialitate în selectarea cadrelor din subdiviziunile ministerelor. E necesară și o schimbare a

vechilor cadre din ministere, unele dintre ele incompetente și neonestе (știm doar după ce principiu s-a călăuzit fosta coaliție guvernamentală în selectarea cadrelor, în diferite posturi din ministere fiind plasați foști secretari de partid și de komsomol, cunoscuți, cumetri ai unor demnitari etc.). Drept confirmare a celor spuse prezint un caz (cred că nu e unicul) la care sunt martor aproape în fiecare dimineață: în blocul în care locuiesc se află și câțiva demnitari din guvern (nu sunt miniștri și nici viceministri), la care vin mașinile de serviciu („Volga”, cu numere de înmatriculare ale cancelariei de stat). Aceștia își încarcă familia - soția și copii, care sunt duși respectiv la lucru, școală sau grădiniță. Astfel de mașină face pe zi în medie (numai în raza orașului) circa 50-80 km, Consumul de benzină prin oraș este de aproximativ 15 litri la 100 de km. Dacă 1 litru de benzină e aproximativ 1 leu 70 bani, avem pe zi circa 20 de lei. Pe lună - aproximativ 500 de lei. Dacă mai luăm în considerare și leaful lunar al șoferului și că mașinile se mai folosesc în scopuri personale și în afara orașului, atunci suma se ridică la peste 1000 de lei pe lună, iar pe an - la 12.000 lei. În sărăcia în care ne aflăm, statul își poate permite oare această irosire de mijloace atât de necesare pentru alte nevoi, atunci când chiar în țările bogate funcționarii nu-și permit acest lux?

O sursă importantă de reducere a cheltuielilor pentru întreținerea aparatului de stat va fi și adoptarea de urgență a Legii privind Reforma teritorial-administrativă a Republicii Moldova. Trecerea de la diviziunea teritorială pe raioane la diviziunea pe județe (în locul a 40 de raioane se propun 8 județe) v-a reduce simțitor cheltuielile din buget pentru întreținerea administrației locale și va ameliora condițiile de administrare. De-a dreptul sfidătoare este politica salarizării în Republica Moldova. E amoral faptul că un învățător sau un profesor liceal cu vechime în muncă de 20-30 de ani, un medic, un profesor universitar au salarii lunare între 2000 și 300 lei (nemaivorbind de pensionarii cu pensii mai mici de 100 de

lei - cea mai mare parte din ei fiind părinții noștri de la țară), iar un deputat primește de 8-10 ori mai mult (1600-2000 de lei); Președintele țării - de 20 de ori. Chiar și în Armata Națională salariile sunt de câteva ori mai mari. Diferența trebuie să existe pentru a stimula activitatea parlamentarilor și a altor categorii de angajați salariați de la buget, însă nu atât de mare. Drept exemplu aș aduce salarizarea bugetarilor în România, unde salariile parlamentarilor, al Președintelui Țării sunt stabilite în funcție de salariul mediu al altor categorii sociale salarizate de la buget (medici, profesori, etc.) și nu le depășesc mai mult de 3-5 ori. Pentru a ieși din criza economică în care ne aflăm ar trebui să ne strângem cureaua toți deopotrivă, iar deputații democrați să dea dovadă că declarațiile lor nu au fost doar un șiretlic electoral.

De asemenea, aș dori să mă refer la salariile unor categorii nebugetare de salariați. De exemplu, mulți cunosc din auzite despre salariile lunare ale lucrătorilor bancari, care ating în unele bănci peste 1000 de dolari SUA. Aceasta ne vorbește despre faptul că statul nu-și folosește pe deplin pârghiile (în sistemul de impozitare) pentru a menține în limite rezonabile diferența lefurilor salariaților din sferele bugetară și nebugetară. Referindu-mă la domeniul de activitate al organelor de drept, 1-aș felicita pe proaspătul general N. Alexei pentru primul succes obținut în lupta contra „*caracatiței*” basarabene și i-aș dori împreună cu noul ministru de interne succese în combaterea criminalității.

Guvernul nou-ales are o misiune foarte dificilă. Pe parcursul primului an de guvernare este necesar, ca populația pauperizată să simtă schimbările spre bine. În caz contrar încrederea populației în guvern va scădea, iar guvernul va fi aruncat la groapa istoriei. O piatră de încercare pentru democrați pot fi chiar următoarele alegeri locale, de care în mare măsură depinde promovarea reformelor economice.

(Literatura și Arta, nr.26, 1998)

INTR-O SOCIETATE BOLNAVĂ

*„Dacă nu îndrăznești să spui ceea ce gândești,
sfârșești prin a spune ceea ce nu gândești”*

(Zenon)

În societate înfloresc corupția, au luat proporții înspăimântătoare cumătrismul, criminalitatea, protecționismul. Agenții economici privați, care ar putea crea locuri de muncă în republică și produce bunuri materiale, sunt puși la pământ (lucruri spuse recent și la Congresul al II-lea al Asociației Inginerilor din Moldova în prezența primului-ministru). Aceste vicii sunt caracteristice unei societăți bolnave. La ce se mai poate spera într-o astfel de societate, când omul muncii este umilit, iar hoții se simt stăpâni pe țară și acest pământ, când profesionalismul este neglijat, iar diletantismul, mediocritatea sunt încurajate, promovate.

A trecut un an de guvernare a președintelui Lucinschi, dar nu s-a schimbat nimic. Declarațiile d-sale despre stabilitate, ordine și bunăstare au rămas numai pe hârtie, însă nu și realizate. Din contra, situația s-a agravat și mai mult.

La briefingul recent al dlui Lucinschi în legătură cu încheierea unui an de guvernare, au fost auzite mai multe lucruri. De-a dreptul sfidătoare a fost declarația dlui Lucinschi, precum că uzina Mezon se reprofilează și peste doi ani va da un venit tot atât cât Ministerul Industriei în întregime. Posibil, fiindcă Mezon, care pe timpuri era întreprinderea cu cel mai mare capital în republică, a fost distrusă complet cu concursul actualului director, în loc ca Nikulin să fie tras la răspundere pentru irosirea avutului statului, i se mai dau bani pentru a avea ce irosi încă vreo doi ani. Acesta să fie spiritul gospodăresc al șefului statului? De ce nu se formează comisii pentru a controla activitatea uzinei în ultimii ani, dacă intenționezi să investești în ea capital? Oare un bun gospodar ar proceda așa cum procedează guvernarea noastră?

O altă perlă a fost răspunsul dlui Lucinschi privind

oportunitatea participării Republicii Moldova cu capital la construcția Centralei Atomice de la Cernavodă. Cum s-a exprimat domnia sa. Republica Moldova este înconjurată de 8 centrale atomice? Ei și? Dacă Republica Moldova n-ar participa la construcția blocului de la Cernavodă, acestea ar fi mai puține? Unde e logica? De asemenea, a mai relatat dumnealui, prețul de cost al unui kWh obținut la Cernavodă este mai scump decât cel obținut la Cuciurgan. Deci trebuie plătit rușilor s-o reprofileze pentru funcționare cu gaze. Astăzi poate e mai scumpă, dar cum va fi mâine? Oare puțin s-a construit pe banii noștri în partea stângă a nistrului și cine sunt astăzi stăpâni acolo? Se procedează oare gospodărește? La Congresul sus-numit specialiștii în materie au adus argumente forte privind oportunitatea participării Republicii Moldova la construcția blocului de la centrala Atomică de la Cernavodă și a conectării Republicii Moldova la sistemul european de alimentare cu energie electrică.

Mai există o problemă discutată pe larg în presă care a adus multe dureri de cap în ultimul timp. Cum poate fi interpretată decizia parlamentarilor de a-și mări salariile în condițiile de totală sărăcie, în care se află majoritatea populației? Este o sfidare a bunului-simț. Este chiar provocatoare. Salarii atât de mari și primite la timp, pensii extraordinare, mașină la scară, fel de fel de privilegii, și vreți să nu fie îmbulzeală la intrarea în Parlament? Despre bunul-simț al unor deputați nici nu face să vorbim.

Din acest punct de vedere mult mai omeneste este faptul cum au procedat frații noștri de peste Prut. Cu toate problemele pe care le au, aflându-se și ei într-o perioadă de tranziție. Oare nu-i face onoare dlui Președinte al României Emil Constantinescu faptul că nu a aprobat legea privind majorarea salariilor, cerând ca și salariul său să fie coordonat cu salariile celorlalte categorii de bugetari: profesori, medici etc? Dacă dl Lucinschi nu și-ar fi fixat un salariu de aproape 1000\$ SUA (care, conform unei declarații la televiziune a dlui Emil

Constanținescu, este de 2-3 ori mai mare ca al său, cu toate că salariul mediu în România este de 4 ori mai mare ca cel din Republica Moldova, și problemele unei țări postcomuniste cu peste 23 milioane de locuitori sunt mult mai mari), n-ar fi aprobat, probabil legea respectivă.

Ce să mai vorbim despre bunul-simț pe care ei, președinții de colhoz (cei care s-au aciuat în Parlament), foștii nomenclaturiști de partid și komsomol, nici nu l-au avut, astăzi tot ei fiind cei mai democrați dintre democrați, tot ei ne conduc ca pe vremuri; tot ei privatizează ce a mai rămas neprivatizat; cu banii partidului și ai komsomolului, au susținut material mișcările procomuniste pe mapamond, crearea a diverse firme mafioate, apărute ca ciupercile după ploaie. Are loc un proces groaznic de spălare a banilor, în fruntea lor au fost promovați „băieți descurcăreți”, care știu ce să facă și cum să facă (desigur, cu ajutorul celor de la putere), pentru a înmulți capitalurile, care vor fi utilizate la sigur întru menținerea monstrului muribund - comunismul și faliții lui. Sume mari de bani sunt utilizate pentru susținerea mișcărilor kominternsocialiste (inclusiv a celor de centru, care tot de stânga sunt) în alegerile parlamentare. Acești „băieți descurcăreți”, împreună cu cei din vârful piramidei, se consideră elita societății, dar, de fapt, sunt spuma ei.

Altă tagmă o constituie așa-numiții businessmeni alogeni și nenumăratele grupări mafioate care au ocupat pozițiile-cheie în economia republicii (bineînțeles, nu fără ajutorul din afară), iar nouă, celor mulți și prostiți, ne-au aruncat mărul discordiei pe care l-am preluat fără ezitare. Ne pângărim unii pe alții, săpăm cât mai adânc pentru a găsi păcatele unul altuia, uitând de povața „*Caută la alții virtuțile, iar la tine viciile*” (B. Franklin). Firmele Mals, clanul Birștein, diverse firme conduse de feciorașii actualilor și foștilor demnitari ai statului jupoaie de pe vii și de pe morți, se îmbogățesc pe spatele bietului om muncitor. Oare să nu ne dăm seama că ne paște pericolul comunist? Să nu vedem că se realizează în practică platforma

preelectorală a intersocialiștilor privind repunerea în funcție la nivel de stat a limbii ruse?

Ce ne mai rămâne totuși de făcut? O șansă iluzorie este victoria la alegerile parlamentare. Pentru aceasta, cei din fruntea formațiunilor politice de dreapta trebuie să termine cu pângărelile reciproce în presă, ca să poată măcar apoi, în Parlament, să se unească. Să dea dovadă ca nu sunt "*Oameni mulți, dar bărbați puțini*" (Herodot). Iar noi, cei de jos, să dăm dovada de adevărat patriotism, să ne trezim unii pe alții, să ne pătrundem de gravitatea situației în care ne aflăm, să ne unim, să dăm dovadă de onestitate, profesionalism, să luptăm la locurile de muncă pretutindeni unde ne aflăm cu corupția, nepotismul, analfabetismul, pericolul rerusificării și, desigur, să nu uităm de oropșiții noștri țărani, părinți, frați de-ai noștri - unica forță care ne-ar asigura o victorie relativă în alegeri.

(Literatura și Arta, nr.12, 1998)

SPECIFICUL PARLAMENTARISMULUI BASARABEAN

*„Cea mai mare pedeapsă pentru toți cei care nu se
interesează de politică este că ei vor fi guvernați
de cei care se interesează de politică”
(A.Toynbee)*

Un indice important al gradului de democratizare a oricărei societăți este sistemul parlamentar. Acest lucru se evidențiază în special în statele cu regim parlamentar. Republica Moldova face parte din rândul lor, dar și în acest plan se evidențiază specificul parlamentarismului basarabean. De iure conform Constituției republica este parlamentară. De facto, însă, actualmente Republica Moldova este mai mult decât prezidențială. Președintele Voronin ales de fracțiunea parlamentară a comuniștilor, are mai multe pârghii de conducere, decât foștii președinți Snegur și Lucinschi, aleși de întreg „poporul”. Astăzi nu se face practic nimic în „țara asta” fără acceptul președintelui. Subalternii practic nu iau nici o decizie de sinestătător, așteptând „indicații prețioase” de sus. Acest fapt l-au recunoscut și unii dintre foștii consilieri de ai președintelui, care cunosc aceste lucruri din interior.

Să încercăm să facem o analiză simplistă a modului cum s-a cristalizat sistemul parlamentar în Republica Moldova. **Primul parlament** ales prin alegeri directe în primele alegeri democratice din a. 1990 a fost expresia unui electorat, care tocmai scăpase de totalitarismul comunist și gustase deja puțin din fructul democrației. Electoratul a făcut o alegere sinceră (pe atunci nu existau nici un fel de partide (cu excepția celui comunist, care era în umbră) cu tehnologiile lor electorale mai mult de buimăcire a electoratului decât de informare a lui. Cu toate că parlamentul ales (de altfel prea numeros pentru o populație relativ mică) era extrem de eterogen deciziile adoptate în primul an de activitate erau conforme spiritului, generat de avântul mișcării naționale. În

general electoratul a optat pentru o opțiune de dreapta, națională. Mai târziu, datorită faptului că pe valul mișcării de eliberare națională în parlament au nimerit mulți aventurieri politici (unii nici până astăzi nu se pot complăce cu gândul că nu mai sunt aleșii poporului), mulți foști comuniști, iar temperamentul celor din stradă mai scăzuse puțin, în parlament au început niște mișcări haotice (browniene), care mai apoi s-au cristalizat în diferite grupări pe interese (ulterior constituindu-se în partide). Discordia dintre ele, în final, a dus la dizolvarea parlamentului și anunțarea alegerilor anticipate. Astfel primul parlament ales în mod democratic s-a autodizolvat înainte de termen.

Cel de al doilea parlament a fost format (în mare parte) și condus de monstruoasa majoritate agrariano-interfrontistă. Aceasta a fost opțiunea de extremă stânga a electoratului. Cum s-a întâmplat ca electoratul să dea preferință acestui mastodont pe picioare de lut? După mine factorul principal a fost sterilitatea primului parlament (generată, de altfel de diverși factori atât subiectivi, cât și obiectivi), fapt ce le-a permis agrarienilor și interfrontiștilor să buimăcească electoratul cu promisiuni demagogice de tot felul. Aceasta este latura proastă a democrației că nu întotdeauna sunt aleși cei care merită să fie aleși. Dar electoratul basarabean atunci dorea schimbări mai rapide spre bine, în special în sectorul economic, și a ales schimbarea (nu cea mai bună). Aceasta vorbește despre faptul că electoratul încă nu este pregătit pentru alegeri democratice. Acest parlament a bătut recordul (probabil nu numai în spațiul acesta mioritic) la numărul de legi proaste aprobate, la gradul de analfabetism la direct și la figurat, în special al spicherului de atunci D.Moțpan.

Cel de al treilea parlament a fost o opțiune de centru dreapta a electoratului. Partidele de centru-dreapta au format o alianță postelectorală (Alianța pentru Dezvoltare și Reforme) în fond cam eterogenă, care constituia, inițial, o majoritate

relativă. Aceasta alianță a avut o perioadă scurtă de guvernare (în special sub guvernul Sturza), când s-a simțit un progres relativ (nu de acesta cu care ne hrănește actuala guvernare) atât pe plan internațional (a avut șansa de integrare reală în Europa), cât și pe plan intern (se atinsese o stabilitate relativă politică și economică). Dar similar altor coaliții postelectorale ADR nu a fost viabilă. Jocurile politice ale unor componente în final au dus la dizolvarea parlamentului și anunțarea alegerilor parlamentare anticipate.

Cel de-al patrulea parlament este iarăși de extremă stânga, însă, spre deosebire de cel agrariano-interfrontist, nu este doar din vina electoratului. În primul rând, dacă nu ar fi avut loc exodul masiv în străinătate în căutare de lucru, în special al electoratului de centru-dreapta, dacă nu ar fi fost prostia liderilor partiduțelor de dreapta, care au mers separat în alegeri și au pus pe tipsie comuniștilor cca 20 de mandate de parlamentar, dacă nu ar fi avut loc absenteismul masiv (iarăși preponderent al electoratului de centru-dreapta, pe când adepții comuniștilor (în special alogenii) au fost prezenți masiv la votare, chiar și cei cu dificultăți locomotorii erau aduși la urnele de votare) parlamentul actual ar fi avut o opțiune cel puțin de centru stânga (luând în considerație pendulările electoratului). Cum este parlamentul actual, care este potențialul lui intelectual, care sunt rezultatele activității lui în plan politic (în mare parte antinațională: a se vedea tentativele de federalizare a republicii, pierderea tot mai mult a credibilității pe plan extern, pendulările haotice între cei doi poli atractivi – Europa și Rusia) și în plan economic (adâncirea crizei economice, revenirea la raioane, care a generat cheltuieli enorme, terorizarea investitorilor străini (cu excepția celor din Rusia) etc.) s-a scris și se va mai scrie încă mult timp. Acest parlament, conform Constituției, ar trebui să dețină puterea supremă în stat. În realitate, însă, puterea absolută o deține președintele ales de parlament, care și-a supus toate cele 3 ramuri ale puterii – președinția, parlamentul

și guvernul, controlând în mare parte și puterea judiciară. „Regimul parlamentar” actual este mai prezidențial decât regimurile prezidențiale ale lui Snegur și Lucinschi. Să ne amintim de cazul cum președintele Snegur cu toată puterea sa prezidențială n-a putut să-l demită pe ministrul apărării Creangă, pe când președintele Voronin cu împuterniciri cu mult mai limitate (conform Constituției) schimbă miniștrii (până acum au fost demși cca 14 miniștri și alți funcționari de stat de prim rang în cel mai „stabil” guvern de după perioada democratică) ca damele mănușile. Președintele Voronin începe să înțeleagă că numai prin supușenie oarbă (de ochii lumii cum a fost cazul ministrului educației Sima (prin comportamentul său amoral numai în acest fotoliu nu trebuia instalat) și cel al lui Gonța nu poți conduce un stat. Un singur om, ca oricare altul, poate să greșească, de aceea au fost inventate mai multe ramuri ale puterii, ca să se controleze, să se completeze una pe alta. Din această cauză șirul greșelilor de tot felul în diferite domenii a actualei conduceri va continua să crească.

O analiză succintă a celor spuse mai sus demonstrează că în Republica Moldova încă nu este format un electorat stabil, care nu-și schimbă opțiunile în funcție din ce direcție bate vântul. În general totuși se observă o apropiere de centru, fapt ce inspiră unele speranțe. Urmând algoritmului stabilit următorul, al cincilea, parlament probabil va fi de o mai pronunțată orientare centristă (de la centru dreapta până la centru stânga). Pendularea electoratului ca orice sistem real se va reduce în amplitudine cu timpul până va veni în echilibru, așa cum se întâmplă în societățile cu democrație veritabilă. Dar când se va întâmpla acest lucru? În această perioadă de tranziție deosebit de incertă, când comuniștii mai sunt tari (să sperăm că în ultimii ani de guvernare autoritatea conducerii comuniste se va șifona simțitor) acesta ar fi un colac de salvare pentru tânăra democrație basarabeană, care este în căutarea identității sale.

În continuare se prezintă unele „perle” despre parlamentari și parlamentarism, extrase din cugetările politice ale profesorului Florea Dudiță, de formațiune inginer, fost rector mai mulți ani al Universității „Transilvania”, Brașov, fost senator al Senatului României, care sunt adaptate la realitatea politică basarabeană actuală. „Perlele” se referă nu numai la actualii parlamentari, dar și la unii dintre foștii aleși ai poporului în parlamentele precedente.

Despre parlamentari și parlamentarismul basarabean

„Mă bucur că am devenit dușmanul tău, pentru că tu nu faci rău dușmanilor, ci prietenilor”.

„Basarabeanul votează în grabă și fără să gândească, pentru ca, apoi, să poată înjura pe-ndelete”.

„Politicianul are, de regulă, trei caractere: unul, pe care-l arată, dar nu-l are, altul pe care-l are dar nu-l arată și un al treilea pe care doar el crede că-l are”.

„În parlamentul basarabean există câteva personalități și foarte multe imitații”.

„Unii politicieni vorbesc prea mult, ascultă prea puțin și gândesc numai de sărbători”.

„În tranziția de piață corupția crește invers proporțional cu dezvoltarea economico-socială”.

„Guvernele vin și se duc, însă lichelele rămân. Asta îi neliniștește pe basarabeni”.

„N-ar fi mare nenorocire dacă guvernanții greșesc uneori, dar ei greșesc întotdeauna în folosul lor”.

„În Republica Moldova trăim instabilitatea partidelor, instabilitatea coalițiilor, instabilitatea convingerilor și chiar instabilitatea gândirilor. Stabilă a rămas doar instabilitatea”.

„Analizând clasa politică basarabeană, crește convingerea că politicienilor basarabeni le-a ruginit ceva în mecanismul lucidității”.

„A minți este politic. A nu spune adevărul este diplomatic”.

„În Europa și în lume există miniștri de afaceri străine.

În Basarabia există miniștri străini de afaceri”.
„Măsura nedreptății se găsește întotdeauna
în mâinile potrivite”.

Cum este caracterizată o coaliție? Cam așa:

„Când vrea el, nu vrea ea, când vrea ea, nu vrea el,
când, în sfârșit vor amândoi, cade cortina”.
„Nu te revoltă guvernării care ne înșeală necontenit? Ba da!
Normal ar fi ca, din când în când, să mai facă și pauze”.
„Nulitățile politice capătă importanță nu numai când
stau în spatele unei personalități, ci și când
se constituie în comunități”.

Odă guvernărilor de M.Eminescu:

„Prea v-ați arătat arama, sfâșiind această țară,/
Prea făcură-ți neamul nostru de rușine și ocară,/
Prea v-ați bătut joc de limbă, de străbuni, de obicei,/
Ca să ni s-arate odată se sunteți – niște mișei”!
„Cei care vor să muncească muncesc. Cei care vor
să învețe, învață. Cei care nu sunt capabil să facă
nici una nici alta, fac politică”.
„Majoritatea cetățenilor alege parlamentul, iar majoritatea
acestuia alege guvernul, care este împotriva majorității
cetățenilor”.
„În parlament totul este strâmb, numai treptele scărilor sunt
drepte”.
„Parlamentele cele mai numeroase sunt cele mai ineficiente,
iar majoritățile cele mai consistente - cele mai imbecile”.
„Nu toți demagogii sunt parlamentari,
în schimb toți parlamentarii sunt demagogi”.

Omul politic francez G.Clemenceau spunea:

„Parlamentul este organismul cel mai numeros, inventat
vreodată, pentru a comite erori politice!”.
„Am întâlnit parlamentari basarabeni fericiți: aveau
memoria slabă, conturi grase în bancă și digestia bună”.
„Mulți politicieni basarabeni încep să vorbească fără să știe
ce vor să spună și termină de spus, fără să știe ce au spus”.

M.Eminescu: „*Un rău au partidele noastre:
că se identifică cu națiunea*”.

L.W.Cothe: „*Cu cât mai mizerabilă este o țară,
cu atât mai mulți patrioți are*”.

„*La fiecare popor, limba are o parte greu traductibilă,
iar politica națională, o parte greu inteligibilă*”.

„*În timp ce politica guvernanților se îmbunătățește în
toate domeniile, nivelul de trai se înrăutățește
în toate componentele*”.

„*În lipsa politicianilor cu vocație, analfabeții politici
sunt cei care pun punctul pe i*”.

„*Prietenia între popoare crește proporțional cu distanța
geografică între ele*” (a se vedea prietenia „poporului
moldovenesc” (sintagma actualilor guvernanți) cu popoarele
chinez, cubanez etc.).

„*Prostia, chiar dacă este susținută de majoritatea
parlamentară, tot prostie rămâne*”.

„*Este prost că politicienii sunt proști. Este și mai prost
că ei nu-și dau seama cât de proști sunt. Dar cel
mai prost este că ei îi consideră pe ceilalți proști*”.

„*Lătrătura câinilor și zbierătura măgarului nu se aud în
cer*”.

„*Puterea, plecată din popor, nu mai revine,
pentru că acolo sus, se simte bine*”.

„*Politicienii trăiesc pe seama proștilor,
iar proștii, pe seama muncii*”.

M.Eminescu: „*Ne fac legi și ne pun biruri, ne vorbesc
filosofie, / Patrioții, virtușii, ctitori de așezăminte, /
Unde spumegă desfrâul în mișcări și în cuvinte*”.

„*Când se înmulțesc declarațiile guvernanților despre binele
poporului, înseamnă că poporul trăiește deja criza*”.

(Literatura și Arta, nr. 34, 2003)

FEDERALIZARE SAU TRANSNISTRIZAREA ÎNTREGII REPUBLICI

Cu vre-o 7-8 ani în urmă ilustrul poet și patriot Grigore Vieru a spus aproximativ următoarele referitor la transnistria „*Dacă bolnavul are gangrenă la picior i se taie piciorul pentru a salva bolnavul. Transnistria trebuie abandonată până n-a transnistrizat întreaga republică*”. Cu părere de rău glasul Dlui Grigore Vieru (de altfel și a altor personalități) nu a fost auzit de mai marii zilei (pe atunci președinte era Dl Mircea Snegur). Dintr-un fals patriotism local (sau poate din altă cauză) acest lucru nu s-a făcut și astăzi culegem roadele acestei miopii politice. Problema era, într-un fel, delicată (cei care optau pentru abandonarea transnistriei erau priviți ca trădători ai românilor de peste Nistru) și Moscova miza pe trăgănarea soluționării problemei în timp. Abandonarea transnistriei de către Republica Moldova nu era în interesul Moscovei. Moscova nu se mulțumea numai cu spațiul transnistrean. Ia dorea întreg teritoriul Republicii Moldova. Acum, se pare ei sunt foarte aproape de ași realiza visele.

Transnistria nu a apărut întâmplător la dorința lui Smirnov. Ea a fost planificată încă până la destrămarea u.r.s.s. Serviciile secrete sovietice au prevăzut din timp căderea u.r.s.s., de aceea ei au luat diverse contramăsuri în majoritatea republicilor unionale. Astfel în anii 90 între Armenia și Azerbaidjan izbucnește așa numitul conflict Karabahul de Munte. Croite arbitrar teritoriile republicilor Armenia și Azerbaidjan la momentul constituirii u.r.s.s. (în a.1922) și luându-se în considerație specificul popoarelor de munte serviciilor secrete sovietice nu le-a fost greu să organizeze acest conflict. Pentru a menține Gruzia în sfera de influență rusească ei i se declanșează așa numitul conflict gruzino-abhaz.

În a. 1987 (la începuturile deșteptării naționale la

Chișinău) tocmai din Extremul Orient la Tiraspol este catapultat în funcția de director al uzinei „Litmaș” Igor Smirnov. Deja în a. 1989 Igor Smirnov este unul din organizatorii acțiunilor de protest a așa numitelor „*colective de muncă*” de la uzinele și fabricile din Tiraspol (inclusiv de la uzina condusă de I.Smironov) contra limbii române și românizării „*poporului moldovenesc*”(varianta oficială). La congresul deputaților din întreaga u.r.s.s. din a. 1990 tov Lukianov (pe atunci președintele sovietului suprem al u.r.s.s.) îi avertiza pe delegații moldoveni, care împreună cu colegii lor din țările baltice ridicau tot mai frecvent problema independenței republicilor unionale, „*Dacă ve-ți insista asupra problemei independenței, vă vom organiza 3 republici*”. Astăzi vedem că Moscova s-a ținut de cuvânt.

Moscova își dădea bine seama că nu mai putea opri procesele de deșteptare națională din Republica Moldova, de aceea și-a axat atenția asupra propriei creaturi – transnistria. În regim de urgență la Tiraspol sunt formate toate instituțiile caracteristice uni stat: armată, trupe de interne, servicii secrete (în fruntea cărora a fost numit Antiufeev-Șevțov, căutat de serviciile din țările Baltice pentru crime efectuate contra populației pașnice), guvern, președinție etc. Pentru ași dezlega mâinile în problema ajutorării regimului de la Tiraspol și a tempera tendințele proeuropene ale Chișinăului Moscova înscenează conflictul de la Nistru (după modelul conflictelor Karabah, Abhaz ș.a.). Armata a 14^a participă în modul cel mai direct în conflict de partea transnistriei. Republica Moldova, care la începutul conflictului nu avea armată națională, evident că a fost înjenunchiată. Conducerea de atunci a Republicii Moldova a comis una din cele mai grave greșeli, încercând să soluționeze conflictul cu ajutorul Moscovei. A trebuit să treacă tocmai 10 ani ca Moscova, în sfârșit să-și arama pe față. Pe parcursul acestor ani ea a acționat după principiul „*biciului și zăhărelului*”. Folosind la maxim faptul că Republica Moldova din momentul declarării independenței,

practic nu a avut hotare la est, prin această gaură neagră cum este transnistria practic a fost pusă în genunchi și în plan economic. Contrabanda efectuată în volume extrem de mari (aproximativ trei ani în urmă premierul Braghiș recunoștea că pierderile Republicii Moldova numai de la contrabanda cu produse petroliere constituie cca 840 mln lei (mai mult de 1/3 din bugetul anual al Republicii)), boicoturile de tot soiul (a se vedea închiderea gazului, blocarea căilor ferate pentru cca 1 lună ș.a.), care au adus prejudicii enorme întreprinderilor care mai funcționează. Chiar și președintele Voronin declarase relativ recent că prin transnistria se spală cca 2 mlrd de dolari.

Acum Moscova consideră că e momentul potrivit de a pune Republica Moldova în dependență totală de ea. Vom încerca să aducem unele argumente. În plan economic: cu datorii enorme pentru gaze față de Rusia și alte datorii (de asemenea enorme) față de organisme financiare internaționale, cu o industrie pusă la pământ (în mare parte tot de tot de reprezentanți de ai Moscovei – Nikulin, Cirkov ș.a.), fără investiții serioase din exterior și cedarea la prețuri derizorii a proprietăților în contul datoriilor, aflându-se în prag de „default” Republica Moldova nu va rezista presiunilor Moscovei. În plan politic: deja de peste un an la conducerea Republicii Moldova au venit cei mai servili, cei mai credincioși Moscovei de la 1990 încoace – comuniștii (pe ai săi V.Putin îi marginalizează, iar pe ai noștri îi corcolește); de asemenea, situația internațională după 11 septembrie 2001a devenit extrem de favorabile Moscovei pentru a-și pune în acțiune planurile diabolice referitor la această așchie de popor extrem de defavorizată. Participând alături de aliații apuseni în acțiunile de combatere a terorismului, Moscova acum, se pare, își strânge dividendele. Noi, probabil, suntem primii la rând cedați de comunitatea europeană și, în primul rând, de garantul de până nu demult al democrației moldovenești - S.U.A. (a se vedea cărdășia OSCE cu Moscova și Kievul, care are și el interesele sale în regiune, sprijinirea de către S.U.A. a

proiectului OSCE (a se citi – Rusia) de federalizare a Republicii Moldova. S.U.A. prin această susținere a cam dat-o în bară. Principiile federalizării S.U.A. nu pot fi transferate asupra Republicii Moldova. Poporul american, constituind un amalgam de reprezentanți ai diferitor popoare, a fost în mod arbitrar împărțit teritorial în mai multe state (cca 50 de state) pentru o mai bună administrare a țării. În general federalizarea se face pe principii naționale: unirea cu forța (cum a fost Federația Rusă, Marea Britanie ș.a.) sau benevolă (fosta Jugoslavie).

Să încercăm să analizăm cum stau lucrurile la noi în acest plan și cât de legitimă este această federalizare. Să vedem care sunt națiunile – elementele de bază ale viitoarei federații în Republica Moldova. Națiunea de bază, care constituie cca 65% din populație este cea română (a se vedea moldovenească). Celelalte 35% sunt reprezentanți ai altor națiuni, care își au formațiunile lor statale: cca 12% de ruși care își au națiunea de bază, constituită în statul Federația Rusă; cca 24% de ucraineni, care, de asemenea, își au națiunea de bază, constituită în statul Ucraina; cca 1% de bulgari, care își au națiunea de bază, constituită în statul Bulgaria și găgăuzii, care de asemenea, nu pot fi considerați o etnie, fiindcă au venit (mai corect au fost aduși de fratele mai mare – Rusia) din Bulgaria. Cei cca 140000 de găgăuzi, care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova, nu constituie majoritatea găgăuzilor, cei mai mulți fiind în Bulgaria și teritoriile de sud ale Basarabiei, aflate actualmente în componența Ucrainei. Să vedem ce reprezintă așa numitul „*popor transnistrean moldovenesc*”. Este constituit aproximativ în proporție de 45% din români (moldoveni), cca 25% ucraineni și aproximativ 20% de ruși. Poate fi considerat acest pretins „*popor moldovenesc transnistrean*” drept element al viitoarei federații, cum o vrea Moscova? Este foarte clar că nu, fiindcă toate cele trei componente de bază sunt și în actuala Republică Moldova.

Acum în Republica Moldova se întâmplă exact ca în zicala „*Dă-i voie lui Ivan, și el se urcă pe divan*”. Prea blânzi și ospitalieri am fost. Veneticii, veniți de pe aiurea, având drepturi chiar mai mari ca ale populației băștinașe, ce mai vor ei? Dar nu ei vor, vrea Moscova. Au trăit reprezentații națiunilor conlocuitoare în liniște cu populația băștinașă fără a simți necesitatea federalizării, până nu a apărut interesul politic al Rusiei. Este clar că chiar și în plan economic federalizarea este inoportună Republicii Moldova. Moș Ion și semenii săi de altă etnie vor trebui să întrețină nu un aparat birocratic caracteristic oricărui stat, ci tocmai trei (dar poate 4 sau 5)

Care este, însă, interesul direct al lui Voronin în problema federalizării. Pe de o parte electoratul rusofon (și nu numai) l-ar susține în viitoarele alegeri prezidențiale, mărindu-i șansele de câștig. Dar la o adică, de ce nu s-ar putea întâmpla și altfel: dacă lucrurile în economie vor merge prost (dar premise de îmbunătățire nu se întrevăd) electoratul s-ar putea s-l voteze pe un Smirnov (la figurat) (devieri cu amplitudine mare a electoratului au mai avut loc). Iar acesta, instalat în fotoliu la Chișinău, „*ne va arăta unde racii iernează*”. Pe de altă parte, având astăzi o conducere relativ monolită și ascultătoare o va mai avea el mâine cu veșnic răzvrățiții Smirnov și bașcanul Găgăuziei. Să nu înțeleagă Voronin în ce capcană îl bagă Smirnov.

Proiectul de federalizare propus de OSCE nu limitează numărul componentelor federației. Actualmente se subînțelege că vor fi trei: Republica Moldova, transnistria și Găgăuzia. Instituirea parlamentului bicameral va fi o bombă cu efect întârziat (în special, constituirea camerei reprezentanților din număr egal de parlamentari din partea fiecărei componente). Transnistrenii și găgăuzii oricând își vor coordona acțiunile (evenimentele din ultimii ani confirmă această presupunere), lăsându-i pe cei ai Republicii Moldova în minoritate. Se va întâmpla întocmai ca în balada

„Miorița””...iar cel transnistrean și cu cel otoman, mări se vorbiră. Și se sfătuiră...” și finalul este cunoscut.

Mai este un pericol. Astăzi se vorbește despre 3 componente. Mâine ar putea să fie 4-5. Și atunci situația Republicii Moldova va fi și mai dezastruoasă. De la ruși te poți aștepta la orice. Pe mine, însă, mă deranjează tăcerea opoziției (cu excepția unor reacții răzlețe, care practic nici nu au fost observate). Acest pericol ar trebui să-i strângă pe toți împreună. S-a demonstrat deja că doar niște acțiuni de proporții antifederalizare ar putea tempera puțin elanul Moscovei și acoliților săi și sensibiliza opinia publică internațională. Toamna care vine ar trebui să fie fierbinte pentru guvernanți. Puși pe jăratec s-ar putea ca parlamentul comunist să nu accepte proiectul propus de federalizare. Doar se știe că „buturuga mică răstoarnă carul mare”.

(Literatura și Arta, nr. 42, 2002)

FEDERALIZARE ÎN STIL BASARABEAN

„Cine cedă degetul, va trebui să cedeze și mâna”
(M.Eminescu)

În ultimul timp societatea basarabeană este aruncată într-o nouă fază a provocării pe nume federalizare. Să încercăm să facem o scurtă analiză a fazelor care au precedat-o.

Așa-numitele procese de federalizare a Republicii Moldova au deja o vechime de peste un deceniu. Republica Moldova încă nu exista, iar la Moscova era deja federalizată, adică împărțită. Să ne amintim de fraza ultimului președinte al sovietului suprem al u.r.s.s. Luchianov, rostită la unul din ultimele congrese, care s-a exprimat cam în felul următor *„Doriți suveranitate! Vă ve-ți alege cu trei republici”*. Acum după cca 13 ani observăm că planul Moscovei în privința Republicii Moldova a fost realizat întocmai. Prima republică plămădită la Moscova a fost așa numita *„republică moldovenească nistreană* (care numai moldovenească nu e). Motivul adevărat al separatiștilor de la Tiraspol și Tighina era crearea unui cap de pod pentru Rusia, cu ajutorul căruia să pună în genunchi (din punct de vedere economic și politic) partea rămasă a Republicii Moldova. Problemele artificial create al limbii, de strâmtorare a rușilor, naționalismului moldovenesc au fost numai pentru cei naivi, ca o acoperire a realizării scopurilor reale.

Al doilea pas spre federalizarea republicii a fost acordarea autonomiei celor câtorva localități cu populație preponderent găgăuză. Nașul acestei autonomii a fost N.Andronic, care a participat la elaborarea legii respective și a făcut lobby în parlament pentru adoptarea ei. Fiind prevăzută de Constituție la început ca o autonomie culturală, recent parlamentul comunist de la Chișinău – această coloană a 5-a a Moscovei - , a adoptat în prima lectură un proiect de revizuire a Constituției Republicii Moldova privind acordarea dreptului la autodeterminare autonomiei găgăuze în cazul pierderii de

către Republica Moldova a independenței. Se întâmplă întocmai ca în proverbul „*pofta vine mâncând*” sau „*când mâța doarme șoarecii joacă pe masă*”.

Al treilea pas spre federalizare l-a făcut fostul președinte al Republicii Moldova P.Lucinschii, care a semnat cunoscutul „*memorandum*”, acordându-i clicii de la Tiraspol aceleași drepturi cu ale Republicii Moldova la mesele tratativelor. Tot grație presiunii domniei sale a fost acordată o autonomie culturală unei părți a județului Cahul (fostul raion Taraclia și câteva sate din afara lui populate preponderent de bulgari). Dacă ȝiganii ar fi cerut autonomie sunt sigur că parlamentele noastre docile le-ar fi acordat-o.

Ultimului parlament comunist și președintelui Voronin îi rămâne doar să finalizeze procesul: să legifereze de jure această fărâmițare a Republicii Moldova, care numai federalizare nu poate fi numită. În limbaj internațional termenul de federalizare înseamnă unirea benevolă a două sau mai multe națiuni într-un singur stat cu formarea unui guvern federal. Drept exemplu poate servi Confederația Elvețiană. Statul federal rus este o reminiscență a fostului imperiu țarist și u.r.s.s. și reprezintă un stat multinațional bazat pe constrângere, impunerea hegemonismului poporului rus (în perioada țaristă erau mai sinceri – reprezentanții rușilor adevărați erau numiți „*velicoruși*”) popoarelor mici, care-și au teritoriile lor de mai multe sute de ani.

Ce avem însă în Republica Moldova. Problema este una artificială cu conotație politică. Populația de bază este de origine română (conform ultimului recensământ ea reprezenta cca 65%, iar la începutul secolului 19, când Basarabia a fost anexată la imperiul rus, ea constituia cca 90%) care populează aceste teritorii de mii de ani, în pofida diferitor declarații revizioniste. Celelalte 35% ale populației reprezintă grupurile etnice, care-și au națiunile de bază în țările vecine și au apărut pe aceste teritorii relativ recent: rușii au națiunea rusă care populează Rusia; ucrainenii – Ucraina; bulgarii – Bulgaria. Țara de unde au fost aduși găgăuzii de regimul țarist rus este

tot Bulgaria. Asta este situația reală în pofida tuturor falsificărilor. Toate aceste etnii pe parcursul a ultimilor 200 de ani au trăit în liniște și pace cu populația românească de bază, iar acum cuiva ia trăsnet în cap să le dea și teritorii, rupând din vechea moșie a Marelui Ștefan, apărată cu sânge de tot felul de cotropitori.

Va avea populația Republicii Moldova (atât cea românească cât și etniile conlocuitoare) de câștigat din această fărâmițare? Se va întrona pacea și bunăstarea în acest colț de țară uitat de Dumnezeu și devenit pentru marile puteri o monedă de schimb? Ba bine că nu. Dimpotrivă, situația se va agrava și mai mult atât în plan economic (se va produce ruperea puținelor legături economice care au mai rămas) cât și politic. Această federalizare este necesară în primul rând clicii de la Tiraspol și Moscovei pentru a legaliza în plan internațional regimul său, iar conducerii comuniste de la Chișinău este necesară pentru viitoarele alegeri parlamentare.

Să admitem că acest lucru totuși se va întâmpla (fapt ce este foarte aproape de a fi realizat). Atunci problema federalizării va fi rezolvată așa cum va dori regimul separatist de la Tiraspol. Să nu punem la îndoială acest lucru, avându-i ca susținători aprinși și avocați țări ca Rusia, Ucraina, din păcate chiar și OSCE și unele țări occidentale, iar Republica Moldova vă rămâne de una singură (a câta oară – 1812, 1940, 1992) în fața lupilor. Numai că de data aceasta și „baciul” se cam dă cu lupii. În acest caz am putea examina două variante posibile, ambele favorabile regimului de la Tiraspol și Moscovei.

1. Transnistria cu o populație de apr. 700 000 de locuitori (dintre care cca 40% sunt de origine română), Unitatea Teritorial Administrativă Găgăuză cu cca 140 000 de locuitori și restul Republicii Moldova cu cca 4 mln locuitori (dintre care cca 70% sunt români) vor deveni elemente cu drepturi egale ale statului confederativ. Ele vor participa cu drepturi de paritate la formarea Camerei Superioare (este clar că „marea confederație moldovenească”, se va alege cu un

parlament bicameral central si cu câte un parlament al fiecărei componente). Să admitem că numărul reprezentanților în Camera Superioară va fi de 30 (se vehicula cu o astfel de cifră la unele etape ale tratativelor), atunci vor fi 10 reprezentanți ai transnistriei, 10 reprezentanți ai Găgăuziei și 10 reprezentanți ai restului Republicii Moldova. Se va întâmpla exact ca în balada „Miorița”, „...iar cel ungurean și cu cel vrâncean/ Mări se vorbiră și se sfătuiră /Pe la apus de soare, ca să mi-l omoare / Pe cel moldovean, că-i m-ai ortoman...”. Cei 10 transnistreni și cu cei 10 găgăuzi vor găsi limbă comună (au demonstrat-o în repetate rânduri), iar cei din partea Republicii Moldova vor rămâne în veșnică minoritate. După aceasta nu m-ar mira faptul dacă președinte al statului confederativ va fi confirmat un Smirnov (fiindcă Camera Superioară va avea dreptul de validare a tuturor legilor adoptate de Camera Inferioară), capitală a statului confederativ va deveni Tiraspolul, iar președinte al Camerei Superioare va deveni un Mărăcuță. Atunci noi „*cei mulți, dar proști*” vom reveni la statutul de „*muly – boi*”, „*moldovan baran – moldovan berbec*” etc. Un apologet al „*marii culturi ruse*” cum este M.Zadornov își va permite deja nu în cadrul emisiunilor ORT, dar chiar în cadrul emisiunilor televizate ale „*federației moldovenești*” declarații șovine velicoruse de tipul „*Moldovenii nu sunt o națiune, ci o diagnoză* (a unei boli, probabil)”. Cum vă place dle președinte, prim-ministru și alții, care vă considerați moldoveni și unicii patrioți ai neamului? Pentru ei vom deveni mai ceva ca ciuccii. Puterea economică este deja în mâinile lor (majoritatea agenților economici prosperi sunt în proprietatea lor), mai rămâne să acapareze și puterea politică și atunci ne vor arăta unde iernează racii. Deja unii tineri activiști komsomoliști cheamă ca toți cei care nu le împărtășesc ideile aberante să fie trimiși la munci de corecție. Dar stimată duduică ve-ți avea atâtea locuri pentru „*munci de corecție*” ca să-i trimiteți pe toți (s-ar putea să fie prea mulți și numărul lor crește pe zi ce trece). Țsta ne este respectul din partea lor, cu toate că după cum spunea marele nostru poet

național și patriot Mihai Eminescu „...nici un neam de pe fața pământului nu are mai mult drept să ceară respectarea sa decât tocmai românul, pentru că nimeni nu este mai tolerant decât dânsul”.

2. O a doua variantă probabilă a acestei federalizări ar putea fi că transnistria va fi recunoscută ca subiect legitim al confederației cu dreptul de a ieși, în anumite condiții, din componența lui. Să nu punem la îndoială faptul că aceste pretexte nu vor fi găsite și regiunea transnistreană va ieși din această confederație deja ca element statal recunoscut pe plan internațional cu dreptul de a-și forma statul său (ceea ce au astăzi, însă deocamdată nerecunoscut pe plan internațional). Mai apoi prin „*voința poporului transnistrean*” va deveni, la sigur, un fel de Kaliningrad al Rusiei la gurile Dunării.

Terenul pentru această federalizare este pregătit în mod insistent de către actualul parlament – această coloană a 5-a a Rusiei (adoptarea în primă lectură a modificării Consituției privind lărgirea drepturilor găgăuzilor, proiectul de lege înaintat în parlament privind acordarea limbii ruse statut de limbă oficială ș.m.a.). Toate acțiunile guvernanților comuniști de când au venit la putere au fost îndreptate spre subminarea tuturor cuceririlor naționale (în plan lingvistic, istoric, educațional al tinerei generații). În această campanie se încadrează și recenta „*Concepție a politicii naționale de stat*” în care se impune „*necesitatea învățării limbii moldovenești și a istoriei Moldovei ca elemente de bază ale identității naționale moldovenești*”. Oare nu în conformitate cu această Concepție a fost scos de sub tipar una dintre cele mai mari neghiobii născute în mintea bolnavă a unor apologeți ai moldovenismului primitiv – așa numitul „*Dicționar moldo-român*”, care conține enormități greu de imaginat. Oare acest dicționar ni-l recomandați Dle președinte pentru a învăța mai bine limba moldovenească și a ne pregăti de a deveni cetățeni onorabili ai viitorului stat moldovenesc confederativ? Vor fi oare de acord reprezentanții altor etnii – doritori de a ne învăța limba, să aibă ca dicționar de buzunar această creatură

anacronică? Mă îndoiesc. Urmează să înțelegem că în conformitate cu Concepția Dstră privind studierea istoriei Moldovei ar trebui să alergăm (cât nu-i târziu) să cumpărăm de urgență manualul de istorie a Moldovei, alcătuit de același autor și scos de sub tipar anul trecut „*grație unor sponsori oneroși*” – vorba autorului, care totuși a hotărât să nu le divulge numele (noi însă ne dăm seama cine sunt ei)? Dar pentru satisfacerea necesităților tuturor „*doritorilor*” va trebui să mai găsiți bani pentru al reedita. Dar poate mai zăbovim puțin până când ve-ți reuși cu federalizarea republicii și atunci la cererea transnistrenilor și găgăuzilor, bulgarilor și ucrainenilor, ȝiganilor (românii nu vor mai fi întrebați) va fi nevoie de un nou manual de istorie al mării confederații moldoveano-transnistreano-găgăuzo-bulgaro-ȝigănești. Respectivul autor (dar anume el v-a fi însărcinat de elaborarea acestui manual) va trebui să caute bine printre încrețiturile materiei sale cenușii argumentele istorice, care să fie pe placul tuturor componentelor confederației. Un lucru extrem de dificil de realizat.

Ei bine. Până aici cu glumele. Problema anacronicei federalizări și moldovenizări este totuși o provocare destul de serioasă și necesită o atenție sporită din partea tuturor. Nu vă jucați cu focul. Ceea ce faceți este o bombă cu efect întârziat. Basarabeanul este greu de pornit, dar dacă se pornește, s-ar putea să fie tot atât de greu de oprit. Moș Ion, care este astăzi departe de problemele limbii și istoriei inventate de voi (grație conducerilor comuniste mai vechi și mai noi care l-au sărăcit material și spiritual), mâine ar putea să se trezească și atunci vai de capul vostru – vorba maestrului.

(Literatura și Arta, nr. 34, 2003)

VOM MERGE ÎN EUROPA CU FAETONUL SAU ÎN CSI CU CĂRUȚA?

„Îl reneg pe cel ce-și reneagă femeia, ori orașul, ori țara. Ești nemulțumit de ele? Dar și tu faci parte din ele. Și tu tinzi către bine. Ești dator să tragi tot restul după tine, nu să judeci dinafară. Căci există două judecăți: cea care o faci ca judecător și cea pe care o faci chiar asupra ta”

(Antoine de Saint-Exupery)

Tot mai mult în presă se face paralela între oportunitatea integrării în Uniunea Europeană și în CSI. Ultimul timp, în special după Summitul CSI de la Chișinău din 6-7 octombrie, presa guvernamentală vorbește mult despre efectele benefice ale integrării economiei Republicii Moldova în economiile statelor CSI. Că nu este așa o știu și elevii, care studiază geografia economică a Republicii Moldova. Recent un înalt demnitar ne demonstra oportunitățile orientării atât spre Europa, cât și spre CSI, adică primind ajutor financiar din Europa, dar servind CSI-ul. Cu alte cuvinte să mănânci ajutoarele și creditele europene, dar să faci sluj ursului. Am mai avut un astfel de caz ceva timp în urma, când un mare demnitar, un foarte mare demnitar din conducerea Republicii Moldova ne spunea același lucru, aducându-ne exemplul vițelului care suga de la două vaci. Unde a ajuns demnitarul respectiv știm, unde am ajuns noi datorită unei politici duplicitare dusă de guvernanți pe parcursul ultimilor vre-o 10 ani, vedem și simțim.

În acest context este interesant următorul caz. Deunăzi, mergând la serviciu de la Ciocana spre Râșcani – str. Studenților (este necesar să schimbi 2 troleibuze) m-am urcat într-un troleibuz de pe ruta nr. 24 de marcă Šcoda (unul din cele 10 troleibuze Šcoda puse pe linie de către Primăria municipiului Chișinău de Hramul orașului). Un troleibuz comod pentru pasageri, curat, cu banchetele căptușite cu material, cu mers lin fără smuncituri și vibrații, într-o

ambianță caldă comparativ cu timpul rece de dimineață de afară. Ajuns în sectorul Râșcani am urcat într-un alt troleibuz de pe ruta nr. 10 de producție rusească – răblăgit, cu banchete de lemn, frig în salon, zgomot și vibrații infernale. Și atunci a apărut involuntar paralela între integrarea în Uniunea Europeană făcută cu faetonul și în CSI – cu căruța.

Mai mulți demnitari o fac pe mortul în popușoi când este vorba despre problemele transnistriei și eventuala federalizare a Republicii Moldova. Rusia tot mai mult își fortifică pozițiile în Republica Moldova, folosind toate căile legale și ilegale. După marea onoare, pe care a avut-o conducerea comunistă de la Chișinău de a organiza summitul CSI, Chișinăul este din nou onorat de vizita unei alte persoane oficiale de prim rang din Rusia, cea a spicherului Dumei de Stat Ghenadii Seleznirov, care este în Republica Moldova pentru a doua oară. Chiar din primele ore de aflare la Chișinău domnia sa a declarat că a venit cu o însărcinare a Dumei de Stat de a presa asupra conducerii de la Chișinău să accepte deschiderea unui consulat la Tiraspol. Dacă tot a Rusiei a fost și ideea federalizării, adică soluționarea problemei transnistriei „*po ruski*”, atunci pentru ce iar mai trebui Rusiei un consulat la Tiraspol? Și acest lucru Rusia îl face anticipând eventuala federalizare a Republicii Moldova. Mai este acest lucru și un fel de șantaj pentru a face conducerea de la Chișinău să fie mai docilă, mai „*înțelegătoare*” la cerințele Tiraspolului. Ceea ce alți demnitari ruși au ocolit sau au învelit într-un limbaj mai diplomatic Gh. Seleznirov a spus-o direct. Dacă până nu demult conducerea oficială a Rusiei nega implicarea Rusiei în conflictul din Transnistria (în pofida faptului că toată lumea vedea acest lucru cu ochiul liber: cazaci și tot felul de lepădături venite din imensul spațiu al Rusiei, înarmarea lor până în dinți, chiar participarea nemijlocită a armatei a 14^a cu tancurile ei în operațiunile de la Tighina), atunci prin gura de aur a spicherului Gh. Seleznirov în sfârșit am auzit adevărul. „*În a. 1991 Rusia a fost nevoită*

să susțină Tiraspolul deoarece Republica Moldova practic intrase în componența României, iar Tiraspolul era unica forță capabilă să se opună acestui lucru” a declarat franc Gh. Seleznirov. Comentariile sunt de prisos. În contextul dorinței multor țări din Europa de est de a se integra în Europa înaltul demnitar ne sfătuiește să nu facem acest lucru. Pe piața europeană nimeni nu ne așteaptă, nimeni nu ne vor cumpăra produsele noastre (dar oare vinul, fructele și legumele moldovenești sunt numai pe gustul rușilor?), pe când în Rusia există o imensă piață de desfacere a produselor moldovenești. Nu neg acest lucru, însă când gazul și produsele petroliere ne sunt vândute la prețuri mondiale (gazul ne este vândut la un preț chiar mai mare ca altor vecini de ai noștri), iar produsele moldovenești sunt cumpărate la prețuri mult mai joase decât cele europene, acest comerț îl putem oare considera echitabil? De exemplu o sticlă de vin de calitate în majoritatea țărilor europene costă între 10-50\$, iar în Rusia se vinde cu prețuri mult mai mici. Acest tip de comerț cred că iar aranja pe ruși, nu știu dacă și pe bieții noștri producători agricoli.

Într-o altă declarație Gh.Seleznirov își exprimă o altă doleanță a Moscovei „Noi am fi dorit ca limba rusă să fie a doua (**va fi prima și unica** n.n.) limbă de stat ca în *Kârgâzstan*”. Să ne amintim și de cererea într-un mod ultimativ a lui V.Putin a aceluiaș lucru la una din întrunirile la nivel înalt de la Moscova. Gh.Seleznirov a mai declarat că „Chiar din primele minute ale sosirii mele în aeroport m-am simțit bine, confortabil. Nu am avut nevoie de traducători. Moldovenii cunosc bine limba rusă”. Vă asigurăm dle Seleznirov că spre rușinea noastră conaționalii dstră care trăiesc aici nu se simt mai disconfortați. Chiar și decizia președintelui rus V.Putin de ași sărbători cei 50 de ani împliniți la Chișinău (de regulă astfel de sărbători se sărbătoresc în familie, împreună cu cei apropiați nu vorbește despre faptul că aici el se simte ca la el acasă). În mai multe episoade în timpul petrecerii summitului CSI V.Putin apărea

ca stăpânul casei, lăsându-i dlui Voronin doar rolul umil de servitor. I-am mai răspunde înaltului demnitar. *”Da, mulți moldoveni cunosc bine limba rusă, spre rușinea majorității conaționalilor dstră, care pe parcursul a mai multor zeci de ani a aflării lor în mijlocul acestui neam, poate prea mioritic, nu au fost în stare să însușească elementarul nivel, necesar pentru a susține un simplu dialog. Dar acest popor necăjit a avut nenorocul să primească pe parcursul zbuciumatei sale istorii și alți demnitari veniți din metropole, însă acei nu ne cereau să le vorbim limba și să le preluăm credința. Cu demnitarii turci moldovenii nu vorbeau în limba turcă”.*

De ce, dle Selezniiov, moș Ion, care nu cunoaște limba rusă, să se simtă în disconfort la el acasă, fiind impus să vorbească în limba rusă, ducându-se la o policlinică, la un magazin, la un funcționar de stat, iar Ivan Ivanovici, un venetic venit de pe aiurea pe capul nostru, având atâtea privilegii (pensii mari, asistență medicală în mare parte gratuită, transport gratuit, fiind beneficiari de diferite acțiuni de binefacere, efectuate de diverse organizații și firme în special în Chișinău) să i se mai facă un privilegiu – cel de a cere (de la noi) să i se vorbească în limba rusă. Acest lucru nu-l spune un descreierat ca Jirinovskii, declarațiile căruia nu sunt luate în serios. Acest lucru a fost declarat de V.Putin, acum este spus de Gh.Selezniiov, care par cumpătați, serioși. Ei exprimă poziția oficială a Rusiei în această problemă (de altfel și în alte probleme). Acesta este un amestec flagrant în treburile unui stat independent, dacă se mai consideră independent. Nici turcii, pe când principatele românești erau protectorate turcești, nu se comportau astfel. Realitatea este că din independența Republicii Moldova, declarată la 27 august 1991 practic nu a mai rămas nimic. Republica Moldova a devenit deja un protectorat al Rusiei. Lipsiți de orice verticalitate guvernării comuniști închină acest colț de pământ Moscovei. Nici odată după prăbușirea u.r.s.s. influența Moscovei asupra Republicii Moldova nu a fost atât de mare ca

acum. Ceea ce se face a nu observa demnitarii de la Chișinău (de altfel nu ar trebui să cerem prea multe de la conducerea comunistă de la Chișinău, fiindcă ea nu și-a ascuns nicicând dorința de a ne băga în bârlogul ursului), observă și spun cu glas tare personalități din afara ei. Recent multimilionarul George Soros, care a făcut atâtea acțiuni de caritate în lume, în timpul vizitei sale de la Chișinău a declarat „*Planul propus de federalizare a Republicii Moldova o va transforma într-un protectorat al Rusiei*”, exprimându-și nedumerirea cu faptul că SUA și OSCE susțin acest plan. Iată dlor care este realitatea.

Și atunci ce facem noi, cei care gândim altfel (sper că suntem mulți) decât minoritatea guvernantă. Vom apleca capul și ne vom supune deciziilor aberante ale conducerii comuniste sau vom încerca să ridicăm capul, să-i înfruntăm (măcar cu privirea) pe cei care la moment ne trădează. Dar dacă e să li se opună rezistență cine vor fi organizatorii. Cunoaștem capacitățile de organizare PPCD a unor astfel de manifestări (ni le-au demonstrat foarte bine în maratonul din iarnă-primăvară), dar mai avem noi și alte forțe de dreapta capabile să facă acest lucru împreună cu PPCD sau separat. La moment nu sunt. Un lucru promițător în acest sens a fost pornirea procesului de fuzionare a partidelor de dreapta și formarea unui partid unic – Partidul Liberal. Însă până acum acest partid nu s-a manifestat.. De asemenea procesul de fuzionare a tuturor partidelor de orientare liberală nu trebuia să se oprească. Cunoșc foarte mulți oameni de bună credință care ar adera la un partid unificat de dreapta, dacă el s-ar constitui. Liderii partidelor de dreapta trebuie să conștientizeze acest lucru și să facă tot posibilul pentru a realiza această unificare (chiar cu unele cedări). Numai astfel am putea opune rezistență actualu-lui regim-marionetă și poftelor crescânde ale Kremlinului.

(Literatura și Arta, nr. 44, 2002)

DE CE NU SUNTEM ȘI NOI PUȚIN CA NEMȚII?

Îmi pun această întrebare și nu găsesc răspunsul. Întotdeauna am încercat să găsesc justificare la înrădăcinirea la neamul nostru a unor cusururi, care tot mai mult ne joacă festa și ne va juca și de acum înainte. Problemele ce țin de intrarea noastră în Europa se vor rezolva oricum (este regretabil că acest lucru se va întâmpla mult prea târziu cu mult mai multe pierderi nu atât materiale, cât de ordin moral și spiritual). A se vedea plecarea masivă a băștinașilor (în special de la țară) la muncă la negru peste hotare și distrugerea familiilor - acest pilon de bază al unei societăți sănătoase. Ce generație, educată de bunici (în cel mai bun caz) sau de stradă, va veni peste 10-15 ani?! Dar odată intrați în Uniunea Europeană, va trebui să ne ridicăm nu numai la nivelul economic (sau aproape de el) al țărilor europene, ci și la nivelul moral-spiritual al cetățenilor ei, lucru care va fi mult mai dificil de realizat. Vom intra noi în Europa ca un popor european, aflat pe aceste locuri de milenii, sau ca un popor asiatic cu toate viciile lui?

Mă aflu deja a patra oară în Germania în stagiuni sau la conferințe și de fiecare dată descopăr noi laturi ale acestui popor. Acuma mă aflu într-un stagiu științific la Universitatea de Științe Aplicate din Konstanz, landul Baden-Württemberg. De menționat că anume de aici, din acest land, din așa numita Pădurea Neagră își ia începuturile cel mai mare râu din Europa, despre care s-a scris și cântat atât de mult - Dunărea

albastră. Situat chiar pe malurile lacului Konstanz (sau mai este numit Bodensee - a se vedea porțiunea de hartă anexată), din care-și ia începutul pentru a doua oară (prima data izvorăște în munții Alpi și se revarsă în lacul Konstanz) unul dintre cele mai mari fluvii ale Germaniei - Rinul, la numai 70 km de orașul elvețian Zürich, orașul Konstanz este un oraș relativ mic, având o populație de cca 80000 locuitori, dintre care cca 20000 studenți, inclusiv un Centru de pregătire lingvistică a viitorilor studenți străini pentru întreaga Germanie. De menționat că în Germania nu există orașe foarte mari cum ar fi New Yorkul, Moscova ș.a., în schimb exista foarte multe orașele și localități sătești (nu ți se dă limba să le numești sate în sensul pe care noi îl cunoaștem), în care diferența dintre sat și oraș au redus-o esențial în realitate.

Aici, chiar în inima orașului în apele Rinului și lacului Konstanz, convietuiesc pașnic cu oamenii rațe sălbatice, pescăruși, lebede. În oraș ve-i întâlni o mulțime de bicicliști, pentru care sunt prevăzute pe trotuare căi speciale de circulație (nemții, care sunt poate cei mai motorizați, dar nu numai ei, spre deosebire de noi, au înțeles importanța și necesitatea pentru organism a unor eforturi fizice într-o era a muncii tot mai intelectualizate). Ve-i vedea copii râzând și bătrâni împăcați de sine, luați sub ocrotirea statului într-adevăr nu numai în declarații (la universitate profesorii au o pensie de 75% din salariul net, care constituie cca 5000 Euro lunar). Ve-i vedea la stații autobuze, înclinându-se pentru a ușura urcarea sau coborârea bătrânilor și invalizilor. Ve-i vedea ordine, curățenie, bunăvoință și amabilitate sincere la tot pasul. De menționat faptul că asigurarea socială în Germania se află la un nivel înalt. De exemplu puțini cunosc faptul că învățământul superior în Germania este gratuit, chiar și pentru studenții străini.

Ce nu ve-i vedea la nemți? Nu ve-i vedea să se scuipe sau să se mănânce semințe de răsărită în stradă (la noi acesta a devenit un obicei național), să se înjure în public, oameni beți

pe străzi. Iar dacă totuși ve-i vedea pe cineva să știi că nu e neamț. Nu ve-i vedea cerșetori (sau foarte puțini și cu totul alții decât la noi). Nu te ve-i întâlni cu cazuri de furt, cu toate că pe străzi și în alte locuri publice ve-i vedea o mulțime de automobile și biciclete parcate zi și noapte (neamțul vine cu bicicleta până la gară, o lasă la gară, se urcă în tren și pleacă unde are de plecat. La întoarcere se urcă pe bicicletă și pleacă acasă). În universitate pe coridoare sunt amplasate liber calculatoare și copiatoare, intrarea fiind liberă, fără paznici și portari. M-a impresionat destul de mult și felul cum nemții știu să se petreacă, făcându-mă să-mi schimb părerea, precum ca nemții sunt prea reci. Zilele acestea în oraș (nu știu dacă se sărbătorește în întreaga țară) timp de 4 zile s-a sărbătorit plecarea iernii, care a culminat cu un spectacol culminant în stradă cu arderea "*vrăjitoarelor*" - un obicei venit probabil din adâncurile vremii. În această zi spre centru - spre catedrală se îndreptau grupuri familiare, reprezentate de toate cele trei generații, toți - și mic și mare îmbrăcați în tot felul de costume de mascaradă. Mașini, pe care erau instalate tot felul de mașinării fantastice, născute de mintea neamțului (draconi, machete de cetăți, locomotive ș.m.a.) (pe timpuri la noi astfel de mașini mișcau la sărbătorile de 7 noiembrie sau 1 mai tot felul de standuri propagandistice de tipul "Miru-mir" (atunci când sovieticii erau prezenți activ mai în toate conflictele de pe glob), "*Slava k.p.s.s.*" (atunci când acest partid ducea de răpă țara) s.a. De o parte și alta a străzii erau spectatorii, printre care foarte mulți copii. Pentru ei era un adevărat spectacol. Grupuri (fiecare grup mascat în felul său cu diferite costume, aproape fiecare cu orchestra sa) treceau și scandau adresări de felicitare celor din jur. Foarte degajați, necomplexați, liberi. Oameni care știu să-și trăiască viața, nu ca noi cei din Republica Moldova aflați permanent în lupta pentru existență. Așa au trecut vre-o 2 ore încontinuu (asta într-un oraș cu vre-o 80 000 de locuitori, cam de vre-o 10 ori mai mic ca Chișinăul). Să-i fi mânat cineva la manifestație?

Ba bine că nu. Au stat toți până la capăt, cu toate că de vre-o oră începuse să picure o bura de ploae.

M-a mirat încă un lucru. Seara, privind la televizor o emisiune de la o petrecere, organizată de capii landului cu aceasta ocazie, la care absolut toți cei din conducerea landului, prezenți la manifestație erau în costume de mascaradă, comportându-se liber și demni de națiunea, căreia aparțin. Îmi puneam în sinea mea întrebarea: sunt în stare cei din conducerea de vârf a Republicii Moldova să procedeze la fel? Răspunsul a venit imediat. Un nu categoric. Părăsind demonstrativ cu toată suita sa un spectacol atât de frumos dedicat cântării neamului (mă refer la serata de omagiere a bardului de la Cahul - Nicolae Botgros) președintele Voronin (dar și ceilalți din suită) au demonstrat că nu aparțin acestui neam. Nu și-ar fi permis acest lucru dacă de pe scenă se cânta o "*Kalinca*" sau ceva de felul acesta. Asta e.

Și atunci ne punem întrebarea: care este miracolul? Cum au ajuns nemții la un atare nivel de dezvoltare economică și spirituală? Explicații pot fi diferite. Una dintre ele este că ei sunt nemți și l-au avut pe un Bismark în a doua jumătate a secolului 19, care a impus disciplina, ordinea și respectul legii în statul unificat tot de el (la noi au existat un Vlad Țepeș, care-i trăgea în țeapă pe hoți și ucigași, un Ștefan cel Mare, care instaurase ordinea în țară, dar aceasta a fost demult). De menționat că și până la Bismark nemții erau cunoscuți prin disciplină, raționament și spirit gospodăresc. Pe unde i-a dus soarta (chiar și în Basarabia de până la '40 au locuit mulți coloniști) nemții s-au manifestat ca gospodari buni și foarte cinstiți. Dar aceasta a avut loc pe parcursul a mai multor generații. În acest context este grăitor următorul banc românesc. Se întâlnesc Ion de la Iași și Dan de la Brașov. Ion îl întreabă pe Dan: "*Cum se întâmplă că și noi suntem români, și voi sunteți români. Însă la voi dacă ai pierdut ceva, lucrul pierdut îl găsești la primărie. La noi dacă ai pierdut ceva e bun pierdut*". La care Dan răspunde: "*La început a fost*

bâta, apoi a fost legea, iar acum e deprinderea". Iată care e explicația. Acolo la Brașov a fost mai multă ordine nemțească, care a intrat în sânge, iar prin această parte de Est a Țării numai cine nu a trecut, iar în ultimii vre-o 300 de ani rușii au fost cei care au contribuit cel mai mult la degradare.

Trezește admirație că un popor, care a fost unul dintre instigatorii principali ai celor două războaie mondiale, și, în special, al celui de al 2^{-lea} Război Mondial, s-a resemnat, a renăscut ca pasărea Phoenix și s-a transformat într-un popor atât de pacifist, care continuă expansiunea, dar sub cu totul altă formă - expansiunea economică, devenind pilonul economic de bază al UE. Pe când oare și alt vinovat în declanșarea celui de al 2^{-lea} Război Mondial se va resemna, se va debarasa de acel expansionism camuflat până mai ieri sub flamura susținerii mișcărilor revoluționare și de eliberare națională (ajungând până la susținerea unor regimuri canibalice în Africa Centrală), iar astăzi sub lupta cu terorismul și apărarea drepturilor etnicilor ruși în Noile State Independente. Conducerile Germaniei de după război, nefiind succesoarele conducerii fasciste, vinovată de crimele comise, plătește despăgubiri uriașe unor cetățeni ai Rusiei, Bielarusiei, Ucrainei, evreilor, care au avut de suferit. Pe când și conducerea Rusiei, care este moștenitorul declarat al fostei u.r.s.s. și este succesorul direct al conducerilor comuniste, care sunt vinovate de exterminarea în masă a intelectualilor și celor mai buni gospodari ai Basarabiei, va proceda la fel - va plăti despăgubiri morale și materiale celor pătimiți sau rudelor lor. Zeci de mii dintre cei mai buni basarabeni au rămas să zacă pe veci în pământurile reci ale Siberiei până la Cercul Polar. Zeci de mii de destine mutilate și copii orfani, inclusiv în urma foametei organizate din 1946-47 și a colectivizării forțate. Dacă fascismul a fost judecat la Nürnberg, pe când oare și comunismul, care are pe sama sa mult mai multe vieți omenești, să compară la asemenea proces?

De ce însă poporul nostru a uitat atât de repede ororile

comuniste? De ce, chiar și acum, în discuții cu conaționalii noștri de la țară, îți vor răspunde că era mai bine cu sovieticii? Dar anume în această perioadă la țară care a fost și, sper mai rămâne încă talpa țării, dar extrem de dezorientată, au înflorit majoritatea viciilor, de care suntem astăzi bolnavi: trândăvia (poporul nostru fiind dintotdeauna un popor harnic, poate uneori prea hapsân la muncă), hoția (la început se fura de la kolhoz până a intrat în sânge, iar acum fură unul de la altul), beția (astăzi din toamna până în primăvară unii stau numai cu gura la cepul butoiului; îmi spuneau părinții că pe vremea românilor (așa se spunea la noi) bețivii erau ultimii oameni la sat), ateismul vulgar (anume sovieticii au fost cei care au transformat bisericile în depozite, grajduri, etc.). De ce acest popor i-a votat atât de masiv anume pe urmașii fideli ai celor care au comise aceste crime?

Este greu de dat un răspuns clar. Este ușor să-i învinuim pe bieții noștri țărani de toate relele, dar noi cine suntem, nu părțile ale acestui popor. Oare cei care se consideră intelectuali nu poartă nici o vină pentru cele întâmplate, cei instruiți pe banii țăranilor? Am făcut noi tot posibilul de ai lumina, a le limpezi mințile în alegeri, în special la ultimele? Ba dimpotrivă, prin formarea a zeci de partide și partidute, care mai de care mai democratice, am buimăcit potențialul nostru alegător de la țară și mai mult. Oare nu noi, cei din fruntea partidelor și membrii lor, purtăm o oarecare vină în venirea comuniștilor la putere? Și noi cu așa numitele tehnologii electorale anapoda, unde nu mai rămânea loc și pentru critica comuniștilor, și ce-i, care spun că nu i-au votat pe comuniști, stând acasă, i-am adus pe comuniști la putere, nu numai Moș Ion prin votul său. Și acum în preajma alegerilor locale situația poate să se repete.

Oare de câte perioade electorale avem nevoie ca să ne dăm seama că salvarea noastră, cum spunea moș Ion Roată, este numai în unirea noastră. Și azi, în situația noastră foarte dificilă, îi auzi pe unii lideri de partide declarând "*Noi vom*

*merge de unii singuri, fiindcă așa a hotărât Consiliul Național la ultima ședință (de acum o jumătate de an în urmă n.n.)". De unde atâta prostie, de parcă hotărârile unui consiliu sunt niște dogme și nu pot fi modificate în funcție de realitatea politică basarabeană extrem de schimbătoare. Nu prea înțelegi ce-i mai important pentru acești lideri de partide: destinul acestui popor, care se bălăcește în mizerie materială și spirituală și din vina lor, sau încălcarea unor principii organizatorice de partid, care tot de ei sunt stabilite. Urmărind presa basarabeană pe internet recent am dat de o știre senzațională. Ceea ce se încearcă de mai mulți ani în șir se pare că se înfiripează. 8 partide democratice au declarat la un miting crearea unei alianțe electorale atât în alegerile locale, cât și în cele parlamentare de viitor. Pentru orice minte sănătoasă e clar: numai printr-o coaliție foarte largă a partidelor democratice se va putea stăvili comunizarea instituțiilor puterii locale. Dea domnul să le fi venit mintea de pe urmă măcar în ceasul al 12^{-lea}. În această coaliție și-ar găsi locul și Alianța Independenților a lui Serafim Urecheanu, o organizație cam eterogenă, însă cu putere reală. Ar fi binevenită venirea și altor partide, a tuturor celor care sunt pe platformă anticomunistă. Regimul comunist trebuie să fie izolat. Celor cărora li se oferă posturi să le refuze, fiindcă "*Azi nici capul plecat nu-și păstrează scaunul*". Exemple avem suficiente. Faptul că Diacov se pupă cu comuniștii nu mă miră. M-ar mira faptul dacă Sturza ar participa și el la această pupătură. În plan numeric Voronin nu are nevoie de cei câțiva membri și simpatizanți ai PD-ului lui Diacov (comparativ cu armata comuniștilor). În plan strategic însă acest lucru îi va aduce favoruri lui Voronin, fiindcă va apare în fața comunității internaționale ca un adept al social-democrației, agreată de multe țări din Europa.*

(Literatura și Arta, nr. 29, 2003)

LA FOTOLIUL PREZIDENȚIAL E ÎMBULZEALĂ

Toamna anului 1996 este plină de dramatism politic. Se apropie alegerile prezidențiale. Este în plină desfășurare campania electorală la care participă un număr impunător de candidați - prea mare pentru un stat atât de mic (de altfel, este și acesta un criteriu al democrației fragile), fapt ce face imprevizibile rezultatele scrutinului. Se formează diverse blocuri de susținere a unui sau altui candidat. N-aș dori să fac o caracteristică amănunțită fiecărui candidat. Sunt printre ei candidați mai agreabili și mai puțin agreabili, cu șanse mai mari și cu șanse mai mici. Mi-aș opri atenția asupra celor doi reprezentanți de frunte ai puterii legislative și executive - candidații la președinție P. Lucinschi și A. Sangheli.

Cine este totuși dl P. Lucinschi? Unii văd sau doresc să vadă în persoana dlui P. Lucinschi o personalitate politică cu mare experiență, echilibrat, capabil să scoată țara din impas - un adevărat salvator al neamului. Alții (intuiesc că sunt mai mulți) au însă mari rezerve față de acest candidat la președinție, explicabile de altfel.

P. Lucinschi este o persoană care și-a făcut carieră parcurgând toate etapele mașinii partidului comunist, începând cu exercitarea unor funcții komsomoliste la nivel republican, secretar pe probleme de ideologie și cadre al p.c. al Moldovei, secretarul doi în Tadjikistan, prim-secretar al p.c. al Moldovei, și terminând cariera de partid în funcția de secretar pe probleme de ideologie al p.c.u.s. Este semnificativ faptul că dl Lucinschi a participat activ la finele anilor 70 și începutul anilor '80 la lupta cu așa-numiții „naționaliști”, care s-a încheiat cu mari epurări de cadre din Instituțiile de învățământ superior, inclusiv de la Institutul Politehnic din Chișinău.

Este, de asemenea, semnificativ și faptul că dl P. Lucinschi a fost practic unicul activist de partid trimis de centru într-o republică unională în calitate de secretar doi (care știm noi ce funcții îndeplinea), ne fiind rus de naționalitate.

S-a bucurat de încrederea p.c.u.s. și atunci când a fost numit de către M. Gorbaciov în funcția de secretar pe probleme de ideologie în perioada când p.c.u.s. făcea ultimele eforturi pentru a-și menține rolul conducător în societate, când mulți comuniști, activiști de partid, își abandonau funcțiile partinice, încadrându-se în procesul de refacere a societății post-comuniste. Dl Lucinschi, ca un adevărat slujitor al partidului comunist, a părăsit nava printre ultimii. Conform unor informații (afirmația publicistului rus A. Bunici), dl P. Lucinschi este una din persoanele care dețin secretul avuarelor p.c.u.s. Oare aceste exemple nu ne vorbesc despre încrederea pe care o avea partidul comunist, conducerea lui, în persoana dlui Lucinschi, persoană care declară că, fiind ales în funcția de președinte al Republicii, ne va scoate din impas. Prin ce metode? Poate prin metodele pe care și le-a însușit foarte bine în școala de partid?

La aprecierea personalității dlui P. Lucinschi ar trebui să ne punem întrebarea: unde s-a aflat domnia sa în timpul puciului din august 1991? A semnat domnia sa declarația de independență a Republicii Moldova? Are domnia sa dreptul moral să se declare mare apărător al independenței R.M., să pretindă, în general, la funcția supremă din stat, necontribuind cu nimic la obținerea și consolidarea ei? Dimpotrivă, unele declarații ale sale demonstrează contrariul. De exemplu, în luarea sa de cuvânt la conferința p.c.m. din 26 ianuarie 1991 declară „...*trebuie de atârnat cu atenție față de găgăuzi, care s-au simțit drept popor și în această calitate doresc să-și rezolve problemele*”. Cu ajutorul nemijlocit al dlui P. Lucinschi, aflat în funcția de președinte al Parlamentului, aceste probleme au fost rezolvate așa cum a dorit partea extremistă a găgăuzilor. Același lucru se poate spune și despre transnistria, creatură a Moscovei, pentru a ne ține încorsetați în zona de influență a Imperiului

Rus. Aflându-se la Moscova într-un post atât de înalt, dl Lucinschi ar fi putut contribui la soluționarea diferendului transnistrian, dacă ar fi dorit.

O completare a portretului candidatului Lucinschi la președinție o reprezintă analiza punct cu punct a platformei sale electorale, bazate, după părerea sa, pe trei piloni: stabilitate, ordine, bunăstare. La prima vedere pare să fie o platformă bine chibzuită, care corespunde doleanțelor majorității populației, însă o analiză mai atentă ne demonstrează caracterul declarativ, demagogic al platformei. De exemplu, dl Lucinschi declară că fără soluționarea diferendului transnistrean e imposibilă dezvoltarea stabilă, uniformă a țării. Atunci când a putut să contribuie la soluționarea problemei, n-a făcut nimic. Acum domnia sa pledează pentru semnarea cât mai grabnică a memorandumului. Are însă Republica Moldova nevoie de soluționarea acestei probleme cu orice preț?

Atunci când dl Lucinschi deplânge soarta păturilor vulnerabile din societate oare își pune întrebarea ce a făcut domnia sa pentru ele, aflându-se în una din funcțiile-cheie din stat? De câte ori a cerut el personal o dare de seamă a Guvernului în această problemă? A cerut domnia sa sau a susținut cererea grupului parlamentar de democrați privind demisia Guvernului, văzând că acesta nu-și onorează obligațiile? Acum, în preajma alegerilor, și-a adus aminte de ele fiindcă are nevoie de voturile lor.

Cu totul alogic este punctul din platformă referitor la lupta cu corupția, cumătrismul. Având aranjate în diferite posturi importante de stat rude foarte apropiate (nepotul M. Ganaciuc - șeful secției generale a Parlamentului; fratele Gh. Lucinschi - șef de departament la Curtea de Conturi; cumnatul N. Morgun - ministru adjunct de stat), cum va realiza oare dl Lucinschi acest punct? Despre faptul că acestea sunt doar declarații goale, că dl Lucinschi nu dorește cu adevărat curmarea corupției ne vorbește și faptul că Parlamentul, condus de domnia sa, n-a dorit să-l demită pe ministrul apărării P. Creangă, corupt până

la refuz. De asemenea, este interesant fenomenul businessmenilor moldoveni. Trebuie să fii neapărat fiul spicherului (cum e S. Lucinschi) sau al primului-ministru (cum e O. Sangheli) ca să-ți meargă facerile bine.

Dacă e să ne referim la stabilitate, poate dl Lucinschi are în vedere tot aceea ce avea în vedere și dl A. Sangheli, când declara în interviul acordat ziarului „*Economiceskoe obozrenie*” că „... *actualul guvern este cel mai stabil din CSI*”. Continuând gândul dlui A. Sangheli aş mai adăuga că actualul guvern este și cel mai neprofesionist, cel mai corupt, cel mai analfabet.

Despre lipsa oricăror principii ne vorbește și faptul că dl Lucinschi încearcă să-î adune la un loc pe toți simpatizanții săi, de la extrema stângă până la extrema dreaptă. Acest fapt ie vorbește despre dorința nestăvilită a dlui P. Lucinschi de a ocupa cu orice preț fotoliul prezidențial. Se iscă însă întrebarea: cum se vor simți acei intelectuali români care-l susțin pe P. Lucinschi alături de Solonari, Șornikov, Senic ș. a. din tagma lor?

Să atragem atenția, de asemenea, la promisiunile dlui Lucinschi făcute cu nemiluita. Domnia sa le promite celor peste un milion de vorbitori ai limbii ruse universitate slavă. În opinia sa, dreptul la învățătură într-o universitate slavă îl au și sugacii care completează numărul de peste un milion de vorbitori ai limbii ruse), anularea atestării cadrelor privind cunoașterea limbii române, limbii ruse - statut de limbă de stat alături de cea română ș.a. Aceste promisiuni dl P. Lucinschi le va onora neapărat. Susținătorii lui P. Lucinschi din rândul intelectualilor români vor deveni copărtași la aceste acțiuni, luându-și un păcat pe suflet pe care nu-l vor putea spăla nici urmașii lor. Cu aceste promisiuni el îi cumpără ușor pe majoritatea vorbitorilor de limbă rusa, cu toate că cei de altă etnie cu mintea trează ar trebui să înțeleagă că domnia sa le face un de serviciu grav, fiindcă mai devreme sau mai târziu vor trebui să însușească limba poporului care-i hrănește, limba țării în care doresc să trăiască.

Celelalte promisiuni, în special cele de ordin economic, nu vor fi îndeplinite la sigur, deoarece dl Lucinschi cu orientarea

sa prorusească, cu studiile sale filozofice, cu imensa sa experiență de lucru în organele de conducere ale partidului comunist, care în condițiile noi de astăzi nu fac nici o para chioară, pur și simplu nu va fi în stare să le respecte. Pe parcursul activității sale dl P. Lucinschi n-a realizat absolut nimic pentru acest popor, în afară de demagogie partinică și epurări de cadre. Oare de un astfel de președinte avem nevoie în situația gravă în care ne aflăm? Alegându-l pe P. Lucinschi Președinte al Republicii Moldova vom legifera de fapt starea gravă în care ne aflăm, fiindcă în fruntea Guvernului va rămâne același A. Sangheli cu același cabinet de miniștri (urmând logica primului-ministru, miniștrii nu trebuie schimbați, chiar dacă sunt corupți, analfabeți, neprofesioniști, deoarece în ei s-a investit mult).

Candidatul la președinție A. Sangheli declară că are nevoie de fotoliul prezidențial *„pentru faptul că el oferă posibilitatea unui nou nivel de muncă conceptuală”*. După mine însă, dle Sangheli, aveți nevoie de președinție pentru a ne arunca într-o groapă fără fund, din care nu se știe dacă vom mai fi în stare să ieșim de sine stătător, fără ajutorul *„fratelui mai mare”*, pe care îl slujiți cu atâta fidelitate, pentru a șterge urmele unor afaceri dubioase, care miroase a pușcărie. Hăituiala aparentă dintre P. Lucinschi și A. Sangheli este pentru cei naivi. Până la urmă, ei vor găsi limbaj comun benevol sau cu ajutorul Moscovei. Mai rău de noi, democrații, care nu avem o *„moscovă”* să ne împace.

(Literatura și Arta, nr. 40, 1996)

BACALAUREAT CU BUCLUC

*„Pe copii nu au dreptul să-i educe decât cei care,
în afara cunoștințelor necesare, au o inimă caldă
și o profundă comprehensiune socială”*

(Alfred Adler)

Un vierme periculos ne macină societatea din interior - vierme pe nume corupție. Sunt îngrozitoare proporțiile corupției practic în toate domeniile. Însă cuibărirea corupției în domeniul învățământului o consider deosebit de gravă. Aici se plămădesc sufletele viitorului nostru. N-aș vrea să greșesc numindu-i pe toți profesorii corupți. O bună parte din ei (atât în sistemul preuniversitar, cât și din cel universitar) își îndeplinesc conștient obligațiunile, contribuind la formarea viitorilor specialiști, personalități de vază, a elitei intelectuale. Printre ei l-ași nominaliza pe reputatul doctor în fizică Mihai Marinciuc, conferențiar la Universitatea Tehnică a Moldovei, profesor de fizică la Liceul Real, care, pe parcursul mai multor ani, a educat generații de elevi, laureați ai mai multor olimpiade republicane și internaționale.

Un crez al unor copii, format, desigur, de către părinții lor și, din păcate, de societate, este că cu bani se poate face totul. Cei cu bani își vor croi drum cu coatele și cu banul (nu cu inteligență, cunoștințe) spre cele mai înalte posturi din stat, de la care mâine vă veți cerși salariile mizere. Iar copiii bine pregătiți, onești, muncitori au primit o lecție crudă a vieții, unii dintre ei pierzând interesul către învățătură. Oare nu de acestea, pregătiți cu bani, trecuți prin școala komsomolului și partidului, șmecheri, am avut până acum (și-i mai avem) cuibăriți în structurile ministerelor, departamentelor, în Parlament și Guvern? Oare să nu înțeleagă domnii profesori că miza pe care au s-o plătească mâine este prea mare în comparație cu profitul de moment? Este un mare păcat să contribuim la promovarea carieriștilor, nulităților, a celor cu bani grei, și să-i marginalizăm pe cei onești, bine pregătiți, care ne-ar putea asigura viitorul. Japonia, Coreea de Sud, alte țări înalt dezvoltate au atins nivelurile de dezvoltare industrială, dar și culturală, numai prin reformarea

învățământului. Vom putea oare să ieșim din această mocirlă cu o astfel de mentalitate că totul se vinde și se cumpără?

Drept argument al celor spuse mai sus aș aduce modul în care au decurs anul acesta examenele de bacalaureat în licee. Consider un pas înainte ordinele fostului ministru al învățământului și ale celui actual privind înmatricularea fără examene în instituțiile de învățământ superior. Prin aceste ordine practic dispare mituirea la nivelul comisiilor de admitere. Din păcate, anul trecut în universități au fost admiși mulți copii cu note mari, dar cu cunoștințe slabe, care n-au putut face față cerințelor exigente, părăsind băncile universităților chiar după prima sesiune. Același lucru se prevede și anul acesta, 50 % din locuri fiind rezervate bacalaureaților. Există pericolul că ele vor fi ocupate de deținători ai bacalaureatelor cumpărate, având media înaltă, necorespunzătoare nivelului cunoștințelor, însă unii deținători de bacalaureate cu medie mai joasă, dar cu cunoștințe net superioare, vor rămâne în afara universităților. Despre acest lucru se vorbește cu lux de amănunte și în articolul dlui M.Marinciuc „*Din nou despre bacalaureat*” v. săptămânalul „*Făclia*”, nr. 25). Ce lovitură au primit elevii care, pe parcursul studiilor au avut o înșușită și o disciplină bună, iar la bacalaureat s-au ales cu note proaste? În același timp elevii cu un nivel foarte scăzut de cunoștințe, având media anuală de 5 sau 6, iau note la examenul de bacalaureat de 9 și 10. Se creează impresia că și probele (mă refer în special la examenele de fizică și matematică) au fost alese în așa fel ca chiar cei mai buni elevi să nu creeze concurență celor, care și-au obținut notele înalte cu bani. Dacă e să ne referim la testul de matematică cu cele 16 probe, practic e imposibilă rezolvarea tuturor problemelor în numai 3 ore (180 de minute). Un calcul simplu demonstrează că rezolvării unei probe cu transcrierea de pe maculator îi sunt rezervate în medie doar 12 minute, ceea ce este insuficient. Mai trebuia luată în considerare și starea psihologică a elevului în aceste condiții. Cu părere de rău, mulți pedagogi au dat dovadă de atitudine antipedagogică față de elevi în timpul examenelor. Cunosoc un caz când un elev, deținător al

locului trei la Olimpiada Mondială de Informatică de la Capetown (Africa de Sud), elev sânguincios, cu rezultate foarte bune la fizică și matematică, a primit note de 5 la examenul de fizică și matematică, neajungându-i 0,5 puncte (avea 38,5 puncte, baremul pentru nota 6 fiind de 39 de puncte) pentru a lua nota 6. Nu sunt adeptul aprecierii înalte a cunoștințelor slabe, însă mă conduc de principiul că elevului (studentului) prin nota pusă, trebuie să-i fie stimulată dorința de a studia creativ. Consider că astfel de persoane, unele din ele implicate în afaceri murdare, n-ar trebui să fie admise în genere în sistemul învățământului și educației tinerei generații, în anul viitor de studii se va observa un exod al elevilor din licee în școli generale, cu atât mai mult cu cât nici în universități bacalaureaților nu le sunt create toate condițiile pentru a fi promovați direct în anul 2, pierzând astfel un an de studii.

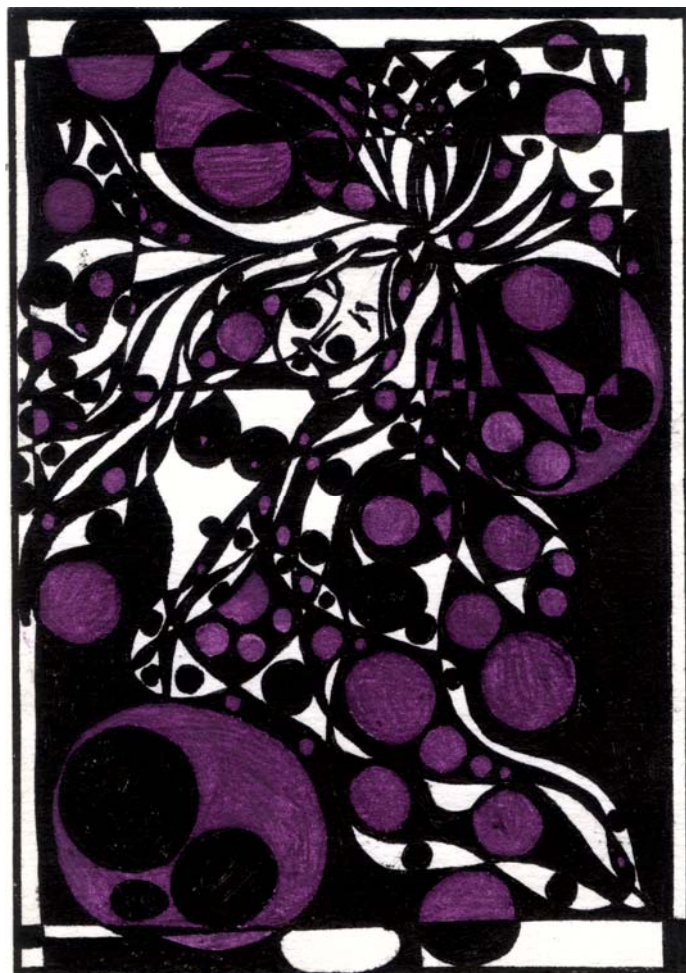
O altă latură a efectului negativ al fenomenului „*Bacalaureat 98*” se va resimți și la selectarea candidaților la studii în universitățile din România. Dacă în primii ani de democrație erau selectați nu chiar cei mai buni elevi, ci deseori feciorași de demnitari, care ne-au făcut o faimă proastă, mai apoi selectarea acestora s-a făcut direct în universități (decizie rezonabilă), prin examinare. De câțiva ani determinarea acestor candidați iarăși a devenit o prerogativă a unui departament din minister. Ne putem închipui lesne ce contingent de bacalaureați se pregătește pentru România, unii dintre pretendenți având note medii mari, însă cunoștințe reduse și comportament moral caracteristic feciorașilor de bani gata.

Ce măsuri urgente ar putea fi întreprinse pentru a diminua efectul negativ al campaniei „*Bacalaureat 98*” și a reduce câtuși de puțin influența acestei molime a epocii noastre - corupția? În primul rând, în acest scop, în universități la specialitățile cu concurs mare, ar putea fi stabilit un test pentru a determina nivelul cunoștințelor candidatului. Firește, există și multe alte soluții. Ele urmează a fi determinate și aplicate în practica de toate zilele.

(Literatura și Arta, nr. 31, 1998)

CAPITOLUL IV

*Ce-ți doresc eu ție,
dulce Basarabie*

CU CE GÂNDURI ȘI SPERANȚE ÎNTÂMPIN ANUL 2000?

Ca orice om al planetei, acum, în prag de mileniu, trăiesc sentimente deosebite. Nu fiecăruia îi este dată posibilitatea de a trece hotarele dintre secole, cu atât mai mult dintre milenii. Fiind din domeniul științelor exacte, ar trebui să mă bucur intrarea în anul 2000, care este ultima treaptă spre mileniul trei, supranumit, pe bună dreptate, mileniul aurului cenușiu. Epuizarea majorității resurselor naturale tradiționale vor orienta intelectul uman în direcția căutării unor surse alternative. Poate acest fapt îi va face pe mai-marii zilei să acorde atenție și sprijinul necesar intelectului productiv uman.

Dar, revenind la realitatea "*crudă și nedreaptă*", observ că nu prea am motive de a intra în anul 2000 cu sentimente majore. Cu ce intrăm noi, totuși, în anul 2000?

În primul rând, spre rușinea diriguitorilor noștri, având un popor atât de harnic și poate prea ascultător, răbdător și blajin, pământuri atât de mănoase, intrăm în anul 2000 cu o stare de mizerie totală și cu cel mai redus nivel de trai din Europa și, ceea ce e mai grav, nu se întrevăd schimbări spre bine.

În rândul doi, grație aceleiași „*spume a societății*” (vorba unuia din vârful piramidei puterii dorind să se înțeleagă „*crema societății*”) intrăm în anul 2000 cu o societate foarte bolnavă, practic incurabilă: sărăcie acerbă, corupție la toate nivelurile, nepotism și cumătrism pe scara întregii țări.

În rândul trei, intrăm în anul 2000 mai dezbinați ca oricând. Acest sfârșit de toamnă ne-a spulberat toate așteptările. Speram că se vor produce careva schimbări în conducerile de vârf ale partidelor de dreapta (ultimii 4-5 ani ne-au demonstrat că actualii lideri de partide nu sunt în stare să realizeze unificarea forțelor de dreapta), dar așteptările au fost zadarnice din cauza intereselor de grup și a miopiei politice a liderilor. Ca rezultat, intrăm în anul 2000 cu un Front Popular tot mai nepopular datorită piruetelor politice și jocului făcut cu comuniștii, cu alte partiduțe infantile, formate la comanda cuiva. Colac peste

pupăză, la sfârșit de an, în preajma Crăciunului ne-am pricopsit și cu un guvern rozăvior, format din foști lideri komsomoliști. Dea Domnul să mă greșesc, însă nu prea cred că acest guvern va deveni un guvern al Salvării Naționale. Mai degrabă va deveni (dacă nu este deja) un guvern de buzunar, funcțiile căruia vor fi cu totul altele. Și culmea culmelor, președintele Lucinschi intră în anul 2000 pe cal alb. Cel care pe parcursul a trei ani ne făgăduiește bunăstare și stabilitate, de fapt „ne-a fericit” în perioada primei domnii cu mizerie și instabilitate economică, politică și morală, cu 7 guverne doborâte, aflate în exercițiu de funcție unele sau abia formate, grație intrigilor țesute de domnia sa. Dreapta atât de dispersată cu lideri orgolioși este, de asemenea, opera sa. Să ne consolăm cu gândul că, după cum spunea Nitzsche, „...oamenii care țes intrigi în cele din urmă devin victimele propriilor intrigi”.

Ce ași aștepta eu în anul 2000? Printr-o minune a providenței aș vedea în 2000 - an de alegeri prezidențiale și, la sigur, a celor parlamentare anticipate, o primă etapă de coalizare a forțelor de dreapta în jurul unei singure candidaturi la alegerile prezidențiale, care să fie o personalitate onestă, cu autoritate, capabilă să-i creeze o concurență reală actualului președinte, personalitate, care ar fi în stare să cimenteze rândurile alianței, asigurându-i în alegerile parlamentare anticipate un succes relativ și ar fi în stare să realizeze în perspectivă idealul nostru național. Pe mine ca alegător de rând, ca membru de rând al PFD, nu-mi mai convine situația când în maratonul electoral la postul de președinte se vor avânta pe partea dreaptă mai mulți pigmei politici cu apucături napoleonice. Cum spunea Horațiu „începutul înțelepciunii este sfârșitul nebuniei”. Haideți, dlor lideri de partide și de partiduțe de dreapta, să dăm dovadă de puțină înțelepciune, iar celelalte vor veni de la sine.

Acesta este visul meu. Teamă mie însă, că vom ajunge în scrutinul prezidențial să alegem în final între Lucinschi și Voronin.

(Literatura și Arta, nr. 52, 1999)

DOLEANȚE PENTRU ANUL 2001

1. În pragul anului 2000 am avut un vis frumos: coalizarea tuturor forțelor de dreapta pentru alegerile prezidențiale în jurul unei personalități oneste, cu autoritate, iubitoare de neam. N-a fost să fie așa. Chiar dacă pe parcurs au avut loc unele modificări în sistemul privind distribuirea puterilor în stat - sistemul semiprezidențial de guvernare fiind înlocuit cu unul parlamentar, coalizarea drepte în jurul unei singure candidaturi la postul de președinte al Republicii Moldova, ales de către Parlament, nu a avut loc. Comuniștii au făcut pasul care era de așteptat - l-au propus pe secretarul lor general - Voronin - la postul de președinte. Când democrații de centru-dreapta s-au trezit, trenul plecase deja. În calitate de simplu alegător și cetățean, am avut fața de liderii partidelor de centru-dreapta o doleanță (doleanța fiind nu numai a mea, ci și a celorlalți alegători) - să dea dovadă de înțelepciune. Circul din Parlament de la sfârșit de an a demonstrat o dată în plus că actualii lideri ai partidelor de dreapta sunt lipsiți de această calitate și nu sunt în stare să realizeze unificarea forțelor de dreapta. Un comunist ortodox de calibru cu 40 de ortaci ai săi face ravagii într-o armată mai numeroasă, însă demoralizată, coruptă, condusă de generali proști.

2. Aș dori să intru în mileniul trei, în anul 2001, cu piciorul drept, fapt care îmi va permite să mă realizez mai deplin în plan personal și profesional. Aș dori același lucru și pretinsei elite politice, pentru a rezolva problemele cardinale ce țin de existența fizică și spirituală a acestui popor;

- aș dori ca acest popor, parte componentă a poporului român, care, după aprecierea unui străin, „...*este un popor moral sănătos, însă are o elită politică stricată*”, în anul care vine să se debaraseze de elita sa politică incurabil bolnavă, în caz contrar, aidoma cangrenei, și partea sănătoasă va fi contaminată (simptome de stricăciune morala a acestui popor se întrevăd deja: distrugerea elementului de bază al societății - familia - prin exodul masiv al populației apte de muncă peste hotare în căutare de surse de existență; nivelul alarmant pe care l-

au atins astfel de vicii ale societăților bolnave cum sunt alcoolismul, prostituția, demoralizarea și pierderea oricărei credințe).

- doresc sincer o unificare serioasă a dreptei;
- aş dori ca în perioada de până la alegerile parlamentare, care pare că sunt inevitabile, membrii simpli de partid, simpatizanții și alegătorii să reevalueze tot ce avem astăzi în frunte;
- i-aş avertiza pe mai-marii zilei că, dacă nu vor conștientiza gravitatea situației în anul care vine, s-ar putea să crape răbdarea acestui popor blând, harnic, credul, pe capul căruia cad diferite calamități naturale, cea mai gravă dintre ele fiind conducerea proastă.

(Literatura și Arta, nr. 52, 2000)

UNELE CONSTATĂRI ȘI DOLEANȚE PENTRU ANUL 2002

Anul 2001 a fost marcat de o serie de cataclisme politice. În plan internațional a avut loc actul terorist de la 11 septembrie 2001 asupra SUA. În plan local am fost martorii unui alt act terorist - uzurparea de către comuniști a puterii totale în Republica Moldova la 25 februarie 2001 (ce-i drept cedată pe cale democratică). După 11 septembrie americanii au devenit alții: mai uniți, mai sentimentali, mai patrioți. După 25 februarie noi, de asemenea, am devenit alții: mai răzlețiți, mai indiferenți, mai apatici. Spre rușinea noastră, am reinstaurat chiar în inima Europei comunismul, care parcă era plecat. Deținând puterea absolută în acest pretins stat democratic guvernarea s-a transformat într-un regim totalitar. Procedând mojicește potențaii zilei atentează la tot ce are mai sfânt o națiune - limbă și istorie. Seară de seară „*mari istorici*” gen Stați, Dubrovskii & Co se frăsuesc pe micul ecran, demonstrând că noi, băștinașii, am fi coborât din copaci doar la 1812, că guvernul țarist în frunte cu țarul Alexandru I ar fi dorit să transforme Basarabia ocupată într-o adevărată Elveție, însă nu i-a reușit din cauza metehnelor acestui popor (a se vedea poporul român din Basarabia) - incultură, corupție și probabil lenevie, că de mii de ani aici, în Basarabia, a trăit un popor multinațional ș.m.a. Rerusificarea, deznaționalizarea, spălarea creierilor sunt scopurile majore ale regimului. Pierderile devin din ce în ce mai ireparabile. Tovarășului Mișin îi e totuna: va fi Republica Moldova confederație sau federație. Ce, dă din buzunarul său? Am mai avut noi noroc de astfel de slugi ale poporului, gen Andronic, Solonari ș.a. Pentru comuniști esențial e să se instaureze „*pacea și liniștea*”, chiar dacă va trebui să fie mutată capitala la Tiraspol sau Smirnov adus la Chișinău. Președintele Voronin se face a nu înțelege că atât Puțin cât și Kucima sunt nașii și susținătorii regimului de la Tiraspol. Alogenii devin tot mai agresivi, aroganți, insistenți în a li se

acorda privilegii, la care nu au dreptul.

Tăvălugul comunist îi strivește în calea sa pe toți cei care sunt de altă culoare sau chiar de altă nuanță. Epurările masive de cadre se fac doar cu un singur scop: de a elibera portofolii călduțe pentru susținătorii comuniștilor, însă de aceștia sunt mulți. Să nu-și facă iluzii cei care i-au votat. Schimbări spre bine în plan economic nu vor fi, va fi doar o reîmpărțire a sferelor de influență (profitabile) ale economiei tenebre: fabricarea și comerțul cu țigările, produsele alcoolice și petroliere. Orice lege adoptată, orice remanieri de cadre făcute de comuniști trebuie privite prin această prismă. Decizia de a se reveni la diviziunea teritorial-administrativă sovietică pe raioane are același scop, cu argumentele ieftine, generate de o logică anapoda, precum că punând șefi în 30 de raioane în loc de 10 județe, numărul lor se va micșora, că care nu va avea practic nici o dotare din cauza regimului auster, decât să se vindece la spitalul județean, care este dotat cât de cât.

E trist că toate aceste experimente se produc chiar în inima Europei, la începutul mileniului trei în sânul unui popor cu o istorie milenară, pe care multe popoare și-ar dori-o. Și acum i-aș întreba pe bunii noștri părinți, frați, surori de la țară, pe intelectuali (medici, profesori etc.), pe liderii partidelor de dreapta și de centru, pe toți ce-i căroră le-a mai rămas ceva din sângele daco-roman: care este limita răbdării, și umilinței de neam? Va fi posibilă oare apariția unei forțe în stare să stăvilească această molimă? Mai avem noi oare dreptul să ne considerăm urmași ai lui Ștefan cel Mare dacă nu suntem în stare să ne apărăm limba, istoria și demnitatea?

Nu mă încumet să dau vreo soluție precisă în această problemă, însă voi încerca să prezint totuși unele sugestii pur personale (sunt sigur că mulți gândesc la fel).

Intrăm în anul 2002 mai dezbinați ca oricând. E la mintea cucoșului că numai împreună vom putea crea cea opoziție serioasă regimului comunist. Și acest lucru ar putea fi demonstrat chiar la alegerile locale anticipate preconizate pentru

primăvara anului acesta.

Spre binele neamului, întru stoparea tuturor proceselor negative pentru acest neam este strict necesară fuzionarea tuturor partidelor și partiduțelor de dreapta într-o singură formațiune. Liderul viitoarei formațiuni poate fi ales prin consens la un eventual congres.

Pentru țăranul basarabean calul a fost întotdeauna simbolul belșugului. Fie ca anul care începe - Anul Calului să fie de bun augur pentru românii de pretutindeni.

(Literatura și Arta, nr.2, 2002)

CREATIVITATEA ROMÂNILOR: DE LA ZAMOLXE PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE

„În popor au existat totdeauna indivizi cu spiritul critic primar deosebit de dezvoltat fiind dotați în același timp și cu un spirit de observație mai fin, mai treaz, mai sensibil Acestea au un rol hotărâtor în sfera lor, fiind cei ce dau tonul în ce privește acceptarea sau neacceptarea anumitor elemente materiale ori spirituale. Ei sunt, cu alte cuvinte, creatori de curent: după dânsii se orientează întreaga colectivitate în mijlocul căreia trăiesc. Unii din ei, mai înzestrați sufletește, se dovedesc capabili a se ridica până la formele de esență superioară ale procesului psihic de autoorientare”.

(Petru Caraman)

Receptată de regulă prin vechime sau lupta pentru independență și unitate, istoria românilor se impune a fi cunoscută și prin puterea de creație a acestui popor, prin cultura lui inegalabilă. Pe parcursul mileniilor dezvoltarea societății a fost determinată de elementul creativ. Inventatorii anonimi ai focului, roții, celor mai primitive scule au fost și creatorii civilizațiilor. Se pare că epoca neoliticului (5500-2000) este acea perioadă, în care activitatea creativă a căpătat proporții și manifestări impresionante. Au apărut adevăratele așezări stabile cu locuințe la suprafață, concepute de mintea omului. Geto-dacii au fost în mare parte contemporani cu marile civilizații ale antichității: egipteană, greacă, persiană, romană.

În epoca amintită pe teritoriul locuit de geto-daci s-au înregistrat remarcabile capodopere de creație. Spre exemplu pot fi nominalizate cele de la Criș, Vădastra, Turdas, Baian, Cucuteni. Dintre acestea reține în mod deosebit atenția ceramica de tip Cucuteni, aparținând neoliticului târziu (3500-2500). Este o realizare de un înalt nivel creativ și tehnic. Una dintre cele mai remarcabile realizări timpurii ale poporului român o constituie perechea „Gânditorul” de la Cernavoda (un bărbat și o femeie).

"Din timpuri uitate de amintirea muritorilor de rând trăiau dacii pe pământul acesta. Ei nu erau o biată nație rătăcitoare. Ei erau statornici, orânduși, creativi, luminați, în străvechi legături cu civilizația elenă, cu cea mai avansată credință idealistă în nemurire pe care au gândit-o oamenii, cu tradiție bimilenară în cele ale vieții ori de stat." (Vasile Pârvan). Cu traco-geto-dacii începe de fapt istoria românilor, unul dintre cele mai vechi popoare din Europa. „Acest popor (românii) își are o istorie de 4 ori milenară de când s-a detașat ca etnicitate din lumea societății primitive. O vechime cum nu au multe popoare, sau dacă o au, nu s-au menținut pe teritoriul în care au apărut, așa cum este cea a poporului român” (N.Ioarga).

La începutul mileniului I p.ch. ramura de nord a tracilor - geto-dacii (nume diferite date unuia și aceluiași popor de către greci și romani) au format unul și același popor cu una și aceeași limbă, despre care Herodot scria în a. 514 p.ch. că sunt „*cei mai viteji și mai drepți dintre tracii*”, având în vedere rezistența pe care au opus-o geto-dacii lui Darius, regele perșilor. Această apreciere a lui Herodot confirmă faptul că geții se aflau într-o fază avansată a civilizației lor materiale și militare. Odată individualizată lumea geto-dacică a constituit o adevărată forță economică, militară și culturală în complexul tracic bine delimitată și care s-a distanțat tot mai mult de matcă, dând naștere puternicului stat dacic centralizat din prima jumătate a secolului I p.ch., condus de marele Burebista.

În popor au existat totdeauna indivizi cu spiritul critic primar deosebit de dezvoltat, fiind dotați în același timp și cu un spirit de observație mai fin, mai treaz, mai sensibil, fiind creatori de curent, școli. Unii din ei, mai înzestrați sufletește, se dovedesc capabili a se ridica până la formele de esență superioară ale procesului psihic de autodeterminare. Cel mai reprezentativ dintre aceștea a fost cunoscutul Zamolxe, un personaj autentic, zeificat de poporul său și păstrat în cultura universală alături de marile zeități ale antichității. Din adâncurile istoriei în a.543 p.ch. cunoscutul filozof grec Platon ne vorbește despre un misterios doctor pe nume Zamolxe, care nu concepea tratarea

trupului inseparabil de spirit, de suflet. Despre existența celebrei școli a lui Zamolxe ne vorbește cu lux de amănunte istoricul de origine gotică Iordanes, de asemenea, Herodot. La vechii daci s-au înrădăcinat conceptele zamolxiene care s-au completat mai târziu cu cele creștine și apoi cu cele isihaste (doctrină care cere desprinderea de tentațiile lumești amăgitoare și cultivarea, în schimb, a valorilor spirituale și divine). Când creștinismul a început să se răspândească în Dacia, conceptele zamolxiene (nemurirea, personalitatea dublă (om și zeu), unicitatea divinității și epifania (reîntoarcerea pe pământ) - foarte aproape de cultul lui Hristos) dăinuiau încă în credința locuitorilor astfel încât trecerea la creștinism, care cultiva, în esență, concepte asemănătoare, s-a făcut fără zguduiri sociale (precum au avut loc la bulgari (prin Boris I., 852-889), unguri (prin Waik, numit Ștefan-cel-Sfânt, 997-1038), slavi, prin kneajna Olga, prin anii 996).

O altă personalitate creativă care poate fi pusă alături de Zamolxe este Deceneu. Se spune că Deceneu a dat poporului său legea și logica, a stârpit viciul și a adunat sub steagul unității religioase un popor, ușurând creația statală. Puțin probabil că lui Deceneu i-ar fi reușit ceea ce a făcut, iacă nu ar fi avut la îndemână o materie primă de calitate, căci după cum spunea Iordanes *„ei (geții) sunt din fire deștepți, ceea ce a ușurat eforturile lui Deceneu de ai instrui în aproape toate ramurile filozofiei”*.

La vechii daci erau foarte bine dezvoltate și științele materialiste. Renumitul savant grec Socrate menționează în lucrările sale că poporul dac cunoștea foarte bine metalurgia, construcțiile (referindu-se la lanțul de cetăți din munții Orăștiei) etc. Se menționa, de asemenea, că dacii trăiau într-o armonie perfectă cu natura și spațiul. Un exemplu incontestabil este Sarmizegetusa, vechea capitală a dacilor, despre care Nicolae Iorga scria că este *„...un mare oraș, împrejmuit cu mândre ziduri din piatră, și o astfel de clădire (realizare) nu poate răsări de pe azi pe mâine din mâini vrăjite...”*, în care a fost creat renumitul calendar lunar și solar, descifrarea căruia continuă și astăzi. El include un sistem de simboluri și paralele,

care reprezintă limba mesagerilor din antichitate. De asemenea, stârnesc un sentiment de mirare monumentalele porți cu streășină din cele mai diferite regiuni de munte ale țării - purtătoare ale atâtor sculpturi, care impresionează nu numai prin arta lor măiastră, ci totodată și prin arhaismul lor.

E semnificativ faptul că atât ingeniozitate și inventivitate i-a atribuit poporul român eroului său meșterului Manole - acelui spirit creator, acelui Dedal al românilor.

La poporul român se întâlnesc, de asemenea, ireproșabile judecăți de valoare cu privire la cusături naționale (cămăși), prosoape, fețe de masă, batiste, apoi cu privire la furcile de tors, la stâlpi, la balcoane, apoi cu privire la cântece, la doine, la dansuri... etc. Din timpuri străvechi s-au transmis până astăzi obiceiuri, doine, balade. De nivelul Iliadei este balada „Miorița”. În ea este codificată foarte multă informație despre trecutul nostru, cu descifrarea căreia sunt preocupați specialiștii în domeniu. Una dintre acestea este informația privind petrecerea ritualului de sacrificare și trecerea în nemurire. În baladă se spune că sacrificarea se făcea la asfințit de soare, iar ciobănașul nu întreprindea nimic, deoarece calea aleasă era calea spre nemurire. Nu este de mirare că mulți străini nu ne înțeleg folclorul, creația populară, doinele. Drept exemplu a-și aduce refuzul scriitoarei ruse A.Ahmatova de a traduce balada „Miorița” în limba rusă, motivându-l prin faptul, că „...nu înțeleg de ce el, ciobănașul, nu luptă, de ce se bocește pe sine înseși, înainte de a se fi confruntat cu dușmanul? Fiind femeie, eu totuși sunt din neamul luptătorilor, pe când ciobănașul vostru e din neamul celor ce se nasc în zodia jertfei”. De unde să știe domnia sa că la vechii daci aceasta era calea spre nemurire. Privită din alt punct de vedere, spusele ei sunt o insultă adusă neamului nostru, că dacă era să fie așa atunci poporul român n-ar mai fi supraviețuit ca neam pe parcurs a mileniilor.

Același lucru se întâlnește și în replica unui bun cunoscător al culturii românești - profesor de la o universitate din Florida, spusă la o conferință cu genericul „Umanismul românesc”, care a avut loc la Sâncta Francisco în cadrul Convenției anuale M.L.A. (Modern Language Association of

America). Faptul că baciul moldovean nu ia nici o măsură de apărare exprimă prin „*sine fatalism și pasivitate, caracteristici ale românului*” conchide autorul, reluând o teză mai veche a istoricului francez Jules Michelet. Respectivul domn recunoștea calitatea literară de excepție a baladei, recunoștea geniul popular, dar nu cunoștea suficient izvoarele culturii noastre.

E deosebit de important că creativitatea poporului român a fost pe parcurs de milenii sursă de inspirație pentru alte popoare, îndeosebi cele migratoare, care au trecut peste ei și au conviețuit împreună de secole (bulgarii, ungurii, slavii de sud). Atrageți atenția asupra portului popular, cântecelor populare, locuințelor, și de ce nu, bucatelor la aceste popoare și veți vedea multe elemente comune cu ale noastre. Nu-i exclusă și o oarecare influență a acestor popoare asupra poporului român, însă ea poate fi minimă, grație civilizației net superioare a poporului român sedentar comparativ cu cel al națiunilor migratoare.

Bogățiile naturale, inteligența și inventivitatea românului îi dădeau dreptul acestuia să se fi situat astăzi pe un loc de invidiat. N-a fost să fie așa datorită vicisitudinilor istorice, bine cunoscute. Acest lucru îl recunosc și străinii din apusul Europei. Un exemplu concludent este adresarea către topoarele occidentului a istoricului francez Jules Michelet 1798-1874) „*Popoare ale occidentului, care de atâta timp, departe de barbarie, cultivați artele păcii, păstrați întotdeauna o amintire recunoscătoare pentru națiunile orientale, care, așezate la frontierele Europei, v-au apărat de potopul tătarilor, de armatele turcilor..., nu uitați mai ales ceea ce voi datorați nefericitei Români!*”. Invațiile interminabile ale barbarilor mai vechi și mai noi nu au putut să nu influențeze negativ asupra întregului proces de dezvoltare a civilizației române, însă în pofida vitregiei sortii poporul român a supraviețuit ca neam, păstrându-și spiritul specific românesc, identitatea, nelăsându-se asimilat ca alte popoare, el, la rândul său, asimilându-le pe multe din cele ce veneau peste el.

Fiind de secole un depozitar a numeroase înfăptuiri de până atunci în domeniul tehnicii, având elementul inventiv-

creativ încă restrâns în pofida tuturor relelor, poporul român a devenit o rampă de lansare a unor ulterioare creații și împliniri. Atât în vechime, cât și în epoca modernă, românii au dat lumii spirite mari. În artă, în știință, în gândirea creativă, în politică, în tehnică. Cu alte cuvinte în mai toate domeniile de creație cultă românii au avut și au reprezentanți de notorietate universală, începând cu Zamolxe și Deceneu, continuând cu Olahus, Milescu-Spătarul, Cantemir, Orban și până la Eminescu, Iorga, Enescu, Brâncuși, Coandă, Eliade, Cioran, Ionescu, Palade, Carafoli și mulți alții sunt dovezi incontestabile ale vitalității creatoare românești în context universal.

Din momentul ce au dat lumii o seamă de minți reprezentative înseamnă că natura noastră românească nu este străină de universal, ci dimpotrivă este un izvor nesecat de inspirație. Spiritul creativ românesc este zamolxian prin origine, creștin prin evoluție, isihast prin expresie.

(Revista „Intellectus”, nr. 3, 2000)

SOCIETATEA POSTINDUSTRIALĂ:

CUM SE POATE AJUNGE LA EA?

*Legea viitorului glăsuiește: „ Veți crea, veți avea.
Nu veți crea, nu veți fi ”*

Spre o societate postindustrială tinde orice țară aflată în curs de dezvoltare. Tinde și Republica Moldova, însă trebuie să se întreprindă pași concreți în această direcție. Aici nu trebuie inventată bicicleta, în linii mari, lăsând la o parte specificul național și de alt ordin, legitățile sunt generale. Nu vom face acum analiza căilor parcurse de cele mai dezvoltate țări din lume spre societatea postindustrială pe care a atins-o. Vom menționa doar faptul că structura economică a principalelor țări industrial dezvoltate din lume (SUA, Japonia, Germania, Coreea de Sud, Marea Britanic, Franța, Canada etc.) scoate în evidență următoarele condiții de existență a societății postindustriale:

- școlarizarea la un nivel avansat a unei părți importante a populației active;
- generalizarea învățământului secundar și dezvoltarea celui superior;
- organizarea și punerea în aplicare a unui potențial științific considerabil.

Învățământul tehnic superior în țările industrial dezvoltate a cunoscut o extensiune majoră, cerută de necesitățile economiei. Universitățile ocupă un loc crucial în viața națională (în S.U.A. se numără actualmente circa 3000 de universități și colegii). După acest criteriu, prin apariția puzderiei de așa-numite, universități și colegii private, noi se pare că i-am întrecut. Pe lângă rolul de formare a cadrelor ele au devenit centre de cercetări fundamentale orientate și de cercetări aplicative.

Tipul inginerului care convine structurii economice a unei țări postindustriale devine tot mai mult un fel de „*birou de studii*”, versat în tehnicile cele mai modeme de gestiune (management), de studiu al sistemelor și de previziune tehnologică, apt pentru munca în echipă.

Acestea sunt în linii mari exigențele și condițiile de existență ale societății postindustriale și ale celor care trebuie să-o realizeze.

În ce direcție de dezvoltare este orientată economia Republicii Moldova? Care este strategia de dezvoltare economică a Republicii Moldova? Care sunt șansele de atingere (într-o perspectivă mai apropiată sau mai îndepărtată) a nivelului societății postindustriale? Ce se face efectiv în direcția orientării Republicii pe această cale? Iată doar unele întrebări care necesită un răspuns calificat. Este de datoria specialiștilor din domeniu (a economiștilor, a specialiștilor din diverse domenii), a potențialului intelectual din universități și centre de cercetare de a propune modele concrete de dezvoltare.

Să încercăm să facem o analiză a situației social-economice în Republica Moldova. Ce constatăm? Astăzi în Republica Moldova avem un complex industrial (care pe timpuri asigura circa 60% din PIB) practic distrus nu fără concursul mai-marilor zilei. Sunt cunoscute persoane concrete vinovate de acest lucru (de la directori de uzine până la miniștri, prim-miniștri, președinți de țară) care ar trebui trase la răspundere. De exemplu, prin crearea diferitelor puncte de colectare a metalelor, în spatele cărora se află anumite persoane, se distrug rețelele electrice, sistemele de irigație, utilajele de prelucrare a materiei prime agricole etc. Acest lucru continuă și astăzi în ciuda ordonanțelor de Guvern. Cine se află atunci în spatele acestor firme de colectare pentru care nici legile nu sunt legi?

Avem, de asemenea, un complex agroindustrial completamente distrus din cauza întârzierii reformei agrare, a distrugerii vechii infrastructuri, în special, în perioada guvernării Sangheli prin încurajarea furturilor ia toate nivelurile, fără a se crea altceva nou în loc. Ne aflăm într-o criză economică, culturală și morală totală. Ce s-ar putea face pentru redresarea acestei situații deplorabile? În primul rând, denunțarea cu glas tare a strategiei de dezvoltare a societății. Ce facem în continuare? Batem pasul pe loc cum am făcut-o ultimii 10 ani (spre bucuria grupărilor mafioate, care în aceste condiții de incertitudine își desfășoară nestingherite activitățile, și a „fraților din est”, al căror sclav economic (și nu numai) am devenit? Ne întoarcem din nou (de unde practic nu ne-am dus) în împărăția Estului?

Sau ne orientăm spre Vest în modul cel mai serios, ca să ie creadă și cei din Vest. Grație orientării foarte clare a conducerii României spre Vest, ca unică condiție de ieșire din criză și de prosperare, ultima cale ar fi realizabilă, mizând și pe sprijinul dezinteresat al României. Un prim-pas în această direcție ar fi voința principalelor forțe politice. Prin semnarea la Către majoritatea forțelor politice a memorandumului privind integrarea în Europa această problemă parțial este rezolvată. Prin votul repetat al celor 87 de parlamentari privind modificarea Constituției și transformarea Republicii Moldova în republică parlamentară și eliminarea practica a unuia din principalii opozanți ai acestui proces s-a mai făcut un pas în Europa.

Convingerea majorității parlamentarilor de necesitatea realizării unei integrări cu Europa ca unică condiție de supraviețuire (lucru deloc ușor având un balast comunist atât ie însemnat) va fi următorul pas. Situația actuală din Republica Moldova trebuie să-i pună în gardă și pe cei care au furat până acum. S-a ajuns deja la o stare când nu mai este ce fura. În sfera productivă se cer investiții externe serioase care nu vor fi efectuate atâta timp cât în Republica Moldova nu vor exista condițiile necesare. Dar aceste condiții pot fi asigurate doar în cazul unei orientări clare spre Vest, al integrării în Europa.

Dacă acești pași vor fi conștientizați de majoritatea celor cu putere de decizie (inclusiv a celor cu bani), atunci ar putea fi făcuți următorii pași: unificarea infrastructurii în cele „două țări românești” ca mijloc de intrare în Europa (sistemul energetic și de transport, sistemele învățământului și ocrotirii sănătății, sistemele de pensionare și asigurare socială etc.); penetrarea pe scară cât mai largă a capitalului din Apus și din România în economia Republicii Moldova (în special în sfera productivă); lărgirea piețelor de desfacere a produselor agricole basarabene în România și în țările occidentale (a se compara în acest sens cu locul ocupat de produsele agricole basarabene de până la război pe piețele din Regat și din țările Europei de Vest, și nu numai) în calitate de compensare a pierderii piețelor din Rusia, nesigure, deseori, condiționate politic; diversificarea surselor de procurare a resurselor energetice. Aceste măsuri vor conduce

neapărat la ridicarea condițiilor de trai ale populației. Acesta va fi un prim pas spre societatea postindustrială. România beneficiază deja de credite nerambursabile orientate în domeniile ce țin de infrastructură. Ar fi absolut inexplicabil faptul dacă noi nu am beneficia de șansa care ni se oferă (poate pentru ultima oară). Ar fi absolut alogic ca Republica Moldova, care se află chiar în centrul geografic al Europei, să nu tindă spre comunitatea europeană.

Odată fiind adoptă linia strategică de dezvoltare economică a Republicii Moldova - împreună cu România - urmează să se porceadă fa realizarea în viață a acestor strategii, lată aici este necesară implicarea pe scară cât mai largă a potențialului științific din universități și centre de cercetări științifice. Profesorii universitari trebuie să conștientizeze faptul că nu în toate departamentele guvernamentale activează cei mai buni absolvenți ailor. Chiar și prim-ministrul D.Braghiș a recunoscut acest lucru. De aceea trebuie de le venit în ajutor cu proiecte concrete, realiste, fiecare în domeniul său. În acest scop este strict necesar de a se institui pe lângă departamentele guvernamentale grupuri de experți, formate din specialiști în domenii din sfera științifică și productivă, care ar efectua p analiză calificată a stării de lucruri în diverse domenii, ar analiza posibilitățile de integrare cu întreprinderi similare din România, ar propune pași concreți de realizare a acestor deziderate.

Un prim proiect real ar fi conectarea sistemului nostru energetic la cel românesc (privatizarea rețelelor electrice ar iuțea facilita acest lucru), realizarea proiectelor deja existente le ameliorare a infrastructurii (construirea liniilor de cale erată electrificate și cu ecartament european, construirea de drumuri și șosele etc. În domeniul industrial un proiect similar ar fi formarea mor întreprinderi mixte, cum ar fi Uzina de Tractoare din Brașov (care produce tractoare de la 12 CP până la 120 CP și SA „Tracom” din Chișinău, fapt ce ar permite cei din urmă să producă minitehnică agricolă (minitractoare) cu tot arsenalul le agregate, atât de necesare micilor gospodării țărănești. Despre calitatea tractoarelor românești ne vorbește faptul că ;le se vând și pe piața americană, lider în domeniul tehnicii agricole. Aceste minitractoare, cât și altă tehnică

agricolă (instalații de irigare, combine, uscătorii etc.) ar putea fi pusă a dispoziția fermierilor pe credit în condiții avantajoase și sunt sigur că harnicii noștri țărani în 3-5 ani ar rambursa creditele (ceea ce n-au făcut pe parcursul ultimilor 10 ani gospodăriile agricole colective, care au înghițit credite considerabile grație conducerii sangheliste). Noțiunea de societate postindustrială presupune școlarizarea la nivel înalt și pe scară largă. În Republica Moldova, care pe timpuri avea un sistem de instruire obligatorie de 8-11 clase, acum, grație unui regim de austeritate draconic impus de Guvern în domeniul învățământului, tot mai mulți copii (în special de la țară) rămân neșcolarizați, iar calitatea instruirii celor școlarizați lasă de dorit datorită exodului masiv al cadrelor didactice din învățământ, plecați în căutarea unor surse de existență prin țările europene. Aceasta duce nu numai la o degradare economică, ci și moral-culturală. Pe de altă parte, numărului de studenți datorită fondării unor universități private nu a dus și la creșterea calitativă a specialiștilor, în unele domenii (economic, de drept ș.a.) se resimte o suprasaturație, în altele cum ar fi cel tehnic, în special, cel al construcțiilor de mașini, energetică, construcții civile ș.a. Cerințele actuale de specialiști sunt minime deoarece complexele respective sunt puse la pământ. Pentru ameliorarea situației sunt necesare măsuri de urgență în vederea perfecționării sistemului de învățământ superior.

Reindustrializarea economiei naționale este posibilă doar prin implementarea pe scară largă a celor mai noi tehnologii autohtone sau importate. Dar capitalul străin nu va penetra economia locală atâta timp cât nu vor fi asigurate o stabilitate politică și o claritate în strategia de dezvoltare. Epoca în care trăim este caracterizată printr-o „*permanentă stare de schimbare*”. Societatea modernă este în expansiune rapidă. Condițiile economice de astăzi sunt în evoluție accelerată. De aceea este extrem de important să reușim să ne agățăm de ultimul vagon al acceleratului european.

(Literatura și Arta, nr. 36, 2000)